ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

avti

Περίοδος Β΄
Τεύχος 639
Παρασκευή
4 Ιουλίου 1997
Δρχ. 500

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
28 ΙΟΛ. 1997

ΚΑΛΑ ΚΡΥΜΜΕΝΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ...

ΑΛΒΑΝΙΑ στην όψη του ξυραφιού

ώς και ποιοι αίρνουν υνεντεύξεις από ον Νόαμ Τσόμσκυ

Γ. Καλιόρης γράφει κθεση για τις ανελλαδικές

Αργύρης Μπακιρτζής γράφει

για τον παλιό «ρεμπέτη» Γιώργο Κατσαρό

Ο Σωκράτης Κόκκαλης, ο «κασκαντέρ» της Στάζι, τα βάζει με τη Βασούλα ως να είναι δεδομένη υπηρέτρια των συμφερόντων της Ιντρακόμ! ΔΕΗ, ΟΤΕ, εργολαβίες... Ίδια η παλιά διαπλοκή του ιδιωτικού τομέα που απομυζά από τον δημόσιο κορβανά....

εκδόσεις **ΠΟΛΙΣ**

Μάντισον Σμαρτ Μπελ

Τελικό μοντάζ

μυθιστόρημα

Μετάφραση: Κωστής Αρβανίτης
Επίμετρο: Κατερίνα Ευαγγελάκου

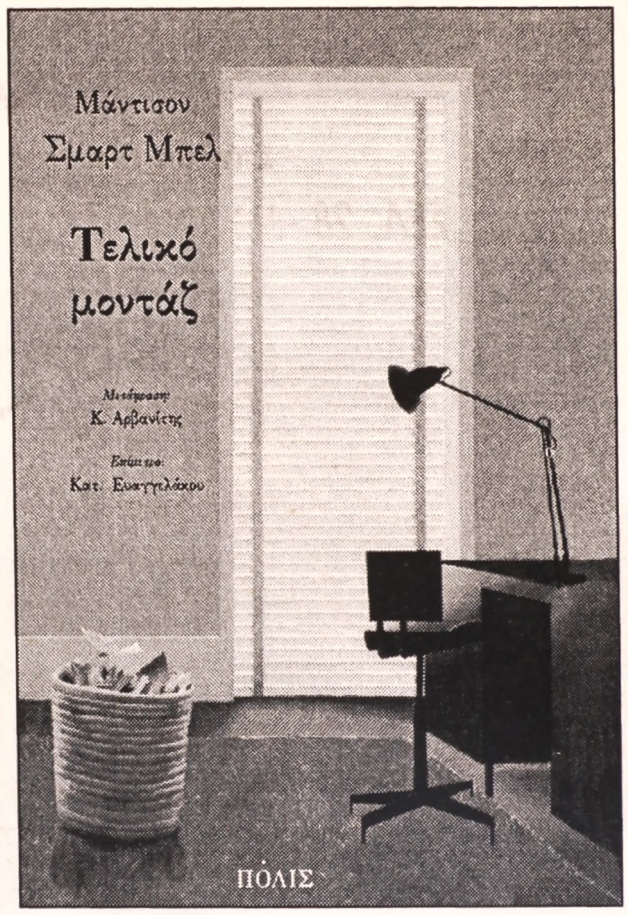

Ένα σύγχρονο νουάρ που διαδραματίζεται στην αμερικανική επαρχία, στη Νέα Υόρκη και στις μεγαλουπόλεις της Ευρώπης: Ρώμη, Βρυξέλλες και Λονδίνο. Ήρωάς του ένας κινηματογραφιστής, θύμα μιας σκευωρίας και μιας προδομένης φιλίας, ερωτευμένος με μια ασυνήθιστη γυναίκα.

Γύρω τους κινούνται ένα συνεργείο μοντάζ, δυο απατεώνες που θέλουν να πάρουν βίζα για την Αμερική, μπάρμεν και λαθρέμποροι ναρκωτικών. Ο Μάντισον Σμαρτ Μπελ διηγείται την ιστορία με φλας μπακ που μοιάζουν με όνειρα: ένα σκυλί πεθαίνει, ένα αγρόκτημα ρημάζει, μια αρρώστια προμηνύει το θάνατο, μια βαλίτσα περιέχει λεφτά και μυστικά. Μεσολαβούν προδοσίες και χωρισμοί· τέλος, ένα παιδί περιμένει να γεννηθεί. Ο πρωταγωνιστής ταξιδεύει με ελαφρές αποσκευές, το ένα αεροδρόμιο διαδέχεται το άλλο, ενώ εκείνος υπνοβατεί μέσα σε νύχτες επικίνδυνες και μεθυστικές. Η μοναξιά, η φιλία, ο έρωτας, η ζήλεια, το χρήμα φτιάχνουν ένα κόσμο που μοιάζει με φιλμ πριν από το τελικό μοντάζ.

εκδόσεις **ΠΟΛΙΣ** • ΟΜΗΡΟΥ 32 • 106 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 36 43 382 • FAX 36 36 501
και στη ΣΤΟΑ του ΒΙΒΛΙΟΥ • ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 • ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 32 16 148

2 8 ΙΟΥΛ. 1997
ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝ. & ΠΟΛΙΤ. ΕΠΙΣΤ. - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

anti

Περίοδος Β' · Έτος 24ο · Τεύχος 639
Παρασκευή 4 Ιουλίου 1997 · Δρχ. 500
ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
ΑΝΤΙ ON-LINE: http://www.compulink.gr/anti
E mail: anti@compulink.gr
ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Ηλίας Κανέλλης
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας
ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστέρι Τηλ. 57.22.201
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:
Για συνδρομή: 26 τεύχη,. Εξάμηνη: 13 τεύχη
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ., για Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.
ΔΙΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας: Κέντρο του Βιβλίου - Α Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε. Ερασάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ. 16 **ΠΩΣ ΚΑΙ ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΔΙΝΕΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ Ο ΝΟΑΜ ΤΣΟΜΣΚΥ** Πάντως, όχι στον Θανάση Λάλα – και μάλιστα με τον τρόπο που ο δημοσιογράφος του ομίλησε – του **Νίκου Ράπτη**

ΣΕΛ. 18 **ΟΙ ΚΑΡΧΑΡΙΕΣ** Γιατί κρατιούνται καλά κρυμμένα μυστικά και ντοκουμέντα στην κόντρα Κόκκαλη-Βάσως; του **Ρεπόρτερ**

ΣΕΛ. 20 **Η ΑΛΒΑΝΙΑ ΧΑΙΡΕΤΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ** Τι φέρνει το αποτέλεσμα των αλβανικών εκλογών; - του **Νίκου Φίλη**

ΣΕΛ. 22 **Ο ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ** Ο **Γιάννης Καλιόρης** γράφει έκθεση για τις... Πανελλαδικές

ΣΕΛ. 26 **ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ** Ο **Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος** αναζητεί την «άλλη» Ευρώπη..

ΣΕΛ. 28 **Η ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ Η ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΩΡΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ** Kentro? Aristera? Ekloges? - του **Τάσου Παππά**

ΣΕΛ. 31 **ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ:** Τουρκία-1: Το τέλος της Τσιλλέρ και η ευθύνη του στρατού - του **Αλή Ταρτάνογλου.** Τουρκία-2: Η άνοδος του ισλαμιστικού κεφαλαίου - του **Γιάννη Μανδαλίδη** Χονγκ Κονγκ: Το στοίχημα του Πεκίνου - της **Κατερίνας Καρύγιαννη**. Ιδέες: George Kennan-Ο άγνωστος «Χ» - του **Νίκου Ράπτη**

ΣΕΛ. 50 **ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΤΣΑΡΟ** Ο **Αργύρης Μπακιρτζής** εξηγεί γιατί ο ρεμπέτης που πέθανε «πρέπει να ανακηρυχθεί άγιος»!

ΣΕΛ. 55 **ΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ** Η φωτογραφική έκθεση στο Μουσείο Γουλανδρή - του **Γιάννη Σκοπετέα**

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ
Κρυμμένα μυστικά, σελ. 4

ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ
Γιώργος Φιλδισάκος, σελ. 5

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ
Σχόλια, σελ. 6

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
Τύπος, σελ. 14

ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ
Ελένη Κολιοπούλου, σελ. 30

ΑΓΡΙΑ-ΗΜΕΡΑ
Π. Ιωαννίδης, σελ. 45

ΔΙΑΛΟΓΟΣ
Επιστολές, σελ. 46

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ
Πολιτισμός, σελ. 45

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ
σελ. 63

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ
Μάνος Στεφανίδης, σελ. 66

ΚΡΥΜΜΕΝΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

«ΤΙ ΚΡΥΒΕΙ η σύγκρουση Βάσως-Κόκκαλη» αναρωτιόταν ο Τύπος από τις αρχές της εβδομάδας. Λιγάκι υποκριτικό το ερώτημα για όσους το έθεταν, γιατί και οι ίδιοι ήξεραν καλύτερα από εμάς τι κρύβει το νέο «επεισόδιο» στις τάξεις των διαπλεκομένων.

ΒΕΒΑΙΑ ΚΡΙΝΕΤΑΙ «κάπως υπερβολικός» ο Σωκράτης Κόκκαλης που απετόλμησε –αυτός, ένας απλός «κασκαντέρ» της Στάζι– να ομιλήσει με τη γλώσσα την οποία ομίλησε στη Γενική Συνέλευση των μετόχων των εταιρειών που ελέγχει.

ΠΩΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ όμως να ξεμυτίσει έτσι ξαφνικά ο Σωκράτης Κόκκαλης; Όταν –τυπικά τουλάχιστον– εκκρεμούν εις βάρος του ανακριτικές διαδικασίες; (Ο ίδιος αναφέρθηκε στις δοσοληψίες του με τη Στάζι, αναφέροντας ότι η υπόθεση «μπήκε στο αρχείο». Μπήκε στο αρχείο για ένα τμήμα της διεξαγόμενης στη Γερμανία έρευνας. Όχι όμως και για την Ελληνική Δικαιοσύνη, αν θέλει να τιμήσει το όνομά της).

ΠΩΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ να «ξεμυτίσει» έτσι ξαφνικά, αν δεν είχε και κάποια ***πολιτική*** στήριξη, αν όχι παρακίνηση και παρότρυνση; Και μάλιστα όταν η επίθεση κατευθύνεται εναντίον μιας υπουργού που εις το παρελθόν είχε επικριθεί ότι είχε καλές σχέσεις με τον Σ. Κόκκαλη;

ΕΧΟΥΝ ΜΕΤΑΚΙΝΗΘΕΙ οι συμμαχίες. Το «έγκυρον» *Βήμα* των Λαμπράκη-Ψυχάρη-Κόκκαλη (για να λέμε τα πράγματα με τ' όνομά τους) είναι πρόσφατα «άξενο έως εχθρικό» προς την κ. Βάσω Παπανδρέου. Ένας νέος δελφίνος, ο Δ. Κοπελούζος έχει βγει στο «μεϊντάνι» μετά την άλλη σκανδαλώδη διακρατική συμφωνία Ελλάδας-Ρωσίας που είχε υπογράψει ο επίτιμος της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκης.

ΑΛΛΑ Ο Σ. ΚΟΚΚΑΛΗΣ –με την υπόθεση Στάζι «στο αρχείο»– έχει ξεκινήσει ένα μεγάλο άνοιγμα στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό: την Ευρώπη, τις ΗΠΑ... Ονόματα μεγάλων εταιρειών στοχεύει αυτή τη στιγμή: IBM, Oracle κ.ά.... Ποιος θα τον συγκρατήσει; Ο κ. Δ. Κοπελούζος ή μία Βάσω Παπανδρέου;

ΟΠΩΣ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΤΕ, αγαπητοί αναγνώστες, το έργο το έχουμε ξαναδεί. Μόνο που υπάρχει μια «μικρή διαφορά». Τώρα πια έχουμε μάθει και συνηθίσει. Τώρα πια ξέρουμε ότι σε κάθε υπουργείο ή δημόσια αρχή, οι μικροί και μεσαίοι «λαδώνονται». Όσο για τους μεγάλους, τους πολιτικούς και διοικητικούς προϊσταμένους, αυτοί κάνουν τις «προγραμματικές» και άλλες συμφωνίες. Στο σύνολο της πολιτικής, οικονομικής και διοικητικής μηχανής της χώρας κυριαρχεί η συναλλαγή και το μαύρο χρήμα. Και δεν υπάρχουν φωνές που θα αντιστέκονται και δεν υπάρχει ο πολιτικός φορέας που με συνέπεια θα αντισταθεί στη γενική αυτή σήψη.

ΟΙ «ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΕΣ» του ΠΑΣΟΚ απέδειξαν ότι είναι και «άτολμοι» και αδύνατοι και λίγοι. Αν η διάδοχη κατάσταση –όπως πολλοί διατείνονται– θα είναι κάποιο μόρφωμα υπό τον ΝέοΚωστή Καραμανλή, τότε τα πράγματαθα κατρακυλήσουν και άλλο. Στην Αριστερά, που ελπίζαμε, αμηχανία, φθορά και αδιέξοδα. Και μια μαλακή, ήσυχη διολίσθηση προς την αναζήτηση κάποιου κομματιού από την πίττα της εξουσίας. Ή προς μία πολύ κλειστή περιχαράκωση.

ΑΥΤΑ ΕΙΝΑΙ όσα «κρύβει» η σύγκρουση Βάσως-Κόκκαλη...

ΛΟΓΙΚΗ ή ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ

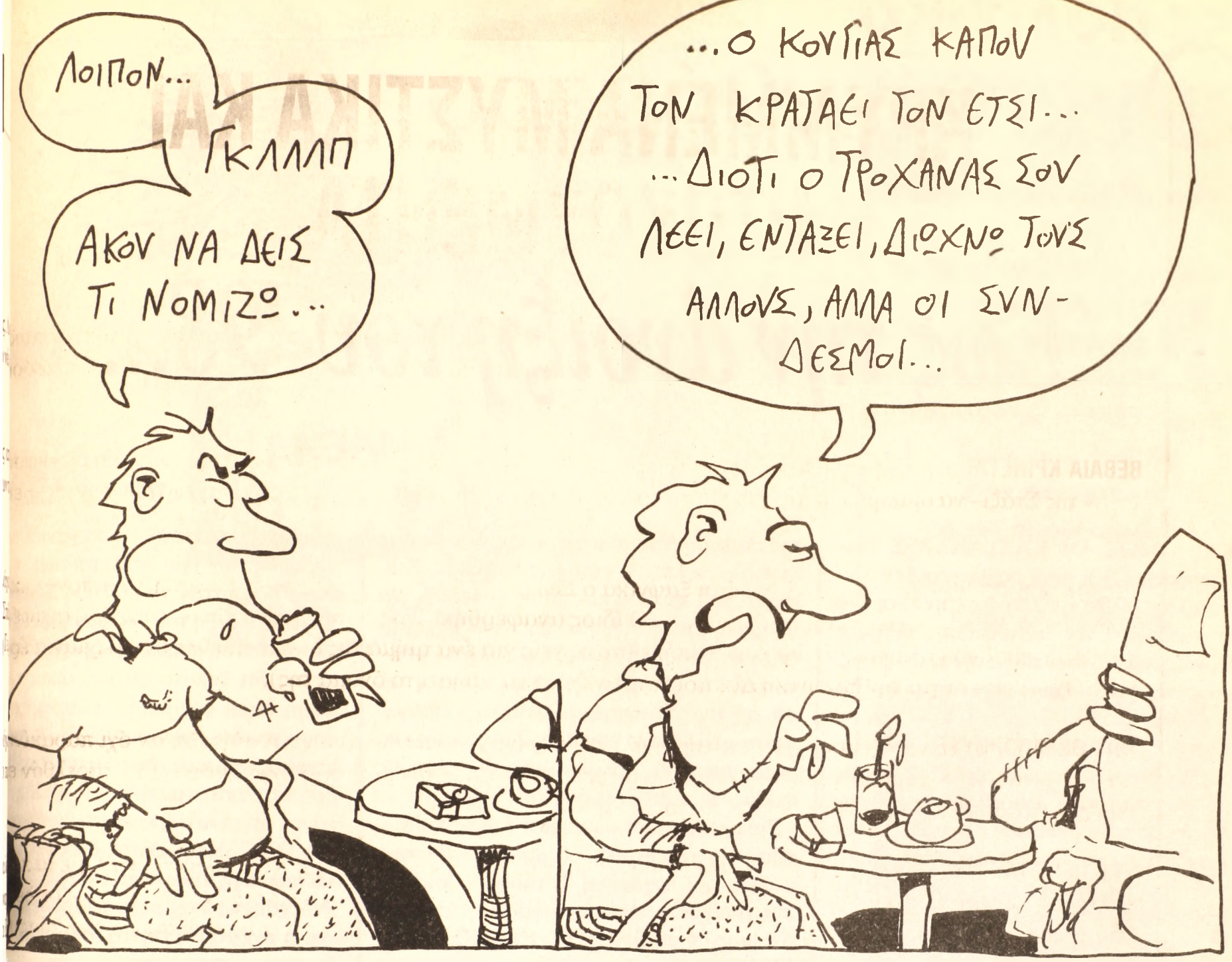

Έως την άνοιξη του '98...

...ΚΑΙ, ΟΜΩΣ, ΟΙ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΣ διαψεύσθηκαν. Όλοι όσοι διέβλεπαν τον κίνδυνο να περιέλθει η Αλβανία –την επομένη των εκλογών– *«σε κατάσταση πλήρους αναρχίας»* ομολογούν τώρα την πλάνη τους. Το σοσιαλιστικό κόμμα νίκησε όχι μόνο στο Νότο αλλά και στο Βορρά, ακόμα και σε περιοχές όπου δρούσαν, σχεδόν ανεξέλεγκτες, οι ένοπλες συμμορίες. Ο αλβανικός λαός –προς μεγάλη κατάπληξη *ημιών των πεπολιτισμένων*– απέδειξε ότι διαθέτει και ωριμότητα και παλικαριά. Ό,τι και να πεις, δεν είναι μικρό πράγμα να γελοιοποιείς τις «προβλέψεις» ενός κοτζάμ αμερικανικού non paper και να επιλέγεις –μέσα σε συνθήκες πόλωσης και ανασφάλειας– εκείνο το κόμμα που μπορεί να εκφράσει τις αγωνίες και προσδοκίες σου. Ποιος είπε ότι η «μοίρα» των Αλβανών είναι *εσαεί συφοριασμένη*; Την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές, δεν έχουν ακόμα κοινοποιηθεί τα επίσημα αποτελέσματα. Όμως φαίνεται ότι δεν θα διαφέρουν πολύ από τα ανεπίσημα αποτελέσματα που έδωσε η κεντρική εκλογική επιτροπή, σύμφωνα με τα οποία το σοσιαλιστικό κόμμα εξασφάλισε το 60% των ψήφων, έναντι 28% του δημοκρατικού κόμματος του Μπερίσα.

Ασφαλώς, πολλά ακόμα μένουν να αποσαφηνιστούν, πέρα από τη δήλωση Μπερίσα και της ηγεσίας του Δημοκρατικού Κόμματος ότι αναγνωρίζουν (έστω και με κάποιες επιφυλάξεις) το αποτέλεσμα των εκλογών της Κυριακής. Κατά τ' άλλα μια ευάρεστη εξέλιξη είναι ότι η ελληνική μειονότητα θα εκπροσωπείται στο νέο αλβανικό κοινοβούλιο με 5 βουλευτές. (Τρεις εκλέχτηκαν με το Σοσιαλιστικό Κόμμα και δύο με την Ένωση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων). Η εποχή του βορειοηπειρωτικού αλυτρωτισμού (με εκείνα τα αλήστου μνήμης του Σεβαστιανού –*«αδελφοί Έλληνες της Βορείου Ηπείρου η ώρα της ελευθερίας ήγγικεν»*, κ.λπ....), ευτυχώς παρήλθε. Και, παρά τη «βαβούρα» που φαίνεται να υπάρχει στην ηγεσία της «Ομόνοιας» (προσδοκούσε την εκλογή 8 ελλήνων μειονοτικών βουλευτών...), κοινή είναι η αίσθηση ότι η ελληνική μειονότητα, ενταγμένη στον αλβανικό εθνικό κορμό, μπορεί να διαδραματίσει ρόλο γέφυρας –γέφυρας φιλίας– μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας.

Στο μεταξύ, Λευκωσία και Αθήνα πυκνώνουν τις τελευταίες διαβουλεύσεις τους, καθώς την ερχόμενη Τετάρτη 9 Ιουλίου, πραγματοποιείται, σε προάστιο της Νέας Υόρκης, η πρώτη συνάντηση Κληρίδη - Ντενκτάς, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. *«Η ελληνοκυπριακή πλευρά* –δήλωσαν ο πρόεδρος Γλ. Κληρίδης και ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης– *προσέρχεται στις συνομιλίες με πνεύμα καλής θελήσεως, αλλά και αποφασισμένη να προασπίσει τα δίκαιά της»*. Ωστόσο ουδείς, ούτε στη Λευκωσία ούτε στην Αθήνα, αναμένει κάποιο θετικό αποτέλεσμα από τον πρώτο αυτό γύρο των συνομιλιών. (Παρά το ότι στη Νέα Υόρκη θα βρίσκεται όχι μόνον ο «προεδρικός απεσταλμένος για το Κυπριακό» Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, αλλά και εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπρόσωποι των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας και εκπρόσωποι των εγγυητριών δυνάμεων). Κατά τον υφυπουργό Γιάννο Κρανιδιώτη, η ουσιαστική προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού θα ξεκινήσει την Άνοιξη του 1998. (Βλέπε και συνέντευξή του στη Χριστίνα Πουλίδου, στην *Κυριακάτικη Αυγή*). Ώς τότε, θα έχουν γίνει οι προεδρικές εκλογές στην Κύπρο και θα έχουν αρχίσει οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση... Αλλά, τότε, ακριβώς, θα ενταθεί και η παρέμβαση Χόλμπρουκ, η οποία, όπως συμβαίνει πάντοτε, θα εμφανισθεί ως *ποβοηθητική των προσπαθειών του κού Γραμματέα του ΟΗΕ»*. Συμπέρα Ώς την άνοιξη του '98 θα υπάρξει συν «προλείανση εδάφους», χωρίς αυτό ν μαίνει ότι θέματα ουσίας, όπως το εδ κό, η δομή του νέου κράτους (χαλα «οργανική» ομοσπονδία) προβλή ασφαλείας, κ.ά., δεν θα συζητηθούν δεν θα αντιμετωπισθούν. (Ήδη, γι λόγος ότι οι *«ιδέες»* του γενικού γραμμ του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν, διαφέρουν απ *«δέσμη των ιδεών Γκάλι»*, ενώ ένα απ ενδεχόμενα που μελετά ο Χόλμπρου ναι η εγκατάσταση ισχυρών ειρηνευ δυνάμεων στην Κύπρο και πριν ακόμ την επίτευξη συμφωνίας!). Βέβαιο ντως, είναι ένα: το τελικό *«πάρε-δώσ* τελική συμφωνία, αυτή που θα τεθεί ψιν του κυρίαρχου λαού για έγκριση πρόκειται να πραγματοποιηθεί πριν τις προεδρικές εκλογές στην Κύπρο Φεβρουάριο του '98.

(Κάποιοι «υπερπατριώτες» στην Κ θυμήθηκαν ότι η 9η Ιουλίου είναι « φράς ημέρα», γιατί την 9η Ιουλίου 18 Τούρκοι απαγχόνισαν τον αρχιεπίσ Κυπριανό, τους μητροπολίτες και πολ άλλους κληρικούς και λαϊκούς. Και ζή σαν να ματαιωθεί η συνάντηση! Τέ δεν επέμεναν...).

Πλην, τα όποια εξωτερικά (στα οποί μπορούσε να προσθέσει κανείς την στροφή του Χονγκ Κονγκ –ύστερα απ χρόνια– στην Κίνα, την προσπάθεια Μεσούτ Γιλμάζ να σχηματίσει βιώσιμ βέρνηση, την επίσκεψη του βούλγ προέδρου Πέτερ Στογιάνοφ, στην Αθ κ.ά.), δεν σκίασαν τα εσωτερικά, τα α στο *«Δεκαπενθήμερο»* που επισκοπ υπήρξαν επίσης πολλά: Γκάλλοπ, εν τ τοις, για το ποιος μπορεί να γίνει ο αντ

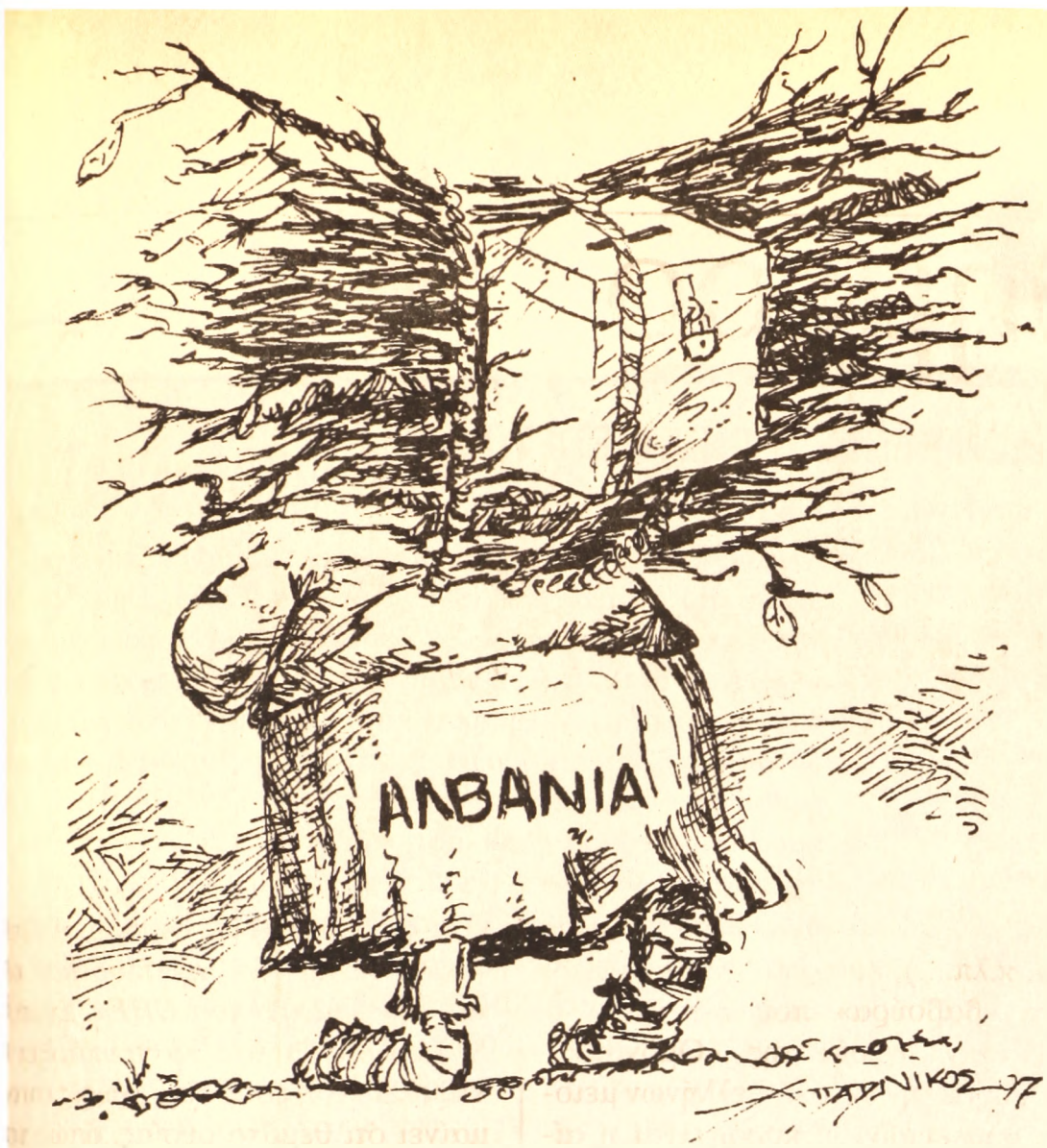

σημερινού δημάρχου Δημ. Αβραου, στις δημοτικές εκλογές του Και η σχετική σφυγμομέτρηση απέτι, ενώ ο Δ. Αβραμόπουλος προηταθερά, στο ερώτημα *«ποιος είναι ο ατάλληλος δήμαρχος για την Αθή*-3,9%), 2ος στη σειρά έρχεται ο σηγραμματέας, του ΠΑΣΟΚ, Κ. λίδης (ποσοστό 18%). Κανείς δεν ώς και γιατί έγινε η σφυγμομέτρηση έβαιο είναι ότι το ΠΑΣΟΚ –ακόμα συζητεί περί... κεντροαριστεράς, λεοράσεως, με τον Συνασπισμό, λει, έμμεσα, ως περίπτωση ενδεχόσύμπτωσης απόψεων», την υποψηΣκανδαλίδη(!), ενώ το φυσικότεήταν να αναφερθεί, λόγου χάρη, οψηφιότητα της Μαρίας Δαμανά-

άλλο ήταν η πρόταση του προέδρου ού Συνδέσμου Κληρικών Ελλάδας π. Ευστάθιου Κολλά, για άμεση ση του αρχιεπισκόπου Σεραφείμ *της μακροχρόνιας και ανίατης ασθέ*-»), ενώ το θέμα του χωρισμού κράκλησίας τόσο το ΠΑΣΟΚ όσο και η μοκρατία αποφεύγουν, επιμελώς, ξουν! (Και, όμως, και τα δύο κόμματα φερόμενα στην αναθεώρηση του ματος, μιλούν για την ανάγκη *«το-θαθύρριζων αλλαγών»* κ.λπ.).

που εξακολουθεί να κυλά είναι η ση Σημίτη στα νέα μέλη του Εθνιδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου (για γκη προστασίας του ιδιωτικού βίου λίτη από τα Μ.Μ.Ε.) – κατάθεση όργισε κάποιους απίθανους προασπιστές των τηλεοπτικών σκουπιδιών, στο όνομα, φυσικά, της ελευθερίας των Μ.Μ.Ε. (βασικό τους επιχείρημα: *«αυτά θέλει ο κόσμος, αυτά του δίνουμε»!*).

Ένα ακόμα θέμα –που κανείς δεν ξέρει πού θα καταλήξει– είναι η οξύτατη επίθεση του μεγαλοεπιχειρηματία Σωκράτη Κόκκαλη (προέδρου της «ΙΝΤΡΑΚΟΜ») κατά της υπουργού Ανάπτυξης Βάσως Παπανδρέου. Ερώτηση πρώτη: Πώς –και βάσει ποιων πληροφοριών, ποιας ελευθεριότητας– ένας ιδιώτης επιχειρηματίας αποφαίνεται ότι η υπουργός Ανάπτυξης αντί να ασχολείται με τα θέματα της αρμοδιότητάς της –την ανάπτυξη– διοχετεύει τη δραστηριότητά της στα (καζίνα); Ερώτηση δεύτερη: τι ακριβώς υπαινίσσεται η απάντηση της κ. Παπανδρέου, ότι *«δέχεται εντολές μόνο από τον πρωθυπουργό»*; Σημαίνει ότι ο κ. Κόκκαλης έχει εθιστεί να *«δίνει εντολές»* (σε άλλους υπουργούς); Για τη διαμάχη Κόκκαλη-Παπανδρέου, το *Αντί* ασχολείται διεξοδικότερα, σε άλλες στήλες. Όμως κυρίαρχη είναι η αίσθηση, στην ανυποψίαστη κοινή γνώμη, ότι πίσω από τη διαμάχη αυτή πολλά τεκταίνονται. Κάποιοι κάνουν χοντρές δουλειές, γιατί κάποιοι «ανευθυνοϋπεύθυνοι» τις δίνουν αλλού. Στο τέλος-τέλος, όταν κάποιος δηλώνει ότι είναι έτοιμος για όλα (και για τον δεύτερο ΟΤΕ), και για τη ΔΕΗ, και για την ΕΥΔΑΠ, και για το φυσικό αέριο, ακόμα και για τα καζίνα...), δεν μπορεί ο όποιος ή η όποια υπουργός να προτιμά κάποιον κ. Κοπελούζο ή κάποιους *οθνείους* Ρώσους! Και η ζωή προχωρεί...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ένας αδιευκρίνιστος φόνος.
Η σχέση ενός νεαρού
με τη νοικάρισσά του.
Ένας αναπότρεπτος βιασμός.
Μια τσάντα γεμάτη λεφτά.
Ένας αιμόφυρτος
που καταφεύγει
σε μια πολυκατοικία...

Ιστορίες μιας ανύποπτης καθημερινότητας.

Γιάννης Ρεμούνδος

POLAROID STORIES

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ταξίδια στη λογοτεχνία

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΑΝΔΡΕΑ ΜΩΡΑΪΤΟΥ 3 – 114 71 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 36.24.326, 36.25.575 – FAX 36.48.030

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 – ΤΗΛ. 32.12.111

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΡΙΟ

Πλήρης ήταν η αποτυχία της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη για το περιβάλλον από 23-27 Ιουλίου. Η Συνέλευση γινόταν πέντε χρόνια μετά τη μεγάλη συνάντηση στο Ρίο, για να εξακριβωθεί ποια ήταν ακριβώς η κατάσταση μετά το Ρίο και ποιες από τις υποχρεώσεις που είχαν αναληφθεί είχαν τηρηθεί. Όπως είπε και ο πρόεδρος της Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ **Ραζαλί Ισμαήλ** *«αυτή η αποτυχία είναι ένα σήμα κινδύνου. Πρέπει να αναγνωρίσουμε την αδυναμία διεθνούς συνεργασίας. Μακροχρόνια οι κυβερνήσεις είναι ανίκανες να κρατήσουν τις υποσχέσεις τους. Για πρώτη φορά είμαστε αρκετά έντιμοι για να γνωρίσουμε τα όρια των υποσχέσεών μας, των πολιτικών μας υποχρεώσεων, και της ικανότητάς μας να φτάσουμε σε στόχους τους οποίους καθορίσαμε εμείς οι ίδιοι».* Αυτό που έγινε στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ήταν το ίδιο που είχε γίνει πριν από λίγες μέρες στο Ντένβερ με τη συνάντηση των οκτώ πιο πλούσιων χωρών του κόσμου, όπου υπήρξε πλήρης διάσταση μεταξύ των ευρωπαίων ηγετών και του προέδρου **Κλίντον,** συνεπικουρούμενου από Καναδούς και Ιάπωνες. Ενώ οι Ευρωπαίοι ζητούσαν συγκεκριμένα μέτρα για να τηρηθούν οι υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν στο Ρίο, ιδιαίτερα όσον αφορά στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στην ομιλία του ο πρόεδρος Κλίντον (έγινε την Πέμπτη 23 Ιουλίου το βράδυ) ήταν εξαιρετικά αόριστος και δεν θέλησε να αναλάβει καμία δέσμευση και καμία συγκεκριμένη υποχρέωση όσον αφορά τις προαναφερθείσες υποχρεώσεις. Απλώς μίλησε *«για μια δέσμευση των Ηνωμένων Πολιτειών για λογικά και υποχρεωτικά όρια που θα μειώσουν ουσιαστικά τις δικές μας εκπομπές αερίων».*

Τίποτα συγκεκριμένο δεν έγινε στα πέντε αυτά χρόνια για να αρχίσει να εφαρμόζεται το ντοκουμέντο των 250 σελίδων που ονομάστηκε Ατζέντα 21 και που υποτίθεται ότι θα γινόταν ο οδηγός για τη δράση όλων των ανθρώπινων κοινοτήτων κατά τον 21ο αιώνα. Όσον αφορά στη σύμβαση και στη βιοποικιλότητα, είναι αναμφισβήτητο ότι υπάρχει μια προσπάθεια να διαφυλαχθούν ορισμένα είδη που βρίσκονται σε κίνδυνο εξαφάνισης, παρότι υπήρξαν αντιρρήσεις για την απαγόρευση του κυνηγιού των ελεφάντων, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν οι χαβλιόδοντές τους. Η απαγόρευση επαναλήφθηκε πριν από μία βδομάδα στο Χαράρε της Ζιμπάμπουε. Επίσης η Ιαπωνία και η Νορβηγία δεν κατάφεραν να πείσουν τη διεθνή Κοινότητα για το δικαίωμα που έχουν να ξαναρχίσουν το κυνήγι της φάλαινας. Ο ρυθμός της καταστροφής των τροπικών δασών μειώθηκε από 16 σε 12 εκατομμύρια εκτάρια κάθε χρόνο. Αλλά βέβαια παραμένει ακόμα αρκετά υψηλός, ώστε να οδηγεί ολοκληρωτική εξαφάνιση των δασών μέσα στον επόμενο αιώνα. Ελάχιστη πρόοδος συντελέστηκε για το άρθρο 15 της συμβάσεως σχετικά με τη βιοποικιλότητα που αναφέρεται στην πρόσβαση στο γενετικό υλικό των χωρών του τρίτου κόσμου, πρόβλημα που μπορεί να δημιουργήσει οξύτατες συγκρούσεις.

Η σύμβαση για την ερημοποίηση μπήκε σε ισχύ μόνο το Δεκέμβριο του 1996 και υπογράφηκε από 60 χώρες μόνον, ενώ 3,6 δισεκατομμύρια εκτάρια καλλιεργήσιμης γης –που είναι 4 φορές πιο πολλά από τις υπάρχουσες ερήμους– κινδυνεύουν με ερημοποίηση, θέτοντας σε κίνδυνο καμιά εκατοστή χώρες και ένα δισεκατομμύριο ανθρώπινα όντα. Η σύμβαση με τις κλιματικές αλλαγές προέβλεπε μία μείωση του διοξειδίου του άνθρακα (CO_2) που προέρχεται από τα στερεά καύσιμα (πετρέλαιο, άνθρακα και υγραέριο) μείνει στο επίπεδο του 1990 για το έτος 2000. Όμως ήδη από 1992 οι εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα δεν έπαψαν να γαλώνουν τόσο στις εκβιομηχανισμένες χώρες όσο και στις εκβιομηχάνιση... Αυξήθηκαν κατά 28% στην Ινδία, κατά 27% σ Κίνα (που ήδη αντιπροσωπεύει το 145 των συνολικών παγκόσμ εκπομπών διοξειδίων του άνθρακα), κατά 8% στις ΗΠΑ, που εί και ο κυριότερος παγκόσμιος ρυπαντής με 23% των συνολικών πομπών. Υπολογίζεται ότι κατά το 1996 6,25 δισεκατομμύρια το διοξειδίου του άνθρακα ρίχτηκαν στην ατμόσφαιρα. Δυστυχώ Παγκόσμια Οργάνωση Ενέργειας προβλέπει την απόρριψη 9 ε τομμυρίων τόνων το 2010, δηλαδή μια αύξηση κατά 50%. Μια κυβερνητική ομάδα ειδικών για την εξέλιξη του κλίματος, η οπ έχει συσταθεί και συγκεντρώνει 2.500 επιστήμονες απ' όλο τον σμο, πιστεύει ότι αυτές οι εκπομπές έχουν «αδιαμφισβήτητα επίδραση πάνω στις κλιματικές αλλαγές». Το Δεκέμβριο, στο Κ το της Ιαπωνίας προβλέπεται μια νέα ειδική συνάντηση των Η μένων Εθνών για το θέμα των κλιματικών αλλαγών.

Στο Ρίο είχε αποφασισθεί η χρηματοδότηση με πολύ σημαντικά σά των προσπαθειών για τη μείωση των εκπομπών αερίων στην α σφαιρα. Προβλεπόταν μια επένδυση της τάξεως των 600 δισεκα μυρίων δολλαρίων για 10 χρόνια. Στη συνέχεια το ποσό αυτό περι σθηκε στα 125 δισεκατομμύρια δολλάρια. Τελικά, ο Παγκόσμιος ριβαλλοντικός Οργανισμός, που ίδρυσε η Διεθνής Τράπεζα γι βοηθήσει την πραγμάτωση των στόχων των Ηνωμένων Εθνών, επ δυσε μόνον 315 εκατομμύρια δολλάρια. Το ίδιο συνέβη όσον αφ στη βοήθεια για την ανάπτυξη που οι βιομηχανικές χώρες υποσχ καν στο Ρίο. Εκεί αναλύθηκε η υποχρέωση να διατεθεί το 0,7% σίως του ΑΕΠ των αναπτυγμένων χωρών γι' αυτή τη βοήθεια. Μ δισεκατομμύρια δολλάρια κατά το 1996, στην πραγματικότητα η β θεια αυτή περιορίστηκε κατά μέσον όρο στο 3% του ΑΕΠ, δηλ παρουσίασε μια μείωση του 9% σε σχέση με το 1990. Χρησιμοπο ντας το επιχείρημα της μη πραγματοποιήσεως της υπόσχεσης α εκ μέρους των αναπτυγμένων χωρών, η ομάδα των 77 μη εκβιομη νισμένων χωρών –μέσα στην οποία ο σκληρός πυρήνας αποτελε από την Ινδία, την Κίνα, τη Βραζιλία, και την Τανζανία– απέρρι κάθε προσπάθεια των χωρών του Βορρά να επιβάλουν καινούρ στόχους όσον αφορά στην προστασία του περιβάλλοντος. Αυτός ή και ο λόγος της αποτυχίας των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν Ρίο. Βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα πλανητικό οικολογικό αδιέξο όπου βέβαια η ευθύνη των ΗΠΑ είναι πρωταρχική, και πέρα από μεγάλα λόγια τίποτα συγκεκριμένο δεν γίνεται για να αντιμετω στούν οι μεγάλοι οικολογικοί κίνδυνοι που αφορούν στον πλανή μας. Παρόλο που καμία αισιοδοξία δεν μας επιτρέπεται, δεν μπορ με να πάψουμε να αγωνιζόμαστε για να προστατεύσουμε τον πλα τη Γη, τη «μητέρα πατρίδα», όπως λέει ο Έντγκαρ Μορέν.

Βιώσιμη ανάπτυξη ή βιωσιμότητα; Αυτό είναι το ερώτημα το οπ θα επιχειρήσουν να απαντήσουν δέκα χρόνια μετά την έκθ Brutland στα σεμινάρια της Ερμούπολης ειδικοί επιστήμονες. Μ ζον θέμα που απασχόλησε και την πρόσφατη συνάντηση της Νέ Υόρκης.

Σπήλιος Παπασπηλιόπουλ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ

ιχουν ήδη περάσει δύο χρόνια από το πραξικόπημα του πρώην υφυπουργού του υπουργείου Εξωτερι-κών **Γρηγόρη Νιώτη** στο Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού (κατάργηση της γενικής συνέλευσης, διορι- Δ.Σ. με στόχο την οικονομική ανασυγκρότηση κ.λπ.) και πάλι δρομολογείται καινούργιο «ανδραγά-» με την ψήφιση νομοσχεδίου που θα καθιστά τον δοτό πρόεδρο του ΙΕΠ κ. **Αδαμάντιο Πεπελάση** μό- και θα μετατρέπει τη γενική συνέλευση σε ένα «σώμα εταίρων» αριστίνδην διορισμένων. Ούτω πως ρυμα περνά πλήρως στη δικαιοδοσία του συγκροτήματος, αφού το ίδιο πρόσωπο, ο κ. Πεπελάσης, θα πρόεδρος και του ΙΕΠ και του **ιδρύματος Λαμπράκη**. Πρόκειται για μια εξωφρενική εξέλιξη, δηλω-του πνεύματος υποτέλειας προς τον κ. Χρήστο, που διαπνέει όλο το υπουργείο Εξωτερικών. Έτσι, το ργείο Εξωτερικών μετά τη διαρροή αποκλειστικών πληροφοριών προς το *Βήμα*, προβαίνει σ' ένα επί-ώρο δισεκατομμυρίων προς το συγκρότημα. Πληροφορούμαστε ότι το Νομοσχέδιο είναι έτοιμο από ράς Γ. Παπανδρέου, μόνο που το απέπεμψε ανυπόγραφο –προς τιμήν του– ο **Ευ. Βενιζέλος**, προϊστά-ς του συνομόλογου για το ίδρυμα υπουργείου Πολιτισμού. Υπενθυμίζεται ότι το προηγούμενο νομο-ιο Νιώτη, πριν από την κυβέρνηση Σημίτη, είχε υπογράψει ο τότε υπουργός **Θ. Μικρούτσικος** σε τα-α· πολιτισμός των καταγωγίων, δηλαδή.

ιγε, αν τολμήσουν να φέρουν ένα τέτοιο νομοσχέδιο στη θερινή Βουλή, τι θα πράξει η αντιπολίτευση;

Ω

Ο ΕΜΠΑΙΓΜΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

περιβόητη καταγραφή και νομιμοποίηση των λαθρομεταναστών αποδείχτηκε... άνθρακας. Ναι μεν νομιμοποιούνται οι μετανάστες από την Ασία, την Αφρική, την Πολωνία και τις χώρες της πρώην Σο-κής Ένωσης, αλλά έπειτα από παρέμβαση του υπουργού Εσωτερικών **Αλ. Παπαδόπουλου** εξαιρέθη-από τα Π.Δ. οι μετανάστες που προέρχονται από τις γειτονικές χώρες.

αι πασιφανέστατο ότι η εξαίρεση αφορά κυρίως τους Αλβανούς που ζουν στη χώρα μας. Αντί της λο-; επικράτησε η αλβανοφοβία. Κατά τ' άλλα η ξενοφοβία είναι καταδικαστέα.

Λ. Β.

ΚΑΛΩΣ ΤΟΝ!

Εμείς σας το είχαμε προαναγγείλει ότι ο αξιότιμος κ. **Κώστας Λιάσκας** εργολάβος και υπηρέτης του Λαμπρακικού συγκροτήματος, θα επανεκλεγεί στη θέση του προέδρου του ΤΕΕ και πολύ νωρίς είχαμε καταγγείλει τη στήριξή του απ' τους μηχανικούς του ΣΥΝ. Ησυχάστε: όλα έχουν κανονιστεί. Με ένα «πακέτο συμφωνιών» –και με τις «απαραίτητες» μικροαποσκιρτήσεις διαφωνούντων– τελικά και οι δύο συνδικαλιστικές παρατάξεις, εκείνη του ΠΑΣΟΚ και η άλλη της ΝΔ στηρίζουν τον εκλεκτό της εξουσίας και του ΣΥΝ, κ. Λιάσκα. Και εις άλλα με υγεία!...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ, ΚΥΡΙΕ ΤΣΟΥΚΑΤΟ!

«Λοιπόν μαρξιστής-λενινιστής, κύριε Τσουκάτο;», ερώτησε ο δημοσιογράφος (κ. Πολίτης) στην εκπομπή«7+7» του Mega των εξ απορρήτων του πρωθυπουργού!

«Αφήστε τα τώρα αυτά. Ναι, μαρξιστής αλλά όχι λενινιστής. Ναι, σοσιαλδημοκράτης...». Πόση ανακούφιση ένιωσα μετά τη ρήση του κ. Τσουκάτου. Ξέρετε, είχα πολύ μπερδευτεί τελευταία με τα διάφορα «αριστερά», «κεντροαριστερά» κ.λπ.... Τώρα, ξέρω. Μου το είπε ο ίδιος ο κ. Τσουκάτος. Σοσιαλδημοκράτης. Δεν είναι κακό. Καθόλου μάλιστα. Τώρα, ξέρω. Ευχαριστώ, κ. Τσουκάτο. Τα άλλα, τα «μιαρά», είναι παλιές ιστορίες...

Χ.Ν.

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Η ελληνική δικαιοσύνη αθώωσε τελικά προ 2ετίας τον επιστήθιο φίλο του εκλιπόντος **Α. Παπανδρέου κ. Γιώργο Λούβαρη**, ε φαινόμενη ότι δεν συνιστά αδίκημα η αναγραφή του ονόματός του στο επίσημο telex που ανακοίνωνε στη Matra τα σχετικά τις προμήθειες στις Ένοπλες Δυνάμεις. Η υπόθεση για όσους θυμούνται ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 1987 μετά την αποκάλυψη *ΑΝΤΙ*.

Η ελληνική δικαιοσύνη δεν ανεγράφη πάντως στο βιβλίο Γκίνες για την απόφασή της αυτή. Επειδή όμως κινδύνευε να αναγρα μετά τη δοκιμασία, για δεύτερη φορά, των λειτουργών της, η εκσυγχρονιστική των θεσμών –και της δικαιοσύνης φυσικά– κυβέρν ση του κ. Σημίτη φρόντισε να αποφύγει το σκόπελο.

Ας σοβαρευτούμε και να σας πούμε τι έγινε! Την περασμένη Παρασκευή, επρόκειτο να δικαστεί ο Γ. Λούβαρης, αλλά για μία αλ υπόθεση! Για τα 90.000.000 δρχ. που είχε πάρει από τον **Κοσκωτά**. Τρεις μέρες πιο πριν πέρασε τροπολογία νόμου απ' τη Βουλή –λ φωτογραφική– που όριζε ως αναρμόδιο το δικαστήριο να τον δικάσει διότι η παράγραφος τάδε, του νόμου τάδε κ.λπ., κ.λπ.... Έτσι, αυ μετά την επάνοδο του ΠΑΣΟΚ (του νέου ΠΑΣΟΚ) στην εξουσία, ο κ. Γ. Λούβαρης έπαψε να παίζει τον ασθενή και αφαίρεσε κάπ διακοσμητικά (κολάρα), και αφού ορκίστηκε ως ταμίας του Ολυμπιακού από τον Σωκράτη Κόκκαλη, τώρα ασφαλής και λευκός περι ρεται κι αυτός, άδυρμα άθλιο, στο λεκανοπέδιο: από Παλλήνη έως Πειραιά. Άξιος ο μισθός τους! Κυρίως των «εκσυγχρονιστών»!...

Χ.

Βοήθεια σε Ίδρυμα για μικρά παιδιά στη Βουλγαρία

Η κρίση στα Βαλκάνια είναι χρόνια. Η κατάσταση στην Αλβανία είναι λίγο πολύ γνωστή. Η Ρουμανία βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή. Στη γειτονική Βουλγαρία η οικονομική κρίση είναι βαθιά. Οι μισθοί των υπαλλήλων έχουν πέσει σε ποσό που αντιστοιχεί στις 10.000 δραχμές. Ευρωπαϊκή Ένωση, έλληνες επιχειρηματίες, εταιρείες και άλλοι επενδύουν ή λέγουν ότι επενδύουν. Το βέβαιο είναι ότι οι γείτονές μας δυστυχούν.

Οι Έλληνες έχουμε βιώσει την κατοχική πείνα και όσα ακολούθησαν. Η κατάσταση στην Βουλγαρία τον φετινό χειμώνα άγγιξε τον δικό μας εφιαλτικό χειμώνα του '41. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι μεμονωμένοι πολίτες έχουν χρέος να συνδράμουν με τρόπους που οι ίδιοι θα αναζητήσουν, τους γειτονικούς μας λαούς.

Στο τχ. 636 είχαμε δημοσιεύσει την έκκληση που είχε απευθύνει στο περιοδικό ο διευθυντής του Παιδικού Ιδρύματος Νο 1 που βρίσκεται στο χωρίο Μπογιάνα έξω από τη Σόφια. Στο Ίδρυμα αυτό μεγαλώνουν 26 παιδιά ηλικίας από 3 έως 7 χρόνων που είναι ορφανά ή από διαλυμένες οικογένειες. Τα παιδιά μένουν στο ίδρυμα όλη τη διάρκειά του ως οικότροφα. Τι ίδρυμα είναι παλιό, υπάρχει από το 1953.

«Έχοντας υπόψη τις δύσκολες συνθήκες στις οποίες αναγκάζονται να διαβιώνουν αυτά τα παιδιά και τα πενιχρά οικονομικά μέσα με τα οποία δύσκολα καταφέρνουμε να τους διασφαλίσουμε αποδεκτό βιωτικό επίπεδο, απευθύνομαι σε σας με την παράκληση –εάν υπάρχει δυνατότητα– να μας παράσχετε ανθρωπιστική βοήθεια με σκοπό τη βιολογική επιβίωση των παιδιών, τα οποία στερούνται γονικής φροντίδας». Αυτά μας έγραφε ο διευθυντής του Ιδρύματος σε γράμμα που απηύθυνε στο περιοδικό.

Το «ΑΝΤΙ» άνοιξε ένα λογαριασμό στην Εθνική Τράπεζα με αριθμό: 172/746659-5

Παιδάκια του ιδρύματος της Μπογιάνα σε μια σχολική γιορτή

Καλούμε όλους τους τους φίλους, τους αναγνώστες να στείλουν την όποια συμβολή τους μέσω αυτού του λογαριασμού. Το περιοδικό θα φροντίσει και με άλλους τρόπους, με απευθείας επαφές με εταιρείες γάλακτος, τροφίμων κ.λπ να συγκεντρώσει και είδη διατροφής και ελπίζουμε σε σύντομο διάστημα να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στην έκκληση του Παιδικού Ιδρύματος της Μπογιάνα.

Από τους αναγνώστες και τους φίλους του περιοδικού περιμένουμε να συνδράμουν, στέλνοντας τη δική τους συμβολή στο λογαριασμό: 172/746659-5.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΕΙΝΑΙ

aristera

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ

ΕΜΕΙΣ ΜΙΛΑΜΕ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Ως εύστοχα παρατήρησε ο ***Ελεφάντης*** *στην «Εποχή» της ισμένης Κυριακής, αν οι αγγλό- οι και γενικά οι δυτικοί –εμείς ροσθέταμε και όποιον άλλο μη ούντα την ελληνική– επιθυμού- να μάθουν τι σημαίνει ΣΥΝ και τι* ***στερά)*** *στη γλώσσα μας θα κα- υγαν σε κάποιο λεξικό. Γιατί ις πολλές ελληνικές λέξεις που ν δανειστεί, δυστυχώς το* ***αρι- ά****, παρελήφθη.*

ξυπναδισμός αλήθεια, βολοδέρνει τους γιά- ς του ΣΥΝ! Επειδή έχουν διαφημιστικές εται- ς, πρέπει και να υφίσταται η Αριστερά –που πολλές και βαθιές παραδόσεις– «νεωτερι- ίς» που δεν έχουν τίποτε να ζηλέψουν απ' τα ωτικό-κωστοπουλικά ευρήματα;

Πόσα και πόσα θα τους ρωτούσαμε τώρα: Πώς θα το διαβάζουν, ας πούμε, οι «ξένοι»; Αρίστερα; Αριστερέι; Αριστέρα; Πώς; Και ποιοι θα καταλάβουν ποιους; Και, δηλαδή, τι πράγμα πια να καταλάβουν;

Χ.Ν.

ΠΑΣΟΚΟΛΟΓΙΕΣ

ο ΠΑΣΟΚ ομιλεί· τουτέστιν πασοκολογεί· επί παντός επιστητού· για ό,τι πετάει και ό,τι κολυμπάει. ωστε, τι ΠΑΣΟΚ θα ήτανε; Το ΠΑΣΟΚ έγινε εξουσία διά της καινοφανούς χρήσεως του λόγου και αποκλεισμού πάσης μετατροπής λόγων σε έργα (Λάλα το Λαλιώτη μ' λάλατο, συμφώνως προς το δη- ιες των διαφόρων τοπικών οργανώσεων). Όταν, μάλιστα, πρόκειται για την οικολογία, το ΠΑΣΟΚ οικολογεί. Και όποιος κατενόησε κατενόησε. Τι υπαινίσσομαι άραγε;

την εκδήλωση για τον **Μάρλον Μπράντο** και την οικολογία που διοργάνωσε ο όμιλος **Λάτση**, ο κ. **Λα- της**, μακρηγορών μήπως και στο τέλος επιτύχει την ουσία του προβλήματος, κατάφερε να εκνευρίσει ακροατήριό του, που διαμαρτυρόμενο κάγχαζε κατάφωρα. Όμως, η οικολογία θέλει θυσίες. Ομοίως το περιβάλλον. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο στο βήμα ανέβηκε ακολούθως ο κ. **Βενιζέλος**, γνωστός λά- ς των λόγων και των οικολόγων, ο λαλίστερος του ΠΑΣΟΚ, ο λαλίστατος του Κοινοβουλίου· εξ ου και ύης προσφωνούμενος, όπως απεκαλείτο «Ωραίος», ο μεσαιωνικός βασιλεύς της Γαλλίας, Φίλιππος. αμε. Το ΠΑΣΟΚ έδωσε στο Λόγο νέα υπόσταση. Αν η γαλλόφωνος διανόηση δεν είχε εφεύρει τη ση- ολογία και την αποδόμηση, θα την είχε ανακαλύψει το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα. Το κίνημα λόγων, όταν ο λόγος κίνημα εγένετο. Ο κ. Βενιζέλος όθεν μιλάει παντού, μιλάει για τα πάντα, μιλάει ς πάντας και ο λόγος του έχει τη μεταφυσική δύναμη να μεταποιείται, να στερεοποιείται, να καθίστα- ένα είδος εγελιανής φαινομενολογίας του πνεύματος (Phaenomenologie des Geistes).

την προκειμένη περίπτωση ομίλησε –ευφυώς– ελάχιστα, δηλώνοντας ότι θα αποφύγει τις προηγούμε- παντομίμες. Καρφί. Ούτως, όμως, πως κατεφάνη η διαφορά του προς το λαλιωτίζειν, τον επίσημο κώ- ι επικοινωνίας του ΠΑΣΟΚ. Στην πραγματικότητα, βέβαια, ο οίκος Λάτση ετίμησε τον Λατσιώτη ρντόν, Λαλιώτη), μάλλον διά του Μάρλον Μπράντο ή το αντίθετο. Τον Μάρλον ετίμησε, λοιπόν, του ώριου σοσιαλισμού και των δημοσίων έργων· τον κ. Λαλιώτη τον λάλο οικολάλο. Λαμπρά. Ή μάλλον πρακικά.

λην, όμως, το ΠΑΣΟΚ ομιλεί και γαλλικά· διά του **Ζακ Λανγκ**· ο οποίος στη γνωστή εκδήλωση του γάρου μίλησε λόγια, με λόγια του ΠΑΣΟΚ και προφορά γαλατική. Τουτέστιν, le soleil est vert, αλλά εγγάρι είναι κόκκινο.

ήλωσε, μάλιστα, ότι θα μιλήσει για το μέλλον κατά πρότροπή του κ. **Σημίτη**. Άλλο καρφί. Το ΠΑΣΟΚ χώριο ή αλλοδαπό– ομιλεί και καρφώνει, κάρφος οφθαλμών και γλώττης. Το μη χείρον βέλτιστον. Ο ζων και η Σωσώ. Σώσον ημάς Σώτερ. Η σωτηρία στη σημειολογία. Ρολάν Μπαρτ. Μπαρτ Λάνγκα- ρ. Μπάρτον Μάρλο. Δεν μπορεί, θα υπάρχει κάποια σχέση σε όλα αυτά. Ο Λόγος, πάντως, ο άρρητος ο άλεκτος, δεν χρησιμοποιήθηκε ακόμη από το ΠΑΣΟΚ. Αντίθετα, συνεχώς γίνεται χρήση του Λό- διάρροιας και αδολεσχίας. Όσον αφορά τώρα στο Λόγο με την αρχαία έννοια, άλλοι λόγοι ν' αγα- μαστε. Ή, καλύτερα, ζωή σε Λόγου μας.

Μάνος Στεφανίδης

: Για να μην είμαστε άδικοι, πάντως, ο κ. Σημίτης προσπαθεί να πει τα σύκα σύκα και τη σκάφη ομοί- Ο λόγος του διαφέρει. Ίσως γι' αυτό το πούρο ΠΑΣΟΚ δεν τον αποδέχεται και τον θεωρεί πουριτανό.

Η ΜΑΥΡΗ ΤΡΥΠΑ ΤΟΥ 2004

«Να 'ναι καλά ο Γιώργος Νταλάρας, που με τη σημερινή συναυλία του με τον Γκόραν Μπέργκοβιτς, χάριν της ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 από την Ελλάδα διατύει ως αστείες κατηγορίες ότι πρόκειται για μια υπόθεση που συμφέρει μόνον... τους αντιδραστικούς και τα μονοπώλια!» Τάδε έφη η Μαύρη Τρύπα της Ελευθεροτυπίας, σε άρθρο της στις 2/7 περί της υποψηφιότητας της Αθήνας για τους Ολυμπιακούς του 2004 όπου με τον υπότιτλό της συμβουλεύει «αν μας... αναθέσουν τον γάιδαρο ας μην τον κοιτάμε στα δόντια». Αναμφισβήτητα, οι Ολυμπιακοί δεν συμφέρουν μόνο τους αντιδραστικούς, τα μονοπώλια και τους εργολάβους. Η ιδέα και μόνο της ανάληψης αυτού του φανταχτερού πανηγυριού αρκεί για να σαγηνέψει τις ορδές των κουστουμαρισμένων και αποκατεστημένων γιάπηδων. Και ας πρόκειται εντέλει για «γουρούνι στο σακί». Η λάμψη από μόνη της, τους αρκεί...

Λ.Β.

ΚΑΙ ΔΙΗΓΩΝΤΑΣ ΤΑ...

Πληθώρα κόσμου συνέρρευσε στη συναυλία **Νταλάρα - Μπρέγκοβιτς** στο Ζάππειο, χάρη της πολυπόθητης ανάληψης. Αντίθετα, μια χούφτα άνθρωποι συμμετείχαν στην εκδήλωση που διοργάνωσε στη Νομική Σχολή η Πρωτοβουλία Πολιτών ενάντια στην ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 από την Αθήνα σε συνεργασία μ' αρκετά έντυπα.

Όταν ο πολιτισμός που παραπέμπει στο ολυμπιακό κάλλος μοιράζεται αφειδώς και δωρεάν, δεν μπορεί παρά να προσελκύσει το ανυποψίαστο κοινό που κοιμάται αφήνοντας την τύχη του να δουλεύει...

Λ. Β.

Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ

Όπως και πριν από έξι χρόνια, όταν η Αθήνα διεκδικούσε τη χρυσή Ολυμπιάδα του '96, έτσι και τώρα, το συγκρότημα Λαμπράκη και η εφημερίδα τα *ΝΕΑ* έχουν αναλάβει εργολαβικά να απαρτίσουν τη λίστα των εθελοντών. Έργο ιδιαίτερα εύκολο αν σκεφτούμε ότι το ... 96% του πληθυσμού της χώρας είναι υπέρ της υποψηφιότητας. Τι στο καλό; Οι μισοί τουλάχιστον δεν θα θέλουν να πλένουν τις πετσέτες των υπεραθλητών;

ΔΙΑ μάτι

** Ένα λάθος που ανακαλύφθηκε τα τελευταία χρόνια, είναι ικανό με την είσοδο στη νέα χιλιετία να τινάξει στον αέρα τις μνήμες όλων των ηλεκτρονικών υπολογιστών και μαζί τα αρχεία κυβερνήσεων, ενόπλων δυνάμεων, δήμων, κοινοτήτων και κάθε είδους επιχειρήσεων. Αιτία, η αναμενόμενη άρνηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών να αναγνωρίσουν το σωτήριον έτος 2000, αφού στις μνήμες τους τα έτη είναι αποθηκευμένα, από τους προγραμματιστές, με τα δύο τελευταία ψηφία, οπότε η ημερομηνία 01.01.00 θα διαβαστεί από τις μνήμες των υπολογιστών σαν 01.01. του 1900 και όχι του 2000!

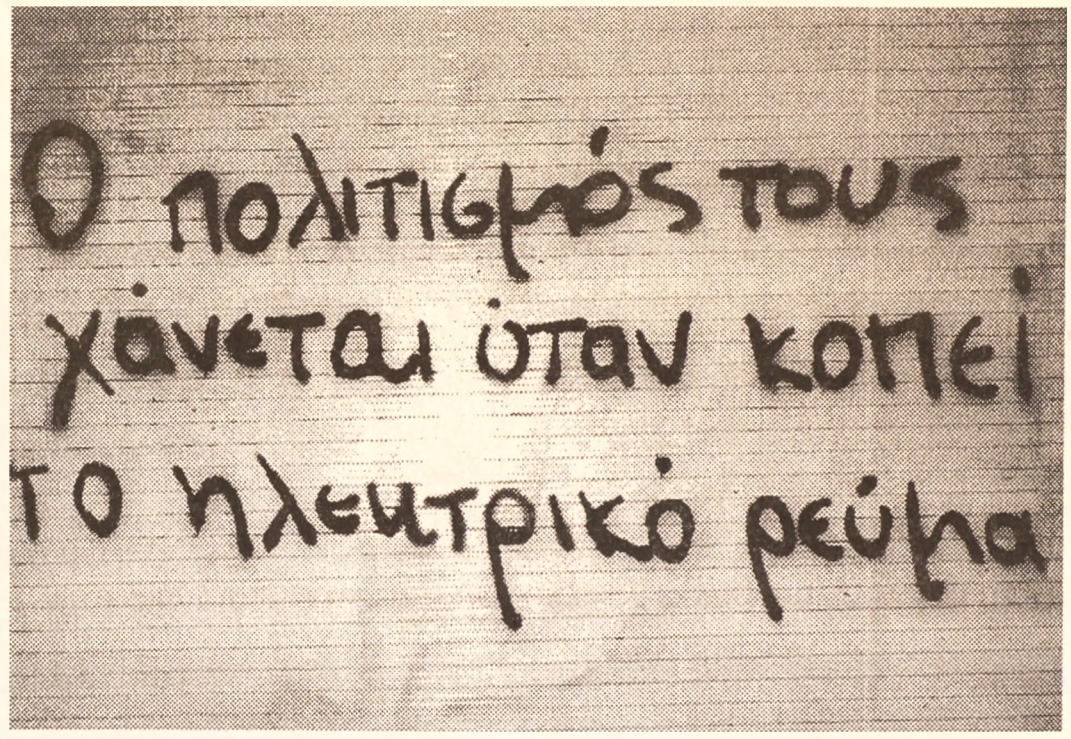

** Οι ειδικοί των εταιρειών, δυόμισι χρόνια πριν από την «καταστροφή», τρέχουν και δεν φτάνουν, ενώ το κόστος για τον επαναπρογραμματισμό εκείνου του κομματιού του λογισμικού που έχει να κάνει με την ημερομηνία είναι τεράστιο. Πάνω από 1 τρισ. δολλάρια.*

* Σ' έναν τοίχο στη Στουρνάρη γράφει *«Ο πολιτισμός τους χάνεται όταν κοπεί το ηλεκτρικό ρεύμα»*, αλλά απ' ό,τι φαίνεται θα χαθεί... όταν χαθεί η μνήμη.

*** Στις 29/6 η νεολαία του ΣΥΝ οργάνωσε συζήτηση και συναυλία στο Πεδίο του Άρεως για το θέμα των ναρκωτικών με κεντρικό σύνθημα «αποποινικοποίηση τώρα». Ομιλητές ήταν οι: Κλεάνθης Γρίβας, Ελιζαμπέττα Καζαλόττι και Φώτης Κουβέλης. Η προσέλευση του κόσμου ήταν ικανοποιητική.*

* Η εκδήλωση ήταν η απάντηση του «ανανεωτικού χώρου» της Αριστεράς στα πρόσφατα αντιεπιστημονικά και τρομολάγνα πρωτοσέλιδα του *Ριζοσπάστη*.

** Τα Μ.Μ.Ε. ηλεκτρονικά και μη δεν είδαν, δεν άκουσαν...*

** Την τιμητική του είχε αυτές τις μέρες ο αμερικάνος διανοητής Νόαμ Τσόμσκυ μετά την επιλογή του θέματος της έκθεσης στην 4η Δέσμη. Από' ιμιτασιόν συνεντεύξεις μέχρι αλλοίωση κατά ποικίλους τρόπους του ονόματός του.

** Τρότσκι τον ανέβαζε ο ΣΚΑΪ, Τρόμσκυ τον κατέβαζε ο ΑΝΤ1...*

* «Αργά ή γρήγορα θα με βάλουν στη φυλακή», μουρμούρισε ο μεγαλύτερος απ' τους μεγάλους δημοσιογράφους της εγκυρότερης εφημερίδας μετά την αποκάλυψη των τελευταίων παραποιήσεων και ατασθαλιών του.

*** Στην Ιταλία, στο θέμα της έκθεσης των γενικών εξετάσεων μνημονεύθηκε από την εξεταστική επιτροπή ένα χωρίο από παλιό κείμενο του Νορμπέρτο Μπόμπιο που αναφέρεται στα περί σχέσεων εξουσίας και διανόησης.*

* Η παρέκβαση των εξεταστών από τα ξύλινα θέματα των φροντιστηρίων προκάλεσε και εκεί, όπως εδώ, πλήθος αντιδράσεων.

** Ο ίδιος ο Μπόμπιο έσπευσε να ξεκαθαρίσει. «Μου φέρνει αμηχανία να με παραθέτουν. Δεν είμαι κανένας Γκράμσι ούτε ο Λεοπάρντι».*

** Ακόμα πιο προβλέψιμη και πιο γερασμένη ήταν η φετινή, δεύτερη, Βουλή των Εφήβων, αφού την παράσταση έκλεψαν οι κοστουμαρισμένοι εκκολαπτόμενοι Καμμένοι, Γιακουμάτοι και Καρατζαφέρηδες.

** Αλλά ας μην απογοητευόμαστε. Είναι βέβαιο ότι οι «εξωκοινοβουλευτικοί» έφηβοι διαφέρουν ριζικά –σε τρόπο σκέψης και ζωής– από τους συνομήλικούς τους που θέλουν να πιστεύουν ότι τους εκπροσωπούν.*

* Δεν είναι όλα μαύρα...

Λεωνίδας Βαλασόπουλος

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΚΛΗΡΙΔΗ-ΝΤΕΝΚΤΑΣ

Κύπρος και διζωνική ομοσπονδία

του Κωνσταντίνου Κωνσταντινίδη

οσπονδίες της Δύσης είναι στην ψηφία τους τοπικές, όπως για δειγμα αυτή των ΗΠΑ και της ανίας. Δεν υπάρχει εθνικός ρισμός, ούτε πουθενά κάποια ότητα ή κοινότητα απέκτησε ωμα δημιουργίας συμπαγούς υσμού με βίαιη μετακίνηση και ωμό του αυτόχθονος πληθυσμού. ες οι ομοσπονδίες που βασίζονται νικούς διαχωρισμούς (π.χ. δάς) δεν έγιναν με βίαιες ινήσεις πληθυσμών.

ξαίρεση αποτελεί η Βοσνία, το μοντέλο της οποίας φαίνεται να προτείνεται και για την Κύπρο. Το προτεινόμενο σχέδιο δικοινοτικής-διζωνικής ομοσπονδίας προβλέπει ότι ο τουρκοκυπριακός σμός, που (στην πλειοψηφία του) μετακε στο κατεχόμενο τμήμα του νησιού την εισβολή, παραμένει ως συμπαγής σμός στο Βορρά και εκεί με την ανακήενός τουρκοκυπριακού ομόσπονδου υς έχει πληθυσμιακή υπεροχή πάνω λληνικό πληθυσμό που θα επιστρέψει. ηθυσμιακή υπεροχή είναι απαραίτητη α μπορεί ο τουρκικός πληθυσμός να ει κυβέρνηση και να υπάρχει έτσι τουρμόσπονδο κράτος και διζωνική δικοινομοσπονδία.

νται, επομένως, τα εξής ερωτήματα: Βάιου κανόνα του διεθνούς δικαίου έχει ωμα η τουρκική μειονότητα του 18% να χιστεί και να δημιουργήσει συμπαγή τα πάνω σε περιοχή από την οποία έχει υθεί βίαια ο αυτόχθων ελληνικός πληθυΚαι με ποιο δικαίωμα η Κυπριακή Δητία, χωρίς την έγκριση του κυπριακού έχει αναγνωρίσει στην τουρκοκυπριακή ότητα το δικαίωμα ανακήρυξης ομόου κράτους;

είναι δυνατόν ο τουρκοκυπριακός πληός, που αποτελεί τα δύο τρίτα του συνολιθμού των ελληνοκυπρίων προσφύγων, ορεί να έχει πληθυσμιακή υπεροχή στο ά πάνω στους Έλληνες που θα επιστρέΌλα δείχνουν ότι ένα καθεστώς διζωνικοινοτικής ομοσπονδίας δε θα δίνει το δικαίωμα επιστροφής σε όλους τους ελληνοκύπριους πρόσφυγες.

Η μοναδική περίπτωση ενός σεναρίου που να περιλαμβάνει πλήρη επιστροφή ελλήνων προσφύγων και ύπαρξη πληθυσμιακής υπεροχής Τουρκοκυπρίων, είναι αυτή όπου ο τουρκοκυπριακός πληθυσμός υποχωρήσει και περιοριστεί σε μια πολύ μικρή γεωγραφική περιοχή, πράγμα που φαίνεται μάλλον αδύνατο εκ των πραγμάτων, αφού όλα δείχνουν ότι οι εδαφικές υποχωρήσεις θα είναι περιορισμένες.

Με δεδομένο αυτό ακριβώς το στοιχείο περί πληθυσμιακής υπεροχής των Τουρκοκυπρίων, πώς είναι δυνατόν σε μια οποιαδήποτε μορφή διζωνικής-δικοινοτικής ομοσπονδίας να μπορούν να λειτουργήσουν οι τρεις βασικές ελευθερίες (*διακίνησης, εγκατάστασης και ιδιοκτησίας*). Ένα κράτος με τις τρεις βασικές ελευθερίες δεν μπορεί να 'ναι διζωνικά και δικοινοτικά ομοσπονδιακό. Με τις τρεις βασικές ελευθερίες, οποιαδήποτε μορφή διζωνικής-δικοινοτικής ομοσπονδίας καταρρέει εξ ορισμού. Για να μην καταρρεύσει η διζωνική ομοσπονδία δεν μπορεί παρά να ισχύσει ένα φασιστικό και ρατσιστικό καθεστώς, χωρίς ελευθερίες εγκατάστασης και περιουσίας και με την ελευθερία να διακινούμαστε ως τουρίστες στο βόρειο τμήμα του νησιού, στο τουρκικό ομοσπονδιακό κράτος.

Το σύνταγμα ενός τέτοιου καθεστώτος θα ερχόταν σε αντίθεση με το Διεθνές Δίκαιο και το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία προσπαθεί να ενταχθεί η Κυπριακή Δημοκρατία. Πώς θα μπορεί μια ομόσπονδη Κύπρος να ενταχθεί σε μια Ευρώπη χωρίς σύνορα;

Κάποια εξίσου σημαντικά ερωτήματα είναι και τα εξής: ποιος ακριβώς θα εκλέγει (ομόσπονδες) κυβερνήσεις; Έστω ότι η πληθυσμιακή υπεροχή των Τουρκοκυπρίων στο τουρκικό ομοσπονδιακό κράτος θα είναι οριακή, θα υπάρχει η θεωρητική περίπτωση εκλογής ελληνοκυπριακής εξουσίας, πράγμα αντιφατικό με τη φύση της διζωνικής ομοσπονδίας; Διαφορετικά, πώς είναι δυνατόν οι ελληνοκύπριοι κάτοικοι του Βορρά να μην αποτελούν εκλογική δύναμη στις περιοχές που θα ζουν και πώς μπορεί να λειτουργήσει κάτι τέτοιο στο πλαίσιο της δημοκρατίας; Επιπλέον, ποια η κυριαρχία της κεντρικής κυβέρνησης; Θα μπορεί, τέλος, ν' ασκεί βέτο ο τουρκοκύπριος αντιπρόεδρος; Αν ναι, τότε επιστρέφει το κύριο στοιχείο των συμφωνιών της Ζυρίχης που έκανε το σύνταγμα μη λειτουργήσιμο και δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος.

Ίσως το πιο σοβαρό πρόβλημα είναι αυτό των εποίκων. Τι ακριβώς προνοείται για τους έποικους; Πώς ακριβώς θα φύγουν; Γιατί δεν απαιτήσαμε την αποχώρηση των εποίκων πριν από την έναρξη των οποιονδήποτε διαπραγματεύσεων, ως ένδειξη καλής θέλησης από πλευράς Τούρκων;

Η πολιτική των κυπριακών κυβερνήσεων και του εθνικού συμβουλίου δεν φαίνεται να έχει ξεκάθαρους στόχους. Πώς είναι δυνατόν οι κυβερνήσεις και τα κόμματα να διακηρύττουν αγώνα για πλήρη επιστροφή, μέσω μιας λύσης που θα φέρει περιορισμένη επιστροφή; Πώς είναι δυνατόν να δέχονται τη δημιουργία τουρκικού ομόσπονδου κράτους, την ίδια ώρα που ορκίζονται ότι την πατρίδα ουκ ελάττω παραδώσουν;

Πώς είναι δυνατόν, την ώρα που διακηρύττουμε την επιθυμία μας για ειρηνική συνύπαρξη με τους Τουρκοκύπριους, να επιδιώκουμε την εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος που θα μας χωρίζει με τους Τουρκοκύπριους; Πώς νοείται συνύπαρξη με δύο χωριστά κράτη και δύο χωριστές εθνικές γεωγραφικές περιοχές; Διότι μια διζωνική ομοσπονδία δεν προϋποθέτει ειρηνική συνύπαρξη, αλλά καλή γειτονία. Όπως ακριβώς επιθυμούμε να έχουμε με όλα τα κράτη της περιοχής. Γιατί οι κυβερνώντες δεν αναγνωρίζουν ότι η μοναδική περίπτωση πραγματικής και δίκαιης συμβίωσης είναι η επαναφορά της συνταγματικής τάξης, η επαναφορά, δηλαδή, σε μια ενιαία Κύπρο;

Το ότι το συγκεκριμένο Σύνταγμα (αυτό της Ζυρίχης) δε δούλεψε, δεν αποτελεί δικαιολογία αλλαγής του πολιτεύματος. Πώς είναι δυνατόν η κυπριακή κυβέρνηση, ενώ ισχυρίζεται ότι πολεμά για την αποκατάσταση της νόμιμης τάξης, να έχει ως στόχο όχι την επαναφορά στο Σύνταγμα, αλλά την κατάλυση του Συντάγματος και την επιβολή ενός χειρότερου;

Οδηγούμαστε με μαθηματική ακρίβεια σε μια καινούργια και τελειωτική καταστροφή. Ειρηνική συνύπαρξη Ελλήνων και Τούρκων Κυπρίων και διζωνική ομοσπονδία είναι δύο έννοιες διαμετρικά αντίθετες. Επίσης, οποιαδήποτε μορφή διζωνικής και δικοινοτικής ομοσπονδίας θα εγκαταστήσει στο νησί ένα φασιστικό και ρατσιστικό καθεστώς, το οποίο είναι καταδικασμένο να καταρρεύσει με ανυπολόγιστα επακόλουθα.

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Φεγγάρι λεν στη Σαμοθράκη την πιο ψηλή κορφή του βουνού Σάος· από αυτή την θέση, λέει η παράδοση, ο Ποσειδώνας παρακολούθησε τον Τρωικό πόλεμο. Οι δημοσιογράφοι που συμμετείχαν στο **6ο Πανελλήνιο Δημοσιογραφικό Συνέδριο**, αν και δεν ανέβηκαν στο Φεγγάρι, έζησαν τρεις μέρες συζητώντας για επίμαχα θέματα του δημοσιογραφικού λειτουργήματος· κυρίως προβλήματα δεοντολογίας, αλλά και θέματα που αφορούν στην υπέρβαση καθήκοντος που παρατηρήθηκε ιδιαίτερα στην περίοδο της βαλκανικής κρίσης. Συζητήσεις ενδιαφέρουσες, προβληματισμοί και προβλήματα του επαγγέλματος έμπαιναν στην άκρη κάθε στιγμή που η φιλόξενη πρόσκληση στο νησί παρακινούσε για εξορμήσεις: νύχτα με πανσέληνο στην Παλαιόπολη, στο ιερό όπου τελούνταν τα Καβείρια Μυστήρια· βόλτες ώς τον Πύργο του Φονιά και ειδικά στη Μεγάλη Βάθρα, όπου πέφτουν τα νερά του καταρράκτη· περίπατοι στην πανέμορφη Χώρα. Η φιλοξενία, εξαιρετική. Αξίζουν συγχαρητήρια όλοι όσοι συνέβαλαν για την άψογη διοργάνωση και ιδιαίτερα ο συνάδελφος κ. **Βασίλης Κάργας**. Να είναι σίγουροι πως ήταν ένα χρήσιμο και εξαιρετικά γόνιμο συνέδριο.

• Για το εκκρεμές του **Φουκώ** ο λόγος· και τα νοήματα του **Νόαμ**· που αιφνιδίως αμφότεροι κατέστηκαν επίκαιροι λόγω των εξετάσεων του κ. **Μάκη.** Τα αποτελέσματα των οποίων άμα εκκρεμούν και επικρέμαται επί των κεφαλών των σ μετασχόντων.

Μα έχουμε τόσο προοδευτ εκπαίδευση, ώστε να συζητ και να ζητάμε τον περί Φου λόγον; Έτσι φαίνεται. Εκσ χρονισμός γαρ. Και, μάλισ όχι Φουκώ, αλλά Fouc (όπως λέμε π.χ. aristera aristeroutsica).

Την Κυριακή, μάλιστα, των εξετάσεων, το έγκριτο μα πρωτοτύπησε πάλι, δημ εύοντας συνέντευξη του Νο **Chomsky** προς τον κ. **Θ. Λ** (αγγλιστί ή αριστεριστί **nassis Lalas**). Τέτοια σύμπ ση! Την επόμενη, πάλι, Κυρ κή –μετά τις εξετάσεις– η *Ε*

ΠΩΣ Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΟΔΗΓΕΙΤΑΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

Η κρατική τηλεόραση –άλλοτε κραταιά πρωταγωνίστρια των ηλεκτρονικών μέσων–, παραδομένη στα χρέη, στις παραλυσίες, στην κακοδιοίκηση, στη διαφθορά των μεσαίων στελεχών και στους βολεμένους αργόμισθους έχει φτάσει σήμερα στο χείλος του γκρεμού της χρεωκοπίας.

Η αύξηση του ανταποδοτικού τέλους βελτιώνει τα ίδια κεφάλαια της εταιρείας σε σχέση με το μετοχικό της κεφάλαιο, όμως τα χρέη της δεν έχουν ρυθμιστεί ακόμη και ανέρχονται στο ποσό των 50 δισ. δρχ. περίπου.

Πολλά ελέχθησαν για την τελική επιλογή του **Παναγιώτη Παναγιώτου** (ΠΑΝ-ΠΑΝ) στη θέση του προέδρου της ΕΡΤ Α.Ε., σύμφωνα με το νόμο για τον εκσυγχρονισμό των ΔΕΚΟ για την επόμενη πενταετία, και ίσως λεχθούν περισσότερα για τις επιλογές που αφορούν την εξυγίανση της εταιρείας.

Ο κ. Παναγιώτου υπεσχέθη από το Σεπτέμβριο του 1997 μια νέα φυσιογνωμία της κρατικής τηλεόρασης που θα αναζητηθεί με ένα σχέδιο μεταρρύθμισης του προγράμματος των δυο μεγάλων κρατικών τηλεοπτικών δικτύων (ΕΤ1 και ΕΤ2) σε ενημερωτικό και ψυχαγωγικό αντίστοιχα, και ενός σχεδίου πρόωρης συνταξιοδότησης περίπου 800 εργαζομένων που θα ανακουφίσουν βραχυπρόθεσμα την επιχείρηση.

Αυτό το τελευταίο, όμως, φαίνεται ότι «πάτωσε» σε αβαθή ύδατα λόγω ανυπαρξίας πόρων και απροθυμίας της κυβέρνησης να προχωρήσει σε εξεύρεση λύσης.

Ας μείνουμε στο πρώτο σκέλος. «*Η ενοποίηση των παραγωγικών μονάδων της ΕΡΤ*», είπε σε συνέντευξή του σε απογευματινή εφημερίδα την 1η Απριλίου 1997 ο κ. Παναγιώτου, «*είναι πράξη στοιχειώδους εξορθολογισμού και εξυγίανσης*». Όποιος, όμως, έχει έστω και ελάχιστη εξοικείωση με την παραγωγή του τηλεοπτικού προϊόντος, αλλά και τη γραφειοκρατική κακοδαιμονία της ΕΡΤ αφότου με το Νόμο 1730 του 1987 δημιουργήθηκε ο Ενιαίος Φόρος και ουσιαστικά συγχωνεύτηκαν η τότε ΥΕΝΕΔ και η ΕΡΤ, αντιλαμβάνεται ότι τα προβλήματα που θα θέσει η συγκεντρωτική οργανωτική συγκρότηση αυτού του Λεβιάθαν θα είναι ανυπέρβλητα.

Σε μια εποχή που συμβαίνουν κοσμογονικές αλλαγές στη διοίκηση όλων σχεδόν των κρατικών τηλεοπτικών οργανισμών της Ευρωπαϊκ Ένωσης (βλ. πρόσφατη μεταρρύθμιση στο BBC) με στόχο την προσα γιση του ρόλου της δημόσιας τηλεόρασης υπό το πρίσμα των κανόν του ελεύθερου οικονομικού ανταγωνισμού, η διοίκηση της ΕΡΤ αποτ ράται δήθεν την εξυγίανση της εταιρείας με έναν τρόπο μηχανιστι δοκιμασμένο ήδη και αποτυχημένο (επί προεδρίας **Συληβρίδη** στ ΕΡΤ) και προπάντων χωρίς την εκπόνηση ενός επιχειρησιακού σχεδ (business Plan) μεσοπρόθεσμης εμβέλειας με την ανάλογη επικουρ μιας χρηματοοικονομικής μελέτης με στόχο την ανάπτυξη της εται ας και την ορθολογική διαχείριση των πόρων και του ανθρώπινου δε μικού. Η ΕΡΤ ως αντίληψη management έχει παραμείνει στη δεκαε του 1950.

Οι ιθύνοντες έχουν πλήρη άγνοια (και πώς να μην έχουν με τα τωρ και ουσιαστικά προσόντα που διαθέτουν) για έναν καταρχήν στρατη κό σχεδιασμό που θα στοχεύει κατά κύριο λόγο στην ευελιξία και α λειτουργικότητα.

Δεν γνωρίζουν σύγχρονες μεθόδους διοικήσεως, που εφαρμόζον στη λειτουργία των ευρωπαϊκών τηλεοπτικών οργανισμών σήμερ όπως τη μέθοδο: α) delayering που σημαίνει κατάργηση επιπέδων δι κησης με στόχο την οριζόντια οργάνωση, β) τη μέθοδο downsizing π σημαίνει μείωση του μεγέθους των μονάδων, σχετική αυτονομία, συν χής εκπαίδευση, με στόχο την αποδοτικότητα.

Στην ΕΡΤ υπάρχουν σήμερα υπάλληλοι που καλύπτουν όλο το φάσ της διοικητικής πανίδας: τεχνικοί, σκηνοθέτες, διευθυντές παραγωγ γραφιάδες, κινηματογραφιστές κόλακες, αργόμισθοι, καισαρίσκ κομματάρχες εγκάθετοι, καιροσκόποι, ακόμη και αεριτζήδες. Γιατί λέμε αυτό; Για τον απλό λόγο ότι οι σημερινές διοικητικές δομές τ εταιρείας είναι προπάντων διαμορφωμένες για τους αδίστακτους, τα ανίκανους, τους αμόρφωτους και τους κομπιναδόρους Ρωμιούς. ηθικοί, οι ικανοί, οι ευφυείς, οι μορφωμένοι συλλήβδην όλοι στη γωνι

Όταν δεν γίνεται καμία προσπάθεια προς την κατεύθυνση της α κρατίας και της αξιοποίησης του πολυτιμότερου στοιχείου που διαθ τει μια εταιρεία –του ανθρώπινου δυναμικού της–, δεν αποτελεί κολο σιαίο ψεύδος ο ισχυρισμός της διοίκησης της ΕΡΤ ότι «προχωρού

υπία καθιστά τον κ. Λάλα
μή, εφόσον του καταλο-
ότι ο Τσόμσκι δεν ανα-
ζει μέρη της συνέντευξης
ίδιος δηλώνει προς αυ-
Ποτέ δεν είπα οτιδήποτε
θυμίζει ό,τι αναφέρετε».
ώντας τον συντάκτη, η
ερότυπία συμπεραίνει:
ι διαγωγή κοσμία στο κα-
ιδί». Το γεγονός, πάντως,
ένα: ο Φουκώ και ο Τσόμ-
τήκαν στη ζωή μας δίπλα
μή, τη Βάσω και τον εξά-
. Το εκκρεμές πλέον τα-
ύεται πλάι στον ήλιο του
ΟΚ. Αν αυτό δεν είναι
ος, τότε τι είναι; Πρόο-
έστω και με συνέντευξη
όχι και τόσο... κανονική.

• Περισσότερα, όμως, για τον τρόπο με τον οποίο ο Τσόμσκυ δίνει συνεντεύξεις, καθώς και σε ποιους ο διανοητής επιλέγει να μιλήσει και με ποιον τρόπο το κάνει, στις επόμενες σελίδες, από το συνεργάτη μας **Νίκο Ράπτη**.

• Στη βάση της σελίδας γράφουμε για τα όργια στην ΕΡΤ. Στο μεταξύ, όμως, ο **Παν. Παναγιώτου** μετέθεσε το δημοσιογράφο **Δημήτρη Σαπρανίδη**, διευθυντή της Ραδιοτηλεόρασης, σε άλλο δημοσιογραφικό πόστο – στη διεύθυνση απόδημου ελληνισμού. Το τίμημα της προσφοράς από το περιοδικό βιβλίου του δημοσιογράφου για τον Ανδρέα Παπανδρέου; Ή, μήπως, η απαρχή μεθοδεύσεων που θα οδηγήσουν στο κλείσιμο του περιοδικού – αφήνοντας ανοιχτό το πεδίο σε επιχειρηματίες που θησαυρίζουν με λογής τηλεπεριοδικά;

• Δίωξη κατά της εφημερίδας *Εξουσία* ζήτησε να ασκηθεί ο εισαγγελέας εφετών κ. **Ι. Γαβρίλης**, για τα «σπίτια σε μισή τιμή» που η εφημερίδα υπόσχεται να παράσχει με κουπόνια στους αναγνώστες της. Ανεξάρτητα από τις διαμαρτυρίες της (καλής) εφημερίδας και του εκδότη της **Μιχάλη Ανδρουλιδάκη**, εκείνο που έχει σημασία είναι να καταστεί δυνατόν να σταματήσουν ολωσδιόλου οι κάθε λογής «προσφορές» με κουπόνια όλων των εφημερίδων και των περιοδικών. Αν δεν προβλέπουν οι νόμοι γι' αυτό, μήπως είναι καιρός να δραστηριοποιηθούν οι Ενώσεις των δημοσιογράφων πιο έντονα; Λέμε όχι στα «δώρα» – κι ας μετρούν τις δυνάμεις τους τα έντυπα σε δημοσιογραφικό επίπεδο· και μόνο.

• Όσοι το ξεχάσατε, σπεύσατε να προμηθευτείτε το ειδικό τεύχος του *Αντί* για την Ευρώπη. Θα κυκλοφορεί στα περίπτερα και στα βιβλιοπωλεία ώς τις 10 Ιουλίου.

εκσυγχρονισμό της εταιρείας»; Με άνανδρους στρουθοκαμηλις, οι εκσυγχρονιστές δεν κοροϊδεύουν πλέον εμάς, αλλά μόνο εαυτούς τους.

φορικά με τη φυσιογνωμία της ΕΤ1 και της ΕΤ2, που οι ιθύνοντες ρίζουν για το μεν πρώτο δίκτυο να είναι ενημερωτικό το δε δεύτεψυχαγωγικό, ουσιαστικά δεν απαντούν στο ουσιώδες ζήτημα να ητηθεί και να βρεθεί η φυσιογνωμία της ΕΡΤ ως συνόλου και όχι ωριστοί τηλεοπτικοί σταθμοί. Η απάντηση, βέβαια, είναι ότι η ΕΡΤ αταξιωθεί στα μάτια του έλληνα πολίτη μόνον όταν αποκτήσει ματικά μια φυσιογνωμία ενός φορέα δημόσιας κοινωνικής υπηρεπου σέβεται την ψυχαγωγία, την πληροφόρηση και τον πολιτισμό έλληνα τηλεθεατή. Κάτω από το πρίσμα αυτό αντηχεί ειρωνικά η ρεσκη δήλωση του κ. **Κων. Αλαβάνου**, γενικού διευθυντή της ΕΤ1, ΕΡΤ είναι η *«τηλεόραση των πολιτών»* (Τρίτη, 15 Απριλίου 1997).

φαρμογή του οργανογράμματος, πάντως, θα οδηγήσει στο διαχωό των καναλιών και θα εκτρέψει το πρόβλημα σε μια ψευτολύση με τολόγιστες συνέπειες.

των πραγμάτων και στο πλαίσιο του ανταγωνισμού, το ψυχαγωγικό ιλι θα ενταχθεί σε ένα χώρο όπου κυριαρχούν η παραπολιτική της ράς, οι διάφορες συμμαχίες των μεγαλοπαραγωγών, οι συγκρού των συμφερόντων, η κερδοσκοπία και ο παραγοντισμός. Όσον ρά την ΕΤ1 που προορίζεται να γίνει ενημερωτική, η προοπτική δεν βάνει υπόψη ορισμένους αποτρεπτικούς παράγοντες ανάπτυξης, ς:

Την αρνητική εντόπια και διεθνή εμπειρία.

Την πτωτική τάση θεαματικότητας των ενημερωτικών εκπομπών και ιολίσθηση του ιδιωτικού τομέα σε χαμηλού κόστους μαζική παραή ενημερωτικών, τύπου talk-shows, εκπομπών.

Την ανάπτυξη της δορυφορικής τεχνολογίας και των μεγάλων πραείων.

τοπίο της ΕΡΤ σήμερα

ΕΡΤ βρίσκεται σε μια γενικευμένη απορρύθμιση και ο ιστός λειτουρ της εταιρείας τελεί υπό καθολική παράλυση.

θεσμοί ελέγχου της εταιρείας έχουν πλήρως ατονίσει και οι θεσμοί συνεργούν για την ορθολογική ανάθεση παραγωγών στην ελεύθερη αγορά, δηλαδή η επιτροπή κοστολογίου και η επιτροπή σεναρίων, αποτελούν ψευδεπίγραφες θεσμικές εγγυήσεις, εφόσον λειτουργούν κατόπιν υποδείξεων και κρίνουν επιλεκτικά τις προτάσεις παραγωγής που υποβάλλονται από τους ανεξάρτητους παραγωγούς, πολλές φορές δε, ενεργούν χαριστικά. Κλασικές τέτοιες περιπτώσεις είναι οι σειρές *Ο Μπάμπης και ο Μπαμπίνος* και *Η κυρία δεν με μέλλει*, που προκάλεσαν το πανελλήνιο με τη γελοιότητά τους. Εξυπακούεται ότι στις επιτροπές αυτές διορίζονται οι πραιτωριανοί της διοίκησης που έχουν διακριθεί στην πανάρχαια τέχνη της οσφυοκαμψίας... Τριακόσιες προτάσεις εκκρεμούν στα αρμόδια γραφεία της ΕΡΤ και κανείς δεν τις εξετάζει.

Ακόμη, η διοίκηση έχει προχωρήσει σε δυσανάλογες αυξήσεις μισθών σε ορισμένους «δικούς» της υπαλλήλους με τη μέθοδο των συμβάσεων αποκλειστικής απασχόλησης. Από την άλλη πλευρά, υπάλληλοι με συμβάσεις έργου –τρίμηνης διάρκειας– έχουν κατακλύσει τους χώρους εργασίας, ενώ οι μόνιμοι κάθονται του καλού καιρού, αν και τούτο μάλλον εκλαμβάνεται ως συνεισφορά της ΕΡΤ στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Συμπερασματικά, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι η καθυστέρηση ανάπτυξης της ΕΡΤ οφείλεται εν μέρει στον καταστρεπτικό ανταγωνισμό των ιδιωτικών καναλιών και στην παρεμβολή κυβερνητικών στελεχών εν ονόματι των διαπλεκομένων συμφερόντων, όμως στην ιστορική του διάσταση το πρόβλημα εμφανίζεται inter alia ως χρόνια έλλειψη διαρθρωτικών αλλαγών, ως συστηματική ανάδειξη των πλέον ενίκανων υπαλλήλων σε μεσαία στελέχη –με κριτήρια κομματικά ως επί το πλείστον– που αποτελούν τον κορμό της διοικητικής πυραμίδας, και ως διαστρέβλωση των «συμμετοχικών» στοιχείων στην οργάνωση της εργασιακής διαδικασίας από πλευράς του κυβερνητικού συνδικαλισμού που ισχύει στην ΕΡΤ.

Σε γενικές γραμμές, οι αλλαγές που επιχειρούνται από τη διοίκηση Π. Παναγιώτου σε συνδυασμό με τις γενικότερες κοινωνικο-οικονομικές αντιλήψεις των εκσυγχρονιστών και τις πολιτικές εξελίξεις, είναι φανερό ότι προετοιμάζουν ως καινοτομία (!) το ξεπούλημα του ενός καναλιού στον καιροφυλακτούντα ιδιωτικό τομέα.

Το δυστύχημα είναι ότι σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος παρακολουθεί απαθής και αδιάφορος τα γεγονότα...

Πώς και ποιοι παίρνουν συνεντεύξεις από τον Νόαμ Τσόμσκυ

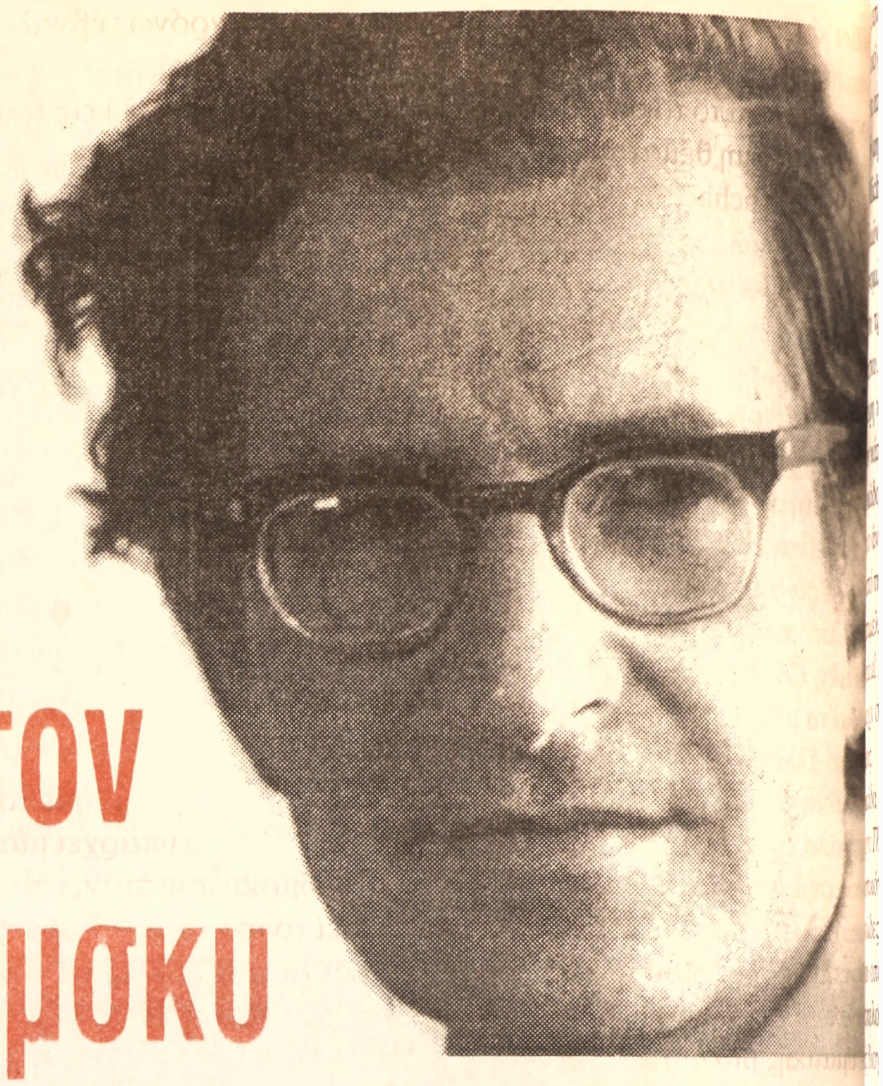

του Νίκου Ράπτη

Μια συνέντευξη με τον Τσόμσκυ είναι μια πνευματικώς πλούσια εμπειρία. Εντούτοις, απαιτεί από τον συνομιλητή του Τσόμσκυ κάποιο «κόπο». Δηλαδή, πέρα από το ότι ο ερωτών θα πρέπει να έχει έρθει σε ουσιαστική επαφή με το έργο τ Τσόμσκυ (βιβλία, διαλέξεις, κ.λπ.), θα πρέπει ο ίδιος ο ερωτών να είναι κατατοπισμένος σε βάθος, τουλάχιστον, με τη παγκόσμια ιστορία του εικοστού αιώνα. Συγχρόνως πρέπει να έχει υπόψη του ότι μιλάει με έναν τόσο έντιμο άνθρωπο από πνευματική άποψη, ο οποίος δεν θα διστάσει να πει στον συνομιλητή του, με ευγενικό τρόπο ότι έχει λάθος, αν πραγματικά έχει λάθος, όσο φιλικό πρόσωπο και εάν είναι ο συνομιλητής του.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΟΥ ΣΥΝΗΘΩΣ ΠΑΙΡΝΟΥΝ συνεντεύξεις από τον **Τσόμσκυ** μπορούν, εν γένει, να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες:

• Σ' αυτούς που έχουν κάποια προσωπική (φιλική) σχέση με τον Τσόμσκυ. Αυτοί κυρίως είναι ο **David Barsamian** και ο **Michael Albert**.

Ο David Barsamian είναι, ίσως, ο άνθρωπος που έχει πάρει τις περισσότερες συνεντεύξεις από τον Τσόμσκυ. Τα αποσπάσματα που ακολουθούν, από δύο διαφορετικές συνεντεύξεις του Barsamian με τον Τσόμσκυ, είναι χαρακτηριστικά:

(Συνέντευξη στις 20/12/94)

Barsamian: «Νόαμ, πέρασαν δέκα χρόνια από τότε που κάναμε την πρώτη μας συνέντευξη. Ξέρω ότι δίνει τόσο λίγες συνεντεύξεις, ώστε πιθανώς να είναι (ακόμη) πολύ ζωντανή στο μυαλό σου».

Τσόμσκυ: *«Απολύτως. Θυμάμαι κάθε λέξη». (γελάει)*

(Συνέντευξη στις 7/6/96)

Barsamian: «Πρέπει να σου πω ότι απογοητεύτηκα βαθύτατα όταν πριν από ένα-δυο χρόνια σου επισήμανα ότι είχαμε κλείσει τα πρώτα δέκα μας χρόνια με συνεντεύξεις και δεν μπορούσες να θυμηθείς κατά λέξη την πρώτη μας συνέντευξη».

Τσόμσκυ: *«Όχι μόνο αυτό, αλλά δεν μπορώ να θυμηθώ ότι το ανέφερες καν». (γελάει)*

Ο αυτοσαρκασμός που είναι κοινός και στον Τσόμσκυ και σ Barsamian είναι χαρακτηριστικός και συμπάθειας άξιος. Η α θεια, όμως, είναι ότι μετά από τους χιλιάδες ανθρώπους έχουν πλησιάσει τον Τσόμσκυ, κατά τα περίπου 40 χρόνια έντονου ακτιβισμού του, στο μνημονικό του Τσόμσκυ όλα εί «σαν σε ομίχλη».

Πέρα όμως από αυτές τις «ανθρώπινες» στιγμές αρχίζει το απ τητικό έργο της σωστής συνέντευξης. Η επόμενη ερώτηση Barsamian στη συνέντευξη της 7/6/96 είναι:

Barsamian: «Μου κίνησε το ενδιαφέρον κάτι που είπες προς τέλος της περιόδου ερωτήσεων και απαντήσεων (σ.σ. σε μια δ λεξη που είχε δώσει στον Καναδά ο Τσόμσκυ το Μάρτιο του ίδ έτους). Κάποιος σου έκανε μια ερώτηση σχετικά με τη δύναμη συστήματος και πώς να αλλάξουμε το σύστημα. Απάντησες ότι μίζεις πως είναι "*ένα πολύ αδύνατο σύστημα. Φαίνεται πανίσχυ αλλά μπορεί εύκολα ν' αλλαχτεί*". Πού βλέπεις την αδυναμία;».

Τσόμσκυ: *«Νομίζω σε όλα τα επίπεδα...»*.

Και ο Τσόμσκυ συνεχίζει να αναλύει τα περί «αδυναμίας του σ στήματος» για πάνω από μισή ώρα (που θα έπιαναν τουλάχιστ τρεις σελίδες στο *ΑΝΤΙ*), με το θέμα που του έθεσε ο Barsamian

Ο Michael Albert ήταν φοιτητής της Φυσικής στο ΜΙΤ τη δεκα τία του 1960, όταν εγκατέλειψε τις σπουδές του, ίδρυσε (μαζί με **Lydia Sargent**) τον εκδοτικό οίκο *South End Press* και άρχισε

ι πολλά από τα βιβλία του Τσόμσκυ, ενώ συγχρόνως έβγαλε περιοδικό «Z» (πάλι με τη Sargent), που μέχρι σήμερα είναι πο μέσα από το οποίο ο Τσόμσκυ εκφράζει τις απόψεις του χοντα ή μη θέματα.

993 ο Michael Albert κατέγραψε σε (μαγνητο)ταινία μια συνομιλιών του με τον Τσόμσκυ που διαρκούν πάνω από 4 Στις συνομιλίες αυτές συζητιούνται τα πάντα και είναι απο-τικές του τρόπου αντιμετώπισης ενός (φίλου) συνομιλητή ν Τσόμσκυ.

η δεύτερη κατηγορία ανήκουν διανοούμενοι ή ακτιβιστές ε έχουν κάποια προσωπική σχέση είτε όχι με τον Τσόμσκυ. ρώτη ομάδα ανήκουν άνθρωποι όπως ο **C. P. Otero** (ο οποί-ς είναι ο άνθρωπος που είναι πιο κοντά στον Τσόμσκυ). Ο πέρα από την επιμέλεια διάφορων διαλέξεων, συνεντεύξε-λπ. επιμελήθηκε και του (μνημιώδους) έργου *Noam ky: Critical, Assessments*, από οκτώ τόμους, στο οποίο υπάρ-το μέχρι σήμερα υλικό σχολιασμού του έργου του Τσόμ-ό άλλους.

ίδια ομάδα ανήκει ο **James Peck,** ο οποίος επιμελήθηκε το τικό έργο *The Chomsky Reader*, μέσα στο οποίο υπάρχει μία σημαντικότερες συνεντεύξεις του Τσόμσκυ που πιάνει πά-50 σελίδες του βιβλίου. Επίσης, εκεί ανήκει και ο **Robert sky,** του οποίου η αλληλογραφία και οι συνομιλίες με τον κυ αποτελούν ένα σημαντικό στοιχείο στο πρώτο βιβλίο ιατικής βιογραφίας» του Τσόμσκυ, το οποίο κυκλοφόρησε τό λίγο, το *Noam Chomsky: A Life of Dissent*.

εύτερη ομάδα ανήκουν π.χ. ο **Bill Moyers** (διανοούμενος βερήσεις Κέννεντυ και Τζόνσον), ο οποίος σε μια συνέ-του με τον Τσόμσκυ έβγαλε από αυτόν την περίφημη του Τσόμσκυ: *«Πιστεύω στον καρτεσιανό κοινό νου (του ανθρώπου)»*. Στην ίδια ομάδα ανήκουν και ψευτοδιανο-οι όπως ο **William F. Buckley, Jr.** με την περίφημη συνέ-του Τσόμσκυ του 1969, η οποία ίσως είναι η πρώτη σημα-συνέντευξη του Τσόμσκυ με πολιτικό περιεχόμενο και εται γύρω από το πρώτο βιβλίο του Τσόμσκυ (*American and the New Mandarins)*, με θέματα από τον πόλεμο του μ, αλλά και άλλα, που μόλις είχε κυκλοφορήσει. Μια ση-ή τοποθέτηση του Τσόμσκυ σ' αυτή τη συνέντευξη είναι Χίτλερ αυτού του κόσμου κάνουν ό,τι κάνουν, στηριζόμε-ην απάθεια των μαζών.

ην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι δημοσιογράφοι. Συνήθως οι ιογράφοι κάνουν ερωτήσεις από την πλευρά του «συνηγό-υ διαβόλου», προσπαθώντας να παγιδέψουν τον συνομιλη-ς. Καλό θα είναι να έχουν υπόψη τους τα λόγια ενός κορυ-βρετανού διανοούμενου, ο οποίος προειδοποιεί όσους θα ύν σε αντιπαράθεση με τον Τσόμσκυ λέγοντας ότι είναι «έ-βερός και αμείλικτος αντίπαλος».

ξέρουμε αν ο **Θανάσης Λάλας** του ΒΗΜΑΤΟΣ έχει υπόψη παραπάνω όταν πήγε να πάρει συνέντευξη από τον Τσόμ-λλά αν ήξερε και ελάχιστα το έργο του Τσόμσκυ δεν θα ε στην εισαγωγή του στη συνέντευξη με τον Τσόμσκυ ότι ος τον είπε ανόητο. Θα ήξερε ότι, όποιος και να ήταν αυτός τοιος», μια τέτοια γνώμη για τον Τσόμσκυ είναι τόσο ανόη-τε δεν αξίζει μνείας.

τως σε επικοινωνία που είχε ο συντάκτης του παρόντος με **icholas Negroponte,** αυτός αρνείται ότι είπε τον Τσόμσκυ το» και του φαίνεται «ακόμη πιο περίεργο καθώς το υλικό ης συνέντευξης του Λάλα για τον Negroponte) ήταν αρκετά ές ως προς το δημοσιογραφικό του μέρος».

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΝΤΕ ΡΟΧΑΣ

Σελεστίνα

ή

Η κωμική τραγωδία του Καλίστο και της Μελιμπέα

Απόδοση στα ελληνικά: ΑΝΝΥ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ

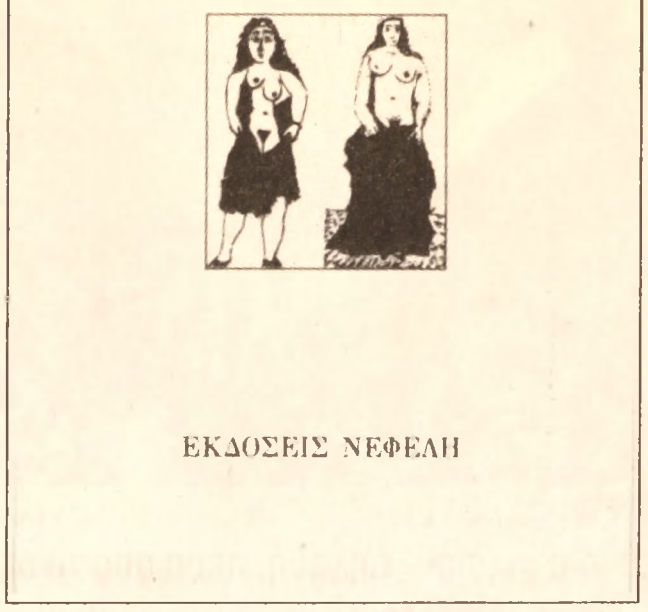

Το «θρυλικό» βιβλίο που κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1499 και έχει επηρεάσει όσο κανένα άλλο την εξέλιξη της παγκόσμιας λογοτεχνίας και του θεάτρου.

Η Σελεστίνα δεν γράφτηκε για να παίζεται στη σκηνή αλλά για να διαβάζεται. Ωστόσο εμπεριέχει το θέατρο και διέπεται από αυτό. Είναι ένα κείμενο οριακό, έξω από κάθε σύγκριση, συσχετισμό ή ένταξη. Ένα κείμενο χωρίς προηγούμενο. Κάτι ανάμεσα σε διαλογικό μυθιστόρημα και ερωτικό αφήγημα. Κάτι ανάμεσα σε βοκακκιότροπο ποιοτικό και ποιητικό πορνό και σάτιρα ιπποτικού ρομάντζου. Κάτι ανάμεσα σε ηθικοδιδακτική παρωδία ουμανιστικού ύφους κι εκλαϊκευμένο κατάλογο σοφών κανόνων ζωής. Τελικά, λίγο απ' όλα τα είδη, αραβικού, δυτικού και αρχαιοελληνικού λόγου.

* * *

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... *Η άλλη άποψη στο βιβλίο*

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680, Τηλ. 36.07.744 - FAX: 36.23.093
ΣΤΟΑ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΖΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ 10 564, Τηλ. 32.22.846

«Καλά θα κάνει η κ. Παπανδρέου να μην κοιτάει τις τοποθεσίες για το πού θα πάνε τα καζίνα».

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΟΚΚΑΛΗΣ,
πρόεδρος της ΙΝΤΡΑΚΟΜ

«Κοιτάξτε, έχω ένα κακό, να δέχομαι εντολές μόνο από τον πρωθυπουργό και πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Μερικοί δεν το έχουν καταλάβει ακόμη, αλλά θα το καταλάβουν. Αν ο κ. Κόκκαλης θέλει να ασχοληθεί με την πολιτική, ο δρόμος είναι ανοιχτός όπως σε όλους και θα είναι καλό και ένας επιτυχημένος επιχειρηματίας να ασχοληθεί με την πολιτική. Θα πρέπει όμως να θυμάται ότι οι πολιτικοί εκλέγονται. Και εκλέγονται για να υπηρετήσουν τα συμφέροντα του λαού και του τόπου και όχι τα δικά τους».

ΒΑΣΩ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ,
υπουργός Ανάπτυξης

ΟΙ ΚΑΡΧΑΡΙΕΣ

του Ρεπόρτερ

Τα μεγάλα μαχαίρια βγήκανε από τις τσέπες και, πλέον, κανείς δεν υπολογίζει τίποτε. Η πολιτική ζωή στην Ελλάδα έχει γίνει μια υπόθεση ιδιωτικών συμφερόντων και μόνον. Κανείς δεν μπορεί να παρέμβει, κανείς δεν έχει την παραμικρή διάθεση να ασχοληθεί μ' αυτή την ανηθικότητα. Ακόμη και το γράψιμο ενός σχολίου μοιάζει περιττό μέσα σ' αυτή τη σφαγή.

Ποιος είναι ο κ. **Σωκράτης Κόκκαλης**; Τι ακριβώς θέλει; Κανείς μάλλον δεν έχει διάθεση να υπερασπισθεί έναν υπουργό του ΠΑΣΟΚ, διότι δικά του αποκλειστικώς δημιουργήματα είναι τα σημερινά χάλια. Όμως εν προκειμένω το πράγμα παράγινε. Το απίστευτα προκλητικό ύφος του Κόκκαλη δείχνει πως αυτή η κυβέρνηση είναι έρμαιο ενός ανθρώπου. Σε κ
ναν άλλο δεν πρόκειται να λογοδοτ
ούτε στη Βουλή –ποια Βουλή, εκεί σε
θα βάλουν τσουλήθρες–, ούτε στο λα
οποίος είναι αποδυναμωμένος, αποδ
γανωμένος, απογοητευμένος και απα
Θα λογοδοτήσει στον Κόκκαλη. Αυτ
ναι η ωμή πραγματικότητα, που κρύβ
πίσω από την ωμή παρέμβαση του ορ

πιχειρηματία. Τι ζητάει λοιπόν ο
ιλης;
Κόκκαλης βιάζεται να αναπτύξει
λάδα, δηλαδή την Ιντρακόμ. Βιάζε-
ότι από το '98 θα αναλάβει την ανά-
μας η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία
οχρεώσει την Ελλάδα να αναθέτει
αι προμήθειες με διεθνείς διαγωνι-
Το επιχείρημα λοιπόν του Κόκκαλη
ο εξής: Γιατί να πάρουν τα έργα, δη-
α λεφτά, οι ξένοι και να μην τα πά-
λληνικές επιχειρήσεις, δηλαδή εγώ;
θα απογίνω εγώ και ο ΟΤΕ μου αν
οι Σουηδοί ή οι Γάλλοι;
Κόκκαλης ενεπλάκη φανερά στην
ση των σταθμών της ΔΕΗ στη Φλώ-
προφανώς διότι δεν του άρεσε η
ση στον **Κοπελούζο.** Οι απίστευτες
θές καταγγελίες του **Στέφανου Μά-**
η Βουλή για υπερτιμολόγηση του έρ-
χρησιμοποιήθηκαν από τον έτερο
ιδόκη του γκρουπ εξουσίας, τον **Λα-**
η, ο οποίος διά του **Ψυχάρη** άρχισε
ειλεί την **Παπανδρέου** με στόχο τη
ση του έργου και την επαναδια-
άτευση με τους Ρώσους, παρά το γε-
πως τη δουλειά την είχε κάνει ο
ούμενος υπουργός, δηλαδή ο νυν
πουργός. Μύλος. Ο Κόκκαλης λοι-
τε τότε το περίφημο: *Μην τσακώνε-
ότι θα εκτεθούμε*. Αφήστε να αναλά-
ό το θέμα σε λίγο , ήθελε να πει.
ρεπορτάζ της *Ελευθεροτυπίας* (2/7)
λόγος για τις σοβαρές ανησυχίες του
λη ενόψει της κατάργησης των μονο-
ών ελέγχων τόσο στον τομέα του ηλε-
ού όσο και στον τομέα των τηλεπικοι-
. Οι έλληνες επιχειρηματίες από την
του πρώτου ελληνικού εργοστασίου,
ταξουργείου του **Κων. Δουρούτη** στην
ία, ο οποίος ήθελε τον απόλυτο έλεγ-
πρώτες ύλες και την καταστροφή των
αραγωγών[1] έμαθαν να υπάρχουν μό-
ό την κρατική ομπρέλλα. Κατάλοιπο
της οθωμανικής περιόδου, που όπως
αι δεν λέει ακόμη να μας αφήσει.
χός σου χόρευε κι όσο θέλεις πήδα»,
α ελληνική παροιμία. Ο Κόκκαλης θα
περίπου: Ή μου τα δίνετε όλα για να
ω μόνος μου, ή σας στέλνω εκεί που
α τον Μητσοτάκη.
ήμες και πληροφορίες των εφημερί-
λάνε για το ενδιαφέρον του Κόκκαλη
κλείσιμο του καζίνου της Πάρνηθας
α δημιουργία νέου, δικού του. Φήμες
α, αλλά υπάρχει τίποτε πιο ασφαλές
ς φήμες στην Ελλάδα; Μήπως έτσι δεν
εται άπλετα η ανάκληση της ανάθεσης
λοίσβου σε όμιλο επιχειρηματιών;

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΕΓΚΑΛΕΙΤΑΙ...

Ο Κόκκαλης λοιπόν, ο άνθρωπος που σε σωρεία δημοσιευμάτων του ελληνικού και ευρωπαϊκού τύπου εμφανίζεται ως συνεργάτης της Στάζι, ως ο άνθρωπος που υπηρετούσε τα οικονομικά συμφέροντα της Ανατολικής Γερμανίας, μιλάει για το μέλλον του ελληνικού επιχειρηματικού κόσμου. Ο άνθρωπος που εγκαλείται από την ελληνική δικαιοσύνη για το σκάνδαλο των ψηφιακών του ΟΤΕ –που, σύμφωνα με τους καταγγέλλοντες, η ανάθεσή τους στον Κόκκαλη έβλαψε σε βαθμό κακουργήματος το Δημόσιο και επομένως την οικονομία– θέλει να μας αναπτύξει.

Ο άνθρωπος που επίσης εγκαλείται από τον πρώην πρωθυπουργό για συναλλαγή στην υπόθεση **Συμπιλίδη** και για την πτώση της κυβερνήσεως λίγο πριν την ανάθεση των ψηφιακών, θέλει και πάλι να αναλάβει δράση. Δεν έχει τίποτα να πει κανείς υπέρ του ΠΑΣΟΚ ή υπέρ της υπουργού του. Αυτή τους καλόπιανε με τα γεύματα και το κόμμα της τους δημιούργησε, υπακούοντας πιστά στα κελεύσματα του κρατικού συνδικαλισμού και των νεόπλουτων αεριτζήδων. Όμως η χθεσινή της ανακοίνωση –υποκριτική ή όχι, δεν έχει σημασία– δείχνει το μέγεθος του προβλήματος. Διότι όταν γίνεται μείζον κυβερνητικό θέμα μια κριτική κάποιου επιχειρηματία, τότε ασφαλώς η πολιτική ζωή έχει φτάσει στο τελευταίο σκαλοπάτι.

Όπως είναι η κατάσταση στην Ελλάδα σήμερα, με την παντοκρατορία των εργολάβων, των αδίστακτων προμηθευτών του Δημοσίου και των θρασύτατων κεφαλαιούχων που προπηλακίζουν υπουργούς, που έχουν καθηλώσει το λαό σε μια μόνιμη λιτότητα για να δρέπουν αυτοί τους καρπούς του «εκσυγχρονισμού», το σπάσιμο των μονοπωλιακών συνθηκών και η είσοδος ξένων επιχειρηματικών συμφερόντων μοιάζουν σωτήρια. Διότι πάντα το άνοιγμα των αγορών απελευθερώνει δραστήριες κοινωνικές δυνάμεις, είτε μιλάμε για το κεφάλαιο είτε για την εργασία. Από την εποχή της απελευθέρωσης του εμπορίου τον ΙΘ' αιώνα και από την εποχή των πρώτων κειμένων του Μαρξ, αυτές οι απόψεις είναι κοινός τόπος. Αφήστε μας λοιπόν ήσυχους κύριε Κόκκαλη με τις ελληνικές επιχειρήσεις σας. *«Το κεφάλαιο δεν έχει πατρίδα»*, που θα 'λεγε και ο πατέρας μου, αν ζούσε. Ξέρουμε τι μας γίνεται και ξέρουμε ποιοι σας αφήνουν να αλωνίζετε.

1. Βλ. Χριστίνα Αγριαντώνη, *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα τον ΙΘ' αιώνα*, Ιστορικό Αρχείο της ΕΤΕ, Αθήνα 1986, σελ. 35, 40

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ένας νεκρός που μοιάζει να επιστρέφει στη ζωή. Ένας φίλος που αναλαμβάνει ν' ανακαλύψει την αλήθεια. Δυο μυστηριώδεις γυναίκες. Ένα παράξενο παιχνίδι σε μια πολύβουη πόλη που καταπίνει ανθρώπους κι αισθήματα.

Στέλιος Φώκος

ΜΙΑ ΤΙΓΡΗ ΠΟΥ ΧΑΜΟΓΕΛΑΕΙ

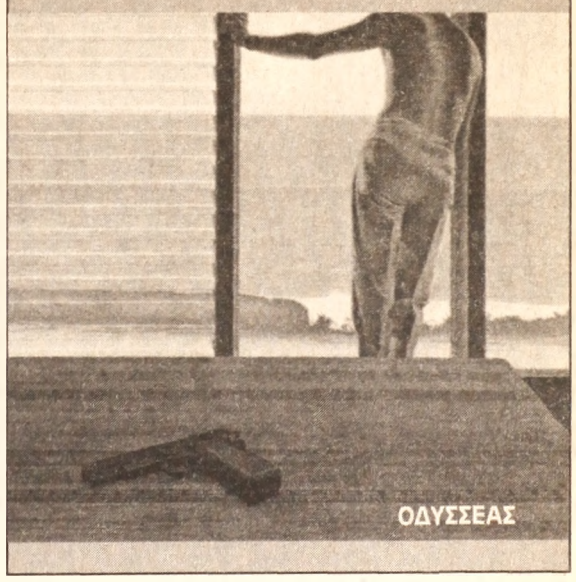

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ταξίδια στη λογοτεχνία

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΑΝΔΡΕΑ ΜΩΡΑΪΤΗ 3 – 114 71 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 36.24.326, 36.25.575 – FAX 36.48.030

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 – ΤΗΛ. 32.12.111

Η Αλβανία χαιρετά

την Ευρώπη

του Νίκου Φίλη

«Ευρώπη σε χαιρετώ, εύχομαι να σε βρούμε καλά». Με αυτή τη φράση ο Σαλί Μπερίσα είχε χαιρετίσει τον εκλογικό του θρίαμβο, το Μάρτιο του 1992, απευθυνόμενος στο πλήθος που είχε συγκεντρωθεί στ πλατεία Σκεντέρμπεη, στα Τίρανα. Το τι μεσολάβησε είναι γνωστό. Ωστόσο και οι σοσιαλιστές, οι νικητ των εκλογών της περασμένης Κυριακής, σχολίασαν τη δική τους νίκη ως το πρώτο βήμα για την ένταξ της Αλβανίας στην Ευρώπη.

ο φάσμα της απομόνωσης, με τη μία ή άλλη μορφή, κυνηγά τη γειτονική χώρα. Τραγική ατυχία της στάθηκε το γεγονός ότι οι προσπάθειες ένταξής της στις βαλκανικές και ευρύτερες ισορροπίες σημειώθηκαν σε περίοδο όξυνσης των ανταγωνισμών στην περιοχή. Αυτή τη φορά το βαλκανικό τοπίο είναι πιο ήσυχο από το 1992. Η γιουγκοσλαβική κρίση έχει σε μεγάλο βαθμό εκτονωθεί. Και οι αλβανοί σοσιαλιστές πρωθυπουργοί στέλνουν πρόσφατα ερείσματα στον αλβανικό χώρο των Τόσκηδων, διαθέτουν την πολιτική ωριμότητα να μην προχωρήσουν, όπως έκανε τότε ο **Μπερίσα**, σε άλμα στο κενό, αλλά και να μην επιχειρήσουν να υπερβούν τη λογική του αλβανικού κράτους με τη δημιουργία «εθνικών δικαίων» τους στο Κοσσυφοπέδιο και το Τέτοβο. Οι δυναμισμοί που αναπτύσσονται στη γειτονική Γιουγκοσλαβία αποτελούν έναν ακόμητο παράγοντα, που πιθανόν να αναγκάσει τη νέα πολιτική κατάσταση στην Τίρανα να ασχοληθεί με τους εκτός συνόρων Αλβανούς, με το αίτημα της εθνικής ολοκλήρωσης, έστω σταδιακώς.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μπορεί κανείς εκτός συγκυρίας να εντοπίζουμε ακόμη το αλβανικό πρόβλημα στη βαλκανική διάσταση, όταν η γειτονική χώρα αποκτά προτεραιότητα ανασκουμπώνεται για να συγκροτηθεί, για να μαζέψει σε πρώτη φάση τα «Καλάσνικωφ», για να κλείσει τις πληγές της, για να κηδέψει τους 1.600 νεκρούς της προεκλογικής περιόδου.

Αλλά η ιδιαιτερότητα του μικρού αυτού βαλκανικού κράτους βρίσκεται στις «άκρες» που διαθέτει μέσα στα γειτονικά κράτη. Γι' αυτό και η πολιτική σταθερότητα στα Τίρανα, που συμβαδίζει με την οικονομική ανάκαμψη και τη δημιουργία δημοκρατικών κρατικών δομών και κοινωνικών θεσμών, επηρεάζει τη σταθερότητα των Βαλκάνια.

Πώς οι γειτονικές χώρες θα ενισχύσουν την ευρωπαϊκή προσπάθεια του αλβανικού λαού; Τι μήνυμα εκπέμπει προς γείτονες η απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να μην μονιμοποιήσει τους αλβανούς μετανάστες που εργάζονται στη χώρα μας και συντηρούν τον αλβανικό Νότο; Αργότερα, τι πολιτικά συμπεράσματα θα βγάλει ο αλβανός πολίτης, διαπιστώνοντας ότι πέρσι, λίγο πριν από τις εκλογές και νοθείας του Μπερίσα, ο κ. **Πάγκαλος** είχε υποσχεθεί τη διευθέτηση του προβλήματος των λαθρομεταναστών, ενώ μόλις μία μέρα πριν από τις εκλογές το υπουργικό συμβούλιο υπαναχώρησε; Πώς θα ενισχύσει η Αθήνα τη νέα αλβανική κυβέρνηση, όταν της στερεί τη δυνατότητα να επικαλεσθεί κάποια ορθολογική και έντιμη νομιμοποίηση χιλιάδων πολιτών που εργάζονται στη χώρα μας;

Για πολλούς λόγους, ανάμεσα στον οποίο και η «ρεάλ πολιτίκ», η Ελλάδα οφείλει να εγκαταλείψει την τακτική ότι ο αλλοδαπός εργαζόμενος είναι όμηρος των διακρατικών σχέσεων. Αυτή η αντίληψη εύκολα μας οδηγεί στην άσκηση πολιτικής πυγμής, όταν οι δραματικές εξελίξεις στη γείτονα επιβάλλουν μια ήπια και συνετή πολιτική, σαν αυτή που, μετά το αρχικό ξάφνιασμα, υιοθέτησε η Αθήνα κατά την πρόσφατη αλβανική κρίση. Και βεβαίως, μια τέτοια πολιτική πλήρους απογαλακτισμού από τον υφέρποντα βορειοηπειρωτικό αλυτρωτισμό επιβάλλει να ενισχύσουμε την αρμονική ένταξη της μειονότητας στο αλβανικό πολιτικό σύστημα, όπως και η ίδια φάνηκε να επιλέγει αρνούμενη να εκπροσωπηθεί πολιτικά μόνον από τους μειονοτικούς συνδυασμούς. Η ανάδειξη τριών σοσιαλιστών βουλευτών, ελληνικής καταγωγής, και δύο Ελλήνων με το κόμμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στον πρώτο γύρο αποτελεί μια σαφή ένδειξη ότι η μειονότητα δεν ψήφισε μανιωδώς τους μειονοτικούς συνδυασμούς. Οι συνδυασμοί αυτοί, ανεξαρτήτως προθέσεων, είναι φυσικό να τονίζουν τη διαφορετικότητα και να υποβαθμίζουν τα καυτά προβλήματα και την κοινή αλβανική υπηκοότητα των πολιτών. Αυτή η ελπιδοφόρα εξέλιξη θα ενισχυθεί στο βαθμό που η νέα αλβανική κυβέρνηση κατοχυρώσει τα ανθρώπινα και μειονοτικά δικαιώματα.

ΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΜΠΕΡΙΣΑ

Ο αλβανικός λαός με τις πρόσφατες εκλογές έστειλε στη διεθνή κοινή γνώμη ένα μήνυμα δημοκρατίας και ελπίδας, ανατρέποντας τα στερεότυπα που τον εμφάνιζαν ως συνονθύλευμα φυλάρχων, κάτι σαν την «Αφρική στην Ευρώπη». Για να παραφράσουμε την παλαιά μετεκλογική ρήση του Μπερίσα, η Αλβανία χαιρετά την Ευρώπη κι εύχεται να τη βρει καλά. Κατά τα άλλα, το αναμενόμενο αποτέλεσμα του δεύτερου γύρου των εκλογών θα επιβεβαιώσει τις εκτιμήσεις ότι η παραίτητη Μπερίσα είναι αναγκαία για να υπάρξει πολιτική σταθερότητα στη γείτονα, αλλά η οικοδόμηση του πολιτικού συστήματος κι εκεί μόνον συναινετικά μπορεί να γίνει και με αναγνώριση της πραγματικότητας του δικομματικού στοιχείου και βεβαίως των τοπικών και κοινωνικών ιδιομορφιών.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σειρά: *Λαοί και Πολιτισμοί*

Jacques Soustelle

Ακαδημαϊκός, Εθνολόγος

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΖΤΕΚΩΝ

ΛΑΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΖΤΕΚΩΝ

JACQUES SOUSTELLE

Μετάφραση

Αντώνης Σακελλαρίου,

φιλόλογος

Με 396 σελίδες,

8 εικόνες και 1 χάρτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό

Ιπποκράτους 8 Αθήνα

Τηλ.: 36.27.318

«Καί ἄν ἡ σημερινή κοινωνία ἐπιβάλλει τόν συντηρητισμό, ἐμᾶς θά μᾶς ἐπιτρέψετε νά ὀνειρευόμαστε» (ἀπό ἀγόρευση μαθητοῦ στή λεγόμενη **Βουλή τῶν ἐφήβων**). ***Σ' αὐτή τή φράση*** *ὑπάρχει μιά διάπίστωση:* ***ἡ ἐπιβολή τοῦ συντηρητισμοῦ ἀπό τήν κοινωνία, καί ἕνα ἀντίπαλο δέος: τό*** *ὄνειρο. Ποιός εἶναι ὁ ρόλος σας σέ μιά τέτοια κοινωνία;* ***Νομίζετε πώς τά ὄνειρά σας μποροῦν νά δράσουν ἐπαναστατικά ἀπέναντι σ' αὐτή τήν ἐπιβολή;*** **(Θέμα ἐκθέσεως σέ ὑποψηφίους Α', Β', Γ' δέσμης).**

Ὁ συντηρητισμός καί τό ὄνειρο

τοῦ Γιάννη Μ. Καλιόρη

Τό θέμα ἀστοχεῖ ἐξ ἀφετηρίας, διότι παίρνει σάν αὐτονόητο καί δεδομένο αὐτό ἀκριβῶς πού πρέπει νά ὁρίσει: τόν συντηρητισμό, ζήτημα δύσκολο καί ἀσαφές ἄν δέν ἰδωθεῖ σχηματικά καί μονοσήμαντα, ἀλλά ἀναχθεῖ στή θεμελιώδη διφυΐα πού χαρακτηρίζει τά πράγματα τῆς κοινωνίας. Καί τό παίρνει σάν αὐτονόητο καί δεδομένο ὑπό διπλῆ ἔννοια: τῆς ἐμπράγματης διαπιστώσεως καί τοῦ ἀξιολογικοῦ δεδικασμένου. Καί ἀτυχεῖ καί στά δύο, εὑρισκόμενο μᾶλλον ἐκτός τόπου καί χρόνου καί κατά συνέπεια πέφτοντας δίπλα στόν στόχο.

Ἡ διαρκής ἀνατροπή

Κατά πρῶτον λόγον, διότι σ' ἀντίθεση μέ τή διαπίστωση περί συντηρητισμοῦ, εἰδικά ἡ σημερινή κοινωνία ὑφίσταται διαδικασίες ραγδαίες ἀνατροπῆς ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης, πού ἐπιταχύνονται ὁλοένα καί πιό πολύ ἀπό τίς ἀλλεπάλληλες ἐφαρμογές τῆς σύγχρονης ὑπερτεχνολογίας, οἱ ὁποῖες δέν προλαβαίνουν κἄν νά στερεωθοῦν σέ παγιώτερα μορφώματα: τό ἕνα μόρφωμα διαδέχεται τό ἄλλο γιά νά ξεπεραστεῖ μέ τή σειρά του ἀπό τό ἑπόμενο, ἔτσι πού γιά τήν ὥρα ἡ κοινωνία δέν προλαβαίνει νά «ἐπιβάλει» κανένα συντηρητισμό, ὑποκείμενη κι ἡ ἴδια στήν ἀκατάσχετη δυναμική τῶν σαρωτικῶν ἀλλαγῶν, πού διαλύει τίς παλιές μορφές, χωρίς νά ἔχει ἀκόμα ἀποκρυσταλλώσει τίς δικές της.

Πράγματι, ἡ μεταβιομηχανική ὑπερτεχνολογία παγκοσμιοποιεῖ τά μεγέθη καί τίς διασυνδέσεις, καί ἐπιταχύνει τόν ἱστορικό χρόνο, πού τά ἰλιγγιώδη συστήματα ἀκαριαίας ἐπικοινωνίας καί ὑπολογισμοῦ προικίζουν μέ ὁλοένα καί μεγαλύτερη περιεκτικότητα. Ἔτσι, εἰσβάλλει καταιγιστικά στίς σύγχρονες κοινωνίες, ἐπιβάλλοντας ρυθμούς καί χρονικότητα πού ὑπερφαλαγγίζουν πλαίσια κατεστημένα καί νοήματα ἐξισορροπητικά, ἀνατρέπουν τούς κώδικες ἐπικοινωνίας καί συμπεριφο διαρρηγνύουν τίς ὀροφές ἀσφαλ καί βραχυκυκλώνουν τήν ἀφομοι κήν ἱκανότητα τῆς δεδομένης κοι νίας, ἀφανίζοντας τελικά καί τίς πα δεδομένες πηγές τοῦ νοήματος.

Σέ μιά τέτοια, λοιπόν, κατάσταση χύσεως ὁρίων καί ἀξιῶν καί ἀσταθ δυναμικῆς, εἶναι μοιραῖο νά κυριαρχ διαλυτική ἡγεμονία τοῦ ἐφήμερου ἀντικαταστατοῦ, πού ἀποσταθεροπ καί τήν ἠθική καί ψυχολογική συνέ ση, ἡ ὁποία, ὑπερκερασμένη ἀπό ὑπερτροφία τῶν μέσων ἔναντι σκοπῶν καί ἀπό τήν καταιγιστική π λαπλότητα τῶν μηνυμάτων, περ νεῖται ἀνοχύρωτη στήν γενικευμ ρευστότητα τοῦ σημερινοῦ ἐκσυγχρ σμοῦ, χωρίς ἑδραῖο κριτήριο καί στο ρά σημεῖα στηρίξεως καί ἀναφορ πού θά τήν στερέωναν στόν ἑαυτό καί θά τήν ἔκαναν ἱκανή νά προσα τολιστεῖ αὐτοκαθοριζόμενη μέσα σ' κόσμο ριζικά ἀποταξινομημένο, ἀπο

νο ἀπό τούς ζωτικούς του μύθους
επανόρθωτα ἴσως ἀπομαγεμένο:
ο χωρίς Κριτήριο καί Μῦθο, χωρίς
ἀναφλεκτικές καί κατακόρυφα
ματα. Μ' ἕναν λόγο, κόσμο ἀποϊε-
νο ἀπό τήν σχετικοποιό ἐπίδραση
μπορευματικοῦ ἤθους, καί δια-
ένο ὥς τήν κυτταρική του σύστα-
πό τή συμβολική τοῦ χρήματος,
ὁποῖο τίποτα πλέον δέν ἔχει ἀπό-
ἀξία ὥστε νά ἐμπνέει καί τόν ἀπό-
σεβασμό ἤ νά ἐγείρει τήν ἀπόλυτη
η, ὅλα ἔχουν τό ἰσοδύναμό τους
ἐναλλάξιμα καί ἀντικαταστατά.
αὐτό σέ μιά κοινωνία ἀφθονίας,
ἶναι ἀφθονία πολλαπλασιαζόμε-
ἀναγκῶν, διηλαδή ἀνακυκλούμε-
ελλείψεων, καί ὅπου τά μοναδο-
ένα μαζάτομα τοῦ «μοναχικοῦ
ους» τά ἔχουν ὅλα καί νοιώθουν
ὑς λείπει τό πᾶν, ἤτοι τό νόημα ὡς
ο ἔρεισμα τῆς ὑπάρξεως πού θά
ινει νά εὐσταθήσουν στόν ἑαυτό
συναληθεύοντας στήν ἀλληλέγ-
χέση μέ τόν ἄλλο καί ὄχι τρεπόμε-
φυγή πρός τά ἔξω, πρός τά ἀντι-
να καί τίς ἀντικειμενοποιημένες
ις, ὡς μάταιο ἀντίδοτο στήν ψυχι-
εργία.

Οἱ διαλυτικές τάσεις

ω ἀπ' αὐτές τίς διαλυτικές συν-
, τόσο ἡ νομοκατεστημένη ὅσο
ἠθοκατεστημένη τάξη ὑφίστανται
τα τίς συνέπειες: ἡ πρώτη χάνο-
τά ἐσωτερικά της ἐρείσματα στή
δηση, πού εἶναι πλέον συνείδηση
κή κι ἐν συνεχείᾳ «ἰδιόνομη»· ἡ
ρη, διαλυόμενη καί ἐξωτερικά
μιά ἰδιόχρηστη ἠθική τῆς ἀνυπέρ-
ἀπολαύσεως, τοῦ ἀμέσου συμφέ-
ος καί τῆς γρήγορης ἐπιτυχίας,
ργυρική ἠθική ἀτομοκεντρικῆς
ἰδιοτητος καί «ὁραμάτων ἰδιω-
», πού καλλιεργοῦν ἐνοχολυτικό
αλισμό, καί ἐν συνεχείᾳ ἀναπαυτι-
ευθυνότητα – τό ὅλον σέ γενικευ-
συνθήκη ἠθικοῦ πλουραλισμοῦ
ταλυτικῆς (αὐτο)επιτρεπτικότη-
πή συμπεριφορά, στά ἤθη, στή σε-
λικότητα, στά ΜΜΕ), ὅπου μαζί
πους καί συμβατικότητες παρελ-
ης χρήσεως, σαρώνονται φραγμοί
ναχώματα ἀπέναντι στήν αὐτομα-
ητα τῶν ἐπιθυμιῶν, καί καθώς
μιά ὑπερκειμένη αὐθεντία, οὐράνια
γεια, δέν ἔχει πλέον τή δύναμη νά
υγκρατήσει, ὁ καθένας ἐξουσιοδο-
ι ἐξ ἰδίας αὐθεντίας γιά νά διαλέξει
ποιό «ταμπού» θά καταλύσει καί ὡς
ποῦ θά σπρώξει τά ὅρια τῆς παραβατι-
κότητος καί τῆς πλειονοθηρίας. Μέ
ἄλλα λόγια πρόκειται περίπου γιά κα-
τάλυση τῶν κανόνων ὡς κανόνων, πού
ἐξασφαλίζουν διάρκεια καί συνοχή στά
πράγματα τῆς κοινωνίας καί στήν ἀτο-
μική ζωή, καί συγχρόνως ἀποτελοῦν
φραγμό «ἐνοχοποιητικό» καί γι' αὐτό
ἀκριβῶς προστατευτικό ἀπέναντι στή
σκοτεινή πλευρά τῶν ἐγκάτων – στάδιο,
βέβαια, μεταβατικό, ὀφειλόμενο στή
διάσειση τῶν σταθερῶν μιᾶς κοινωνίας
πού, ὑφιστάμενη σπασμωδική διαδικα-
σία συνεχοῦς ἀνατροπῆς, χάνει ἕνα
πρός ἕνα τά ἀσφαλιστικά της ἐρείσμα-
τα, πρᾶγμα πού δείχνει, ἄν ὄχι τίποτ'
ἄλλο, πώς μόνο γιά συντηρητισμό «ἐπι-
βαλλόμενο ἀπό τήν κοινωνία» δέν μπο-
ροῦμε νά μιλᾶμε.

Ἄν, λοιπόν, θέσουμε τό ζήτημα ὑπό
τήν ἔννοια του τρόπου μέ τόν ὁποῖον ἡ
κοινωνία κάνει τά μέλη της νά θέλουν
αὐτό που ἔχει ἀνάγκην γιά νά ἀναπα-
ράγεται, τότε πρόκειται γιά τήν οὐσία
τοῦ συνήθους ἐκκοινωνισμοῦ, γιά ἕνα
εἶδος μυήσεως κι ἐσωτερικευμένου συμ-
μορφωτισμοῦ, ζωτική λειτουργία αὐτο-
συντηρήσεως κάθε κοινωνίας, πού ἐν
προκειμένω, ὅμως, σημαίνει ἀναγκα-
στική προσαρμογή μέσα ἀπό συνεχεῖς
ἀναπροσαρμογές στή διαδικασία τῶν
ἀπανωτῶν ἀλλαγῶν καί ὄχι προσήλω-
ση σέ παλαιά μορφώματα πού συνι-
στοῦν τήν stricto sensu συντήρηση. Πρό-
κειται γιά ἀλλαγή πού γίνεται ραγδαῖα,
ἀλλά ἀνισόχρονα ἀπό πεδίο σέ πεδίο κι
ἀπό θεσμό σέ θεσμό, καί πολιορκεῖ πιε-
στικά τίς ἀνιχνεύσιμες μορφές μιᾶς τέ-
τοιας συντήρησης – καλές ἤ κακές,
αὐτό δέν ἐμπίπτει σέ κάποιο αὐτονόη-
το, ἀλλά συνιστᾶ τό ἑκάστοτε ζητούμε-
νο, καί ἡ οἰκολογική λ.χ. συνείδηση μᾶς
ὑπενθυμίζει πόσο περίπλοκο εἶναι τό
πρόβλημα τέτοιων κατατάξεων.

Ἡ διφορούμενη περιπέτεια τῆς προόδου

Διότι ἀκριβῶς δέν εἶναι καθόλου
αὐτονόητο πώς αὐτή ἡ ἀπόκρημνη
ἀλλαγή, πού συντελεῖται σήμερα μέ
τρόπο ἰσοπεδωτικό σέ κλίμακα παγκό-
σμια καί παρουσιάζεται μέ τήν ἐπιτα-
κτικότητα νόμων φυσικῶν, εἶναι καί τό-
σο ἐλευθεροφόρος καί θετική· πρόκει-
ται γιά τήν ἔσχατη μέχρι στιγμῆς φάση
αὐτοῦ πού ὀνομάζουμε πρόοδο, ἔννοια
καθόλου πλέον ἁπλῆ, ἀλλά δύσκολη
καί πολυσήμαντη, πού πρέπει νά ἰδωθεῖ
μέσα ἀπό τήν ἐκρηκτική ἀντιφατικότη-
τά της, ὡς ἱστορική περιπέτεια βαθύτα-
τα διφορούμενη.

Πρόκειται μ' ἄλλα λόγια, γιά τή σπει-
ροειδῆ καί ἀτέρμονη κίνηση τοῦ κεφα-
λαίου, πού ἐξ αἰτίας τῆς ἀνταγωνι-
στικῆς του φύσεως δέν μπορεῖ νά ὑπάρ-
ξει παρά μόνον ἀναπαραγόμενο διευ-
ρυμένα διά τῆς συνεχοῦς μεγιστοποιή-
σεως τοῦ κέρδους: στό τέλος τοῦ κάθε
κύκλου πρέπει νά ξαναβρίσκει τίς
προηγούμενες θέσεις του σ' ἕνα ὑψηλό-
τερο βαθμό, τόν ὁποῖον ἡ ἑπόμενη συσ-
σώρευση πρέπει ἐπίσης νά ὑπερβαίνει,
ὑπερβαινόμενη μέ τή σειρά της ἀπό τήν
μεθεπόμενην, κ.ό.κ. κίνηση σπειρο-
ειδῶς ἀνοδική, ἡ ὁποία, μέ τή μεσολά-
βηση τῆς ἐργασίας, μετατρέπει ἀκατά-
παυστα τή φύση σέ προϊόν, το προϊόν
σέ ἐμπόρευμα, τό ἐμπόρευμα σέ χρῆμα
καί τό χρῆμα σέ κεφάλαιο, πού ξεκινᾶ
γιά ἕνα νέο κύκλο συσσωρεύσεως. Ἡ
πυρηνική ἀντίφαση πού βρίσκεται στό
κέντρο τῆς κοινωνικῆς δυναμικῆς τοῦ
κεφαλαίου καί πού συντίθεται ἀπό
πλείονες τῆς μιᾶς συστατικές ἀντιθέ-
σεις, περικλείει τεράστιες συγκρουσια-
κές προϋποθέσεις· ὅμως δέν ἐκρήγνυ-
ται διά μιᾶς, ἀλλά κατορθώνει νά παρα-
μένει σέ κατάσταση συνεχοῦς ἀνα-
στολῆς διά τῶν ἐπί μέρους ἐκτονώσεων:
ἐκδιπλώνει τόν πυρήνα της μέσα στόν
χρόνο καί ἐξακτινώνει μέσα στόν χῶρο
τήν τρομακτική του ἔνταση, ἀναλυόμε-
νη ἔτσι σέ ἀναρίθμητες μικρές ἐπιμέ-
ρους ἀντιθέσεις, πού σέ μιά συνεχῆ κί-
νηση φυγῆς πρός τά ἐμπρός τήν ἀναπα-
ράγουν ξαναπλώνοντάς την διευρυ-
μένα μέσα στον χῶρο καί τόν χρόνο –
κ.ό.κ. μέχρι τό ἄπειρον. Κι ἀπό τή συνε-
χῆ ἐκτόνωση μιᾶς μεγάλης ἐκρηκτικῆς
δυνητικότητος, παράγονται οἱ χιλιάδες
μικροεκρήξεις ἑνός κινητῆρος πού προ-
ωθεῖ καί ἐκτείνει τήν ἀρχική σχέση.
Αὐτή ἡ ἀδιάκοπη κίνηση φυγῆς πρός τά
ἐμπρός, πού ἐξασφαλίζει τήν παράταση
τῆς ἀναστολῆς καί συγχρόνως γεννᾶ
ἕναν ὁλόκληρο κόσμο πραγμάτων καί
σημασιῶν, εἶναι ἡ πρόοδος – κίνηση τοῦ
ποδηλάτη πού πρέπει νά τρέχει συ-
νεχῶς γιά ν' ἀποφύγει τήν πτώση, καί
συνάμα ἀπογείωση χωρίς ὁμαλή δυνα-
τότητα προσγειώσεως.

Τό σύστημα τοῦ κεφαλαίου διεύρυνε
μέ τρόπο ἐκπληκτικό τό πεδίο τῶν δυ-
νατοτήτων, ἀλλά συγχρόνως τό ἐστένε-
ψε ἀπελπιστικά, περιορίζοντάς το στη
μετρήσιμη δυνητικότητα, αὐτήν πού
μπορεῖ νά μεταφραστεῖ σέ γλώσσα

ἀριθμῶν καί τελικά σέ χρῆμα. Μ' ἕνα λόγο, εὐνόησε τήν ἀνάπτυξη τῆς ποσοτικῆς καί τυπικά ὀρθολογικῆς πλευρᾶς τῶν πραγμάτων, εἰς βάρος τῆς ποιοτικῆς, πού εἶναι ἐξ ὁρισμοῦ «ἀνορθολογική» ὡς μή μετρήσιμη, προσανατολίζοντας μονόπλευρα τίς ἀξίες καί τούς σκοπούς τῆς κοινωνίας, πρᾶγμα, βέβαια, πού δέν ἦταν χωρίς σπουδαίους καρπούς: ἔδωσε μεγάλη ὤθηση στήν ἀνάπτυξη τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καί συνέτεινε ἐμπραγμάτως στή δημιουργία τῶν συγχρόνων δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, μεταφέροντας σιγά σιγά τόν μηχανισμό προσδιορισμοῦ τῶν ἰσοδυναμιῶν μεταξύ τῶν ἐμπορευμάτων, στούς ἴδιους τοῦς ἀνθρώπους (ἐξισούμενους πλέον ὡς δυνητικούς πωλητές καί ἀγοραστές, καί ἀφαιρουμένης κάθε ἰδιομορφίας καί διαφορᾶς), καί ἐκεῖθεν στούς πολιτικούς θεσμούς καί τούς νόμους.

Σήμερα, ἡ συνολοποιητική δυναμική τοῦ κεφαλαίου, ἀγκαλιάζοντας ὁλοσχερῶς παραγωγή καί κατανάλωση, διαποτίζει ὅλες τίς σφαῖρες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἐντάσσοντας σέ κάθε πληρη διαδρομή του καινούργια της τμήματα (γιά τόν ἐπιχειρηματία αὐτό εἶναι τό νόημα τῆς προόδου), δομώντας, ἀποδομώντας καί ἀναδομώντας τούς θεσμούς, ἀποσυμβολοποιώντας καί ἀνασυμβολοποιώντας τόν κόσμο, εἰσχωρώντας βαθιά στούς πόρους τῆς καθημερινότητος καί διαμορφώνοντας ἤθη, βιοτροπίες καί νοοτροπίες, σύμφωνα πάντα μέ τίς δικές του κάθε φορά ἀνάγκες, πού συνοψίζονται σέ μία καί μόνη: στή συνεχῆ του συσσώρευση. Καί σήμερα ἔχει ἀποβεῖ ὄχι ἁπλῶς δύναμις αὐτόνομη στούς κόλπους τῆς σύνολης κοινωνίας, ἀλλά καί ἀποφασιστικά ἡγεμονική σέ κλίμακα παγκόσμια, διευρύνοντας συνεχῶς τόν χῶρο καί τά πεδία, πυκνώνοντας τόν χρόνο καί ἐκτοξεύοντας τόν ἀνταγωνισμό, ἀχαλίνωτο πλέον καί ἀφηνιασμένο, ὡς φυσική περίπου ἀναγκαιότητα, σέ διαστάσεις ὑπέρμετρες καί σέ βαθμό ἀγριότητος πρωτοφανῆ – ἐνί λόγῳ στοιχειοθετώντας ἕνα σύμπαν ἀνεξέλεγκτων αὐτοματισμῶν, καί γιγαντισμοῦ μέσων, στόχων καί δομῶν, ὅπου τά μέν ἄτομα συνθλίβονται ὡς ἀπειροελάχιστα γρανάζια μεγαθηριακῶν μηχανισμῶν, ὡς κουκκίδες σέ τετραγωνάκια ἀπέραντου ὀργανογράμματος, τά δέ κράτη ἀποβαίνουν πράκτορες παρακολουθηματικοί τῶν οἰκονομικῶν σκοπιμοτήτων, ὑπερφαλαγγιζόμενα ἀπό τήν ἀσύνορη κίνηση τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν καί τήν ναμική τῆς ἀταξίας πού τή συνοδε Κι αὐτό μέσα σέ κλίμα μοντέρνας φθορᾶς καί πλέγματος συνθέτων φερόντων, πού ἐξαχρειώνουν δημ ἦθος καί ἰδιωτικό, ἐνῶ τό ὀργανω ἔγκλημα τείνει πλέον νά ἀποτελέσει ράμετρο οἱονεί ὀργανική, πού, τη μένων τῶν ἀναλογιῶν, θυμίζει ἐξωοικονομικούς τρόπους τῆς πρω χικῆς συσσωρεύσεως – τό ὅλον ἀδιο νές καί ἀχαλινωτο, τείνοντας συνε στόν ὑπερθετικό του, ἀποδυμένο σ νηση συνεχοῦς διαστολῆς, ὅπου ὑπέρμετρο ἀποβαίνει μέτρο καί προκῦπτον μέτρο ἀκόμη πιό ὑπέ τρο, βαίνοντας ὁλοένα πρός νέες στοποιήσεις, μέχρι τό τελικό κρεπ σμα τοῦ παντός. Κι ἀπ' αὐτή τήν ψη, ὁ καπιταλισμός εἶναι τό πιό δ μογόνο καί συνάμα τό πιό παρά σύστημα πού φάνηκε ποτέ στήν ρία, τό πιό ἰσχυρό καί γι' αὐτό ἀκρ θανάσιμα ἐπικίνδυνο – ἀπογείωσ ρίς προσγείωση δυνατή, παρά μόν καταστροφή.

Ἡ ζούγκλα τῆς παγκόσμιας ἀγο

Τό σημερινό περιεχόμενο τοῦ ἐκ χρονισμοῦ, ὡς ὑστάτης μορφῆς προόδου, ἀποτελεῖ ἀκριβῶς ἐγχεί ἐξορθολογισμοῦ ἑνός κατ' οὐσίαν ράλογου συστήματος: πρόκειται προσπάθεια βίαιης καί σπασμω προσαρμογῆς τοῦ «ἀνθρωποδυ κοῦ» στίς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ τοῦ ἰ διάστατου καί ἀνθρωποφθόρου γωνισμοῦ, πού ἔχει πλέον ἀποβεῖ μα ἐπιβιώσεως – ἐξ οὗ ἄλλωστε κ ὁρατό ἀδιέξοδο. Διότι μετά τήν κο ρευση τῆς ὑπαρκτοσοσιαλιστικῆς τωδίας καί τήν «ἀποτυχία τῆς ρίας», μιά ἄλλη τερατωδία γιγαντ ται πλέον ἀπερίσπαστα: ἡ ζούγκλα παγκόσμιας ἀγορᾶς, αὐτή τοῦ ἀσ του ἀνταγωνισμοῦ, καθολικοῦ, ἀκ σχετου, ἀναρχούμενου καί ἀφηνια νου, πού ὑπαγορεύει σήμερα τούς ταναγκασμούς του ὡς νόμο καί ἀξ ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα: ἡ ἀ γωνιστικότητα, ἀξία πλέον κεντ στήν οἰκονομία –πού μοιραῖα γεννά τήν ἀνεργία– διαχέεται, ὡς ψυχική ον δομή συμβολικῆς ἀλληλοκτο στό σύνολο τῶν κοινωνικῶν διε σιῶν, μεταφέροντας σιγά σιγά ἀνταγωνιστική σχέση καί στά ἐξωο νομικά πεδία, ὡς τρόπο πλέον ὑπά ὡς τῶν σχέσεων, ὡς ἀλληλομαχία

ή, σέ διάφορες ἐκδοχές, παραλλα-
αί ἀποχρώσεις.
υγχρονιζόμενη λ.χ. ἡ ἐκπαίδευση,
χαν τέτοιο ἀνθρωποβόρο ἀνταγω-
προετοιμάζει τούς τροφίμους της
ό σημαίνουν πλέον οἱ ὡραῖες φρά-
«σύνδεση μέ τή ζωή», «δυναμική
τηση στήν πρόκληση τῶν καιρῶν»
Γι' αὐτό, καί ἡ ἱστορία τῶν ἀλλε-
ηλων μεταρρυθμίσεών της τά τε-
ῖα 30 χρόνια στήν Εὐρώπη, εἶναι ἡ
ία τῆς βαθμιαίας μετατροπῆς της
αλλιέργεια καί παιδεία σέ κατάρ-
καί ἐκπαίδευση, ἀπαλλασσόμενη
ακά ἀπό κάθε «περιττό» καί ὑπο-
οντας στό πνεῦμα τῆς ἄμεσης χρη-
ηρίας καί ἀποδοτικότητας κατά
οπιμότητες τῆς οἰκονομίας (αὐτό
ς τό πνεῦμα ἔχει ἡ ἐπιχειρούμενη
α μεταρρύθμιση τῆς γαλλικῆς
δεύσεως ἀπό τόν Κλώντ Ἀλέγκρ,
ῖος θέλει νά προαγάγει στό σχο-
τήν «τεχνολογική κουλτούρα»).
ά ἦταν βέβαια θεμιτό, ἄν συγχρό-
έν ἀποσύρονταν κάθε φορά καί
ά ἀπό τά ἠθαγωγικά καί γνωστικά
στοιχεῖα, πού ὡς φορεῖς εὐρύτε-
αί βαθύτερων ἀνθρωπολογικῶν,
γαμε, ἀξιῶν, θά συνιστοῦσαν ἐξι-
οπιτικό ἀντίβαρο σ' αὐτή τήν
θρωποποιητική κουλτούρα, ἡ
ι παράγει τόν τύπο ἐκεῖνο ἀνθρώ-
πού ὁ Βέμπερ εἶχε ἤδη προβλέψει
ἰδικούς χωρίς πνεῦμα καί ἡδο-
ρες χωρίς καρδιά».

Τό ἀξιολογικό δεδικασμένο

Αὐτό μᾶς φέρνει στό δεύτερο σκέ-
οῦ θέματος: στό ἄπαξ διά παντός
ασμένο, πού ἀπαξιώνει συλλή-
καί ἐξ ὁρισμοῦ τόν «συντηρητι-
(προϋπο)θέτοντάς τον χωρίς νά
ρίζει, καί χρησιμοποιώντας τό
ο περιεχόμενο τῶν λέξεων καί τήν
δεδομένη κυρωτική τους δύναμη
γμα πού ἀποτελεῖ ἀκριβῶς δεῖγμα
ῦ συντηρητισμοῦ: αὐτοῦ τῶν στε-
πων πού παγώνουν τήν κριτική
η καί δεσμεύουν τήν αὐτενέργεια.
καταλείποντας, ὅμως, κατά τό δυ-
ν, τήν ἰδεολογική χρήση τῶν ὅρων
τούς κληροδοτημένους μανιχαϊ-
ς, καί ἐξετάζοντας τά πράγματα
ετικά πρός τόν προοδευτισμό πού
αλύπτει πλέον ὡς προφάνεια τό
ογκο τίμημά του, θα πρέπει να
κοποιήσουμε τίς καταστάσεις καί
τίς δύο κατευθύνσεις, ἀναζητώ-
πίς ἀποχρώσεις τους. Καί νά δοῦμε
πώς στήν κοινωνία ὑπάρχουν πράγμα-
τα πού πρέπει νά ἀλλάξουν, ἀλλά καί
πράγματα πού πρέπει νά διατηρηθοῦν,
ὡς πυρῆνες σημασίας σταθεροποιητι-
κοί, ὡς ἀξίες συναπτικές καί ἄξονες
κοινῆς ἀναφορᾶς, ὡς ἐρείσματα στέρεα
καί «ἴχνη ἱερά», σημεῖα ἀναγνωρίσεως
καί συνεχείας, συνιστώντας τό μόνιμο
καί διαχρονικό ἐν μέσῳ τοῦ φθαρτοῦ
καί φευγαλέου.

Ἄν κυριαρχοῦσε μονάχα ἡ συντηρη-
τική ἀνάγκη, τά πάντα θά ἀκινητοῦσαν
σέ ἑνότητα ἐπαναλήψεως, ἀσυμβίβα-
στη μέ τή δυναμική τῶν δυτικῶν κοινω-
νιῶν· ἄν, πάλι, κυριαρχοῦσε μονάχα ἡ
δυναμική, τότε ὅλα θά ὑπέκυπταν στήν
διαλυτική ρευστότητα τῆς ἀταξίας, καί
ὁ ἄνθρωπος θά βρισκόταν ἐκκρεμής,
κλυδωνιζόμενος ἀπό τή ροϊκότητα τῶν
πραγμάτων, χωρίς σημεῖα στηρίξεως,
καί τελικά δίχως ρίζα καί ὑπόσταση
πνευματική – συνεπῶς καί δίχως ταυτό-
τητα καί στίγμα σαφές μέσα στόν κό-
σμο. Κι αὐτή εἶναι σήμερα ἡ κυρίαρχη
τάση.

Ἔτσι, πέραν τῶν διαφόρων σκωριῶν
καί ἀναχρονισμῶν, πού ὄντως ἐπιβιώ-
νουν ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀλλά πού δέν μποροῦν
νά συστήσουν «συντηρητισμό τόν
ὁποῖον ἡ κοινωνία ἐπιβάλλει», σημασία
ἔχει τελικά ἡ ἀντίσταση σ' αὐτή τήν πε-
ριδινούμενη, ἀθέμελη κίνηση, πού δέν
ξέρει οὔτε ἀπό ποῦ ἔρχεται οὔτε καί
ποῦ πηγαίνει. Καί ἄν λ.χ. στήν ἐκπαί-
δευση ὑπάρχουν τρόποι, μέθοδοι καί
περιεχόμενα ὄντως ἀναχρονιστικά, πού
καταπονοῦν τό πνεῦμα ἀντί νά τό ζωο-
γονοῦν, αὐτά θά πρέπει νά ἀλλάξουν·
ὅμως ὁ ἐκσυγχρονισμός ὀφείλει συνάμα
νά ἀκουμπᾶ σέ καλλιέργεια ἀξιῶν ὄχι
ἁπλῶς γνωστικῶν, ἀλλά βαθύτερα ἠθο-
πλαστικῶν καί συνθετώτερων, πού θά
συγκροτοῦν ἀντιλισθητική δύναμη
στόν ξέφρενο δρόμο τῆς σύγχρονης
οἰκονομίας καί τῶν πολυπλόκαμων
σκοπιμοτήτων της.

Τό ὄνειρο δέν εἶναι ἀντίβαρο σέ ἕναν
πραγματικό ἤ ὑποτιθέμενο συντηρητι-
σμό, τοῦ ὁποίου καί λογικῶς δέν μπορεῖ
νά συνιστᾶ τόν ἀντιθετικό πόλο· οὔτε
στίς ἐναπομείνασες σκουριές, πού
οὕτως ἤ ἄλλως εἶναι καταδικασμένες.
Πηγάζοντας ἀπό τα σιωπηλά βάθη, συ-
νιστᾶ ἀντιφορά στόν ὁλοκληρωτισμό
τῆς χρησιμοθηρίας, στόν ἀπάνθρωπο
πραγματισμό τοῦ οἰκονομικοῦ
imperium, πού ἀλέθει στό ἀξιοποιητικό
του κύκλωμα ὅλα τά στοιχεῖα τῆς ζωῆς
τοῦ ἀνθρώπου, συμπεριλαμβανομένων
καί αὐτῶν πού συνιστοῦν τίς μύχιες
πραγματικότητες, καί τόν ὠθεῖ σέ συ-
νεχῆ φυγή πρός τά ἔξω, πρός τόν καλει-
δοσκοπικό κόσμο τῶν ἐφήμερων ἀντι-
κειμένων καί σχέσεων – ματαίων ὑπο-
κατάστατων τοῦ χαμένου νοήματος καί
τῆς πληρωτικῆς χαρᾶς. Ἀντιπλέει στο
ρεῦμα χωρίς αὐταπάτες ἀντικειμενικῆς
ἀποτελεσματικότητος, καί δή «ἐπανα-
στατικῆς» ὅπως τό θέλει τό θέμα τῆς
ἔκθεσης. Διότι ὁ σημερινός ἐκσυγχρονι-
σμός εἶναι, ὁ ἴδιος, μιά διαρκής ἐπανά-
σταση, καί ἡ ρηξικέλευθη ἀπάντηση θά
δοθεῖ μέσα στή συνείδηση ὡς προβλη-
ματισμός πού ὁδηγεῖ στήν ἄρνηση τῆς
παντοδυναμίας του καί τῶν ἰδεολο-
γικῶν ἄλλοθι πού τόν θεμιτοποιοῦν.
Αὐτό πρέπει νά εἶναι ὁ κύριος στόχος
καί ὄχι οἱ διάφορες ἐπιβιώσεις ἑνός κα-
κοῦ ὄντως συντηρητισμοῦ, προορισμέ-
νου νά ἐξαφανιστεῖ ἀναπόδραστα καί
βραχυπροθέσμως. Ἀλλά μιά τέτοια
ἐναντιόδρομη κίνηση, διαλέγει τά ἐφό-
διά της ἀπ' ὅλες τίς στιγμές τῆς προη-
γούμενης διαδρομῆς, ἀπό τό ἀπόσταγ-
μα μιᾶς συναγμένης ἤδη σοφίας καί πεί-
ρας, ἔτσι πού κάποιες παραδεδομένες
μορφές ζωῆς καί κάποιες ἀξίες παρα-
δοσιακές, τίς ὁποῖες βιαστήκαμε νά χα-
ρακτηρίσουμε ξεπερασμένες, νά μπο-
ροῦν να ἀποδειχτοῦν πηγές ἐμπνεύσε-
ως πολύτιμες, γιατί ἀνταποκρίνονται
σέ ψυχικές ἀνάγκες ἀξεπέραστες.

Ελευθέριος Π. Αλεξάκης

Τα παιδιά της σιωπής

Οικογένεια, συγγένεια και γάμος στους Αρβανίτες της ΝΑ Αττικής - Λαυρεωτικής (1850-1940)

ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Οικολογικό και Εναλλακτικό

Ένα διαφορετικό Άμστερνταμ

του Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου

Ήμουν στις 13-17 Ιουνίου στο Άμστερνταμ για ένα συνέδριο δύο μη κυβερνητικών οργανώσεων, της «Συνέλευσης τ Πολιτών για την Ευρώπη» (Helsinki Citizens Assembly) και του «Σχεδίου για την Ευρώπη» με θέμα «Μια νέα Ευρωπα Ένωση για ειρήνη και αλληλεγγύη».

Ηταν ένα από τα πολλά συνέδρια και συναθροίσεις που έγιναν στο πλαίσιο της εναλλακτικής «Διάσκεψης των Πολιτών της Ευρώπης», εκείνο το ίδιο Σαββατοκύριακο της Διάσκεψης Κορυφής της Ε.Ε., με αποκορύφωμα τη μεγάλη πορεία εναντίον της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο κέντρο του Άμστερνταμ το Σάββατο 14 Ιουνίου το απόγευμα. Ήταν μια πανευρωπαϊκή πορεία με διαδηλωτές απ' όλες τις χώρες της Ευρώπης, με πολλή μουσική, λάβαρα και σημαίες, με μεγάλη ζωντάνια, φαντασία και πανευρωπαϊκή αδελ σύνη, που κράτησε τρεις ώρες και συγκέντρωσε 50.000 διαδη τές, κατά τις εκτιμήσεις της αστυνομίας. Δεν θα ήταν υπερβολι πούμε ότι θύμιζε Μάη του '68, και ότι μαζί με τις πολυάριθμες μόσιες συζητήσεις η πορεία έβαλε τις βάσεις για μια πανευρω κή κοινωνία πολιτών, η οποία κάποια στιγμή στο μέλλον θα πι και θα επηρεάζει περισσότερο την Ευρώπη των πολιτικών, επιχειρηματιών, των διπλωματών και των τεχνοκρατών.

Αυτή η εναλλακτική Ευρώπη των πολιτών, των εργατών και δημιουργών δεν θα μπορούσε να βρει καλύτερο χώρο για να φραστεί από το Άμστερνταμ που, με τα ωραία σπίτια των εμπό του 16ου και του 17ου αιώνα και τα κανάλια του, μαρτυρεί για ακμή του εμπορευματικού καπιταλισμού και ενός πολιτισμού

Ο συνεργάτης μας Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος βρέθηκε στο Άμστερνταμ στις 13-17 Ιουνίου, όταν γινόταν η Διάσκεψη Κορυφής της Ε.Ε. και δίνει εδώ τις εντυπώσεις του.

ύ λόγου, δημοκρατίας της βάσης και ανοχής, που λαμπροί εκ-
πές του υπήρξαν, μεταξύ άλλων, ο ΄**Ερασμος** και ο **Σπινόζα**.
ό τον πολιτισμό εξέφρασαν με παραστατικό τρόπο οι ζωγρά-
τους, με επικεφαλής τούς δύο μεγαλύτερους, τον **Ρέμπραντ**
τον **Φραντς Χαλς**. Είναι χαρακτηριστική η επιγραφή σε ένα
ραίτο του Pompeius Occo (1496-1567) από τον Direk Jacobsz
Εθνικό Μουσείο: «Τραπεζίτης, έμπορος και ουμανιστής».
ος και στην αρχαία Ελλάδα, με τους εμπόρους έχουμε τη θρη-
τική απεξάρτηση, τον ορθολογισμό, τη δημοκρατία, τη συμ-
χή των πολιτών στα δημόσια πράγματα και την άσκηση της
σίας. Στην Ολλανδία αυτή η παράδοση ανοχής και δημοκρα-
ητας είναι ακόμα ολοζώντανη και συνδυάζεται με ένα υψηλό
κό επίπεδο, το οποίο κάνει τα Ηνωμένα ΄Εθνη να κατατάσ-
τους Ολλανδούς ως τον πιο ευτυχισμένο λαό στον κόσμο, με
ερους τους Ισλανδούς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΑ, ΦΙΛΙΚΗ, ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ, ΑΝΕΚΤΙΚΗ ΠΟΛΗ

ιά το Άμστερνταμ θα μπορούσε να γίνει η πρωτεύουσα της
ύπης των πολιτών και για άλλους λόγους, πέρα από την υπο-
ιατική διατήρηση του πολεοδομικού και οικιστικού παρελ-
ος του: γιατί η σύγχρονη πόλη επεκτάθηκε με άνεση και κα-
θησία, χωρίς να δημιουργούνται κυκλοφοριακά προβλήματα
δένοντας» οργανικά με την παλιά πόλη. Δεν θα ήταν υπερ-
να χαρακτηρίσουμε το Άμστερνταμ ως μια απόλυτα οικολο-
πόλη (στον αντίποδα π.χ. της Αθήνας), λόγω του πυκνού δι-
των (αθόρυβων) τραμ και της μεγάλης κυκλοφορίας ποδη-
ν, για τα οποία δημιουργήθηκε η κατάλληλη υποδομή, με την
σκευή ενός τεράστιου δικτύου ποδηλατοδρόμων. Τα αυτοκί-
ελάχιστα χρησιμεύουν, καθώς υπάρχει και ένα εξαιρετικό
ιο περι-αστικών τρένων.

οντας τη μεγάλη αυτή παράδοση από την περίοδο του εμπο-
ατικού καπιταλισμού, το Άμστερνταμ διεκδικεί με επιτυχία
έση και στον σύγχρονο βιομηχανικό καπιταλισμό: συγκατα-
ται ανάμεσα στα πέντε μεγαλύτερα βιομηχανικά και χρημα-
ριακά κέντρα της Ευρώπης με την εγκατάσταση 830 ξένων
ιρήσεων, από τις οποίες οι 170 έχουν εδώ την έδρα τους για
ύρώπη. Οι επιχειρήσεις αυτές επωφελούνται από το υψηλό
τημονικό και τεχνολογικό επίπεδο της χώρας (όπως αντανα-
αι από το μεγαλύτερο επιστημονικό κέντρο της Ευρώπης,
με το όνομα «Νέα Μητρόπολη» εγκαινιάσθηκε από τη βασί-
α Βεατρίκη την προ-περασμένη εβδομάδα), αλλά έλκονται
Άμστερνταμ και από το ευχάριστο πνευματικό κλίμα και τις
ήκες ζωής που επικρατούν στην πόλη. Πέρσι, η δημοτική αρ-
χρήγειλε μια έρευνα στην εταιρεία «Γιάνγκ και Ρούμπικαμ»
ο πώς οι ξένοι βλέπουν το Άμστερνταμ.

τήθηκαν 300 άτομα από 44 χώρες και οι απαντήσεις κατέλη-
σε μια πόλη «δραστήρια», «φιλική», «προοδευτική», «ανεκτι-
και «χωρίς άγχος». Όποιος πέρασε έστω και λίγες μέρες σε
την πόλη δεν μπορεί παρά να συμφωνήσει με αυτούς τους
ικτηρισμούς.

αυτήν, όμως, τη χωρίς άγχος πόλη πραγματοποιήθηκε μια
ωπαϊκή Διάσκεψη κορυφής γεμάτη άγχος και ένταση, λόγω
ως της διχογνωμίας μεταξύ Γάλλων και Γερμανών, καθώς
των προθέσεων που διακήρυξε ο νέος γάλλος πρωθυπουρ-
Λιονέλ Ζοσπέν και της αποτυχίας της συνάντησης στο Που-
λίγο πριν από τη Διάσκεψη στο Άμστερνταμ. Για να μείνει
ός στις προεκλογικές του υποσχέσεις ο Ζοσπέν ήρθε στο
τερνταμ, προτείνοντας ορισμένες αλλαγές –και όχι επανα-
ραγμάτευση– στο «Σχέδιο σταθερότητας», που είχε υιοθε-

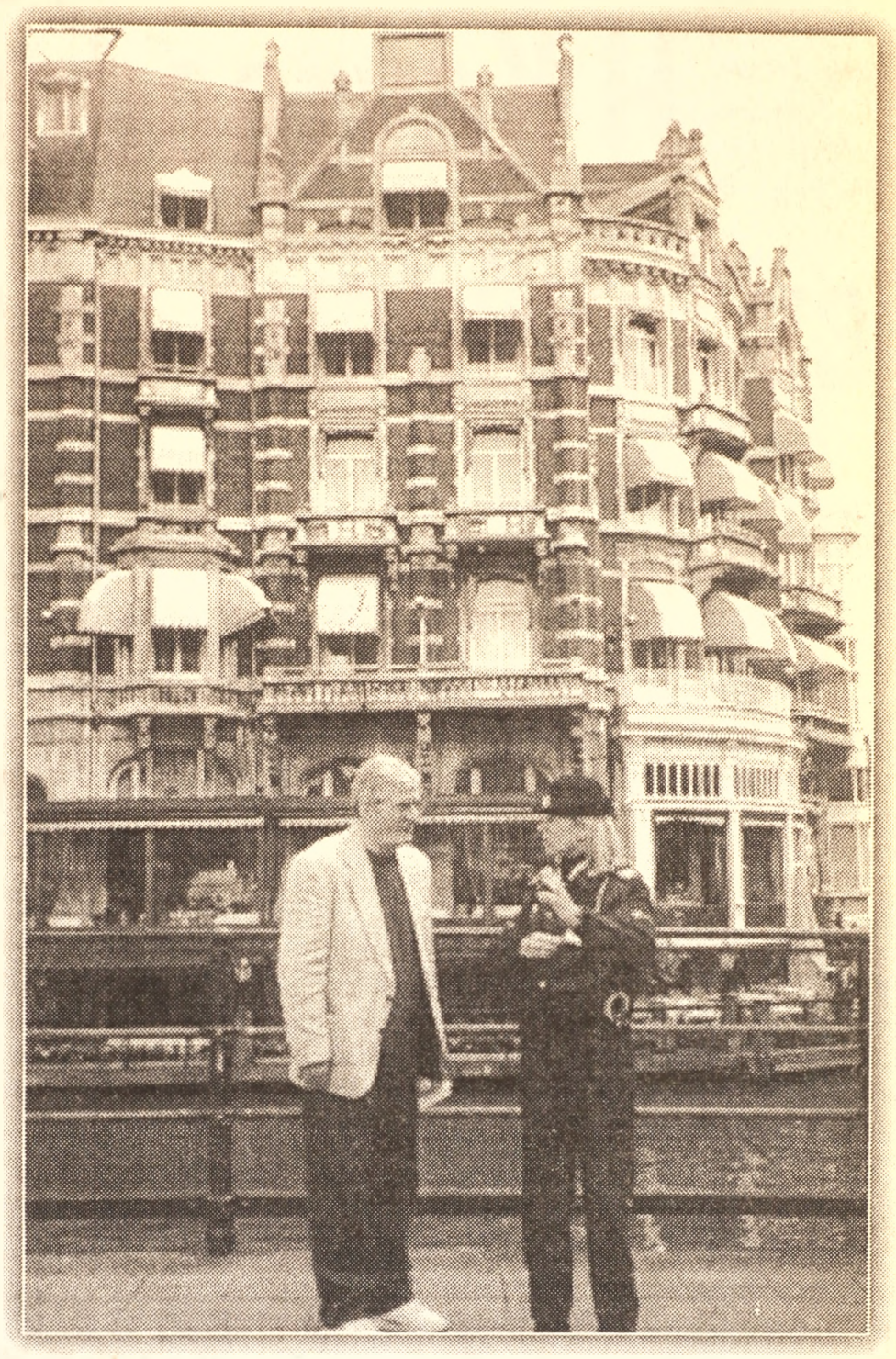

Ρωτώντας μία αστυνομικό έξω από το Hotel Europa.

τηθεί στο Δουβλίνο το Δεκέμβριο του 1996: εγγραφή της πλήρους απασχόλησης στους πρωταρχικούς στόχους της Οικονομικής και Νομισματικής ΄Ενωσης και πραγματοποίηση ενός προγράμματος μεγάλων έργων με κοινοτική χρηματοδότηση. Οι Γερμανοί δέχονταν να εισαχθεί ένα κοινωνικό κεφάλαιο στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, που ως διακήρυξη αρχής δεν τους δεσμεύει σε τίποτα, αλλά αρνούνταν την παραμικρή αλλαγή στο ιερό κείμενο του «Σχεδίου σταθερότητας», καθώς και την παραχώρηση καινούργιων εξουσιών στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, την καταπολέμηση της ανεργίας ή τη συνεισφορά έστω και ενός πφένιχ επιπλέον στον κοινοτικό προϋπολογισμό. Αρνούνταν, επίσης, τη δημιουργία μιας «οικονομικής κυβερνήσεως», που θα περιόριζε την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας. Τελικά, ο συμβιβασμός που βρέθηκε, αφού ο Λ. Ζοσπέν εγκατέλειψε τις θέσεις του, ήταν να είναι ανεξάρτητα τα κείμενα για την απασχόληση και για τη σταθερότητα, αλλά να συνδέονται με μια εισαγωγή που τους αποδίδει την ίδια σπουδαιότητα. Άλλωστε, και το κείμενο-πρόταση της ολλανδικής προεδρίας, που απαρτιζόταν από 140 σελίδες, ήταν γεμάτο από αβλαβείς γενικότητες και καλές προθέσεις. Η Διάσκεψη του Άμστερνταμ δεν αποτέλεσε σταθμό στη δύσκολη αλλά αναγκαία πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Η Κεντροαριστερά και το ενδεχόμενο πρόωρων εκλογών

του Τάσου Παππά

«Εμείς μιλάμε αριστερά», βροντοφωνάζει η αφίσα του ΣΥΝ που κολλήθηκε αυτές τις μέρες στα διαφημιστικά ταμπλώ αν την Ελλάδα. Από την άλλη πλευρά, οι εκσυγχρονιστές του ΠΑΣΟΚ ισχυρίζονται ότι το κόμμα τους «είναι η αριστερά της πράξης». Πάντως, οι δύο αρχηγοί (Σημίτης-Κωνσταντόπουλος), στη συνάντηση που είχαν πριν από δέκα μέρες, δεν κινήθηκαν στο πνεύμα αλαζονείας που υπάρχει στην αφίσα και το τσιτάτο! Αντιθέτως, έκαναν μια ειλικρινή προσπάθεια γεφυρώσουν το χάσμα που το τελευταίο διάστημα χώριζε τους δύο συγγενείς, εν πολλοίς, σχηματισμούς. Μάλλον το πέτυχαν...

«Ο πάγος έλιωσε», έλεγαν στελέχη του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΝ και αναφέρονταν κυρίως στην απόπειρα εμπέδωσης καλών προσωπικών σχέσεων ανάμεσα στους δύο ηγέτες, οι οποίοι στο πρόσφατο παρελθόν ουκ ολίγες φορές συγκρούστηκαν στο Κοινοβούλιο.

Ο πρόεδρος του ΣΥΝ, Νίκος Κωνσταντόπουλος, μετέφερε στον πρωθυπουργό τις ανησυχίες του για την επαπειλούμενη περικύκλωση του κόμματός του από τις διάφορες οργανώσεις ανένταχτων αριστερών. Στάθηκε ιδιαίτερα στη συγκρότηση του «Δικτύου», το οποίο θεωρεί δυνάμει απειλή για τη συνοχή του ΣΥΝ, αφού συσπειρώνει αρκετά πρώην, αλλά και εν ενεργεία στελέχη του ΣΥΝ, ιθύνων νους του οποίου είναι ο βουλευτής Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ και παλιό στέλεχος του ΚΚΕ και του ενιαίου ΣΥΝ, **Π. Παρασκευόπουλος**. Ο Κ. Σημίτης επιχείρησε να διασκεδάσει τις εντυπώσεις του συνομιλητή του, λέγοντας ότι δεν μπορεί να εμποδίσει τις πρωτοβουλίες πολιτών και ότι δεν έχει την πρόθεση να ακολουθήσει τακτικές διεμβολισμού του ΣΥΝ. Ο κ. Κωνσταντόπουλος έφυγε από το μέγαρο Μαξίμου λιγότερο ανήσυχος!

Είναι γνωστό ότι οι δύο άνδρες προσεγγίζουν το ζήτημα της ανασύνθεσης της δημοκρατικής αριστεράς από διαφορετικές οπτικές. Ο Ν. Κωνσταντόπουλος θεωρεί ότι ο προγραμματικός διάλογος πρέπει να γίνει ανάμεσα στα κόμματα, ενώ ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ φαίνεται να δίνει ιδιαίτερο βάρος στις διαδικασίες της βάσης. Όπως υποστήριζαν συνεργάτες του Κ. Σημίτη, από την ατζέντα του διαλόγου δεν λείπει η **συνάντηση κορυφής**, μόνο που ο πρωθυπουργός θέλει πρώτα να γίνει υπόθεση της κοινωνίας η Κεντροαριστερά και στη συνέχεια να ενταχθούν τα κόμματα στις συζητήσεις. Τόνιζαν, μάλιστα, ότι ο Κ. Σημίτης προτίθεται να απευθύνει επίσ πρόσκληση για διάλογο με τον ΣΥΝ πά σε ειδικά θέματα, αμέσως μετά τις θερι διακοπές.

Πάντως, ο Ν. Κωνσταντόπουλος βρ έναν απρόσμενο σύμμαχο των απόψε του στο πρόσωπο του **Κ. Σκανδαλίδη** γραμματέας της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ σε ο λία του στη νομαρχιακή επιτροπή της ανέφερε ότι: «*πρέπει να ακολουθήσο πολιτική ανοικτών θυρών απέναντι σ άλλες δυνάμεις της Αριστεράς και ταυ χρονα να επιδιώξουμε τις όποιες συγκ σεις μέσα από τα συντεταγμένα όργ των φορέων μας*». Αυτή η τοποθέτηση π κάλεσε αρχικώς κάποια ένταση στα ηγε κά κλιμάκια του ΠΑΣΟΚ, αλλά όλα δι θετήθηκαν ύστερα από το τηλεφώνημα κ. Σκανδαλίδη στον πρωθυπουργό, την ρασμένη Πέμπτη. Ο γραμματέας της Κ είπε στον πρόεδρο του κόμματος ότι σ ουσία υποστηρίζουν τα ίδια πράγματα

ΠΟΛΥΤΙΜΟΣ ΒΟΗΘΟΣ

Έτοιμοι οι νέοι τόμοι του *Αντί*. Στα γραφεία του περιοδικού μπορείτε να προμηθευτείτε μέχρι και τον τόμο ΜΑ' (Β' εξάμηνο 1994, δηλαδή μέχρι και το τεύχος 567).
Θα βρείτε, επίσης, τους τόμους των προηγούμενων ετών.
Στους τόμους του *Αντί* έχετε καταγεγραμμένη τη σύγχρονη ιστορία μας.

Α' εξάμηνο 1994

Β' εξάμηνο 1994

ρετικές λέξεις. Από την πλευ-
υ ο πρωθυπουργός τον καθησύ-
ότι δεν «υπάρχει θέμα».

ΡΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

συνάντηση των δύο ανδρών
χόλησε και το θέμα των εκλο-
Ο κ. Κωνσταντόπουλος εδώ και
ές εβδομάδες εξ αφορμής της
ογίας περί αναθεωρήσεως του
ίγματος, αλλά και των πληρο-
ών που βλέπουν το φως της δη-
ητας και προέρχονται από κυ-
πικούς κύκλους, ισχυρίζεται ότι
θυπουργός εξετάζει σοβαρά το
όμενο της πρόωρης προσφυγής
άλπες. Έθεσε τον προβληματι-
ου στον Κ. Σημίτη και μάλλον
πείσθη από τις φιλότιμες προ-
ειες του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ
ιασκεδάσει τις περιρρέουσες
ώσεις.

έχη του ΣΥΝ υποστηρίζουν ότι
σχεδόν αδύνατον για τον Κ. Ση-
α μην υποκύψει στην πρόκληση των
ρων εκλογών, αφού θα ήταν εξαιρε-
πιβλαβές για το κόμμα του να «πάει»
εις ξεχωριστές εκλογικές αναμετρή-
(δημοτικές, ευρωεκλογές, εθνικές
ές) μέσα σε δυόμισι χρόνια. Αν μάλι-
υνυπολογιστεί ότι εντός του ίδιου
κού διαστήματος πρέπει να διεξα-
αι το 5ο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, τότε,
τα ίδια στελέχη, γίνεται φανερό γιατί
έρνηση θα επιχειρήσει να σμικρύνει
κλογικό κύκλο. Είναι υποχρεωμένη
χετεύσει τη λαϊκή δυσαρέσκεια στις
ετρήσεις που δεν επηρεάζουν άμεσα
κυβέρνηση της χώρας, έτσι ώστε να
έσει να εκτονώσει τις αντιδράσεις. Ο
πρόσφορος τρόπος είναι λοιπόν να
ματοποιηθούν ταυτοχρόνως οι εθνι-
αι οι ευρωεκλογές.

αι γεγονός ότι αρκετοί στο ΠΑΣΟΚ
τάρουν με αυτό το σενάριο και ιδιαι-
ς εκείνοι και εκείνες που έχουν ηγε-
φιλοδοξίες. Συστήνουν στον πρωθυ-
γό αυτή τη λύση, χωρίς όμως μέχρι
να έχουν καταφέρει να τον «ρυμουλ-
υν». Οι πιέσεις θα γίνουν φορτικότε-
πην περίπτωση που το ΠΑΣΟΚ δεν
χει σπουδαίες επιδόσεις στις δημοτι-
αι νομαρχιακές εκλογές. Η ιδέα για
ρες εκλογές συνοδεύεται και από τις
άσεις για χαλάρωση της οικονομικής
ικής (αυξήσεις στα μικρά εισοδήμα-
πιδόματα βοήθειας προς τους χαμη-
νταξιούχους, μείωση της φορολο-
εντατικοποίηση των εργασιών για τα

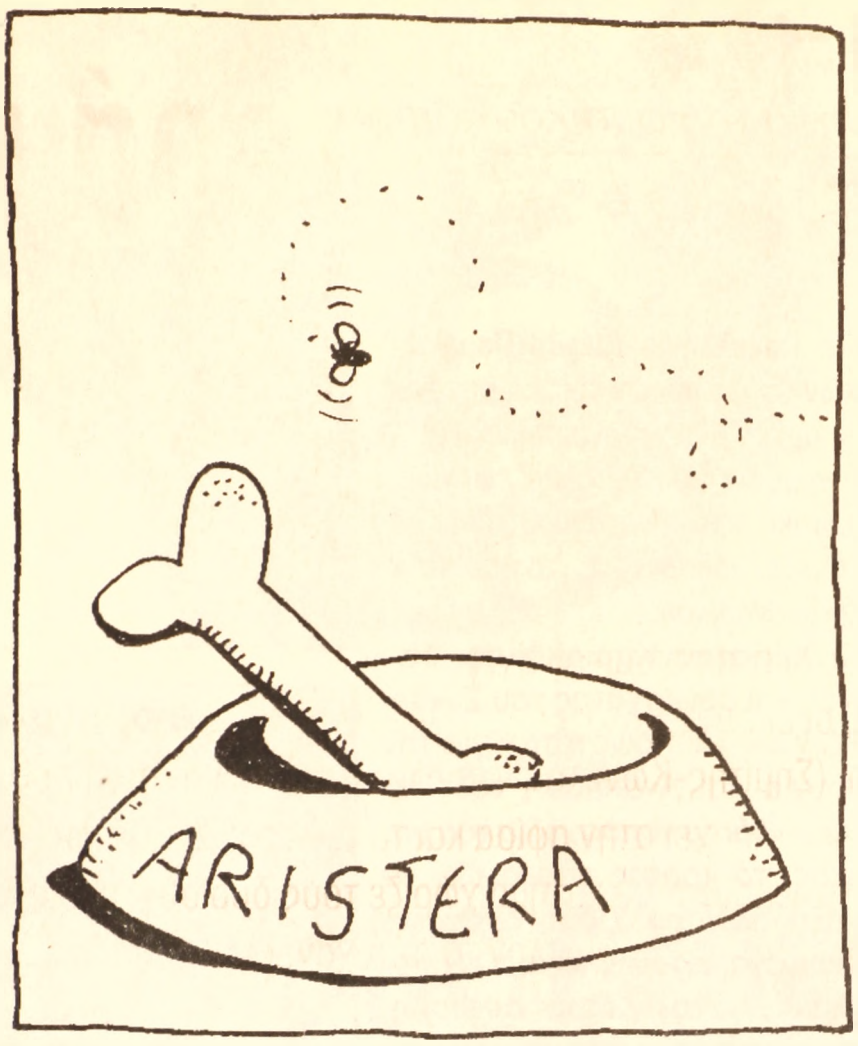

μεγάλα έργα), προκειμένου να διαμορφωθεί ένα φιλολαϊκό κλίμα, ικανό να οδηγήσει το ΠΑΣΟΚ σε νέα νίκη. Πρόκειται για την κλασική συνταγή, η οποία πρέπει να ομολογήσουμε ότι έχει αποδώσει οφέλη σε όποιον με συνέπεια την έχει εφαρμόσει. Το αδύνατο σημείο της προεκτεθείσης συλλογιστικής εντοπίζεται στο επίπεδο των προσχημάτων, με άλλα λόγια πόσο πειστικός θα είναι ο λόγος που θα επικαλεστεί η κυβέρνηση για να διαλύσει πρόωρως τη Βουλή, όταν μάλιστα το αμέσως προηγούμενο παράδειγμα (προκήρυξη εκλογών το 1996) δεν βοήθησε τον εμπνευστή του. Το πιο ευάλωτο σημείο της προεκλογικής στρατηγικής του ΠΑΣΟΚ ήταν αναντίρρητα η εξόφθαλμα αναιμική επιχειρηματολογία για τη διάλυση της Βουλής. Μόνο αν υπάρξουν ουσιαστικές εξελίξεις στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής (ελληνοτουρκικά, κυπριακό) θα μπορούσε να δικαιωθεί στη συνείδηση των πολιτών η επιλογή των πρόωρων εκλογών.

ΝΑΙ, ΟΧΙ, ΙΣΩΣ...

Αλλά και το αντίπαλο στρατόπεδο έχει τα επιχειρήματά του. Πολλά εξ αυτών φαντάζουν ισχυρά.

Πρώτον: Όταν διαρκώς δεσμεύεσαι δημοσίως ότι θα εξαντλήσεις την τετραετία, δεν μπορείς να υπαναχωρείς, γιατί τότε εκτίθεσαι στην κοινή γνώμη, την οποία στο παρελθόν έχεις βομβαρδίσει με κορώνες περί νέου ύφους και ήθους.

Δεύτερον: Ο κομματικός μηχανισμός, βαθιά διχασμένος από τις εσωτερικές αντιπαλότητες, δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες μιας μακράς προεκλογικής περιόδου. Κινδυνεύεις να μείνεις χωρίς στρατό. Όσο κι αν η κομματική βάση παίζει ολοένα και πιο περιορισμένο ρόλο στην προεκλογική εκστρατεία, έχεις ανάγκη από μια στοιχειώδη οργανωτική υποδομή, προκειμένου να διεκπεραιώσει τη «χαμαλοδουλειά».

Τρίτον: Η οικονομική πολιτική για να έχει απτά θετικά αποτελέσματα χρειάζεται χρόνο. Αν σταματήσει (λόγω προεκλογικών παροχών) ο ρυθμός, τότε και να κερδίσεις τις εκλογές –πράγμα αμφίβολο– θα υποχρεωθείς αμέσως μετά να καταφύγεις εκ νέου σε σκληρά και αντιδημοφιλή μέτρα που θα έχουν συνέπειες στην εικόνα που ως κόμμα θέλεις να «περάσεις».

Τέταρτον: Είναι εξαιρετικά δύσκολο έως απίθανο να εξασφαλίσεις τη σύμφωνη γνώμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καμία από τις μεγάλες χώρες και ιδίως η Γερμανία, η παραγωγική ζωτικότητα της οποίας «χρηματοδοτεί» τις ασθενέστερες οικονομίες, δεν πρόκειται να σταθεί αλληλέγγυα και έτσι θα απολέσεις την καλή έξωθεν μαρτυρία, για την απόκτηση της οποίας έκανες επίμοχθες προσπάθειες τα τελευταία τρία χρόνια.

Πέμπτον: Η πρόωρη προσφυγή στις κάλπες θα υποχρεώσει τις φυγόκεντρες δυνάμεις στο εσωτερικό της Ν.Δ., που άρχισαν δειλά δειλά να κάνουν την εμφάνισή τους, σε αναδίπλωση. Θα προσφέρεις, δηλαδή, μια χρυσή ευκαιρία στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης να κυριαρχήσει επί των βαρώνων, οι οποίοι μετά από ένα διάστημα σιωπής ξεκίνησαν τον αγώνα διεκδίκησης ρόλων και αξιωμάτων, υπονομεύοντας το «άστρο» του **Κ. Καραμανλή**. Είναι, λοιπόν, προτιμότερο απέναντί σου να έχεις έναν αμφισβητούμενο αρχηγό, παρά έναν άφθαρτο πολιτικό με υψηλά ποσοστά δημοτικότητας και εξαιρετικά συμπαγές κόμμα.

Οι οπαδοί αυτών των επισημάνσεων αντί για εκλογές προτείνουν γενναίο ανασχηματισμό, δραστικό περιορισμό του αριθμού των υπουργών και ανανέωση του Εκτελεστικού Γραφείου για να δοθεί η εντύπωση μιας νέας αρχής. Μέχρι τώρα ο πρωθυπουργός φαίνεται να προκρίνει τη δεύτερη πλατφόρμα «νίκης». Αυτό, όμως, ισχύει μέχρι αποδείξεως του εναντίου...

ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

στην εμπορευματοποίηση του φυσικού τοπίου

Επιμέλεια: Ε. Κολλιοπούλου

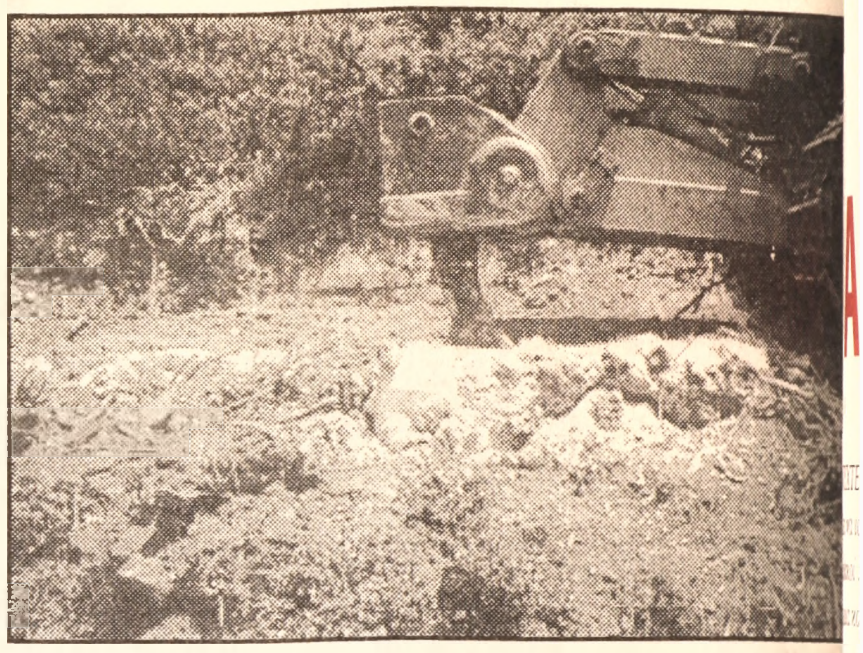

Η καταστροφή του καλντεριμιού στα Σωτηριάνικα (Μεσσηνιακή Μάνη) με πρόσχημα την «Ανάπτυξη»...

Κερδοσκοπία και δάσος

Δύο χρόνια ήταν αρκετά για να ξεχάσουμε τα 68.000 στρέμματα που καταστράφηκαν τον Ιούλιο του 1995 στην Πεντέλη. Από τις αναδασωτέες εκτάσεις εξαιρέθηκαν όσες ανήκαν σε ιδιώτες αλλά και σε οικοδομικούς συνεταιρισμούς... Πέρσι το καλοκαίρι, το υπ. Γεωργίας προωθούσε νομοσχέδιο για τη νομιμοποίηση χιλιάδων στρεμμάτων δασικής έκτασης (ανάλογο με αυτό της κυβέρνησης Μητσοτάκη το 1993), το οποίο τελικά δεν ψηφίστηκε γιατί κρίθηκε αντισυνταγματικό από το ΣτΕ. Φέτος, ο υπ. Γεωργίας Στέφανος Τζουμάκας επανέρχεται με το ίδιο περίπου νομοσχέδιο, έχοντας ως πρόσχημα την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Η πάγια τακτική κάθε κυβέρνησης να εξαγοράζει ψήφους αντί μερικών στρεμμάτων δάσους φαίνεται να μην έχει τέλος. Η συνταγματική κατοχύρωση και προστασία των δασικών εκτάσεων (άρθρ. 24 και 117) καταπατείται συχνά προς όφελος των δεκάδων συνεταιρισμών που διαθέτουν δασικές εκτάσεις και επιδιώκουν να τις νομιμοποιήσουν για εξυπηρέτηση των χιλιάδων μελών τους. Η εμπορική εκμετάλλευση της φύσης και η λεγόμενη «αξιοποίηση» έχουν οδηγήσει στην εξαφάνιση των δασών, στην καταστροφή των υδάτινων πόρων και στην αύξηση της θερμοκρασίας. Η ενδεχόμενη ανάθεση στην Ελλάδα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 απειλεί με νέες καταστροφές το περιβάλλον. Οι εξαγγελίες της Επιτροπής «Αθήνα 2004» για την προστασία του Φαληρικού Δέλτα, της Πάρνηθας και του Σχοινιά έχουν κριθεί ανεπαρκέστατες από τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, που σημειώνουν ότι τα σχέδια που έχουν υποβληθεί είναι αντίθετα στο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (Ν. 1515/1985).

•••Το **Πανελλήνιο Δίκτυο Περιβαλλοντικών Οργανώσεων** είχε επισημάνει από τις αρχές Μαΐου την επικινδυνότητα του νομοσχεδίου του υπ. Γεωργίας. Στην κριτική που είχε δημοσιεύσει το χαρακτήριζε «*δασοκτόνο, αντισυνταγματικό και ανήθικο*».

•••Ο **Χρήστος Κυριακάκης**, δασολόγος και συνεργάτης του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων για την Προστασία και Ανάπλαση του Πεντελικού: «*Με το νομοσχέδιο του υπ. Γεωργίας, το κράτος υπολογίζει να εισπράξει περίπου 3 δισ. δραχμές. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η εξαγορά χιλιάδων στρεμμάτων αμφισβητούμενων εκτάσεων από ιδιώτες έναντι πληρωμής του 25% της αξίας του κάθε ακινήτου. Έτσι νομιμοποιούνται όσες εκτάσεις ήταν πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ ιδιωτών και κράτους. Πρόσφατα ένας νέος οικοδομικός συνεταιρισμός εμφανίστηκε με το όνομα "Μεγαλόχαρη", ο οποίος διεκδικεί μια έκταση περίπου 1.400 στρεμμάτων κοντά στον Άγιο Νικόλαο, στην Πεντέλη. Πρόκειται για έκταση που είχε καεί το 1981, έχει κηρυχτεί αναδασωτέα, αλλά ο παραπάνω σύλλογος διεκδικεί πλέον δικαστικά την έκταση...*».

•••Ο **Βασίλης Δουκάκος**, αντιπρόεδρος της Κοινότητας Παλιάς Πεντέλης επισημαίνει την έλλειψη προσωπικού δασοπυρόσβεσης. «*Όσον αφορά στους εποχιακούς υπαλλήλους άλλοι δεν έχουν προσληφθεί, άλλοι δεν έχουν ακόμα εκπαιδευτεί. Έχουμε 6 πυροσβεστικά οχήματα και δύο οδηγούς. Ούτε τα κλαδέματα της κοινότητάς μας δεν μπορούμε να καθαρίσουμε λόγω περιορισμένου προσωπικού. Η συμπαράσταση της πολιτείας είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Το μόνο θετικό είναι η σύσταση του εθελοντικού πυροσβετικού κλιμακίου σε εφαρμογή του Ν. 1951/1991. Πρόκειται για την πρώτη εθελοντική πυροσβεστική προστασία στην Αττική, στην οποία συμμετέχουν επαγγελματίες πυροσβέστες που εκτελούν βάρδιες όλο το 24ωρο. Ανάλογα κλιμάκια έχουν συσταθεί στα Άνω Πορόγια Σερρών και από τον περασμένο Μάρτιο δημιουργήθηκε και στην Κάλυμνο*».

•••Τα κοινοτικά κονδύλια γίνονται συχνά αφορμή για την κατασκευή έργων και δρόμων χωρίς ιδιαίτερο σεβασμό του υπάρχοντος φ κού τοπίου με τη δικαιολογία της «Ανάπτυξ Πολύ συχνό φαινόμενο σε όλη την Ελλάδα η ταστροφή καλντεριμιών, σπάνιας φυσικής ομ φιάς και θαυμαστής κατασκευής, που είχαν α χτεί μέσα στο δάσος, προκειμένου να επικοι νούν τα χωριά στις αρχές του αιώνα. Οι αρμόδ τοπικές υπηρεσίες σπάνια μπαίνουν στον κ να προβούν σε νέες χαράξεις. Ο **ΕΟΣ Καλα τας** και δεκάδες ευαισθητοποιημένοι πολ προέβησαν σε διαμαρτυρία-ψήφισμα την πε σμένη Κυριακή στην περιοχή Σωτηριάνικ στον Ταύγετο, στη Μεσσηνική Μάνη: «*Ο δρό που επιχειρείται να διανοιχθεί μεταξύ Σωτηρια κων και Κάμπου εντάσσεται στη γενικότερη νταγή: Φτιάχνουμε μια μελέτη σε μια σελίδα, εμπλουτίζουμε με ωραία λόγια και ...προχωρ ακάθεκτοι στην "Ανάπτυξη". Φροντίζουμε δε εργασίες "ανάδειξης" να ξεκινήσουν σε μέρα γίας για να μην "ενοχλήσουμε" τους κατοίκους περιοχής. Ένας κάτοικος της περιοχής μπ μπροστά στην μπουλντόζα και έφραξε το δρό της. Το έργο προς το παρόν έχει σταματήσει αλ ένα μικρό τμήμα του καλντεριμιού έχει ήδη κα στραφεί...*».

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Η Αλβανία προς εξομάλυνση;

ΩΣ Η ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ της κυκλο-ις αρχίζει να ισχύει στα Τίρανα, τη σιωπή διακό-ν σποραδικοί πυροβολισμοί που σύντομα μετα-νται σε μια κακόφωνη συναυλία από ιταλικά πι-α, κινέζικα αντιαεροπορικά και όλα τα ενδιάμε-τλα. Η Αλβανία δεν είναι ακόμη νεκρή, αλλά ψυ-χεί. Σε τμήματα της χώρας το κράτος έχει διαλυ-τον Αυλώνα τρεις ένοπλες συμμορίες αντιμάχο-για τα κέρδη από το λαθρεμπόριο ναρκωτικών πλων. Ο αιμοχαρής ανταγωνισμός τους κρατάει μαχο πληθυσμό σε διαρκή κατάσταση τρόμου. Σε χές όπου η αστυνομία του Σαλί Μπερίσα έχει η τον έλεγχο, οι Μερσεντές, τα Ρόλεξ και οι τενε-υπόλεις, που διαρκώς ξεφυτρώνουν, φανερώνουν λυφα το χάσμα ανάμεσα στους πλούσιους και φτωχούς.

λάχιστον 1.500 άνθρωποι σκοτώθηκαν τους τρεις παίους μήνες σε επεισόδια πολιτικής βίας, ενώ μερινά σκοτώνονται και άλλοι. Μέσα σ' αυτή την σφαιρα του φόβου, η ιδέα ότι οι εκλογές της Κυ-ής μπορεί να είναι είτε ελεύθερες είτε δίκαιες είναι λογη».

παραπάνω απόσπασμα είναι από άρθρο που δη-εύθηκε στους *New York Times* δύο μέρες πριν από τρώτο γύρο των αλβανικών εκλογών και το υπο-ρει ο **Misha Glenny** ένας από τους πιο έγκυρους σιογράφους για βαλκανικά ζητήματα.

Misha Glenny περιγράφει τη γειτονική μας χώρα ένα γόνιμο λιβάδι θανάτου, στο οποίο δρουν οι αδίστακτες εγκληματικές οργανώσεις της ηπεί-

τά τον πρώτο γύρο των «εκλογών» και τη νίκη των ιαλιστών του **Φάτος Νάνο**, αρχίζουν διαφαίνονται κάποιες ελπίδες για εξομάλυνση της κατάστασης στην Αλβανία. Η ξεκάθαρη επικράτηση των σοσιαλιστών στον πρώτο γύρο των εκλογών ανάγκασε τον Μπερίσα να αναγνωρίσει την ήττα του και να αποδεχτεί στοιχειώδεις κανόνες δημοκρατικής τάξης. Το αυτονόητο για δημοκρατικές κοινωνίες, στην Αλβανία είναι ευχάριστη έκπληξη, που ίσως αποτελέσει καταλυτικό στοιχείο για τις μελλοντικές εξελίξεις στη χώρα αυτή.

Τουλάχιστον 1.500 άνθρωποι σκοτώθηκαν τους τρεις τελευταίους μήνες σε επεισόδια πολιτικής βίας, ενώ καθημερινά σκοτώνονται και άλλοι.

Οι εικόνες που έφταναν τους τελευταίους μήνες από την Αλβανία ήταν η δραματική κατάληξη ορατών και προβλέψιμων καταστάσεων και αποδίδουν με τρόπο σαφή την απόλυτη διάλυση κάθε έννοιας εξουσίας και την κατάρρευση ενός κράτους που είχε το μονοπώλιο στη βία.

Από την αντίπερα όχθη, η Δυτική Ευρώπη και οι ΗΠΑ ατένιζαν το αλβανικό χάος με έκπληξη. Δεν χωρά αμφιβολία ότι οι λανθασμένες εκτιμήσεις είναι συλλογικές. Όλοι τους έσφαλαν, και η Ε.Ε. και οι ΗΠΑ, όταν –μετά την κατάρρευση του αλβανικού κομμουνιστικού καθεστώτος– παρακολούθησαν αμέτοχοι το μετασχηματισμό της υποτίθεται απερχόμενης κομμουνιστικής νομενκλατούρας σε οικονομική και επιχειρηματική νομενκλατούρα. Κι όμως έσφαλαν όλοι, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα, οι ελίτ της Ευρώπης και των ΗΠΑ, που πίστεψαν ότι το πέρασμα από τον κομμουνισμό στον καπιταλισμό σήμαινε αυτόματα και μετάβαση στη δημοκρατία.

Σήμερα, μετά τα φαινόμενα που έζησε η Αλβανία, ίσως η Δύση να πείστηκε ότι δεν αποτελεί εχέγγυο δημοκρατικότητας το να μαθαίνει κανείς κουτσά-στραβά τους νόμους της αγοράς, για να επιδιώξει στη συνέχεια τον ατομικό του πλουτισμό.

Το τέλος της Τσιλλέρ και η ευθύνη του στρατού

του Αλή Ταρτάνογλου

Ναι, φαίνεται πως αυτό είναι το τέλος της Τσιλλέρ στον πολιτικό στίβο. Η Τουρκία ποτέ δεν είχε τέτοιου είδους πολιτικό. Την πλήρωσε, όχι μόνον εξαιτίας του ίδιου του εαυτού της, αλλά και του Ερμπακάν.

Ο **Ερμπακάν** παραιτήθηκε για να γίνει πρωθυπουργός η **Τσιλλέρ**. Η υπόλοιπη σύνθεση θα συνέχιζε να παραμένει η ίδια με μοναδική αλλαγή αυτή του πρωθυπουργού, γεγονός που πίστευαν ότι θα άμβλυνε την ένταση στην τουρκική κοινωνία.

Πράγματι, υπήρξε μεταξύ τους ένα πρωτόκολλο σχετικά με την αλλαγή της πρωθυπουργίας. Αλλά η παραίτηση του Ερμπακάν σήμαινε νέα κυβέρνηση, νέα ψήφο εμπιστοσύνης και, φυσικά, αρκετούς δακτύλους από πίσω. Όμως, εξαιτίας των παραιτήσεων, ειδικά από το Κόμμα του Ορθού Δρόμου (DYP), ο αριθμός των συγκαταβατικών «ναι» δεν ήταν αρκετός. Γι' αυτό το λόγο έπεισαν το επταμελές ΒΒΡ να υποστηρίξει τη νέα κυβέρνηση. Προετοίμασαν μια διακήρυξη με τρεις υπογραφές (Τσιλλέρ, Ερμπακάν και **Γιαζιτζίογλου**, αρχηγός του δεξιού Κόμματος Μεγάλης Ενότητας-ΒΒΡ), λέγοντας ότι θα έδιναν ψήφο εμπιστοσύνης στη νέα κυβέρνηση μόνο υπό την πρωθυπουργία της Τσιλλέρ. Αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό.

Συνέλεξαν τις υπογραφές όλων των μελών του Κοινοβουλίου και των τριών παρατάξεων για να δείξουν ότι όχι μόνον οι ίδιοι, αλλά και οι «δικοί» τους, ήταν επίσης έτοιμοι να δώσουν την ψήφο τους. Και ο αριθμός φαινόταν να ανέρχεται στους 282.

Και πίστευαν ότι και ο πρόεδρος θα σκεφτόταν με τον ίδιο τρόπο. Αλλά ο **Ντεμιρέλ** έδωσε την πρωθυπουργία όχι στην

Ο Μ. Γιλμάζ έλαβε εντολή σχηματισμού κυβέρνησης από τον πρόεδρο Ντεμιρέλ.

Τσιλλέρ, αλλά στον **Μεσούτ Γιλμάζ**. Αυτό ήταν αληθινό σοκ για την Τσιλλέρ. Την έπιασε τρέλα. Έλεγε ό,τι της ερχόταν στο στόμα εναντίον του Ντεμιρέλ, που είναι ο πρώην αρχηγός της. Υπογράμμιζε επίμονα τη δημοκρατία, ότι δηλαδή η ανάθεση του αξιώματος στον Γιλμάζ ήταν αντιδημοκρατική, σαν να έλεγε ότι αν δινόταν στην ίδια θα ήταν δημοκρατική. Επειδή υπ χαν 282 στρατιωτικοί πίσω της...

ΠΩΣ ΠΡΟΕΚΥΨΕΝ ΓΙΛΜΑΖ

Αλλά, ξαφνικά, το σήριαλ της παρα σης άρχισε από την παράταξή του κα Κόμμα της Ευημερίας (RP). Τώρα, ο α μός των «ναι» για τον επαναλαμβανόμ συνασπισμό των RP-DYP υπό την Τ λέρ, έπεσε στους 260. Υποστήριξε τότε όσοι παραιτούνταν είχαν εξαγορα από το Κόμμα της Μητέρας Πατρί (ANAP) έναντι αδρής αμοιβής. Αλλά ποιος της απάντησε, υπενθυμίζοντάς τα θελήματα που πληρώθηκαν από την ρία Τσιλλέρ στη διάρκεια της τελευτα κυβερνητικής κρίσης... Ο **Χουσαμεϊν Τσιντορούκ**, μάλιστα, πρώην εκπρόσω του κόμματος της Τσιλλέρ στο Κοινοβ λιο, που είχε αποβληθεί από το DYP εξ τίας της, τώρα την αποκαλεί «Τανσ (Ιμέλντα) Μάρκος».

Τώρα φαίνεται ότι ο Γιλμάζ θα προχωρ σει στο σχηματισμό νέας κυβέρνησης τον συνασπισμό του Δημοκρατικού Α στερού Κόμματος (DSP) του **Ετσεβίτ**, Δημοκρατικού Κόμματος της Τουρκι (DTP) του **Τσιντορούκ** και του Κόμματ του, της Μητέρας Πατρίδας. Αυτοί οι τρ θα λάβουν μέρος εμπράκτως στη νέα κ βέρνηση. Το CHP (Κόμμα των Ρεπουμπ κάνων) του **Ντενίζ Μπαϊκάλ** θα υποστη ξει το νέο κυβερνητικό σχήμα απ' έξω.

Σύμφωνα με το σύνταγμα, η ψήφος εμ

πύνης της πλειοψηφίας των μελών που
ρχουν στην αίθουσα κατά τη διάρκεια
ψηφοφορίας είναι αρκετή για το σχη-
σμό νέας κυβέρνησης. Η απόλυτη
οψηφία (τώρα 276) δεν είναι απαραί-
. Οι 276 είναι απαραίτητοι μόνον όταν
βέρνηση πρόκειται να πέσει από την
σία.
αριθμός των μελών του Κόμματος του
ού Δρόμου στο Κοινοβούλιο είναι τώ-
07. Μάλιστα, σύμφωνα με νέες πληρο-
ίες, προέκυψαν άλλες τρεις παραιτή-
. Όταν ο Ντεμιρέλ αποχώρησε από
προεδρία του κόματος, το 1993, ο
μός των βουλευτών ήταν 156. Μετά
ενικές εκλογές, το Δεκέμβριο 1995,
134!..

ΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

τί και πώς η Τουρκία έφτασε σ' αυτό
ημείο; Όχι μόνο ο στρατός αλλά σχε-
όλες οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας
ήθελαν μια «Τουρκική Ισλαμική Δη-
ρατία». Έτσι, ξεκίνησε ο μηχανισμός
ειτουργεί, για να απομακρύνει το RP
την εξουσία, από την κυβέρνηση. Φυ-
, το κύριο όργανο του μηχανισμού
ο στρατός. Αλλά ήταν πράγματι ο
τός το πιο καθαρό, το πιο «λευκό»
χείο της υπόθεσης; Αν υποστηρίξουμε
, τότε η μεγαλύτερη ευθύνη για την
πήριξη και ενίσχυση του Ισλαμισμού
Τουρκία πέφτει στους ώμους του
τού, χωρίς να 'ναι αυτό υπερβολή.
τί, ιδιαίτερα μετά το 1960, η δομή του
πού άρχισε να αλλάζει. Παρ' όλο που
πηρίζουν ότι αυτοί είναι οι στυλοβά-
του καθεστώτος μετά τα μέσα του '60,
έχασαν και ήρθαν ακόμη πιο κοντά με
εφάλαιο και τις επιχειρήσεις. Ακόμη
οι ίδιοι έγιναν μέρος των μπίζνες και
κεφαλαίου με την εγκαθίδρυση αυτο-
τοβιομηχανιών, εταιρειών κ.λπ. (Η
ύ, παραγόταν από μια βιομηχανία που
κε ιδιωτικώς στα μέλη του στρατού).
ίως να υποστηρίξουμε ότι ο στρατός
ρδεψε το πολίτευμα με το σύστημα. Το
τημα ήταν καπιταλιστικό. Έτσι, ταυτί-
καν με το σύστημα. Αυτό προξένησε τη
ρορετική πολιτική συμπεριφορά του
ατού. Έγιναν πιο δεξιοί έναντι της
περάς. Ξέχασαν την αρχή της πλήρους
ξαρτησίας του **Μουσταφά Κεμάλ**.
ιναν το πιο κοντινό σημείο με τις ΗΠΑ
τον ιμπεριαλισμό στην Τουρκία. Δεν
ν πια ο στρατός του Μουσταφά Κεμάλ.

Στα 1960, η «κουπ ντ' ετάτ» ίσως να αποκαλούνταν αριστερίζουσα. Αλλά μετά τις «κουπ ντ' ετάτ» το '71 και το '80, ο στρατός διέρρηξε την αριστερή δυναμική της χώρας στο όνομα του κεφαλαίου, του ιμπεριαλισμού και των ΗΠΑ, καθώς και της βρώμικης οικουμενικότητάς του.

Ο ίδιος ο στρατός ενθάρρυνε τις ισλαμιστικές τάσεις, ώστε να δημιουργήσει έναν ανταγωνιστή εναντίον της αριστεράς. Ιδιαίτερα, ο στρατηγός **Εβρέν** και οι φίλοι του, κατά τη διάρκεια των «κουπ ντ' ετάτ» του '80. Η τουρκο-ισλαμιστική σύνθεση υιοθετήθηκε από αυτούς ως επίσημη ιδεολογία. Παράλληλα, υποχρεωτικά, υιοθετήθηκαν τα θρησκευτικά μαθήματα για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Όταν «ξύπνησαν», είδαν ότι το πολίτευμα (το οποίο διακήρυτταν ότι ήταν υπό την προστασία τους) απειλούνταν επειδή δεν υπήρχε πλέον αριστερά. Αλλά ο λαός χρειαζόταν ένα κανάλι για να ρίξει τις αντιδράσεις του – επειδή ακριβώς πολλά ήταν τα προβλήματα και ο χώρος της αριστεράς είχε πλέον υπεραναπληρωθεί από ισλαμιστές.

Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει καμιά διαφορά στην απόσταση του στρατού και του RP με το σύστημα, που είναι καπιταλιστικό. Ως γνωστόν, ο εγχώριος αλλά μη διακηρυγμένος ρόλος όλων των στρατών σε όλες τις χώρες είναι να 'ναι το προπύργιο της διαφύλαξης του καπιταλισμού. Αυτή η αλήθεια ισχύει και για την Τουρκία, φυσικά. Και το RP δεν είναι ούτε εναντίον ούτε εχθρός του καπιταλιστικού συστήματος στην Τουρκία. Το μοναδικό πρόβλημα είναι το καθεστώς. Το εκκομικευμένο κράτος ίσως να 'ναι το πιο σημαντικό, αλλά όχι το μόνο από τα στοιχεία του καθεστώτος.

Στη διαφθορά, τις μαφίες, τα ναρκωτικά και τις σκοτεινές δολοφονίες με μη αποκαλυπτόμενους δολοφόνους, καθώς και στους περιορισμούς της ελευθερίας της έκφρασης και της σκέψης, δεν υπάρχει καμιά διαφορά στην τακτική και στη συμπεριφορά μεταξύ στρατού και RP. Τηρούν σιγήν ιχθύος, πράγμα που σημαίνει ότι αποτελούν μέρος αυτής της σήψης.

Ίσως μια νέα κυβέρνηση να εγκαθιδρυθεί στην Τουρκία. Ίσως η ένταση να αμβλυνθεί. Αλλά το βασικό πρόβλημα δεν πρόκειται να λυθεί, θα παραμένει και θα υφίσταται. Το πρόβλημα παραμένει. Όσο για μας, απλώς, συνεχίζουμε να σκοτώνουμε τα κουνούπια.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Σειρά: *Ιστορία (Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)*
Antje Krug
Αρχαιολόγος
ΑΡΧΑΙΑ ΙΑΤΡΙΚΗ
Επιστημονική και Θρησκευτική Ιατρική στην Αρχαιότητα

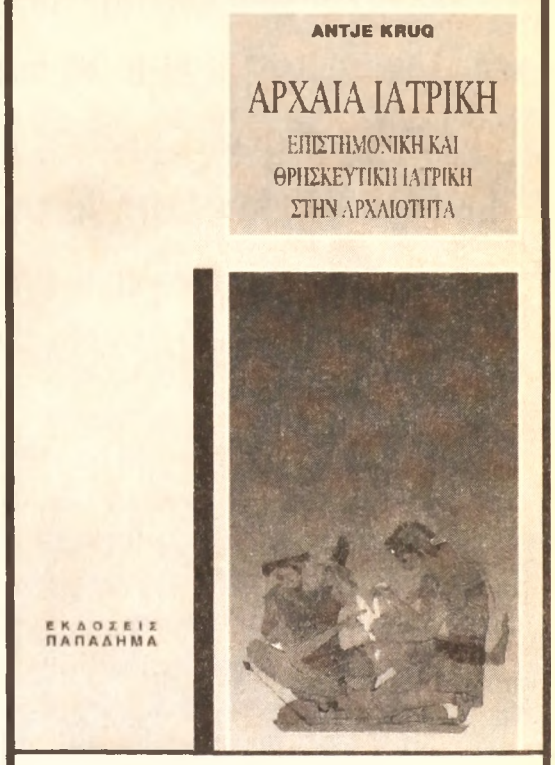

Μετάφραση
Ελένη Μανακίδου,
αρχαιολόγος
Επίβλεψη
Δημ. Λυπουρλής
καθηγητής Α.Π.Θ.
Με 251 σελίδες και 96 εικόνες

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Η άνοδος του ισλαμιστικού κεφαλαίου στην Τουρκία

του Γιάννη Μανδαλίδη

Η αύξηση της επιρροής του πολιτικού Ισλάμ στην τουρκική κοινωνία και η εμφάνισή του πλέον ως καθοριστικής σημασίας δύναμη στην πολιτική ζωή της γείτονος χώρας συμπίπτει χρονικά με την ανάπτυξη του ισλαμιστικού κεφαλαίου στην Τουρκία. Τα δύο αυτά στοιχεία συνδέονται μεταξύ τους με μία πολύπλευρη σχέση αλληλεξάρτησης, οποία αποτελεί τη βάση για την ύπαρξη, τη συνέχεια και την ενίσχυση του καθενός. Η ύπαρξη οικονομικών συμφερόντων που ενισχύουν και στηρίζουν την πολιτική έκφραση των ισλαμιστών –από την οποία όμως εξαρτάται η ύπαρξη των πρώτων– είναι επιβεβλημένη, έτσι ώστε να μπορεί το πολιτικό Ισλάμ να παρεμβαίνει με ισχυρό πολιτικό λόγο στις εξελίξεις, έχοντας την προοπτική της πλήρους επικρατήσεώς του στο μέλλον.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα των ισλαμιστών ελέγχει ένα αξιόλογο ποσοστό του συνόλου των κεφαλαίων που επενδύονται και εκτείνεται σε όλους σχεδόν τους τομείς της τουρκικής οικονομίας. Η άνοδος του ισλαμιστικού κεφαλαίου συντελέσθηκε σταδιακά και προς την κατεύθυνση αυτή συνέβαλαν –σκόπιμα ή μη– όλες σχεδόν οι τουρκικές κυβερνήσεις μετά το 1950 και κυρίως αυτές που διαδέχθηκαν την κυβέρνηση των στρατιωτικών μετά το πραξικόπημα του 1980.

ΗΠΕΡΙΟΔΟΣ 1923-1950

Την περίοδο 1923-1950, δηλαδή το διάστημα που το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα (CHP) του **Κεμάλ Ατατούρκ** ασκούσε την εξουσία και ήταν ο απόλυτος κυρίαρχος της πολιτικής ζωής στην Τουρκία, οι ισλαμιστές τηρούσαν μια αμυντική στάση έναντι των επιθέσεων που δέχονταν από την κεμαλική εξουσία. Την περίοδο αυτή έλαβαν χώρα όλες οι ριζοσπαστικές αλλαγές που θεμελίωσαν το κοσμικό καθεστώς της χώρας και δεν δόθηκε στους ισλαμιστικούς κύκλους η δυνατότητα πολιτικής έκφρασής τους. Η προσπάθειά τους είχε επικεντρωθεί στο να διατηρήσουν τα κεκτημένα της οθωμανικής περιόδου, χωρίς να είναι σε θέση να ανταποδώσουν με ανάλογες κινήσεις. Άλλωστε, τα κοινωνικά στρώματα που θα αποτελούσαν πολύ αργότερα την αστική τάξη των ισλαμιστών δεν διέθεταν τη σχετική εμπειρία, αλλά ούτε και την παράδοση, για να παίξουν αυτό το ρόλο στις περιορισμένες τότε δυνατότητες της τουρκικής οικονομίας.

ΤΟ ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Με την άνοδο του Δημοκρατικού Κόμματος του **Αντνάν Μεντερές** στην εξουσία, το 1950, αρχίζει μια νέα περίοδος, κατά την οποία η τουρκική οικονομία απομακρύνεται από την πολιτική των κρατικών παρεμβάσεων και γίνεται μια προσπάθεια φιλελευθεροποίησής της. Η εσωτερική μετανάστευση σε συνδυασμό με την ενθάρρυνση των ιδιωτικών επενδύσεων συνέβαλε στην εμφάνιση μιας νέας αστικής τάξης που οι ρίζες της βρίσκονταν στις επαρχίες της Μικράς Ασίας. Τα διάφορα ισλαμικά τάγματα (αδελφότητες, tarikat), τα οπ... είχαν σημαντικά ερείσματα σε αυτές α... βώς τις επαρχίες, δέχθηκαν με ανακού... ση και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στή... ξαν έμπρακτα την πολιτική του Δημοκ... τικού Κόμματος. Για τους ίδιους λόγ... στήριξαν αργότερα, στις δεκαετίες '60 κ... '70, και το Κόμμα της Δικαιοσύνης τ... **Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ**, πολιτικού διαδόχ... του Δημοκρατικού Κόμματος. Οι ισλα... στές την περίοδο αυτή αρχίζουν να επαν... κτούν την κοινωνική, πολιτική και οικον... μική τους ισχύ. Αποφεύγοντας να εμπλ... κούν στο πιστωτικό σύστημα και στηριζ... μενοι συνήθως στις δικές τους δυνατότ... τες ασχολήθηκαν περισσότερο με ... εμπόριο και ανέλαβαν τις αντιπροσωπι... ες αρκετών τουρκικών και ξένων εταιρι... ών. Δημιούργησαν μικρομεσαίες, αλλ... και λίγες μεγαλύτερες, επιχειρήσεις κ... υιοθέτησαν τους κανόνες της οικονομί... της αγοράς με αποτέλεσμα τη συσσώρε... ση κεφαλαίων στα χέρια των ισλαμιστ... κών κύκλων και τη δημιουργία των κατά... ληλων συνθηκών για την έξοδό τους στ... διεθνείς αγορές.

Οι επιχειρηματίες του ισλαμιστικού χώρου οργανώθηκαν στο πλαίσιο του Συνδέσμου Ανεξάρτητων Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών. Οι ισλαμιστές εργάτες παραμένουν ανοργάνωτοι.

η δεκαετία του '70 –και πιο συγκεκριμέ-ετά το 1973– καθώς το τουρκικό κράτος ν απασχολημένο με την αντιμετώπιση αριστερών κοινωνικών ρευμάτων, οι χμιστές είχαν την ευκαιρία, με την ανοχή εκάστοτε κυβερνήσεων, να πραγματο-ήσουν ένα σημαντικό ποιοτικό και πο-ικό άλμα στον κοινωνικό, πνευματικό, ιτικό και οικονομικό τομέα.

νέπτυξαν εμπορικές σχέσεις με τις ύσιες σε πετρέλαιο ισλαμικές χώρες Μέσης Ανατολής. Από τις έως τότε μι-μεσαίες επιχειρήσεις, πέρασαν στη μηχανία, αποκτώντας μεγάλες μεταλ-ργικές μονάδες, υφαντουργεία, εργο-σια τροφίμων και αγροτικών προϊό-ν και ασχολήθηκαν με τον κλάδο των ασκευών. Είναι η εποχή που παράλλη-με το λιανικό ασχολούνται και με το δρικό εμπόριο.

το πολιτικό πεδίο συνέβησαν δύο σημα-κά γεγονότα. Στις 11 Οκτωβρίου 1972 ύθηκε το εκπροσωπούν τον ισλαμιστι-χώρο Κόμμα Εθνικής Σωτηρίας. Είχε ηγηθεί η ίδρυση του Κόμματος Εθνι-; Τάξης, στις 26 Ιανουαρίου 1970 υπό καθοδήγηση του **Νετζμετίν Ερμπα-ν**, του οποίου η λειτουργία απαγορεύ-κε δύο μήνες περίπου μετά το στρατιω-ό πραξικόπημα του 1971.

ΤΑ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΤΟΥ 1980

Η κυβέρνηση του **Τουργκούτ Οζάλ**, που δέχθηκε το 1983 την κυβέρνηση των αξιμοπηματιών στρατηγών του 1980, υι-έτησε μια πολιτική που απέβλεπε στην τουρκο-ισλαμική σύνθεση. Άρχισε να εφαρμόζεται ένα πρόγραμμα φιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων στην οικονομία. Οι νέοι όροι της οικονομίας σε συνδυασμό με το πολιτικό κλίμα που επικρατούσε ευνόησε εκείνο το τμήμα των πολιτικών και οικονομικών δυνάμεων που είχαν διασυνδέσεις με τα ισλαμικά τάγματα. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης ήταν η κατακόρυφη αύξηση των επενδύσεων εκ μέρους των ισλαμικών επιχειρηματιών και κατ' επέκταση η αύξηση των κερδών τους.

Η ανάπτυξη αυτή οδήγησε ένα σημαντικό τμήμα των ισλαμικών ταγμάτων να εμφανίζονται ως φορείς οικονομικών δραστηριοτήτων. Περιορίστηκε το μυστικιστικό περιεχόμενο στις αντιλήψεις τους –σε μερικά τουλάχιστον τάγματα– και άρχισε να προβάλλεται η ριζοσπαστική τους άποψη. Δημιουργήθηκε ένα χάσμα μεταξύ των παραδοσιακών πιστών και της αναδυόμενης ισλαμικής αστικής τάξης. Το τάγμα των Σουλεϊμαντζί και ένα τμήμα των Νουρτζού προσπαθούν να κρατήσουν κάποιες ισορροπίες στο θέμα αυτό. Οι οπαδοί όμως του **Φετχουλλάχ Γκιουλέν** καθώς και το τάγμα των Ισικτσί δημιουργούν την εντύπωση ότι πρόκειται για επιχειρήσεις παρά για ισλαμικές αδελφότητες.

Οι οπαδοί του Φετχουλλάχ Χοτζά (Γκιουλέν) αποτελούν κλάδο του τάγματος των Νουρτζού και παρουσιάζουν έντονη επιχειρηματική δραστηριότητα όχι μόνο εντός της Τουρκίας αλλά και στο εξωτερικό. Χαρακτηρίζονται για τις σχετικά μετριοπαθείς απόψεις τους, τη φιλική προς τις ΗΠΑ στάση τους και τις επενδύσεις τους στο χώρο της εκπαίδευσης. Η εφημερίδα *Zaman*, το περιοδικό *Aksiyon* καθώς και άλλα έντυπα εκδίδονται από αυτή την ομάδα. Από τον Φετχουλλάχ Χοτζά ελέγχεται επίσης και ο τηλεοπτικός σταθμός *Samanyolu TV*. Έχει κάνει επενδύσεις στα Βαλκάνια, το Αζερμπαϊτζάν και την Κεντρική Ασία.

Τα οικονομικά συμφέροντα του τάγματος των Ισικτσί εκπροσωπούνται από τον όμιλο επιχειρήσεων Ιχλάς. Στο χώρο των ΜΜΕ, ο όμιλος Ιχλάς διαθέτει την εφημερίδα *Turkiye* που εκδίδεται στην Τουρκία και ολόκληρη την Ευρώπη και τον ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό σταθμό TGRT. Τριάντα περίπου επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς, ανήκουν στον όμιλο. Οι Ισικτσί, που είναι ένα από τα πλουσιότερα τάγματα της Τουρκίας, στήριξαν στην τελευταία κυβερνητική κρίση το συνασπισμό του Κόμματος της Ευημερίας με το Κόμμα του Ορθού Δρόμου.

Παράλληλα με τις εν λόγω επιχειρήσεις, έκαναν την εμφάνισή τους και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν σύμφωνα με το ισλαμικό τραπεζικό μοντέλο. Στα μέσα της δεκαετίας του '80 δημιουργήθηκε το κατάλληλο νομικό πλαίσιο που θα επέτρεπε τη σύνδεση της Τουρκίας με το ισλαμικό τραπεζικό σύστημα. Χαρακτηριστικό των ισλαμικών τραπεζών είναι ότι δεν δίνουν τόκο –αφού σύμφωνα με το Κοράνι αυτό θεωρείται αμαρτία–, αλλά κατανέμουν τα κέρδη ή τις ζημίες από τις επενδύσεις που έγιναν με τις καταθέσεις. Τέτοιες τράπεζες που λειτουργούν στην Τουρκία είναι οι εξής:

- *Faisal Finans, το οποίο ανήκει στο Daar al-Maal al-Islami Trust, που ίδρυσε ο σαουδάραβας πρίγκιπας* ***Μωχάμεντ αλ-Φαϋζάλ*** *και οι μέτοχοί του στην Τουρκία ανήκουν στο τάγμα των Νουρτζού.*
- *Al Baraka Turk, ο τουρκικός κλάδος του πολυεθνικού ισλαμικού τραπεζικού οργανισμού, του οποίου πρόεδρος είναι ο σαουδάραβας σεΐχης* ***Σαλέχ Καμέλ****. Στην Τουρκία ιδρύθηκε από τον* ***Κορκούτ Οζάλ****, αδελφό του Τουργκούτ Οζάλ και μέλος του τάγματος των Νακσιμπεντί.*
- *Ihlas Finans του ομίλου επιχειρήσεων Ιχλάς.*
- *Kuveyt Turk Evkaf Finans*

• *Anadolu Finans*
• *Asya Finans*

Οι τραπεζικοί αυτοί οργανισμοί δεν περιορίζονται απλώς στις τραπεζικές υπηρεσίες, αλλά προβαίνουν σε στρατηγικής σημασίας επενδύσεις και στηρίζουν τις εταιρείες που ελέγχονται από ισλαμιστές.

Οι επιχειρηματίες του ισλαμιστικού χώρου έχουν οργανωθεί στο πλαίσιο του MUSIAD (Σύνδεσμος Ανεξάρτητων Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών) διαχωρίζοντας με αυτό τον τρόπο τη θέση τους από τον αρχαιότερο και φιλοδυτικό Σύνδεσμο Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών Τουρκίας (TUSIAD).

ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Από το πολύχρωμο μωσαϊκό των ισλαμιστικών επιχειρήσεων δεν θα μπορούσε να απουσιάζει το Κόμμα της Ευημερίας. Ο στόχος του στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι διττός. Από τη μία επωφελείται από τα τεράστια κεφάλαια των επιχειρήσεων αυτών για να χρηματοδοτεί τις δραστηριότητές του και από την άλλη πλευρά εδραιώνει όλο και περισσότερο τη θέση του πολιτικού Ισλάμ στην Τουρκία. Η αναφορά στο Κόμμα της Ευημερίας γίνεται επειδή είναι κατ' εξοχήν ο εκφραστής των ισλαμιστικών απόψεων και δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και στα άλλα συντηρητικά κόμματα πολιτικά συμφέροντα των ισλαμιστών, τα οποία στηρίζονται από τα οικονομικά και αντιστρόφως.

Η οικονομική πολιτική του Κόμματος της Ευημερίας, που έχει διατυπωθεί υπό τον χαρακτηριστικό τίτλο Adil Duzen (Δίκαιο Καθεστώς), προσπαθεί να συνδυάσει την οικονομική ανάπτυξη στο ισλαμιστικό χώρο με την πραγματικότητα της οικονομικής εξαθλίωσης των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων της Τουρκίας. Η πολιτική του Adil Duzen ωστόσο χαρακτηρίζεται από πολλούς απλώς ως μία υπόσχεση που δεν έχει να προτείνει κάτι το διαφορετικό, αφού δεν υπάρχει κανένα ιδιαίτερο ισλαμικό οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης. Αντιθέτως, το ισλαμιστικό κεφάλαιο προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις της οικονομ της αγοράς, παρά τις ορισμένες ιδιαιτε τητες που παρουσιάζει, και τελικά το στημα που επικρατεί είναι ένας «καπιτα σμός με φερετζέ».

Η ανάπτυξη των ισλαμιστικών επενδύ ων, εκτός από την ενίσχυση του πολιτικ Ισλάμ, σημαίνει και τον περιορισμό κεφαλαίου των επιχειρηματιών που τ σονται υπέρ του κοσμικού καθεστώ στην Τουρκία. Οι σχέσεις στο τρίγωνο λιτική - οικονομία - ισλαμικά τάγματα ναι αρκετά ισχυρές. Οι σχέσεις αυτές, μ με το θέμα της θρησκευτικής εκπαίδευσ ήταν ένα από τα σημαντικότερα σημε που αναφέρθηκαν οι στρατηγοί του του κικού Γενικού Επιτελείου, όταν στο πλ σιο της ενημερώσεως των δημοσιογ φων, στις 11 Ιουνίου, προειδοποίησαν θα επέμβουν και με τα όπλα, αν αυτό κ θεί αναγκαίο, για να προασπίσουν ισχύον κοσμικό καθεστώς. Μια κίνη που δύσκολα δικαιολογείται σε μια ευ μούμενη δημοκρατία.

Μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ

ΙΜΙΑ:
Κριτική προσέγγιση του τουρκικού παράγοντα
του Άλκη Κούρκουλα

Σειρά: Κείμενα Εργασίας

Ο δημοσιογράφος Άλκης Κούρκουλας, σ' αυτή την πολύ χρήσιμη μελέτη, επιχειρεί μια κριτική προσέγγιση του τουρκικού παράγοντα στην κρίση των Ίμια.

Το βιβλίο παρουσιάζει για πρώτη φορά ένα εγχειρίδιο της Πολεμικής Ακαδημίας των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων, το οποίο συνοψίζει τη νεόκοπη τουρκική θέση περί «γκρίζων περιοχών».

Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ
Σταδίου 44 • 105 64 Αθήνα • Τηλ.: 32 29 638-Fax: 32 45 052

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης

νέες κυκλοφορίες

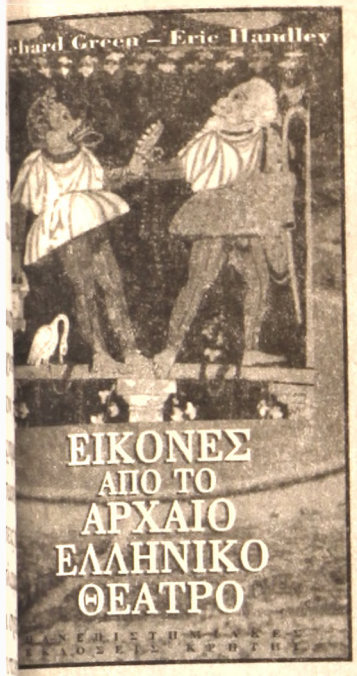

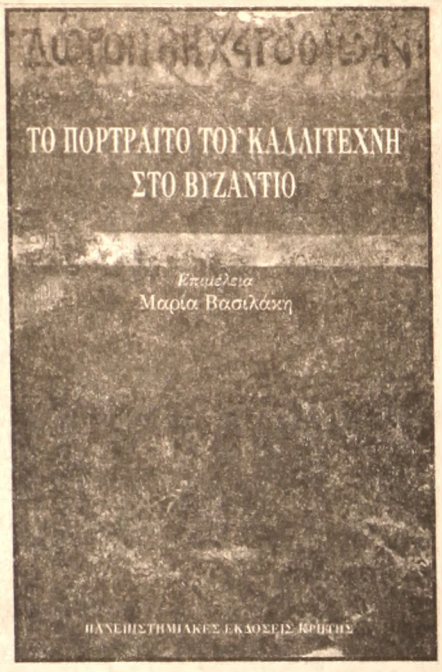

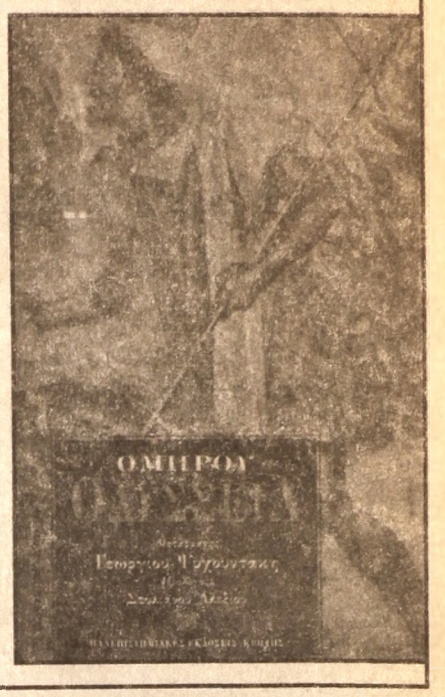

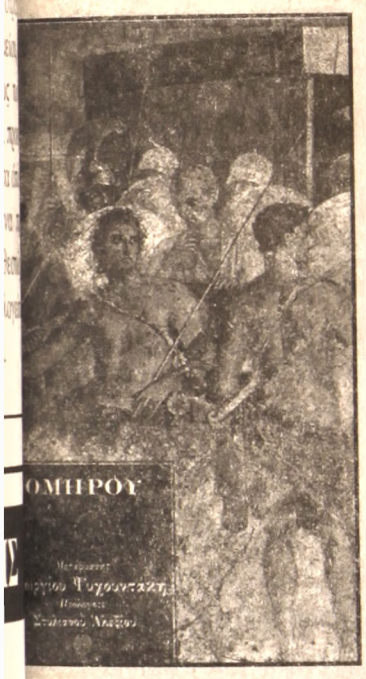

ΣΕΙΡΑ:

Συμβολές στις Επιστήμες του Ανθρώπου

φιλολογία ◆ αρχαιολογία ◆ ιστορία
◆ ιστορία τέχνης ◆ γλώσσα ◆ διάλεκτοι
◆ λαογραφία ◆ ψυχολογία ◆ κοινωνιολογία

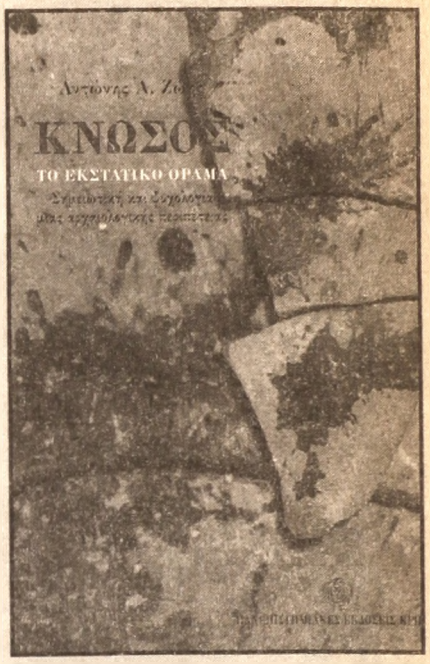

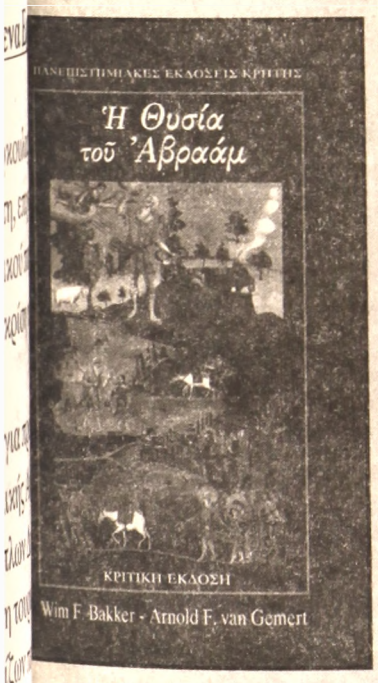

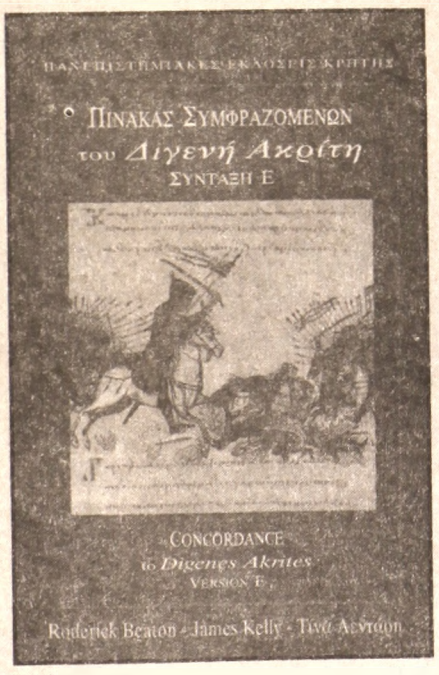

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ - Ι.Τ.Ε.

ΑΘΗΝΑ: Μάνης 5 – 106 81 ΤΗΛ. (01) 3818372, FAX: 3301583
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: «Στοά του βιβλίου», Νέα Στοά Αρσακείου, Πανεπιστημίου 49
ΗΡΑΚΛΕΙΟ: Νέα Κτίρια Φυσικού Τ.Θ. 1527 – 711 10. ΤΗΛ. (081) 394235, FAX: 394236
e-mail: pek@physics.uch.gr. URL: http://www.pek.uch.gr

Η «ενδιάμεση συνθήκη» του Άμστερνταμ

του Σωτήρη Ντάλη

«Είναι ανάγκη η Ευρωπαϊκή Ένωση να αποκτήσει μια πολιτική στέγη, έτσι ώστε να μπορέσει να προστατεύσει τα συμφέροντά της και να αναλάβει τις υποχρεώσεις της», έγραφε στις 28 Μαρτίου 1996 στο περιοδικό Nouvel Observateur ο Ζακ Ντελόρ και υπογράμμιζε ότι αυτή την ανάγκη έπρεπε να είχε καλύψει η Συνθήκη του Μάαστριχτ, προσδιορίζοντας την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας. Κορυφαίοι αναλυτές συμφωνούν με τη διαπίστωση του Ζ. Ντελόρ ότι η σύνθετη φύση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπόρεσε να αποφύγει τι ανεπάρκειες, οι οποίες οδήγησαν ακόμη και σε παρανοήσεις.

Αξίζει να επισημάνουμε ότι η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε μια έκθεσή της για τη λειτουργία της Συνθήκης της Ε.Ε. (sec '95, 731, Τελικό, Βρυξέλλες, 10 Μαΐου 1995) είχε επιχειρήσει να καταγράψει αυτές τις ανεπάρκειες.

Ορισμένες από αυτές προέρχονται από την αναπόφευκτη περίοδο δοκιμαστικής εφαρμογής της Συνθήκης. Στην κατηγορία αυτή, η έκθεση τοποθετούσε «*ορισμένες αδυναμίες της νέας, και πολλά υποσχόμενης, έννοιας της ιθαγένειας της Ένωσης*». Ορισμένα όρια της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας εμπίπτουν επίσης στην ίδια κατηγορία, δεδομένου ότι «*η νέα αυτή πολιτική απαιτεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των αποφάσεων, σαφέστερη εκπροσώπηση της Ένωσης έναντι των τρίτων κρατών, καθώς και την ανάπτυξη πρακτικών συνεννόησης, ικανοτήτων κοινής ανάλυσης και συστηματικής αναζήτησης κοινού συμφέροντος*».

Κάποιες άλλες ανεπάρκειες προέκυψαν από τη μη εφαρμογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας είναι ο κατεξοχήν τομέας όπου αναπτύχθηκε αυτό το αρνητικό φαινόμενο.

Αν προσθέσει κανείς στα παραπάνω και τις πραγματικές δομικές αδυναμίες της Συνθήκης του Μάαστριχτ, αντιλαμβάνεται τη σημασία που είχε η Διακυβερνητική Διάσκεψη, καθώς αποτέλεσε το πλαίσιο εντός του οποίου προωθήθηκαν ορισμένες διορθώσεις της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ζητούμενο σήμερα είναι αν η θεσμική μεταρρύθμιση της Ε.Ε., που αποφασίστηκε στη Σύνοδο του Άμστερνταμ, θα μπορέσει να απαντήσει στους πολέμιους της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και πιο συγκεκριμένα: στις κυβερνήσεις εκείνες που ακολουθούν στενά νομισματική πολιτική και σκέφτονται μόνο τον προϋπολογισμό, σε αυτούς που θεωρούν την ευρωπαϊκή ιδέα Δούρειο Ίππο της παγκοσμιοποίησης και φορτώνουν στην Ε.Ε. ό,τι τους φοβίζει και, τέλος, σε όλους εκείνους οι οποίοι στο όνομα ενός οικονομικού δογματισμού προτιμούν να ζουν σε έναν κόσμο αέναης διακύμανσης των νομισμάτων.[1]

Η πολυσυζητημένη Διακυβερνητική Διάσκεψη ολοκλήρωσε στο Άμστερνταμ στις 17 Ιουνίου 1997 τις εργασίες της και η νέα Συνθήκη της Ε.Ε. (Συνθήκη του Άμστερνταμ) δεν αποτελεί παρά μια «ενδιάμεση συνθήκη», η οποία φαίνεται ότι θα αναθεωρηθεί εκ νέου από τους Δεκαπέντε, πριν η Ε.Ε. προχωρήσει στη νέα διεύρυνσή τη

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη είχε δεί από τις πρώτες συνεδριάσεις των αντιπρ σώπων των Δεκαπέντε ότι οι εταίροι δ είχαν την πολιτική βούληση να υιοθετ σουν μια Συνθήκη ικανή να απαντήσει σ προκλήσεις του 21ου αιώνα και να δώ στην Ενωμένη Ευρώπη τη θέση που τ ανήκει στη διεθνή σκηνή.

Δεν χωρά αμφιβολία ότι το αποτέλεσ της Συνόδου του Άμστερνταμ υπολείπετ των αρχικών επιδιώξεων που είχε θέσει Διακυβερνητική Διάσκεψη και οι οποί κωδικοποιούνται σε τρία βασικά επίπεδ α) Οι σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης κ πολίτη, β) Το θεσμικό σύστημα της Ε. και γ) Η κοινή εξωτερική πολιτική και π λιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ).

Στο πρώτο, όσο κι αν ηχεί περίεργο, φ νεται να εντοπίζεται και η πιο σημαντι τομή της νέας Συνθήκης.

Το καθεστώς και τα δικαιώματα του ε ρωπαίου πολίτη, καθώς και τα θέματα τ Γ' Πυλώνα (συνεργασία στους τομείς τ δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθ σεων) κωδικοποιήθηκαν σε ρυθμίσεις, οποίες χαρακτηρίζονται ως σημαντικ εξελίξεις για την ευρωπαϊκή προοπτική.

ν στα παραπάνω προσθέσει κανείς την αγωγή ενός νέου τίτλου για την απα-ίληση και την εισαγωγή του κοινωνικού υτοκόλλου, μπορούμε να μιλήσουμε για σχυση της θέσης του πολίτη.

ο θέμα της θεσμικής μεταρρύθμισης οι ιαπέντε αποφάσισαν ένα μεταβατικό σμικό status quo» μέχρι την επόμενη ύρυνση της Ε.Ε.

τσι, στο θεσμικό πεδίο, δεν πέρασε η λογερμανική πρόταση για αλλαγή της θμισης των ψήφων των κρατών-μελών η μείωση της σύνθεσης της επιτροπής Ε.Ε. Η συζήτηση αυτή θα επανέλθει ις αποφασιστεί η επόμενη διεύρυνση Ένωσης.

ο τρίτο επίπεδο, η ΚΕΠΠΑ βρέθηκε ιμέτωπη με την αδιάλλακτη βρετανική η και η Σύνοδος δεν κατάφερε να υιο-ήσει μια ουσιαστική και αποτελεσματι-ΚΕΠΠΑ. Έτσι οι γαλλογερμανικές πάσεις που προωθούσαν τη διαμόρφω-σενών σχέσεων με τη ΔΕΕ και έφερ-το ζήτημα της κοινής αμυντικής πολιτι-πιο κοντά με τα θέματα της ΚΕΠΠΑ, κά μεταλλάχθηκαν σε περιορισμένης έλειας διατάξεις.

ο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ υπήρξαν και σμένες θετικές εξελίξεις, τουλάχιστον την Ελλάδα. Αυτές κωδικοποιούνται σημαντικές ρυθμίσεις της νέας Συνθή-, όπως είναι οι αναφορές στην «ακε-ότητα της Ένωσης», «στις αρχές για τα περικά σύνορα», στην πολιτική αλλη-γύη των εταίρων, στην ενσωμάτωση ν ΚΕΠΠΑ –ως πυρήνα «soft άμυνας»– αποστολών τύπου Petersberg.[2]

να άλλο σημαντικό ζήτημα που απα-ίλησε τη Διακυβερνητική Διάσκεψη τη Σύνοδο του Άμστερνταμ ήταν η συ-ηση στο θεσμικό πεδίο της γαλλογερ-νικής πρότασης για την ευελιξία xibility). Η πρόταση αυτή για μια «*δια-οποιημένη ενοποίηση βγήκε τελικώς είως αποδυναμωμένη από τη Διακυ-ρνητική, αφού πέρασαν οι θέσεις που οστήριζε και η χώρα μας*», σημειώνει ο κός γραμματέας Κοινοτικών Υποθέ-ων του ΥΠΕΞ **Στέλιος Περράκης**.[3]

ύμφωνα με τη νέα Συνθήκη, το σύστημα ευελιξίας παραμένει «ανοικτό», και ια χώρα θελήσει, μπορεί, χωρίς διαδι-είες κρίσης και αξιολόγησης από το μβούλιο, να συμμετάσχει μεταγενέστε-σε αυτό το σύστημα πολιτικής.

πιπροσθέτως, εφόσον μια χώρα έχει

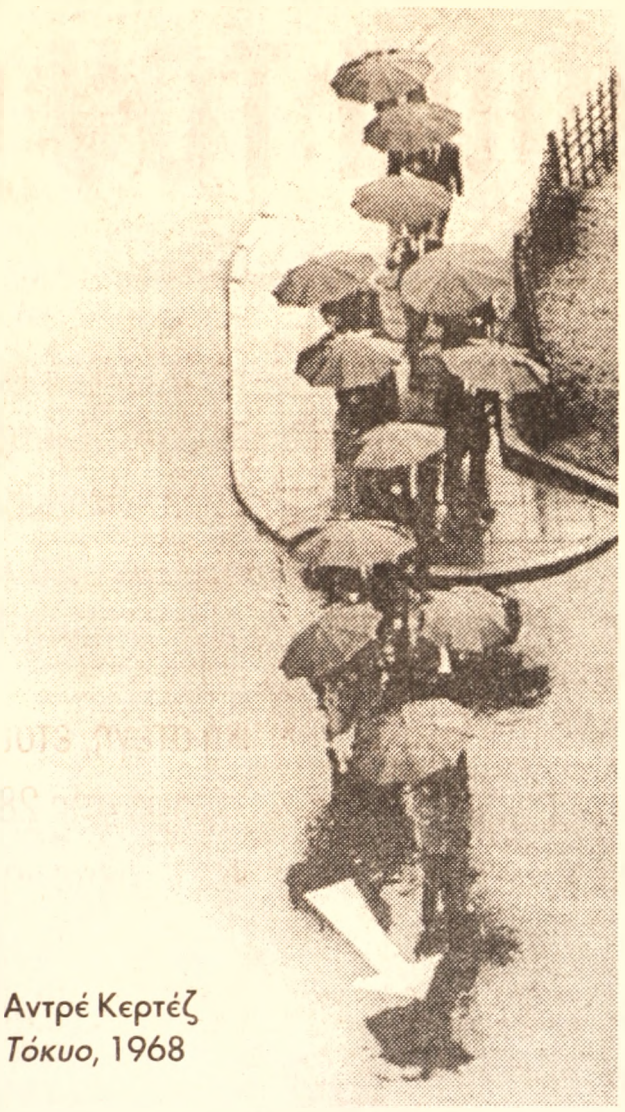

Αντρέ Κερτέζ
Τόκυο, 1968

σημάνει από το 1985 γύρω στα δέκα πρότυπα ολοκλήρωσης που βασίζονταν σε επιλεκτική συμμετοχή χωρών-μελών», (διαφοροποιημένη ολοκλήρωση)[7].

Το κοινό στοιχείο όλων αυτών των προτύπων ήταν ότι αποτελούσαν μορφές ολοκλήρωσης διακυβερνητικού χαρακτήρα. Αναπτύσσονταν, δηλαδή, έξω από το τυπικό θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ευέλικτη ολοκλήρωση, όπως προτάθηκε στη Σύνοδο του Άμστερνταμ από χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία κ.ά., έχει από θεσμικής πλευράς εντελώς διαφορετικό χαρακτήρα. Προτάθηκε, μέσα στο θεσμικό πλαίσιο της Ένωσης, ορισμένες χώρες-μέλη της Ένωσης να έχουν τη δυνατότητα να εγκαθιδρύσουν προωθημένες μορφές ολοκλήρωσης, αφήνοντας έξω (στο περιθώριο ίσως) τις χώρες που είτε δεν θέλουν είτε δεν μπορούν να συμμετάσχουν.

Η προοπτική της θεσμοποίησης «ευέλικτων μορφών ολοκλήρωσης» έφερε πολλές χώρες μπροστά σε ένα σοβαρό δίλημμα. Πέρα από το τι αποφασίστηκε στο Άμστερνταμ, πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι δεν είναι λίγες οι φωνές εκείνες που μιλούν για την ανάγκη να διευρυνθεί ο «συνασπισμός των επιθυμούντων» (Coalition of willing) τη βαθύτερη Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

ζωτικό συμφέρον, μπορεί να παρεμποδίζει τη λήψη απόφασης για να ξεκινήσει ένα σχήμα ευελιξίας».[4]

Τη γενική ρήτρα για την ευελιξία υποστήριξαν εκτός από τη Γερμανία και τη Γαλλία, το Βέλγιο, η Ιταλία, η Ισπανία και η Ολλανδία, ενώ διαφώνησαν η Ελλάδα, η Σουηδία, η Πορτογαλία, η Φινλανδία, η Δανία, η Βρετανία και η Ιρλανδία.[5]

Ο όρος «ευελιξία» κυριάρχησε στις αναλύσεις των τελευταίων μηνών και αναδείχθηκε σε κεντρικό θέμα της διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης. Σύμφωνα με ορισμένους αναλυτές, η προοπτική της θεσμοθέτησης «ευέλικτων μορφών ολοκλήρωσης» θα συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα ενόψει της διεύρυνσής της.

Σύμφωνα όμως με άλλους αναλυτές, η ευελιξία ίσως οδηγήσει στη διάλυση, στον κατακερματισμό και στη διάσπαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ευελιξία αντιπροσωπεύει ουσιαστικά έναν άλλον ρόλο για τη «διαφοροποιημένη ολοκλήρωση», σημειώνει ο καθηγητής **Π. Ιωακειμίδης**[6] (Βλ. *Οικονομικός Ταχυδρόμος* της 17ης Οκτωβρίου 1996) και επισημαίνει ότι το φαινόμενο αυτό δεν είναι εντελώς άγνωστο: «Η καθηγήτρια **H. Wallace** είχε επι-

---

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. τη συνέντευξη του Ζ. Ντελόρ στο περιοδικό *Nouvel Observateur* της 1ης Φεβρουαρίου 1996.
2. Για έναν απολογισμό της Συνόδου του Άμστερνταμ, βλ. Σ. Περράκης *Το ισοζύγιο της Συνόδου*, *Το Βήμα* , 21 Ιουνίου 1997.
3. Συνέντευξη στην *Ελευθεροτυπία* της 21ης Ιουνίου 1997.
4. Ibid.
5. Για την ευελιξία βλέπε το άρθρο των υπουργών Εξωτερικών της Γαλλίας και Ιταλίας Herve de Charette και Lamberto Dini: *Innover pour progresser* στην εφημερίδα *Le Monde* της 25ης Μαρτίου 1997, καθώς και αυτό του υπουργού Εξωτερικών της Γερμανίας Klaus Kinkel *L' Europe a mi-Chemin*, πάλι στην εφημερίδα *Le Monde* της 25ης Μαρτίου 1997.
6. *Οικονομικός Ταχυδρόμος* της 17ης Οκτωβρίου 1996.
7. H. Wallace, *Europe: The Challenge of Diversity*, Λονδίνο, R.I.I.A. 1985.

Το στοίχημα του Πεκίνου

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Την 1η Ιουλίου η Κίνα έβαλε ένα ακόμη στοίχημα με την Ιστορία. Να εφαρμόσει τη διακήρυξη του Ντενγκ Χσιάο Πινγκ «μια χώρα, δύο συστήματα». Πήρε το Χονγκ Κονγκ από τα χέρια της Βρετανίας ύστερα από 156 χρόνια. Μένει να δούμε αν το καπιταλιστικό Χονγκ Κονγκ μπορεί να συνυπάρξει με την κομμουνιστική Κίνα, αν «η μητέρα πατρίδα» θα σεβαστεί τις πολιτικές ελευθερίες που έχουν κατακτήσει οι άνθρωποι στο Χονγκ Κονγκ, και αν η Κίνα θα διεκδικήσει μέχρι τέλους την αποκατάσταση της εθνικής ταυτότητας, θέτοντας και την Ταϊβάν υπό τον πολιτικό και στρατιωτικό της έλεγχο.

Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης τα μάτια όλων στράφηκαν στην Κίνα. Θα είχε η Κίνα την ίδια τύχη με τη Σοβιετική Ένωση; Αυτό βέβαια είναι ένα ερώτημα που δεν έχει απαντηθεί ακόμα. Τότε όμως μίλησαν όλοι για πρώτη φορά για το πρώτο στοίχημα που είχε βάλει το Πεκίνο: Την προώθηση ενός καπιταλιστικού μοντέλου στην οικονομία υπό τον αυστηρό έλεγχο όμως του κομμουνιστικού κόμματος. Ονόμασαν το πείραμα –οι πολιτικοί παρατηρητές– *σοσιαλισμό της αγοράς*. Προς το παρόν το σύστημα λειτουργεί. Πριν από λίγες μέρες, την 1η Ιουλίου, η Κίνα έβαλε ένα ακόμη στοίχημα. Την εφαρμογή της διακήρυξης του **Ντενγκ Χσιάο Πινγκ** «μια χώρα, δύο συστήματα». Από την 1η Ιουλίου, κατ' εφαρμογή της Κοινής Διακήρυξης Βρετανίας-Κίνας που υπέγραψε το 1984 η **Μάργκαρετ Θάτσερ** με τον Ντενγκ η βρετανική κυριαρχία στο Χονγκ Κονγκ τερματίστηκε ύστερα από 156 χρόνια –μετά τον «Πόλεμο του οπίου» το 1840-42, το Χονγκ Κονγκ πέρασε στη Βρετανία– το Χονγκ Κονγκ επέστρεψε στους κόλπους της Κίνας με μια πανηγυρική τελετή που παρακολούθησαν εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο.

Ο τελευταίος κυβερνήτης του Χονγκ Κονγκ, Κρις Πάττεν, με τα λάβαρα του Ηνωμένου Βασιλείου κατά την τελετή παράδοσης της χώρας στην Κίνα.

ΑΠΟΛΥΤΟΣ Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ;

Πολλά ειπώθηκαν και γράφτηκαν πριν από την ιστορική αυτή τελετή παράδοσης και πολύ περισσότερα θα είναι αυτά που θα γραφτούν στο μέλλον, καθώς το στοίχημα θα παίζεται. Η Κίνα πάντως κατέστησε σαφείς τις προθέσεις της από τις πρώτες κιόλας ώρες. Θέλει να έχει τον απόλυτο πολιτικό και στρατιωτικό έλεγχο της περιοχής, γι' αυτό λίγες ώρες μετά την πανηγυρική τελετή άρχισαν να φτάνουν στο Χονγκ Κονγκ οι 4.0 στρατιώτες του Λαϊκού Δημοκρ τικού Στρατού, συνοδεία τεθωρ κισμένων, στρατιωτικών ελικοπτ ρων και πλοίων. Οι προθέσεις τ αυτές δημιουργούν ανησυχία μόνο στο Χονγκ Κονγκ αλλά κ στη διεθνή κοινότητα. Ποιοι αν συχούν όμως και γιατί; Ανησυχο σίγουρα οι απλοί πολίτες που, ει κά μετά τη δημοκρατική μεταρρ μιση του τελευταίου βρετανού κ βερνήτη **Κρις Πάττεν**, το 198 απολαμβάνουν τώρα τις στοιχει δες ελευθερίες λόγου, τύπου, έ φρασης. Αυτό μπορεί ν' αλλάξει το νέο καθεστώς; Το Πεκίνο έχ αντικαταστήσει ήδη το δημοκρα κά εκλεγμένο Νομοθετικό Συ βούλιο της χώρας με μια προσωρ νή συνέλευση διορισμένη βέβαι από την Κίνα. Ο νέος κυβερνήτ της χώρας, **Ταγνκ Τσι Χουά**, φυσ κά διορίστηκε από το Πεκίνο και είναι φίλα προσκείμενος. Έχ ήδη υπογράψει ένα σχέδιο περιορισμού της δραστηριότητας τω ανθρωπιστικών οργανώσεων αλλά και κάθε είδους κινητοποιήσ ων και διαδηλώσεων, που θα γίνονται στο εξής κατόπιν αδεία από τις αστυνομικές αρχές. Έγινε επίσης γνωστό ότι πολλοί δημ σιογράφοι σε εφημερίδες και τηλεοπτικούς σταθμούς αντικατ στάθηκαν από άλλους που είναι πιο φιλικοί απέναντι στο Πεκίν Ο **Μάρτιν Λη**, ηγέτης του Δημοκρατικού κόμματος, του μεγαλύτ ρου κόμματος της αντιπολίτευσης, είναι απαισιόδοξος και εκτιμ ότι σε επίπεδο προσωπικών ελευθεριών ο αγώνας αρχίζει πά από την αρχή. Οι επιχειρηματίες βέβαια του Χονγκ Κονγκ δε ανησυχούν ιδιαίτερα. Μένουν στις δεσμεύσεις που έχει αναλάβε η Κίνα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων –τόσ στην Κοινή Διακήρυξη του 1984 όσο και στο «Βασικό Νόμο», τ

ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ

αγμα, δηλαδή, που έφτιαξε η Κίνα για το Χονγκ-Κονγκ– και σίγουροι ότι με την επιστροφή του Χονγκ Κονγκ στη «μητέρα ίδα» θα ανοίξουν οι δουλειές τους. Αυτό βέβαια ισχύει, και γνωστό ότι πολλοί επιχειρηματίες δραστηριοποιούνται ήδη νότιες επαρχίες της Κίνας, όπου βρίσκουν και φτηνό εργατικό μικό – απασχολούν ήδη 5 εκ. Κινέζους. Αυτό για το οποίο ει να ανησυχούν, όπως υποστηρίζει το περιοδικό *Economist* ελευταίο του τεύχος είναι μήπως το επιχειρηματικό σύστημα Χονγκ Κονγκ, που στήθηκε στα βρετανικά πρότυπα, παραωθεί από το διεφθαρμένο γραφειοκρατικό σύστημα της Κί-Τι γίνεται όμως στην άλλη πλευρά; Για τους απλούς πολίτες ίνας το φορτίο, ψυχολογικά κυρίως, θα είναι δυσβάσταχτο, το Πεκίνο τάζει στους συμπατριώτες τους στο Χονγκ Κονγκ εκείνες τις ελευθερίες που οι ίδιοι στερούνται διά ροπάλου. ζουμε ότι η εξέγερση των φοιτητών το 1989 στην πλατεία Τιεν Δεν βάφτηκε με αίμα εκατοντάδων αθώων ανθρώπων που δικούσαν στοιχειώδεις ελευθερίες.

το κομμουνιστικό καθεστώς της χώρας, από την άλλη, η πρόη είναι μεγάλη. Δεν επιθυμούν βέβαια να καταστρατηγήπλήρως την ταυτότητα του πλούσιου, ζωνταντού και ελεύθεΧονγκ Κονγκ, γιατί όπως πολύ σωστά παρατηρεί Κινέζος, ην κυβερνητικός αξιωματούχος, οι σύντροφοί του δεν θα ήθεα πάρουν πίσω καμένη γη. Αν επρόκειτο το Χονγκ Κονγκ να τρέψει στην Κίνα με κομμουνιστικούς όρους τότε θα ήταν όν βέβαιο ότι τουλάχιστον 2 εκ. άνθρωποι, το 1/3 του συνολιπληθυσμού του, θα το εγκατέλειπε.

αι επίσης γνωστό ότι τουλάχιστον τα 3/5 των επιχειρηματικεφαλαίων που επενδύονται ήδη στην Κίνα έρχονται μέσω γκ Κονγκ και ότι περίπου 30 δισ. δολλάρια Κινέζων επιχειρηών έχουν επενδυθεί στο Χονγκ Κονγκ. Αυτό δεν μπορεί να ίξει, αλλά μάλλον είναι προς όφελος της Κίνας να ενισχυθεί. απιταλιστικό Χονγκ Κονγκ, που είναι η έβδομη εμπορική δύ στον κόσμο και το πέμπτο στον κόσμο τραπεζικό κέντρο, θα σίγουρα πολλά να διδάξει στο Πεκίνο. Γι' αυτό και πολλοί υτές δεν διστάζουν να πουν ότι ουσιαστικά το Χονγκ Κονγκ ίναι αυτό που θα κατακτήσει την Κίνα.

ΙΑΚΑΟ ΚΑΙ Η ΤΑΪΒΑΝ

εγχείρημα μπήκε σε εφαρμογή την 1η Ιουλίου και θα περάσει ς καιρός πριν δούμε τα αποτελέσματα. Αυτό που μπορούμε να μένουμε στο άμεσο μέλλον είναι κινήσεις από το Πεκίνο για ενσωμάτωση και της Ταϊβάν. Το επόμενο βήμα αναμένεται το με την προσάρτηση του Μακάο που είναι τώρα πορτογαλική ικία. Την επομένη της τελετής παράδοσης του Χονγκ Κονγκ η ζική ηγεσία διά στόματος του **Ζιανγκ Ζεμίν** έκανε το πρώτο ημο άνοιγμα προς την Ταϊβάν, καλώντας την να ακολουθήσει προσπάθεια για να μπει οριστικά τέρμα «στην εποχή του εθνιεξευτελισμού από τους ξένους». Με αυτό ακριβώς το επιχείρης ανασύνθεσης της εθνικής της ταυτότητας θα προχωρήσει το ίνο και στον επόμενο στόχο που είναι η Ταϊβάν.

θέμα είναι ότι η επιστροφή της Ταϊβάν δεν σχετίζεται μόνο ις προθέσεις της Κίνας και της Ταϊβάν αλλά και με τα συμφέτα στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας των άλλων μεγάλων δυεων, των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και της Ρωσίας. Οι δύο πρώτες ουρα βλέπουν με πολύ κακό μάτι τον δυναμικό αυτό επεκτατι της Κίνας.

ΤΑΣΟΣ ΚΑΛΟΥΤΣΑΣ

Το κελεπούρι

(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

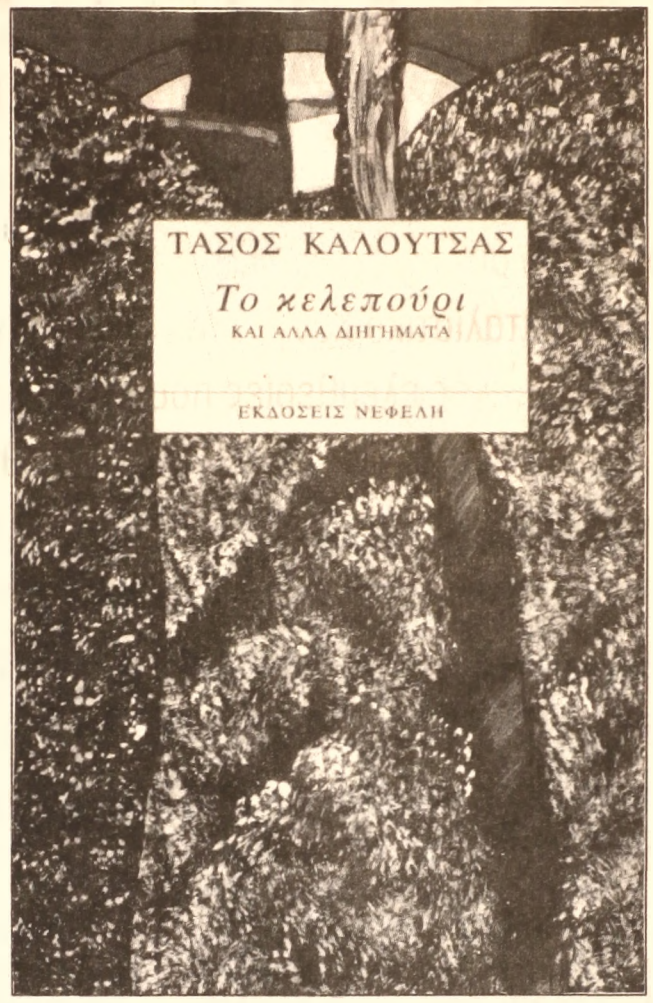

Δεκαεννιά ιστορίες, «ηθελημένα κοινές», που περιγράφουν επεισόδια της σημερινής καθημερινής ζωής και σκιαγραφούν ισάριθμες καταστάσεις και χαρακτήρες, συχνά εικόνες «αντιπροσωπευτικές της ενδημούσας ελλαδικής σχιζοφρένειας».
Η γραφή είναι νεορεαλιστική, οι τόνοι χαμηλοί, με προεκτάσεις και έμμεσες παραπομπές –κάτω από την «ασήμαντη» επιφάνεια– «σ' ένα ευρύτερο πλέγμα καταστάσεων».
Η δράση προχωρεί αποκτώντας αυξανόμενη εσωτερική ένταση.

επίσης κυκλοφορεί
ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΑΜΑΞΙ (Διηγήματα)

* * *

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... *Η άλλη άποψη στο βιβλίο*

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680, Τηλ. 36.07.744 - FAX: 36.23.093
ΣΤΟΑ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΖΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ 10 564, Τηλ. 32.22.846

George Kennan:
Ο άγνωστος «Χ»

του Νίκου Ράπτη

Το πώς ζει σήμερα ο πληθυσμός της γης «καθορίστηκε» στο τέλος της δεκαετίας του 1940, κυρίως, από έναν άνθρωπο, του οποίου το όνομα είναι εντελώς άγνωστο στον πληθυσμό αυτό. Το ότι στον ισχυρισμό αυτό δεν υπάρχε υπερβολή μπορούμε να το τεκμηριώσουμε παραθέτοντας τα παρακάτω αποσπάσματα από ένα «άκρως απόρρητο» έγγραφο του αμερικανικού Σταίητ Ντηπάρτμεντ, το PPS 23, του Φεβρουαρίου του 1948, το οποίο συνέταξε αυτός ο άνθρωπος, τότε, και εφαρμόζεται κατά γράμμα από τότε μέχρι σήμερα:

«ΕΧΟΥΜΕ (Σ.Σ. ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ) περίπου το 50% του πλούτου του κόσμου, αλλά μόνο το 6,3% του πληθυσμού του... Με μια τέτοια κατάσταση είναι αναπόφευκτο να είμαστε αντικείμενο φθόνου και αντιπάθειας. Το πραγματικό μας έργο στην ερχόμενη περίοδο (σ.σ. δηλ. τις δεκαετίες μετά αυτήν του '40) είναι να δημιουργήσουμε έναν τύπο σχέσεων, που θα μας επιτρέψουν να *διατηρήσουμε αυτήν την ανισότητα*... Δεν πρέπει να ξεγελάμε τους εαυτούς μας, ότι σήμερα μπορούμε να έχουμε την *πολυτέλεια* του αλτρουισμού και της φιλανθρωπίας... Θα πρέπει να *πάψουμε* να μιλάμε για ασαφείς και μη ρεαλιστικούς στόχους, όπως τα *ανθρώπινα δικαιώματα, την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και εκδημοκρατισμό*... (σ.σ. η έμφαση είναι δική μας)».[1]

Βεβαίως, το «άκρως απόρρητο» αυτού του εγγράφου έχει αρθεί πριν από αρκετά χρόνια.

Ο άνθρωπος που συνέταξε το παραπάνω κείμενο λέγεται **George F. Kennan** (Τζωρτζ Κένναν), «θεωρείται ο πνευματικός πατέρας του Ψυχρού Πολέμου και γεννήτωρ του περίφημου όρου *containment*, δηλαδή της ανάσχεσης (κοινώς στρίμωγμα) της Σοβιετικής Ένωσης, που για πρώτη φορά αναφέρεται σε ένα άρθρο που έγραψε τον Ιούλιο του 1947 και το οποίο υπογράφει "μυστηριωδώς" με ένα Χ».[2] Ο Τζωρτζ Κένναν είναι ομότιμος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον και έχει τιμηθεί με πολυάριθμα βραβεία. Θεωρείται, στους κύκλους των «διανοούμενων» της Δύσης, ως ένας καλοκάγαθος και σοφός άνθρωπος.

Για να συμπληρώσουμε την εικόνα του Κένναν, παραθέτουμε και τις απόψεις που προέκυψαν από την ομάδα σχεδιασμού του Σταίητ Ντηπάρτμεντ, της οποίας, την εποχή εκείνη, προϊστάμενος ήταν ο Κένναν. Η «φιλοσοφία» του Κένναν και της ομάδας του στηριζόταν στο «σχεδιασμό της Grand Area (της Μεγάλης Περιοχής)», δηλαδή της Άπω Ανατολής, της πρώην Βρετανικής Αυτοκρατορίας, της Δυτικής και της Νότιας Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής. Η άποψη του Κένναν και της ομάδας του ήταν ότι η Grand Area έπρεπε «να υποταχθεί στις ανάγκες της αμερικανικής οικονομίας». Ή, όπως είπε ένα μέλος της ομάδας του Κένναν, η Grand Area είναι «στρατηγικώς απαραίτητη για *τον έλεγχο ολόκληρου του κόσμου*».[3] Μην ξεχνάμε ότι αυτά λέγονταν το 1948.

Πριν από λίγες ημέρες (στις 20/5/97, Τζωρτζ Κένναν, σε ηλικία 93 ετών σή ρα, έγραψε ένα άρθρο στους *Τάιμς* Νέας Υόρκης[4] με τίτλο: *Υποφέροντας α εξαπάτηση: Το μεγάλο κόστος της μυ κότητας*. Στο άρθρο αυτό ο Κένναν βάση την εβδομηντάχρονη πείρα (του) αξιωματούχου της (αμερικανικής) κυβ νησης και κατόπιν ως ιστορικού τα τελ ταία 45 χρόνια», όπως καυχάται ο ίδι ούτε λίγο ούτε πολύ μας λέει ότι έχει δο υπερβολική αξία στην ανάγκη ύπαρξ της CIA και των λοιπών μυστικών υπη σιών. Επίσης, λέει ότι ήταν «η ψυχωτι εμμονή» του σταλινικού καθεστώτος α μυστικότητα που έσπρωξε τους (ηθε άμεμπτους) Αμερικανούς να μπουν α παιχνίδι των μυστικών υπηρεσιών.

Και απορεί ο Κένναν εάν περνάει από μυαλό των ανθρώπων ότι «ο καλύτερ τρόπος για να υπερασπιστεί κανείς τα μ στικά του εναντίον διεισδύσεως είναι έχει τον ελάχιστο δυνατό αριθμό μυστικ να κρύψει».

Τα λέει αυτά ένας άνθρωπος που ουσι στικά εδραίωσε τη σταδιοδρομία του υπ γράφοντας ως (ο άγνωστος) «Χ» το σημ ντικότερο κείμενο της ζωής του (και ίσ το πιο φθοροποιό για τη ζωή όλων μας).

Ο Τζωρτζ Κένναν γύρω στο 1956, αριστερά, και γύρω στο 1967, δεξιά.

: τη σειρά μας θα μπορούσαμε να ρω-
υμε τον Κένναν εάν του πέρασε *ποτέ*
το μυαλό ότι το έργο της CIA και των
ών μυστικών υπηρεσιών, ως εκτελε-
ών οργάνων του προέδρου των ΗΠΑ,
ως αποτέλεσμα π.χ. την επιβολή του
η, του **Σουχάρτο**, του **Παπαδόπουλου**,
Μάρκος και όλων των άλλων μέσα
δολοφονίες και βασανισμούς εκατο-
ων χιλιάδων ανθρώπινων όντων σε
την «Grand Area», που καθόρισε *ο*
ς ο Κένναν. Χωρίς αυτή τη βαρβαρότη-
α είχαν πετύχει οι ΗΠΑ «τον έλεγχο
κληρου του κόσμου»;

ναι απορίας άξιο πώς άνθρωποι όπως
ένναν θεωρούν τους απλούς συναν-
πους τους τόσο διανοητικά αδύνα-
ς, ώστε να λένε πράγματα τα οποία
ρεί να καταρρίψει ένα παιδί του γυ-
σίου με λίγη επιμελή μελέτη. Ίσως
δίκιο ο **Τσόμσκυ**, ο οποίος, για κορυ-
ους από άποψη «ευφυΐας» πολιτικούς,
ς ο **Κίσιντζερ** και ο **Μακ Ναμάρα**, λέει
ουσιαστικά αυτοί δεν είχαν ούτε τη
ιχειώδη ευφυΐα να κατανοήσουν αυτά
οι ίδιοι έκαναν και αυτά που συνέβαι-
γύρω τους, τα χρόνια που διαχειρίζο-
ν τις τύχες του κόσμου. Βέβαια, υπάρ-
και η εξήγηση ότι οι Κένναν, Κίσι-
ερ, Μακ Ναμάρα κ.λπ. «ποντάρουν»
ν άγνοια του «κοσμάκη», και λένε αυτά
λένε.

μως, ο ίδιος ο Κένναν, στο άρθρο του
υς *Τάιμς*, για να υποστηρίξει τη θέση
, αναγκάζεται να πει μια αλήθεια. Λέει
ένναν: «Θα έλεγα ότι περίπου πάνω
το 95% από αυτά που πρέπει να ξέ-
ν (need to know) οι Αμερικανοί μπο-
ν εύκολα να αποκτηθούν με προσεκτι-
και επαρκή μελέτη πλήρως νόμιμων πη-
ν πληροφόρησης, οι οποίες είναι ανοι-
ς και προσιτές σε μας μέσα από την
ύσια περιουσία των ΗΠΑ σε βιβλιοθή-
; και αρχεία».[5] Στην αλήθεια αυτής της
ρατήρησης του Κένναν στηρίζονται άν-
ωποι όπως ο Τσόμσκυ, ο **Έντουαρντ**
ρμαν, ο **Χάουρντ Ζιν** και άλλοι, όταν
υρίζονται ότι βάσει αυτού του ελεύθε-
διαθέσιμου υλικού, μπορούν οι απλοί
θρωποι να κατανοήσουν πώς «λειτουρ-
ί» ο κόσμος.

ίναι (διασκεδαστικά) αξιοσημείωτο το
ι ο Κένναν, στο παραπάνω απόσπασμα,
ν μπόρεσε να αποφύγει τη χρησιμοποίη-
μιας έκφρασης των μυστικών υπηρε-
ών· του «κανόνα» του need to know (πρέπει να ξέρει). Ο κανόνας αυτός λέει: «...σε κανέναν χαφιέ δεν εμπιστεύονται (τα αφεντικά του) περισσότερες πληροφορίες από αυτές που "πρέπει να ξέρει" (need to know) για να φέρει σε πέρας τα επίσημα καθήκοντά του».[6]

Βέβαια, ο Κένναν δεν παραιτείται πλήρως της ιδέας να υπάρχουν χαφιέδες σε «πολύ μικρούς τομείς... στους οποίους υπάρχει πράγματι ανάγκη διείσδυσης μέσα από το παραπέτασμα των μυστικών κάποιου άλλου». Και αναφωνεί ο Κένναν γεμάτος ηθική αγανάκτηση: «Αν έχετε την καλοσύνη (να υπάρχουν χαφιέδες) χωρίς, όμως, στήσιμο ψευδών προσχημάτων και περίτεχνων προσπαθειών εξαπάτησης». Ακόμη μια φορά ο Κένναν *δεν συνειδητοποιεί* ότι με τα λόγια αυτά ομολογεί ότι για σχεδόν μισό αιώνα αυτοί που εφάρμοζαν *τις δικές του οδηγίες* εξαπατούσαν την ανθρωπότητα.

Το πώς την εξαπατούσαν το περιγράφει ο Τσόμσκυ, χρησιμοποιώντας πάλι *τα δικά τους λόγια* : «Κάθε χρόνο, ο Λευκός Οίκος στέλνει μια έκθεση στο Κογκρέσσο, η οποία εξηγεί γιατί η στρατιωτική απειλή που αντιμετωπίζουμε (οι ΗΠΑ) απαιτεί τεράστιες δαπάνες, οι οποίες, κατά τύχη, συντηρούν τη βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας στο εσωτερικό της Αμερικής και την καταπίεση στο εξωτερικό». Το πρώτο μεταψυχροπολεμικό τεύχος αυτής της έκθεσης ήταν αυτό του Μαρτίου του 1990. Μια και οι Ρώσοι είχαν εξαφανιστεί από τη σκηνή, η έκθεση επιτέλους παραδεχόταν με ειλικρίνεια ότι ο εχθρός είναι ο Τρίτος Κόσμος. Κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η στρατιωτική ισχύς των ΗΠΑ πρέπει να έχει ως στόχο τον Τρίτο Κόσμο, κυρίως τη Μέση Ανατολή, όπου οι «απειλές εναντίον των συμφερόντων μας... δεν είναι δυνατόν *να φορτωθούν πια ως φταίξιμο στην πόρτα του Κρεμλίνου*, ένα γεγονός που τώρα μπορεί να αναγνωριστεί, καθώς το σοβιετικό πρόσχημα έχει εξαφανιστεί».[7]

Ο ίδιος ο Τσόμσκυ στα γραπτά του και στις διαλέξεις του θα χρησιμοποιήσει *συνεχώς*, για πάνω από δύο δεκαετίες, το όνομα του Τζωρτζ Κένναν για να περιγράψει το «*ρεαλισμό*» της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, καταλήγοντας μάλιστα να τον χαρακτηρίζει πάντοτε ως «έναν από τους πιο αβρούς, ανθρώπινους και φιλελεύθερους σχεδιαστές» της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, για να «εξάρει» το ηθικό ανάστημα των υπόλοιπων σχεδιαστών.

Ο Κένναν χαίρει μεγάλης εκτιμήσεως, όπως ήταν επόμενο, στους ελάχιστους Έλληνες «διανοούμενους» που γνωρίζουν την ύπαρξή του και (περιέργως) σε αρκετούς έλληνες ευρωβουλευτές, όπως φαίνεται από γραπτά τους στις «σοβαρές» κυριακάτικες εφημερίδες (*Βήμα* κ.λπ.). Πάντα στην πρωτοπορία οι σύγχρονοι Έλληνες!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ράπτης Νίκος, *Αντί*, τεύχος 427, 12/1/90, σ. 44. Το ίδιο απόσπασμα παρατέθηκε τρία χρόνια αργότερα από τον καθηγητή του Πολυτεχνείου Κρήτης **Γιάννη Α. Φίλη**, σε ένα άρθρο του στην *Ελευθεροτυπία* (31/8/93, σ. 20).
2. *Αντί*, τεύχος 427, σ. 44.
3. Στο ίδιο, σ. 44.
4. *International Herald Tribune*, 20/5/97, σ. 8.
5. Στο ίδιο.
6. Ράπτης Νίκος, *Ο εφιάλτης των πυρηνικών*, Καρρέ, 1986, σ. 106.
7. Τσόμσκυ Ν., *Έτος 501*, Τόπος, 1994, σ. 113.

ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΜΠΕΛΑΔΕΣ ΕΧΕΙ Ο ΝΕΤΑΝΙΑΧΟΥ

Σάλο έχει ξεσηκώσει στο Ισραήλ το ενδεχόμενο διορισμού στο υπουργείο Οικονομικών του σκληροπυρηνικού πρώην στρατηγού **Αριέλ Σαρόν** –ηθικού αυτουργού της σφαγής των Παλαιστινίων στα στρατόπεδα συγκέντρωσης του Λιβάνου το 1982 και ορκισμένου εχθρού του ειρηνευτικού διαλόγου με τους Παλαιστινίους– και η ανάληψη δράσης του στη διαμόρφωση της ισραηλινής πολιτικής απέναντι στους Άραβες, στο πλευρό των υπουργών Άμυνας και Εξωτερικών. Οι δύο μετριοπαθείς υπουργοί έχουν εκφράσει ήδη την αντίθεσή τους και μάλιστα ο υπουργός των Εξωτερικών **Νταβίντ Λεβί** απείλησε με παραίτηση τις προσεχείς ημέρες, επικρίνοντας δριμύτατα τον πρωθυπουργό **Νετανιάχου** για τις επιλογές του και για τη μη ενημέρωσή του για τη συνάντηση πριν από λίγες μέρες του Αριέλ Σαρόν με το δεξί χέρι του **Αραφάτ**, τον διαμεσολαβητή **Μαχμούντ Αμπάς**. Φίλοι και συνεργάτες του Σαρόν δήλωσαν σοκαρισμένοι από το γεγονός που αποδεικνύει περίτρανα ότι το «γεράκι της ισραηλινής πολιτικής» ετοιμάζει δυναμική επιστροφή και έχει αρχίσει ήδη να εξωραΐζει το προφίλ του. Στην περίπτωση, βέβαια, που ο κ. Λεβί παραιτηθεί και οι πέντε βουλευτές του άρουν την υποστήριξή τους στον κυβερνητικό συνασπισμό, τότε η κυβέρνηση Νετανιάχου χάνει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία και το ενδεχόμενο πρόωρων εκλογών δεν αποκλείεται.

ΒΑΥΑΡΙΚΗ ΑΝΤΑΡΣΙΑ

Ο πρωθυπουργός του πανίσχυρου κρατιδίου της Βαυαρίας, **Έντμουντ Στόιμπερ** έχει επιδοθεί τις τελευταίες μέρες σε κόντρα με τον κ. **Κολ** για την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση. Έτσι, εκμεταλλευόμενος τη φιλολογία για χαλάρωση των κριτηρίων σύγκλισης, έπειτα από τη Διακυβερνητική του Άμστερνταμ, διακηρύττει ότι το κόμμα του, οι Χριστιανοσοσιαλιστές, ένα από τα τρία κόμματα που στηρίζουν τον κυβερνητικό συνασπισμό του καγκελλάριου Κολ, δεν θα αποδεχτεί καμία έκπτωση στα κριτήρια, δεν θα θυσιάσει το ισχυρό μάρκο για χάρη ενός αδύναμου ευρώ και θα καταψηφίσει στην Άνω Βουλή το σχέδιο για την ΟΝΕ. Ο καγκελλάριος Κολ προσπάθησε να εκτονώσει την κατάσταση, επαναλαμβάνοντας ότι τα κριτήρια θα τηρηθούν αυστηρά και ότι το ευρώ θα γίνει πραγματικότητα, γιατί αλλιώς το γερμανικό μάρκο θα δεχτεί κερδοσκοπικές επιθέσεις και η γερμανική οικονομία θα πληγεί ανεπανόρθωτα. Πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν ότι η επίθεση Στόιμπερ οφείλεται στις επικείμενες εκλογές στο κρατίδιο της Βαυαρίας –θα διεξαχθούν ένα μήνα πριν από τις γενικές εκλογές του Οκτωβρίου του '98– και στην πτώση της δημοτικότητας των Χριστιανοσοσιαλιστών για πρώτη φορά μετά από τρεις δεκαετίες.

ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΙΛΟΣΕΒΙΤΣ ΜΕ ΠΑΛΕ

Πολλά ερωτηματικά δημιούργησε η σύλληψη, στις 29 του μήνα στο αεροδρόμιο του Βελιγραδίου, της προέδρου των Σέρβων της Βοσνίας, **Μπιλιάνας Πλάβτσιτς**. Η Πλάβτσιτς χαρακτήρισε την κράτησή της στο αεροδρόμιο ως απόπειρα πραξικοπήματος από τον **Ράντοβαν Κάρατζιτς**, που εξακολουθεί να έχει την υποστήριξη της σερβοβοσνιακής αστυνομίας και να κινεί παρασκηνιακά τα νήματα. Το πιθανότερο, όμως, είναι ότι πίσω από το περίεργο αυτό επεισόδιο βρίσκεται ο πρόεδρος της Σερβίας, **Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς**. Η κ. Πλάβτσιτς αντιτάχθηκε στην οικονομική και πολιτική συμφωνία που υπέγραψε πρόσφατα το Πάλε με το Βελιγράδι, γιατί, όπως υποστήριζε, καταστρατηγούσε τα κυριαρχικά δικαιώματα των Σέρβων της Βοσνίας. Η συμφωνία, τελικά, υπογράφτηκε, γιατί ο πρόεδρος Μιλόσεβιτς βρήκε σύμμαχο στο πρόσωπο του **Μομτσίλο Κράισνικ**, εκπροσώπου των Σέρβων της Βοσνίας στη συλλογική προεδρία της Βοσνίας. Δεν αποκλείεται, λοιπόν, να ήθελε να προειδοποιήσει την Πλάβτσιτς ότι δεν θα ανεχτεί άλλες αντιρρήσεις.

Ο φαύλος κύκ
της βίας σ
Αλγερία
φαίνεται
τελειώνει μετά
πρόσφα
εκλογές στη χώ
που ανέδειξαν
πάλι τον Ζεροι
στην εξουσία.
στρατόπεδα
στρατιωτι
πτέρυγας
Ισλαμικ
Μετώπου Σωτηρί
(FIS) είναι κα
κρυμμένα κ
συνεχίζουν
τρομοκρατικ
ενέργειές του
Από το 199
χρον
παραβίασης τ
τότε εκλογικ
αποτελέσματ
που είχε αναδείξ
πρώτο κόμμα τοι
Ισλαμιστέ
περίπου 60.00
άνθρωποι έχου
χάσει τη ζωή του

Τα Άγρια & τα Ήμερα

του Παναγιώτη Ιωαννίδη

ΔΙΑΡΡΗΞΗ

Το κλειδί γύριζε τρελά και η πόρτα του διαμερίσματος δεν άνοιγε. Η κλειδαριά ήταν σπασμένη, αλλά η πόρτα κλειστή – λες να μην είχαν καταφέρει να μπουν μέσα;
Μέχρι να φτάσει ο κλειδαράς, είχα συμφιλιωθεί με την ιδέα της διάρρηξης, θαρραλέα απορρίπτοντας την ελπίδα της αποτυχημένης απόπειρας. Ωστόσο, ενώ εκείνος πάλευε να επαναλάβει –με τη συγκατάθεσή μου, πλέον– το εγχείρημα, δεν άντεξα να μην ρωτήσω:
– Υπάρχει περίπτωση να μην μπήκαν τελικά;
– Μπα, όχι, μου κάνει, έτσι είναι αυτοί: κλείνουν και την πόρτα.
Το σπίτι δεν ήταν αναστατωμένο. Εξάλλου τους είχε σταθεί βολικό: στο ντουλάπι κάτω από τα μικρά ηχεία ήταν συγκεντρωμένα όλα τα ενδιαφέροντα αντικείμενα: φωτογραφική μηχανή, γουώκμαν, ένα επάργυρο αστεράκι, ένα ρολόι χεριού. Μου έκανε εντύπωση, πάντως, που οι κορνίζες με τις φωτογραφίες γύρω από το στερεοφωνικό ήταν στη θέση τους –λες και είχαν σεβαστεί τα αγαπημένα πρόσωπα– ενώ εκείνο είχε κάνει φτερά, με τον *Ασύρματο κόσμο* στην κοιλιά του. Στον ίδιο χώρο βρήκαν ένα χρήσιμο σακίδιο κι ένα ζευγάρι γυαλιά ηλίου· τα πήραν, και μου άφησαν τα δικά τους!
Άργησα να συνειδητοποιήσω ότι έλειπαν κι άλλα πράγματα – τα πιο «σημαντικά»: έξι-εφτά μπλουζάκια, και καμιά σαρανταριά CD. Κάποια, τα βρήκαν χύμα: το *Smoochy*, τα *Τραγούδια για τους μήνες*... Ύστερα, άνοιξαν το πρώτο συρτάρι και πήρανε δυο χούφτες: αλφαβητικά, από τον Μπαχ μέχρι τον Μότσαρτ (ευτυχώς, μου αφήσανε τον Τσαϊκόφσκυ, που ήτανε στο δεύτερο).

Λένε πως όσο μεγαλώνει ο άνθρωπος η βιβλιοθήκη του θα πρέπει να μικραίνει σε έκταση, αντί να απλώνεται. Η κλοπή, βέβαια, είναι ένας μάλλον άγριος τρόπος να κάνει κανείς τον έλεγχο των περιττών πραγμάτων (που είχε!). Αλλά την ανάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενος, ανακαλύπτεις πως ένα ρολόι –αυτό που φοράς– αρκεί, η παλιά φωτογραφική μηχανή έχει καλύτερο φακό, και ας είναι χωρίς φλας, και το –ούτως ή άλλως– αντικοινωνικό γουώκμαν, είχες χρόνια να το χρησιμοποιήσεις. Όσο για τους δίσκους, θα τους αναπληρώσεις σιγά σιγά, διαλέγοντας αυτή τη φορά πιο αυστηρά τα έργα που πραγματικά αγαπάς, και ίσως σε άλλες εκτελέσεις.
Συμβαίνουν αυτά. Και για να λέμε την αλήθεια, κλειδαριά ασφαλείας δεν είχα. Αφελής ίσως, αλλά το ταμπούρωμα έναντι υποθετικών ληστών νιώθω πως υποβιβάζει εμένα, μπάζοντάς με στο ίδιο παιχνίδι – μέχρι βέβαια οι ληστές να γίνουν πραγματικοί! Αισθάνομαι λίγο σαν τους Αμερικανούς που οπλοφορούν «για να προστατευτούν», ουσιαστικά συμβάλλοντας στο κλίμα βίας που «τους απειλεί». Ή αυτούς που δεν μπλέκονται σε ερωτικές σχέσεις, για να μην τους πονέσει ο χωρισμός και προτιμούν να στεγνώνουν, αργά και ύπουλα. Ποιος πληρώνει περισσότερο; Άγνωστο – φτάνει όμως να γνωρίζεις εκ των προτέρων την τιμή που ενδεχομένως θα κληθείς να καταβάλεις, και τότε δεν θα σου φανεί τόσο υψηλή.
Το τελευταίο που ανακάλυψα ήταν πως, μέσα στη βιασύνη τους προφανώς, πήραν και μια κασέτα που είχα γράψει με επιλογές από το *Rocky Horror Picture Show* και το *Romeo-Juliet* μέχρι Bowie, Sade και Dire Straits. Η συλλογή δανειζόταν τον τίτλο του αποχαιρετιστήριου άσματος της πρώτης ταινίας, που ακούγεται στην αλησμόνητη σκηνή της πισίνας, πριν το υπέροχο βαμπίρ, κατακυριευμένο από τη νοσταλγία, εγκαταλείψει τις κουραστικές Ηνωμένες Πολιτείες για να επιστρέψει στην πατρίδα του, την Τρανσυλβανία: «Don't dream it – be it». Τι να πεις; Μακάρι, τουλάχιστον, όλα αυτά να τους βοηθήσουνε λιγάκι...

Διάλογος

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΒΛΙΟΥ

Από την κ. Μυρσίνη Ζορμπά, διευθύντρια του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ), η επιστολή που ακολουθεί αναφέρεται σε ένα σημείο του άρθρου των συνεργατών μας Σ. Παλαμιώτη και Στ. Μπεκατώρου, περί βιβλιοθηκών, που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος:

Αξιότιμοι κύριοι,

Στο άρθρο με τίτλο «Θα λάβουνε τα όνειρα εκδίκηση», που δημοσιεύτηκε στο τεύχος του *Αντί* στις 20 Ιουνίου, αναφέρεστε σε μια ανύπαρκτη σχέση μεταξύ του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου και της Βιβλιογραφίας 2000.

Διαψεύδω κατηγορηματικά ότι το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου συνεργάζεται στη σύνταξη της Βιβλιογραφίας 2000, ή υποστηρίζει με οποιονδήποτε τρόπο την ιδιωτική εταιρεία ΕΛΕΑ.

Δεν θα σταθώ στο πνεύμα του άρθρου σας και στις απόψεις που εκφράζετε για τις βιβλιοθήκες, ωστόσο θα ήθελα να παρατηρήσω ότι θα πρέπει να ελέγχετε τις πληροφορίες σας πριν αναφερθείτε στο ΕΚΕΒΙ και να μην παρασύρεστε σε ανέρειστα συμπεράσματα.

Παρακαλώ, να δημοσιευτεί η επιστολή μου για την αποκατάσταση της αλήθειας και την ορθή πληροφόρηση του αναγνωστικού κοινού του *Αντί*.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων

Μυρσίνη Ζορμπά

Διευθύντρια ΕΚΕΒΙ

ΟΤΑΝ ΤΑ ΟΥΣΙΩΔΗ ΠΑΡΑΜΕΡΙΖΟΝΤΑΙ...

Θέσαμε την επιστολή της κ. Ζορμπά υπόψη των συνεργατών μας, Σοφίας Παλαμιώτου και Στέφανου Μπεκατώρου. Απαντούν:

Στο άρθρο μας "Βιβλιοθήκες: Θα λάβουνε τα όνειρα εκδίκηση" (*Αντί*, τχ. 638, 20.6.1997), που περιέχει την αγωνία μας για την τύχη των βιβλιοθηκών στην Ελλάδα και προτάσεις για τη διαμόρφωση κάποιας καλύτερης πολιτικής, ελάβαμε μιαν απάντηση όπου, ατυχώς, παραμερίζονται τα *ουσιώδη ζητήματα*. Αναρωτιόμαστε: γιατί η επιστολογράφος δηλώνει ότι δεν στέκεται στο πνεύμα και στις απόψεις που εκφράζουμε για τις βιβλιοθήκες; Μήπως επειδή, κατά τη γνώμη μας, αδυνατεί να δώσει *τεκμηριωμένες απαντήσεις* σε όσα θέτουμε, εδιάλεξε ένα *ασήμαντο για μας στοιχείο*; Μήπως έτσι θέλει να στρέψει αλλού την προσοχή;

Τώρα επί του θέματος: 1. Δεν εγράψαμε ότι το Ε.ΚΕ.ΒΙ. συνεργάζεται στη σύνταξη της ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 2000. 2. Το εν λόγω Κέντρο, τον Οκτώβριο του 1995, ανέθεσε στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης (με συγκρότηση καλά αμειφθείσας επιτροπής, όπου συμμετείχε και ξένος εμπειρογνώμων) να αξιολογήσει πέντε βιβλιογραφικές βάσεις. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι προκρίθηκαν οι βάσεις ΒΙΒΛΙΟΤΕΛ της ΠΟΕΒ και η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000 της εταιρείας ΕΛΕΑ, που «κατέχει τον υψηλότερο βαθμό επάρκειας και εμπειρίας όσον αφορά τις νέες τεχνολογίες», μολονότι ο άγγλος έγκυρος εμπειρογνώμονας κ. Martin είχε την *αντίθετη γνώμη*[1].

Όταν χρηματοδοτούνται από το κράτος τέτοιες μελέτες που άπτονται ενός τόσο σημαντικού θέματος, όπως είναι η δημιουργία μιας εθνικής βιβλιογραφικής βάσης, *έστω και των εκδοτών* (που είναι επιχειρηματίες και πρωτίστως ενδιαφέρονται για το κέρδος), υποχρεούνται οι έχοντες την πρωτοβουλία της έρευνας, όταν μάλιστα δαπανούν *δημόσιο χρήμα*, μαζί με τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων *να παραθέσουν και τις δικές τους απόψεις*. Αν τυχόν είναι αντίθετες με αυτές της πραγματογνωμοσύνης για την ποιότητα των πηγών που ελέγχθηκαν, καταθέτουν την απορριπτική τους απόφαση: *η σιωπή σημαίνει αποδοχή*. Έτσι, πολύ απλά, καταλήξαμε πως το Κέντρο στηρίζει τη ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2000. Ομολογουμένως, βρεθήκαμε απληροφόρητοι για τα συ
νοντα σήμερα[2]· είχαμε μείνει στα παλ
1997, επιδίωξη πλέον του Ε.ΚΕ.ΒΙ.
να συμπράξει ενεργώς με ιδιώτες σ
νταξη της Εθνικής μας Βιβλιογραφία
στη δημιουργία του ΒΙΒΛΙΟ.ΝΕΤ (
κτρονικό Δίκτυο Πληροφοριών Α
Βιβλίου)[3]· ένα είδος books in print -
ήταν και ο στόχος της πιο πάνω μελ
Ευχόμαστε επιτυχία, αν και φοβούμ
πως κι αυτή η προσπάθεια, όσα χρή
και αν ξοδευτούν, δεν θα καρποφο
διότι δεν υπάρχει η αναγκαία υπο
Πράγμα που το έχουμε εξηγήσει σε
ση και σε πάμπολλα άρθρα· ευπρ
κτος, λοιπόν, κάθε αντίλογος επί
του θέματος.

Πάντως, εμείς παραμένουμε πά
ανοικτοί στον διάλογο για θέματα
σχετίζονται με τη μηχανογραφική απ
τίωση των συλλογών και για τη δημιου
μιας σύγχρονης ελληνικής βιβλιοθήκη

Σοφία Παλαμι

Στέφανος Μπεκατ

1. Βλ. σχετικά το άρθρο μας "Garbag
garbage out..." (*Αντί*, τχ. 616, Δεκαπε
γουστος 1996, σ. 49).

2. "Πρακτικό συνάντησης με θέμα την Εθ
Βιβλιογραφία, το Βιβλιοτέλ και το Inter
5.4.1997: Η συνάντηση αυτή –συμμετε
τρεις εκπρόσωποι του Ε.ΚΕ.ΒΙ. και ο π
δρος της ΠΟΕΒ– πραγματοποιήθηκε
γραφεία του Ε.ΚΕ.ΒΙ. δίχως την παρο
εκπροσώπου του υπουργείου Παιδείας
είναι το καθ' ύλην αρμόδιο για ένα τόσο
βαρό θέμα όπως η έκδοση της Εθνικής
Βιβλιογραφίας) ή έστω εκπροσώπου
Εθνικής Βιβλιοθήκης. (Υπήρξε άραγε
ποια επίσημη αντίδραση ή είναι δεδομέ
συγκατάθεσή τους;)

3. "Εγκύκλιος 8/97" του ΣΕΚΒ και ΣΕ
«Οι σύλλογοι σε συνεργασία με το Ε.ΚΕ
ετοιμάζουν πρόταση στο πλαίσιο της Κοιν
κής Πρωτοβουλίας Μ.Μ.Ε. [...]». Εν συ
χεία δηλώνεται ότι όσοι ενδιαφέρονται
συμμετάσχουν θα εξουσιοδοτήσουν
Ε.ΚΕ.ΒΙ. να υποβάλει την Πρόταση, για
γαριασμό της Κοινοπραξίας».

ΝΑ Ε.ΚΕ.ΒΙ. ΠΕΤΑΩ!

ια απροσδόκητη παρέμβαση
έμα των αρχείων από
:αθ' ύλην αρμοδιότατο
ωπο: τη βιβλιοπώλη και
θυνη βιβλιογραφικής βάσης,
ίντα Γαζώνη, που παρακολουθεί
:οντά τις πρωτοβουλίες του
.ΒΙ.

ι τις αρχικές διακηρύξεις του .ΒΙ. ήταν η δημιουργία Ελληνικής ογραφίας, κάτι που θα βοηθούσε ιο φάσμα, από δημιουργούς μέχρι νώστες. Επειδή οι πληροφορίες ανέ- ν πέντε βιβλιογραφικές βάσεις, δό- ν από το Ε.ΚΕ.ΒΙ. κάποια εκατομ- ι (απ' όσο γνωρίζω) σε τριμελή επι- ή για να τις αξιολογήσει.

ραγματογνωμοσύνη(;) στα υπάρχο- ρχεία έγινε τον Αύγουστο του '95.

Γι επίσημα συμπεράσματα βγήκαν ην αξιολόγηση;

ιατί δεν προχώρησαν στη στήριξη λέον αξιόπιστης και άρτιας (σύμφω- : τα διεθνή πρότυπα) βάσης δεδομέ-

ιατί δεν ενημερώνουν ανελλιπώς για άστοτε αποφάσεις τους τους εκπρο- ους των βιβλιογραφικών βάσεων που λήθηκαν σε αξιολόγηση; Η μόνη επί- επιστολή που λάβαμε μετά την κοι- ίηση της αξιολόγησης είναι αυτή που τληροφορεί *«ότι παρά το ενδιαφέρον η σημασία που θεωρεί* (το Ε.ΚΕ.ΒΙ) *έχει το ζήτημα αυτό* (δηλαδή η δημι- ία ενιαίου πεδίου παροχής πληρο- ών βιβλίου), *δεν θα προχωρήσει στην οίησή του, έως ότου προκύψει νέο εν- έρον»*.

ια είναι η θέση ενός εκάστου των με- ντων στο Δ.Σ. του Ε.ΚΕ.ΒΙ. (συμπε- μβανομένου και του πρώην προέ- υ κ. Τίτου Πατρίκιου), τόσο για το σύ- της αξιολόγησης όσο και για τις επό- ς κινήσεις του Ε.ΚΕ.ΒΙ. στο συγκε- ένο θέμα; Ίσως να φαίνεται υπερβο- αυτό που ζητάω, όμως κάποια στιγμή τρέπει να βγουν συμπεράσματα, και δή η διευθύντρια δεν είναι αυτή που λογοδοτήσει για τις αποφάσεις που θηκαν, το βάρος της ευθύνης θα πέσει μέλη του Δ.Σ.

Αν δεν ήταν σε θέση να πάρουν μια ύθυνη-ξεκάθαρη θέση, γιατί δεν δέ- καν πρόταση για παράλληλη-σύγχρο- κτίμηση σε βάθος των στοιχείων των εξέταση βιβλιογραφικών βάσεων ώπιον βιβλιοθηκονόμων, πανεπιστη- μιακών, βιβλιοπωλών, συγγραφέων, με- ταφραστών, εκδοτών);

Μήπως το Ε.ΚΕ.ΒΙ. αποστασιοποιείται από τον αρχικό στόχο της δημιουργίας ελληνικής βιβλιογραφίας; Τι επιδιώκει και με ποιους έχει επιλέξει να το πραγματώσει; Με συνεργάτες επώνυμους και ανώνυμους; Με συνδικαλιστές; Με μεμονωμένους εκδότες; ή τι άλλο; Έχει αποφασίσει ότι *καμία* από τις υπάρχουσες βιβλιογραφικές βάσεις δεν διαθέτει τα εχέγγυα; Και γι' αυτό προσφεύγει άλλοτε σε ανώτερο συνδικαλιστικό όργανο (ΠΟΕΒ, 5 Απρίλη), άλλοτε σε κατώτερα συνδικαλιστικά όργανα (ΣΕΚΒ, ΣΕΒΑ, 9 Ιουνίου) και άλλοτε προσωπικά σε εκδότες (17 Ιουνίου); Για το περιεχόμενο της τελευταίας προσφυγής στους εκδότες, αδυνατώ να βγάλω συμπέρασμα. *«Προκειμένου να συνεχίσουμε την ενημέρωση των ενδιαφερομένων (βιβλιοθηκών, ιδρυμάτων, ιδιωτών) σχετικά με την εκδοτική παραγωγή, σας παρακαλούμε να μας στείλετε **τους καινούριους καταλόγους** (και τιμοκαταλόγους) των εκδόσεών σας **σε 100 αντίτυπα**, μέχρι, το αργότερο, **τα μέσα Ιουλίου**»*. Που σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν τους 100 αυτούς καταλόγους; Ίσως να τους μοιράσουν σε μεμονωμένους συνεργάτες, ακολουθώντας την τακτική δημιουργίας των μεμονωμένων «αρχείων».

Αυτά όσον αφορά τις πρωτοβουλίες. Όσον αφορά την πράξη, αξίζει τον κόπο να ασχοληθούμε με τη δημοσιότητα της παρουσίασης των έξι πρώτων αρχείων από το Ε.ΚΕ.ΒΙ. Μόνο μια σύντομη αναφορά θα κάνω στα αρχεία γιατί θεωρώ ότι υποτιμούν τη νοημοσύνη των ανθρώπων του βιβλίου (χωρίς βέβαια να τα καταφέρνουν).

- Αρχείο μεταφραστών με εξήντα ονόματα, με άπειρες και σοβαρότατες ελλείψεις.
- Παρεμφερές είναι και το αρχείο των είκοσι οκτώ εικονογράφων (με ένα μόνο όνομα εικονογράφου ελληνικών comics).
- Όσο για τα αρχεία εικαστικής απεικόνισης του βιβλίου και φωτογραφιών και χειρογράφων ελλήνων λογοτεχνών θα ήταν πολύ χρήσιμα και συγχρόνως διακοσμητικά στοιχεία σε ένα καλά ενημερωμένο σύστημα ηλεκτρονικής βιβλιογραφίας, που θα συνδύαζε τον δημιουργό με τα πλήρη στοιχεία του έργου του.
- Οι βιβλιογραφικές προτάσεις καλές είναι, αλλά λίγες. Όταν κάποιες ιδιωτικές βιβλιογραφικές βάσεις μπορούν με μια απλή πληκτρολόγηση να μας δώσουν εκατοντάδες βιβλία που αφορούν στο συγκεκριμένο θέμα, γιατί να αρκεστούμε στα 10-12 βιβλία της κάθε βιβλιογραφικής πρότασης που μπορεί να είναι αντιπροσωπευτικά, μας στερούν όμως το δικαίωμα επιλογής. Θα συμφωνούσα με την παρουσίαση και των εκατό και ίσως θα συμφωνούσα με τη δι κριτική επιλογή των «χι» σαν τα καλύτερα.

Και όλα αυτά τα αρχεία ή καλύτερα αυτοί οι κατάλογοι έχουν δημιουργηθεί για τους ζώντες. *Με τους τεθνεότες τι γίνεται; Με ποια απόφαση απαλείφεται η συγγραφική ή μεταφραστική δημιουργία τους;*

Είναι επόμενο να συμβαίνουν όλα αυτά τα τραγελαφικά όταν τίποτε δεν γίνεται συστηματικά και προσπαθούμε να δημιουργήσουμε εντυπώσεις και μόνο.

- Περί δε του αρχείου βιβλιοπωλείων και χαρτοπωλείων, θέλουμε να επισημάνουμε ότι δεν έχουμε έλλειψη των υπαρχόντων καταλόγων βιβλιοπωλείων αλλά βιβλιογραφικών πληροφοριών που θα μας οδηγήσουν στα βιβλιοπωλεία.

Το ζητούμενο είναι: Πώς είναι δυνατόν να δίνεται δημοσιότητα στην παρουσίαση τέτοιων αρχείων (κάτι που σε πολύ λίγο χρόνο και ανέξοδα θα μπορούσε κάποιος να δημιουργήσει), τι κενό πάει να καλύψει, και σε ποιους απευθύνεται;

Η άποψή μου είναι ότι τέτοια αρχεία δημιουργούμενα από Εθνικά Κέντρα θα μπορούσαν να παρουσιαστούν μόνο αν περιελάμβαναν τουλάχιστον το 60-80% των συντελεστών του βιβλίου συσχετισμένων με τα πλήρη βιβλιογραφικά στοιχεία του έργου (τίτλο, παράγοντες του βιβλίου στην Ελληνική και τη Λατινική, ταξινόμηση, θέματα, εκδότη, χρονολογία και τόπο έκδοσης, γλώσσες γραφής και μετάφρασης κ.λπ.).

Αξίζει τον κόπο να εξετάσουμε με ιδιαίτερη σοβαρότητα την πρωτοβουλία δημιουργίας αυτών των «αρχείων» όσο και το αποτέλεσμα –ασύνδετων ουσιαστικά κρίκων μιας αλυσίδας– και να εκφράσουμε άποψη. Όσο η κριτική επισκιάζεται από τις καλές δημόσιες σχέσεις και όσο οι άμεσα ενδιαφερόμενοι σιωπούν, το πρόβλημα θα ογκούται. Και τελικά, το υπουργείο Πολιτισμού –παρακλάδι του οποίου είναι το Ε.ΚΕ.ΒΙ– πόσο ενήμερο των τεκταινομένων είναι;

Με εκτίμηση,
Ντίντα Γαζώνη
βιβλιοπώλης-
υπεύθυνη βιβλιογραφικής βάσης

επισημαίνουμε

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Η ΣΚΥΛΟΥ (ή η ΤΙ.ΒΙ. ως σκυλάδικο)

Ο Έλλην ξεσπαθώνει και ξεφαντώνει. Είναι πλέον ή βέβαιον. Φιλέσπερος και υλακώδης (εκ του υλακή=γαύγισμα) ορχείται καθ' άπασαν την επικράτειαν φέρνοντας, ούτως πως, πιο κοντά το Γιουνανιστάν και την πρώην Οθωμανική Αυτοκρατορία, που θα έλεγε και ο κ. Πάγκαλος. Σαν να μην έφτανε όμως αυτό, και η ελληνική τηλεόρασις η πολυδίαυλος και δυσώδης ορχείται και αυτή ταις πρεσβείαις της Παναγίας της Κανάλας. Τουτέστιν από την, λεγόμενη, πρωινή ζώνη ώς τα μαύρα μεσάνυχτα της κ. Μιχαλονάκου, μεταδίδονται ύμνοι και ορχήματα και μουσικαί θεσπέσιαι με τα τελευταία ελληνάδικα χιτς, ενώ ταυτοχρόνως τα σχολεία (δημοτικά τε και γυμνάσια) έχουν καταλάβει τα πλατώ ή τα στούντιο και **πυγαία** *επιδίδονται σε μιμητικά σεισοπυγήματα (απλοελληνιστί: τσιφτετέλια), σε μια πρόκληση χωρίς ερωτισμό. Η ελληνικάδικη τηλεόραση έχει μετατραπεί σ' ένα διαρκές σκυλάδικο (πώς λέμε διαρκές στρατοδικείο, ή έστω ερωτοδικείο), μεταδίδοντας αδιαπτώτως προγράμματα, εκπομπές καιβιντεοκλίπ με την αενάως ανανεούμενη σαβούρα της εγχώριας δισκογραφίας. Και τα σοβαρά –λεγόμενα– κανάλια και τα περιθωριακά χρησιμοποιούν, θα 'λεγε κανείς, τα προγράμματά τους ως άλλοθι για ν' αναμέλψουν τα προϊόντα της μουσικής μας καψουροβιομηχανίας. Άλλοτε τα «μουσικά» διαλείμματα ήταν το παραγέμισμα μιας εκπομπής. Τώρα είναι η εκπομπή. Ακόμη και τα δελτία ειδήσεων –με πρωτοπόρους τον Σκάι και τον Star– συνδέονται απευθείας(!) με τα σκυλάδικα για να ενημερώσουν το φιλοθεάμον και φιλέορτον κοινό σχετικά με τα νέα σουξέ του κ. Καρρά ή της κ. Άντζελας. Η τηλεόρασή μας δυστυχώς έχει πιάσει πάτο. Η μόδα τού «ας κουνήσουμε τους πισινούς μας όπως τα μοντέλα, κατά προτίμηση πάνω στα τραπέζια, στο ρυθμό ενός ντουπ-ντουπ-ντουπ-πάπα-ντουπ, μόλις δοθεί το σύνθημα, χωρίς σταματημό, μήπως και τη βρούμε», έχει καταστεί θέσφατο και αισθητικοκοινωνικό αξίωμα της μαθητιώσας στα πλατώ νεολαίας. (πρβλ. την εκπομπή Άνω-Κάτω του Σκάι). Απ' την άλλη πλευρά, η μουσική απουσιάζει δραματικά από την ελληνική τηλεόραση, με αποτέλεσμα οι νεότεροι να ξέρουν μόνο ό,τι η τηλεοπτική ευήθεια τους πλασσάρει. Να επικαλεστεί κανείς το έρμο Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο θα ήταν ανώφελο. Όπως, επίσης, θα ήταν μάταιο να απαιτήσει από την κρατική τηλοψία την αφύπνιση και την παρέμβασή της. Κάποιοι θέλουν τα τρία κρατικά κανάλια –τα οποία και διασώζουν εν πολλοίς την τιμή της τηλεόρασης– περιθωριοποιημένα. Έτσι η ΕΤ1 μεταδίδει συμφωνική μουσική σχεδόν αποκλειστικά μετά την κυριακάτικη λειτουργία, ενώ η ΕΤ2 από καιρού εις καιρόν μάς επιφυλάσσει εξαιρετικές μουσικές εκπλήξεις. Η ΕΤ3, πάλι, μετέδωσε μια σειρά σπάνιων οπερετικών παραστάσεων στο πρόσφατο παρελθόν. Δεν θα μπορούσε αυτή η πολιτική να διευρυνθεί συμπεριλαμβάνοντας και τους σύγχρονους έλληνες συνθέτες; Δεν είναι φαιδρό να βομβαρδίζεται ο μέσος τηλεθεατής με τη μουσική ιδιοφυΐα του Καρβέλα και ν' αγνοεί τον Θόδωρο Αντωνίου; Σε ποιους άραγε θα έπρεπε ν' αφιερώναμε, με τη σειρά μας, τη συμφωνία του Καλομοίρη που αφιερώνεται «Στους απλούς και ανίδεους ανθρώπους»;*

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

•***Δείτε:*** Τα χαρακτικά του Φώτη Μαστιχιάδη, από τη συλλογή του Κώστα Ιωαννίδη, στην αίθουσα τέχνης Ερμούπολη της Σύρου. Ο μαθητής του Φώτη Κόντογλου χαράζει ανθρώπινες μορφές με ανεξίτηλα τα σημάδια του πόνου, ερωτικές φιγούρες αλλά και κτίρια ερειπωμένα, της προσφυγιάς, που κάποτε γέμιζαν χαρούμενες φωνές...

•***Δείτε:*** Το Χοροθέατρο του Χάρλεμ, δύο παραστάσεις (10 και 11 Ιουλίου), στο Ηρώδειο. 22 χρόνια, το φημισμένο σχήμα περιοδεύει διαρκώς εντός και εκτός ΗΠ με μεγάλη επιτυχία. Οι εμφανίσεις του στο Ηρώδειο γίνονται με τη χορηγία της Phi Morris Hellas.

Ακούστε: Στις 7 Ιουλίου: Την πριγκίπισσ της τζαζ από το Αϊζερμπαϊτζάν, την Αζ Μουσταφά Ζαντέχ, και φέτος όπως και π ρυσι, σε μία και μοναδική συναυλία στο Λ καβητττό. Για να θυμούνται οι... περσινοί κ να μαθαίνουν οι νεότεροι. Στις 8 Ιουλίο πάντα στο λόφο, τον Τσικ Κορία στο πιά και τον Γκάρυ Μπάρτον στο βιμπράφων σε ένα πρόγραμμα με αυτοσχεδιασμούς λυρικό αίσθημα. Στις 10 Ιουλίου, τα μέ της Μισισσίπι Μας Κόιρ θα παίξουν γκ σπελ. Στις 12 του μήνα, πάντα στο Λυκ βητττό, οι λάτρεις της σόουλ και της Ρ μπέρτα Φλακ θα είναι σίγουρα εκεί. Κ στις 15, το κλασικό κουαρτέτο Κρόνος έχ τζαζ και, ίσως, ακόμα και διασκευασμέ Χέντριξ. Πολλή μουσική για πολλά γούστ έχει αυτός ο Ιούλιος.

•***Διαβάστε:*** Μπορεί να στηθεί μια ανεμ σκαλα που να συνδέει τη γη με τον ουρανό Μήπως δεν χρειάζεται, αφού το ζήτημα είναι πώς διευθετούνται οι καταστάσεις και οι πλοκές στο πύρινο έδαφος της πραγματικότητας. Ο Κώστας Ακρίβος, στο νέο του μυθιστόρημα με τίτλο *Στο κάτω κάτω της γραφής είναι ένα ψέμα*, φαίνεται πως, εκτός από την αναζήτηση της μορφής που πρέπει να έχει ένα μυθιστόρη μα, έχει λυμένα όλα τα υπόλοιπα ερωτήμα τα (Κέδρος).

ΜΠΕΡΤ ΜΗΤΣΑΜ

Μήτσαμ στην ταινία του Ντον Χάρ-ιν *Τόσα όνειρα στους δρόμους*.

και ο **Ρόμπερτ Μήτσαμ**. Πέθανε τερασμένη Τρίτη, 1 Ιουλίου, σε ηλι-79 χρόνων. Εκπρόσωπος του παλι-αλού Χόλλυγουντ, έπαιξε σε περισ-ρες από 125 ταινίες μερικές από ποίες είναι κλασικές. Πρωταγωνι-στην ονειρική και παράξενη *Νύ-του κυνηγού* (τη μοναδική ταινία σκηνοθέτησε ο Τσαρλς Λώτον) αλ-αι στο *Ποτάμι χωρίς επιστροφή* του ο Πρέμινγκερ, στην κινηματογρα-βερσιόν του *Αντίο, γλυκιά μου* του μοντ Τσάντλερ, ο καλύτερος ίσως έκτιβ Μάρλοου (άντε, μετά τον γκαρτ). Έπαιξε από καρκίνο των μόνων, ωστόσο στην τελευταία ία όπου έπαιξε (στο *Νεκρό*, του ι Τζάρμους) κάπνιζε ένα τεράστιο ρο.

χοντα της οθόνης, με το τεράστιο ρο του, θα τον θυμόμαστε – τώρα το Χόλλυγουντ ανακαλύπτει, στις ρετικά ομοιόμορφα βίαιες ταινίες την κρίση του...

ΤΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ

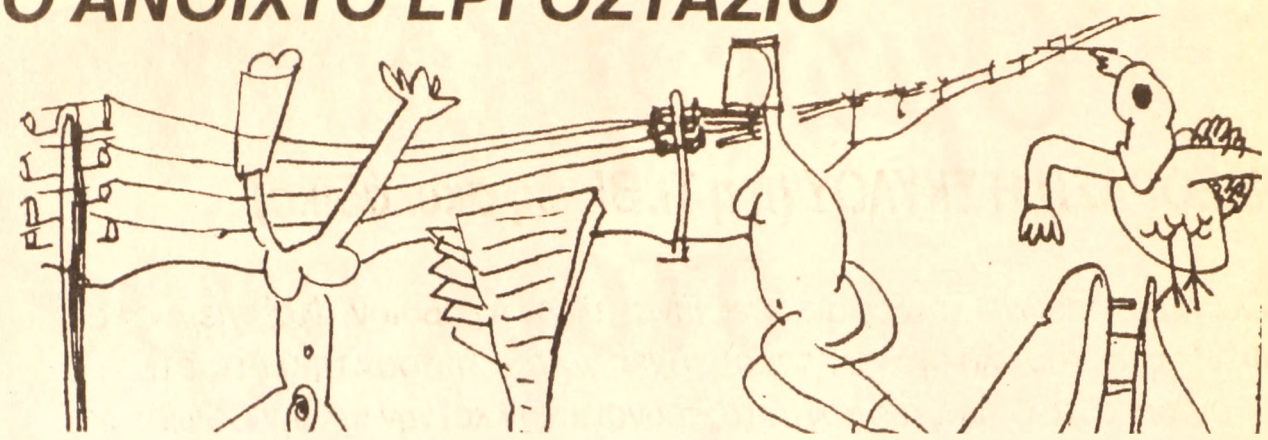

Οι φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών καλούν το κοινό στο διήμερο φεστιβάλ που θα γίνει, 5 και 6 Ιουλίου, στο ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ της οδούΠειραιώς 256 – «που θα παραμένει ανοιχτό όπως τα μάτια μας στις προσπάθειες ανθρώπων που χαίρονται να δημιουργούν και δυστυχώς δεν έχουν συχνά την ευκαιρία», όπως τονίζει η ανακοίνωση. Καταπώς φαίνεται, είναι πολλοί απ' αυτούς. Ολόκληρα καραβάνια τρελών καταφθάνουν για να γιορτάσουν το καλοκαίρι.
Παίζουν Jazz, Funk, Rock, Pop, αυτοσχεδιάζουν με αφρικανικούς ρυθμούς και παραδοσιακούς και άλλους. Επίσης, χωροθέατρο, καραγκιόζης, κουκλοθέατρο και ό,τι άλλο προκύψει. Ας τους ακολουθήσουμε. Και τι έχουμε να χάσουμε; Η είσοδος είναι ελεύθερη, κάθε συμμετοχή ευπρόσδεκτη. Η ΤΕΧΝΗ ΑΝΗΚΕΙ ΣΕ ΟΛΟΥΣ.– γι' αυτό και η είσοδος είναι ελεύθερη.
Συμμετέχουν
• Σάββατο: Εφύρ, Είλωτες, Αφρικάνικα Κρουστά, Αέρα Πατέρα. Αυτοσχεδιασμοί κρουστών και κιθάρας, Whatever, Γλαύκωψ+S+S+S, Blue Net
• Κυριακή: Άλλοθι, Four Quartets, Χρήστος Στασινόπουλος. Η ιδιοτροπία του Θίου, Fairytale, Grand zero, Σόλης Μπαρκής - Β. Σαλτίκης.
• Παράλληλα: Εκθέσεις, Προβολές - Video Art, Θέατρο Σκιών, κουκλοθέατρο, απρόσμενα, εκπλήξεις, πάρτυ ως το πρωί. Να είστε εκεί.

• Το Επιστημονικό και Μορφωτικό Ίδρυμα Κυκλάδων (ΕΜΙΚ) οργανώνει για δέκατο τρίτο χρόνο, *τα Σεμινάρια της Ερμούπολης*, από τις 4 έως τις 17 Ιουλίου, με την επιστημονική και οργανωτική συνεργασία του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Στην εφετινή διοργάνωση συμμετέχουν, με επιστημονική και οικονομική υποστήριξη, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ) και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

ΒΟΜΒΙΔΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΦΑΣΙΑΣ

Η συνέχεια δεν ήταν επί της θόνης, κινδύνεψε όμως να γίνει πο ρινγκ. Μιλάω για τα ινηματογραφικά πράγματα της χώρας, όπου στην μεν Εταιρεία Ελλήνων Σκηνοθετών ταραιτήθηκε ο ώς σήμερα πρόεδρος **Παύλος Τάσσιος** αλλά νέος πρόεδρος έγινε ο (δεξιός) **Τάκης Σιμωνετάτος**. Μπάχαλο!
• *Εκλογές είχε, όμως, και το **Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου**. Όπου, εν μέσω αβεβαιότητος, εξελέγη νέο διοικητικό συμβούλιο. Απορούμε, βεβαίως, πώς θα αντέξουν σ' αυτό ο σκηνοθέτης **Σταύρος Καπλανίδης** και ο μοντέρ **Τάκης Γιαννόπουλος**, οι οποίοι προτάθηκαν την υστάτη ώρα από τον **Βασίλη Βαφέα**, εν μέσω χαρακτηριστικών εκπροσώπων του συνδικαλισμού...*

• Το κλου της εκλογής, πάντως, βρισκόταν σε μια συνέντευξη του **Γιάννη Σμαραγδή**, που είχε δοθεί στο *Βήμα*, αλλά δεν δημοσιεύθηκε κατόπιν απειλής του **Κώστα Βρεττάκου** ότι θα μηνύσει την εφημερίδα επί συκοφαντική δυσφημήσει. Βεβαίως, οι μηνύσεις δεν θα αποφευχθούν, μια που ο πρόεδρος του Κέντρου και η κ. **Βούλα Γεωργακάκου** θεωρούν ότι θίγονται από τη συμπεριφορά του κ. Σμαραγδή.
• *Στο μεταξύ, αναμένεται το Πολυνομοσχέδιο του κ. **Βενιζέλου**. Θα ανασάνει ή θα καταρρακωθεί εντελώς ο ελληνικός κινηματογράφος;*

• Ευλαβής ο ΥΠΠΟ. Πώς αλλιώς να εξηγηθεί η προσφώνησή του προς τους **Αγιορείτες**, στα εγκαίνια της έκθεσης με τους θησαυρούς του Αγίου Όρους; Στ' αλήθεια, οι αγιορείτες διαφυλάσσουν την παράδοση στο «***σκευοφυλάκιο του πνεύματος και της καρδιάς***»;

• *Κατά τ' άλλα, τι **Καρράς (Βασίλης)**, τι **Καραβάτζο**, που έγραψε και περιοδικό της Θεσσαλονίκης... Ιδού το μήνυμα.*

Μανωλάκης, ο βομβιστής

«Όμως η βροχή κάνει καλό στους αγρότες»

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΤΣΑΡΟ

του Αργύρη Μπακιρτζή

Ο ρεμπέτης Γιώργος Κατσαρός πέθανε, στην Αμερική, σε ηλικία 108 χρόνων. Όσοι τον γνώριζαν και τον αγαπούσαν, ξαφνιάστηκαν! Έζησε χωρίς δόλο και φόβο, ώστε δικαιούταν να ζήσει και κάτι λίγο από έναν τρίτο αιώνα.

Παρ' ότι ο **Γ. Κατσαρός** έφυγε από τον κόσμο αυτόν πλήρης ημερών στα 108 του χρόνια, όσοι τον γνώρισαν και τον συναναστράφηκαν ξαφνιάστηκαν. Ζώντας έντονα και απολαμβάνοντας κάθε στιγμή σ' όλη του τη ζωή, χωρίς δόλο και φόβο, μπορούσε να κάνει σχέδια για το μέλλον που σε έπειθαν πλήρως. Όταν έλεγε ότι θα 'ρθει καιρός που ο γιος μου ο Νίκος, 4 ετών σήμερα, μεγάλος πια, θα του ζητήσει, όπως πολλοί μέχρι σήμερα, το τραγούδι που αγαπούσε ο πατέρας του, «το καημένο το γαϊδουράκι», «κι εγώ ο Γιώργος Κατσαρός, θα του παίξω, πίστευα ότι έτσι θα γίνει. Μετά την πρώτη του συναυλία στη Θεσσαλονίκη, τον Ιούνιο του '88, όπου τον πλαισιώσανε οι «Χειμερινοί Κολυμβητές», η «μπάντα της Φλώρινας» και ο **Σταύρος Καραμανιώλας** με πλησίασαν μερικοί νεαροί και μου είπαν πως είναι πολύ συγκινημένοι που όταν θα γεράσουν θα έχουν να διηγούνται στα εγγόνια τους αυτή τη βραδιά. Τον τελευταίο καιρό, πριν πεθάνει, αισθάνθηκε για πρώτη φορά το φόβο. Φοβόταν το σκοτάδι. «Παρακαλώ το Θεό να ξημερώσει», έλεγε. Ο Αλέκος Καπόνης, όπως αποκαλούσε τον **Αλ Καπόνε,** τον συμβούλεψε: «Κατσαρέ, να ζήσεις μακριά από ναρκωτικά, τζόγο και ποτό», κι αυτός ακολούθησε τη συμβουλή του. Όπως ακολούθησε και τη συμβουλή της μητέρας του, και πάντα έδινε δύο συναυλίες στις περιοδείες του ανά τον κόσμο που διαρκούσαν 2-3 χρόνια η καθεμιά, στη δεκαετία του '20. Παντού όπου μάθαινε ότι υπήρχε ελληνική παροικία, από τα βουνά του Περού και της Χιλής ώς τα βάθη της Αφρικής και της Ασίας: μία για τον εαυτό του και μία για να συγκεντρωθούν χρήματα ώστε να αρχίζουν να χτίζονται σχολεία και εκκλησίες για να μην ξεχαστούν η ελληνική γλώσσα και η βυζαντινή μουσική. Και πράγματι, πολλά σχολεία και εκκλησίες ανά τον κόσμο οφείλονται σ' αυτή του την πρωτοβουλία. Οι Αμερικανοί τον τίμησαν πολύ. Πέρσι στην Ουάσινγκτον, το Κ γκρέσσο διέκοψε τη συνεδρίασή του να τον τιμήσει με την ανάγνωση τιμητ ψηφίσματος, του απένειμαν παράσ ονομάζοντάς τον «ήρωα του λαϊκού πο σμού» και τιμητικές διακρίσεις ως ένα τα πιο εξέχοντα μέλη της πολιτείας τ Από την Ελλάδα έφυγε το 1909 ή το 1 Ξαναγύρισε για έξι μήνες, το 1927, κα τά το 1988 για ένα μήνα, όταν τον αν λυψε ο **Π. Κουνάδης**, μετά από πρόσκλ του Δήμου Πειραιά, αντί αμοιβής 1 δολλαρίων για μία συναυλία και πληρ να όλα τα έξοδα. Τελικά η συναυλία έ στις 31 Μαΐου του '80, ο Κατσαρός πληρώθηκε, και τα 2.000 δολλάρια που έδωσε ο **Νίκος Βαλκάνος,** διοργανω της συναυλίας του στη Θεσσαλονίκη, τις πήραν γιατί δεν ήταν σε ξένο συ λαγμα, για να καλύψουν τα έξοδά όπως είπαν και όπως έμαθα από τον μετά από καιρό. Και είχε πολύ ανάγκη τά τα χρήματα, γιατί όλες του οι οικ μίες, περίπου 80.000 δολλάρια, είχαν θεί σε μια τεχνητή οικονομική κρίση

Ο Αργύρης Μπακιρτζής είναι αρχιτέκτονας και συνθέτης/τραγουδιστής του συγκροτήματος Χειμερινοί Κολυμβητές.

ΠΟΙΗΣΗ
ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
Κυκλοφορεί το 9ο τεύχος
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... *Η άλλη άποψη στο βιβλίο*

δρίας **Ρήγκαν**. Όμως, πάντα αισιόδο-
ξαναβγήκε στη δουλειά του και τα
α του κέρδη του τα 'φαγαν στην
δα. Έκανε σχέδια να κάνουμε περιο-
μαζί και με προέτρεπε να κλείνουμε
ειές και να μην φοβόμαστε τίποτα
θα 'χαμε αυτόν στήριγμα. Εμείς, βέ-
, χωρίς καν μάνατζερ, ούτε μία μίνι
δεία στην Ελλάδα δεν μπορούμε να
ουμε. Μας θεωρούσε πασίγνωστους
άσημους καλλιτέχνες που διασκεδά-
ε τακτικά τους Έλληνες, και έτσι μας
αλούσε στις συναυλίες προς τέρψιν
αλών και άσπονδων φίλων μας.
λις ξεμπάρκαρε στην Αμερική, άκου-
α μπάντα που έπαιζε στο δρόμο. Τους
ξε, και αμέσως τον πήραν για μερικές
ς μαζί τους. Έφυγε γιατί έπρεπε να
ι κάποιον θείο του που τον περίμενε.
άρχισε η ζωή του εκεί. Οι περιοδείες
ίρχισαν αμέσως μετά τον πρώτο του
ο, το 1919, από την RCA Victor με τα
ούδια *Κακούργα Ελλάς* και *Ελληνική*
αυσις (το *Άιντε σαν πεθάνω τι θα πού-*
Γον προσκάλεσαν μετά από λίγους μή-
οι **Ράλληδες**, όπως διηγιόταν, και οι
οι έλληνες μαχαραγιάδες των Ινδιών
τον περίμεναν με ελέφαντες για να
οδηγήσουν στα παλάτια και στα χαρέ-

τους. «Κι εγώ, νέος ήμουν», έλεγε.
ινε εκεί 6 μήνες. Έπαιξε σε δύο ται-
στη μία έκανε τον σεΐχη, μαζί με την
έμορφη μεξικάνα ηθοποιό **Ριορίνα**, η
α πέθανε 27 ετών, και φαίνεται πως
ξε ένας μεγάλος του έρωτας. Οι δρα-
ιότητές του υπήρξαν πάρα πολλές και
ίλες και μπορούν να αποτελέσουν
κείμενο πολλών ερευνών στο μέλλον.
ούσε για τις ορχήστρες που συνεργά-
ε και δημιούργησε, για κάποια θεα-
ή ομάδα στο Χόλλυγουντ, για το και-
ργιο μοντέλο της Linkoln που αγόραζε
ε 2 χρόνια για να 'χουν καλό αυτοκίνη-
στις περιοδείες τους στην Αμερική.
ηγούσε ώς πέρσι, οπότε συνελήφθη
μα μια φορά οδηγώντας παράνομα τη
χρυσαφή Linkoln του, μοντέλο '87 πια, (στις ΗΠΑ απαγορεύεται η οδήγηση μετά τα 80-85). Ήταν φίλος του **Τσάρλυ Τσάπλιν** που του ανακάτευε τα μαλλιά, ο **Ντην Μάρτιν** άρχιζε με δικό του τραγούδι το πρόγραμμα της μπάντας του, ο **Κλαρκ Γκέημπλ** έμαθε απ' αυτόν τον ιδιαίτερο τρόπο δεσίματος της γραβάτας. Ο Αλ Καπόνε του έδωσε 5.000 δολλάρια γιατί μόνον αυτός ένα βράδυ ήξερε και τραγούδησε όλο το *O Solemio*, όμως δεν τον άφησε να πάει να τραγουδήσει στο κέντρο του **Μπόγκυ Τζο**. «Όμως εγώ», έλεγε, «του απάντησα ότι δεν έχω κάνει κακό σε κανέναν και δεν έχω λόγο να φοβάμαι», και πήγα. Και ο Μπόγκυ Τζο του έδωσε άλλες 5,000 για να μην υποληφθεί του Αλ Καπόνε. Χάρη σ' αυτόν, οι έλληνες μαγαζάτορες δεν πειράζονταν, κι ένα σωρό έλληνες μουσικοί έβρισκαν καταφύγιο στην τεράστια ορχήστρα που είχε δημιουργήσει στα δύσκολα χρόνια του οικονομικού κραχ. Ο **Φρ. Ρούσβελτ** φώναξε για πλάκα τον κηπουρό που κλάδευε τους θάμνους του Λευκού Οίκου να του κόψει με το κλαδευτήρι τα κατσαρά του τα μαλλιά, όταν τον προσκάλεσε στο γραφείο του για να τον τιμήσει. Διάβαζα κάποτε ότι ο γάμος κάνει καλό μετά τα 50, οπότε πρέπει να αποφεύγονται οι νέες και ξαφνικές συγκινήσεις και να εξασφαλίζεται μια σταθερότητα στον τρόπο διαβίωσης. Όμως οι έρευνες αυτές μάλλον θεωρούν δεδομένες τις καρδιακές και κυκλοφορικές ανωμαλίες που εμφανίζονται σ' αυτήν την ηλικία. Ο Κατσαρός άρχισε να έχει μικροπροβλήματα υγείας, στα 105, οπότε φαίνεται πιθανό ότι του έκανε καλό που έμεινε ανύπαντρος, παρά το ότι ήταν πάντα λάτρης των ωραίων γυναικών. Όταν τον φιλοξενούσαμε για 15 μέρες στη Θεσσαλονίκη, φροντίζαμε να ακολουθεί το καθημερινό του ωράριο, φαγητό στις 12.30, ανάπαυση ώς τις 5, μετά καμιά βόλτα, κρεβάτι στις 7.30 και έγερση γύρω στις 3.30 πριν το ξημέρωμα. Όμως ανακάλυψα ότι τηλεφωνούσε κρυφά, στα 99 του, σε κοπέλες της παρέας μας, με ιδιαίτερα τρυφερές εκφράσεις, και αντί να

Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΑΝ. ΚΟΝΔΥΛΗΣ)
ΓΙΑΚΟΜΠ ΜΠΟΥΡΚΧΑΡΤ
Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... *Η άλλη άποψη στο βιβλίο*

ξεκουράζεται, τις καλούσε στο δωμάτιό του, όπου τις διασκέδαζε με την κιθάρα του. Έβαζε πάντα πολύ αλάτι στο φαγητό του. Προτιμούσε τα λαχανικά αλλά του άρεσαν και τα παϊδάκια με μπόλικο λίπος, ενώ έτρωγε πολύ ψωμί. Θεωρούσε ότι το ψωμί βοηθάει να μην τρυπάνε τα κόκκαλα και από μικρός έτρωγε άσπρο και κριθαρένιο ψωμί μαζί, το άσπρο ως τυρί. Κάθε πρωί, τα τελευταία 50 χρόνια ήταν ο πρώτος πελάτης της λαχαναγοράς του Tarpon Springs, στις 5. Απολάμβανε, σαν να τα δοκίμαζε πρώτη φορά, κάθε μπουκιά φαγητού, κάθε ποτήρι νερού, κάθε κουβέντα. Μια απόλαυση που νιώθει κανείς στην αίσθηση του χρόνου στα τραγούδια του. Οι χρόνοι, τα μέτρα, όταν παίζει ο Κατσαρός, μοιάζουν να αρχίζουν να διαστέλλονται. Το 1988 ήταν σε πλήρη ακμή. Τον Στ. Καραμανιώλα, συνεργάτη των *Χειμερινών Κολυμβητών*, 77 χρόνων τότε, τον έβλεπε σαν ανιψούδι του και του φερόταν ανάλογα. Όταν ξανάρθε το 1995 με τον **Μιχάλη Αδάμ** ήταν εμφανώς καταβεβλημένος. Πολύ αδύνατος, όμως το ίδιο κομψός, κι επίσης κεφάτος και χιουμορίστας. Ενθάρρυνε τον **Στ. Ελληνιάδη** που ήταν ανύπαντρος. Τις ασκήσεις που έκανε κάθε μέρα πριν κοιμηθεί, για να κυκλοφορεί το αίμα, αμφιβάλλω αν μπορεί να τις κάνει άλλος εκτός απ' τον **Μελισσανίδη** και μερικούς ακόμα. Αγαπούσε το νερό, έκανε ώρες μπάνιο. Τσιγάρο τράβηξε μόνο μία ρουφηξιά στο 16 του, και δεν το ξαναδοκίμασε. Έγραψε όμως μερικά από τα ωραιότερα χασικλίδικα τραγούδια. Αυτό που μου έκανε ίσως τη μεγαλύτερη εντύπωση είναι το εξής: 99 πράγματα απ' τα 100 να πήγαιναν στραβά, αυτός θα διάλεγε το εκατοστό. Κι έτσι όχι μόνο το ευχαριστιόταν αλλά και δεν τραβούσε κανένα ζόρι. Ο Κ
κάσιος, ελληνικής καταγωγής φιλόσοφ
Γ. Γεωργιάδης ή Γκουρτζίεφ έλεγε ότι
ζητήσεις απ' τους ανθρώπους να δι
ξουν τον πόνο ή τη χαρά, σχεδόν όλοι
διαλέξουν τον πόνο και θα θυσιάσουν
χαρά. Και η πρώτη άσκηση που επέβ
στους μαθητές του ήταν το να μην εκφ
ζουν τα δυσάρεστα συναισθήματα. Ο
τσαρός φαινόταν να μην έχει δυσάρε
συναισθήματα. Όταν αναβλήθηκε η π
τη του συναυλία στη Θεσσαλονίκη λ
βροχής και έπρεπε να φύγει την άλλη μ
για να τραγουδήσει στο συνέδριο των
μοκρατικών –τελικά έμεινε και η συνα
έγινε– όλοι ήμασταν πολύ στενοχωρη
νοι. Αυτός καθόλου, και μας είπε: «Μ
στενοχωριέστε, παιδιά μου, εγώ έδινα
ναυλία το 1927 στη Νέα Ορλεάνη το μ
που δεν βρέχει ποτέ. Και έβρεξε. Όμ

ΣΥΝΑΝΤΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΚΑΤΣΑΡΟ

Ως λάτρης της φιλολογίας της Επιστημονικής Φαντασίας (όλο διαβάζεις, μελετάς / Voght, Spinrand, Dick, Henlein / και Bester...), επιτρέπω στον εαυτό μου να καλωσορίσει τον Γιώργο Κατσαρό, τον μύθο αυτόν που έρχεται από την «προϊστορία» του ελληνικού τραγουδιού και είναι κοντά μας σήμερα, και μαζί ευχαριστώ τον Παναγιώτη Κουνάβη, ο οποίος μετά από χρόνια ερευνών, που κι αυτές αγγίζουν το χώρο της Ε.Φ., τον βρήκε και τον έφερε στην Ελλάδα ύστερα από 61 χρόνια.

Ο Κατσαρός, σε πείσμα των καιρών ύστερα από 70 χρόνια συνεχούς παρουσίας στα μουσικά πράγματα, φαίνεται τόσο σύγχρονος που αρχίζεις να αναρωτιέσαι για τη φύση της πρωτοπορίας. Άνθρωπος της υπέρβασης, πριν απ' όλα του χρόνου, που τον οδηγεί στο να διατηρείται νέος, και του συναισθήματος, που τον οδηγεί σε μια εκφραστική λιτότητα στα όρια της σκληρότητας, τη στιγμή που είμαστε συνηθισμένοι να βλέπουμε κάτι τέτοιο είτε σαν εμπορευματική μελοδραματική σκληρότητα είτε σαν μια «αντεργκράουντ» έκφραση, εξαντλημένοι συνήθως στις προθέσεις της, μια υπέρβαση που του επιτρέπει να εκφράζεται άδολα, σαν ήρωας του Μπόρχες ή του φιλμ νουάρ.

Εδώ ας μου επιτραπεί να θυμηθώ το μικρό ποίημα του Νικόλαου Κάλα, «προς την αγάπη»:

Μόνον μετά,
αφού κατεννοήθη η ματαιότης κάθε καινούργιας
προσπάθειας
ο βίος έχει πιθανότητες να γίνει έξοχος
τα πράγματα τα όντα αρχίζουν να ζουν
μπορούν να καταλάβουν τη θέση που άλλοτε
η ελπίδα είχε κατακτήσει.

Ο Κατσαρός, ως χαμαιλέων, βυθίζεται και αντλεί έμπνευση από ποικίλα μουσικά είδη, απ' το ρεμπέτικο του προηγούμενου αιώνα, το δημοτικό, το επτανησιακό μέχρι την τζαζ, το μπλουζ, τη νοτιοαμερικάνικη μουσική, το μπελκάντο, μ' έναν τρόπο τόσο δημιουργικό που αναδύεται σαν βουτηχτής βαθιά νερά, σαν πουλί, σαν πλοίο του χρόνου, πείσμων γάιδαρος (ας θυμηθούμε το αριστούργημά του «το καημέ το γαϊδουράκι»), παραμένοντας ωστόσο πάνω απ' όλα εαυτός του, υποτάσσοντας το καθετί στην προσωπική τ έκφραση και δίνοντας τελείως νέες διαστάσεις στις πιο κλ σικές φόρμες.

Οι πηγές της δικής μου έμπνευσης και ο συγκερασμός δι φόρων μουσικών τάσεων στο συγκρότημά μας *Χειμερι Κολυμβητές*, με κάνουν να αισθάνομαι πως είμαστε μακρι του συγγενείς, χωρίς μ' αυτό να θέλω να κλέψω κάτι απ' α τόν, αλλά να τον αγγίξω λίγο, με συγκίνηση και απόλαυσ Όταν χωρίζαμε τη μέρα που τον γνώρισα, μου είπε το π ωραίο κομπλιμέντο που μου έχουν πει και δεν πρόκειται ξεχάσω ποτέ: «είσαι άνθρωπος εύχαρης που ξέρει να ευχ ριστιέται ό,τι του αρέσει».

Πρώτη φορά που κάνω τόσο άμεσα δηλώσεις για τον εα τό μου και νιώθω ότι αυτό οφείλεται στην ευχαρίστηση π τον είδα και τον άκουσα να παίζει την κιθάρα του και να τρ γουδά, όχι σαν κάτι μουσιακό, όπως πολλοί φοβούνταν ό θα 'ναι, αλλά σαν κάτι το πολύ σύγχρονο, και νιώθω ακόμ ότι αυτό που με πλημμύρισε με κάνει να μην με ενδιαφέρει τωρινή και η μελλοντική μου ενασχόληση με το τραγούδ και αυτό το αίσθημα είναι ίσως αυτό που θα μου το επιτρ ψει.

Τελειώνοντας, εκφράζω τη μεγάλη τιμή που αισθάνομαι ό μας κάνει με το να δεχτεί να τον πλαισιώσουμε στην πρώτ του εμφάνιση στη Θεσσαλονίκη, που είναι και η πρώτη τ επίσκεψη στην πόλη μας και εύχομαι να τον ξαναέχουμ γρήγορα κοντά μας.

Αργύρης Μπακιρτζή
Χειμερινοί Κολυμβητέ
(από τον χαιρετισμό του Αργύρη Μπακιρτζή στο ρεμπέτ όταν έπαιξαν μαζί με τους «Χειμερινούς» στη Θεσσαλονίκ

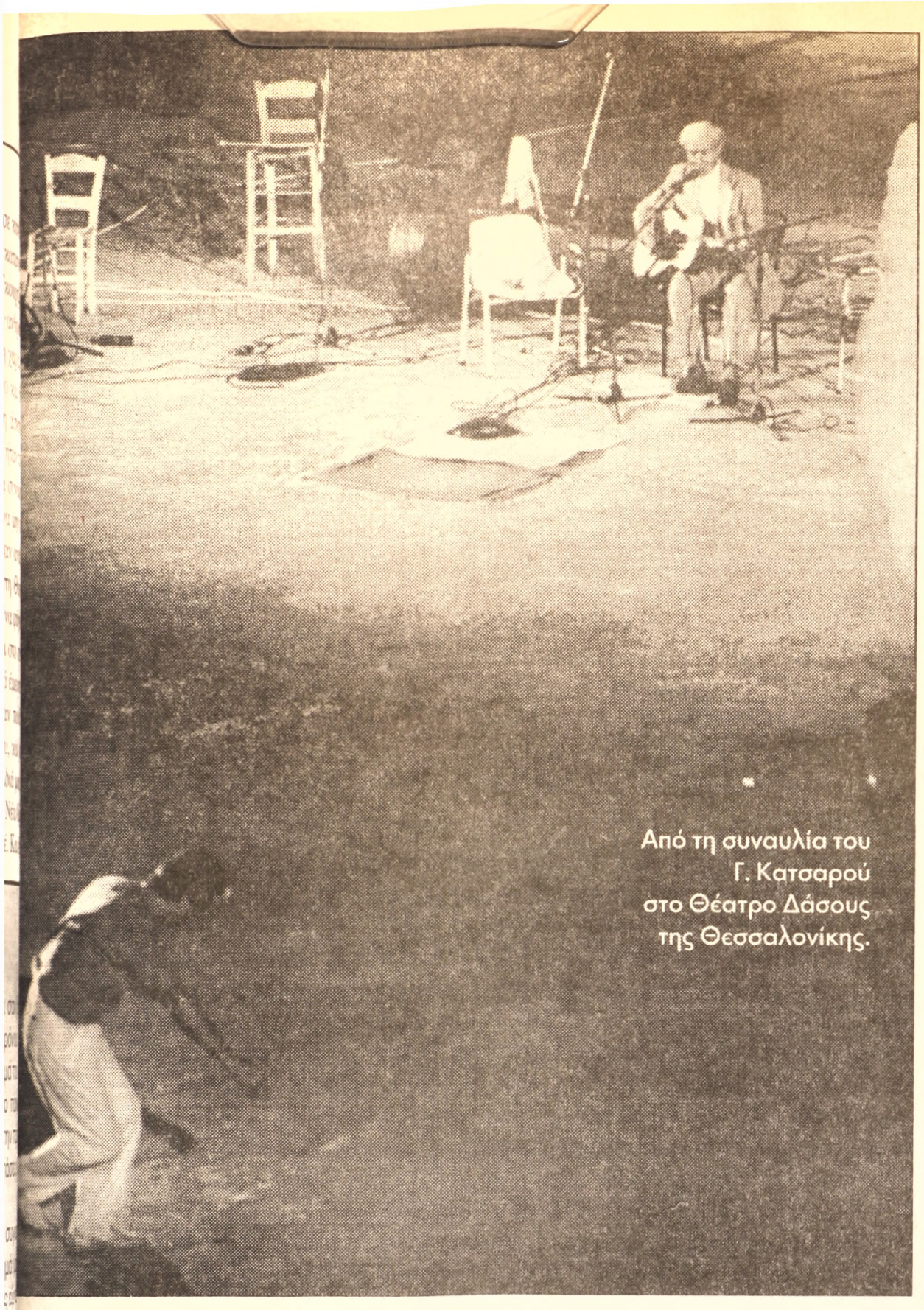

Από τη συναυλία του
Γ. Κατσαρού
στο Θέατρο Δάσους
της Θεσσαλονίκης.

κάνει καλό στους αγρότες». Και
πε ότι υπήρχαν τότε 100.000 Έλλη-
η Ν. Ορλεάνη, γιατί ήταν τόπος απο-
ής τους πριν από τη Νέα Υόρκη.
λοί ξαφνιάστηκαν όταν ο Κατσαρός
στην Ελλάδα, γιατί περίμεναν έναν
ό ρεμπέτη, κατά πως το μυαλό τους
χε πλάσει. Και συνάντησαν έναν άν-
ο του κόσμου, έναν bon viveur, με τα
ερα παπούτσια. Καθρέφτες, ντύσι-
ναδικό και γούστα μουσικά ποικίλα.
ούσε και ερμήνευσε μοναδικά βα-
εμπέτικα, αλλά και καντάδες. Τρα-
α ελαφρά από οπερέτες, ευρωπαϊ-
αι αμερικανικές επιτυχίες της επο-
.ά. Άκουγε, παρατηρούσε και θυμό-
Έκανε στην Αμερική επιτυχίες τα
ί ρεμπέτικα που άκουγε με τον ξά-
ό του έξω από τους τεκέδες, στα πε-
ρα της Αθήνας, κι όταν ξανάρθε το
για έξι μήνες στην Ελλάδα, διάση-
από την Αμερική, με δίσκους και επι-
ς, ξανάφερε στην επιφάνεια τον
ικό κόσμο που είχε περιφρονηθεί
ξεχαστεί, ιδίως μετά τον ερχομό των
προσφύγων και την κυριαρχία του σμυρ-
ναίικου, πολίτικου τραγουδιού. Όταν
έφυγε από την Ελλάδα νιώσαμε γύρω μας
ένα έντονο κενό. Κυριολεκτώ λέγοντας
ότι νιώσαμε να μας αφήνει γυμνούς ένα
σύννεφο, με υλική παρουσία, συναισθη-
μάτων που με διάφορους τρόπους, ατε-
λώς ίσως, προσπάθησα να περιγράψω
στο κείμενό μου. Αυτή την αίσθηση της
απώλειας θα νιώθουν πάντα όσοι τον
γνώρισαν. Ευχαριστώ τον υπουργό Πολι-
τισμού που τον τίμησε εκ μέρους της ελλη-
νικής πολιτείας στην κηδεία του, γιατί ξέ-
ρω καλά ότι θα το ήθελε πάρα πολύ.

Το κείμενο γράφτηκε σε λίγη ώρα με
σχεδόν αυτόματο τρόπο, και γι' αυτό δεν
είναι και πολύ συγκροτημένο. Με τον ίδιο
τρόπο γράφτηκε και το κείμενο που ακο-
λουθεί για το πρόγραμμα της συναυλίας
στο Θέατρο Δάσους της Θεσσαλονίκης.
Ελπίζω, όταν βρω τον καιρό, να απομα-
γνητοφωνήσω τις κασσέττες με τις διηγή-
σεις του και να επανέλθω. Αν και δεν μου
πέφτει λόγος, νομίζω ότι θα μπορούσε να
ανακηρυχτεί Άγιος.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ Ο 4ος ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΕΘΝΟΛΟΓΙΑ

εθνολογία

Περιοδική έκδοση της
Ελληνικής Εταιρείας Εθνολογίας
Τόμος 4/1995

Αθήνα
1996

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εύα Καλπουρτζή
Στα μονοπάτια των πηγών: Προτάσεις για την ανάγνωση του νοταριακού υλικού των Κυκλάδων 5-29

Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη
Προίκα και κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός στη Σάμο κατά τον 19ο αιώνα 31-66

Μαρίνα Πετρονώτη
Σύγχρονες Ελληνίδες, επιχειρηματίες: ανθρωπολογική ανάγνωση των στρατηγικών τους στη σφαίρα εργασίας 67-92

Βασίλης Νιτσιάκος
Τόπος, τοπικότητα και εθνική ταυτότητα: Η περίπτωση της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας 93-106

Ελευθερία Δέλτσου
Ο «ιστορικός τόπος» και η σημασία της «παράδοσης» για το έθνος-κράτος 107-126

Κωνσταντίνα Μπάδα
Η παράδοση στη διαδικασία της ιστορικής διαπραγμάτευσης της εθνικής και τοπικής ταυτότητας. Η περίπτωση της φουστανέλας 127-150

Ελευθέριος Π. Αλεξάκης
Η διαπραγμάτευση της συλλογικής ταυτότητας των Ελλήνων Βλάχων του Κεφαλόβρυσου (Μετζιτιέ) 151-170

Βιβλιοκρισίες - Βιβλιοπαρουσιάσεις
171-180

Χρονικά 181-191

ΜΟΥΣΙΚΗ

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΝΑΝΔΡΑΝΙΣΤΑΚΗ

Τα δεκάδες περιοδικά που προσφέρουν CD αυξάνουν τις κυκλοφορίες τους. Οι δισκογραφικές εταιρείες

CD με την οκά

«σπρώχνουν» ξανά στην αγορά τα ληγμένα προϊόντα τους. Ποιοι χάνουν, τελικά;

Μέσα στο 1996, διανεμήθηκαν, κυρίως από περιοδικά και δευτερευόντως από εφημερίδες, περίπου 20.000.000 CD! Αν λάβουμε υπόψη μας ότι το κάθε περιοδικό πωλείται περίπου στις 1.500 δραχμές και ότι το CD που προσφέρει κοστίζει γύρω στις 350 δραχμές, είναι εύκολο να συμπεράνουμε ότι το αλισβερίσι του Τύπου με τις δισκογραφικές εταιρείες παρήγαγε τη χρονιά που μας πέρασε έναν πακτωλό χρημάτων, που σίγουρα ικανοποίησε τους πάντες: τα δεκάδες περιοδικά που υπάρχουν χάρη στα CD που προσφέρουν, τις δισκογραφικές εταιρείες που ξεφορτώθηκαν επικερδώς τα «ληγμένα» εμπορεύματα που συνωστίζονταν για χρόνια στα ράφια τους και, φυσικά, τους καλλιτέχνες, οι οποίοι εισέπραξαν παχυλά ποσοστά, ακόμα και από τραγούδια που είχαν ξεχάσει ότι είναι δικά τους.

Αυτό το «πάντρεμα», λοιπόν, των περιοδικών με το τραγούδι μοιάζει να έχει δημιουργήσει μια κατάσταση πραγματικά ειδυλλιακή. Τόσο ειδυλλιακή που όχι μόνο έχει μετατρέψει τα περισσότερα περιοδικά σε διαμεσολαβητές CD και διαφημίσεων, αλλά έχει δημιουργήσει και συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού, ο οποίος πλήττει καίρια όσους, για λόγους ιδεολογικούς, ηθικούς ή άλλους, δεν επιθυμούν να εξαγοράσουν τους αναγνώστες τους. Τόσο ειδυλλιακή που, αν συνεχιστεί για πολύ, θα στραγγαλίσει τη δισκογραφική αγορά, μια που κανείς πλέον δεν θα έχει λόγους να αγοράσει το οποίο λίγους μήνες αργότερα θα προσφέρεται δωρεάν.

Αν αυτό το άκρως αποδοτικό πάρε-δ διαιωνιστεί, δεν είναι διόλου απίθ ύστερα από λίγα χρόνια, η δισκογρα παραγωγή να περιοριστεί σε συλλογές τυχιών ή σε δίσκους που κατασκευάζ με σκοπό να αποτελέσουν υλικό για μ ντικές συλλογές επιτυχιών, εξέλιξη πο θανότατα θα καταστήσει είδος προς φάνιση όσες καλλιτεχνικές προσπά δεν περιορίζονται στο έντεχνο πλα σμα εφήμερων σουξέ, αλλά επιχειρο παρουσιάσουν κάποιες πιο ολοκλη νες, πρωτότυπες και επεξεργασμένες σικές και στιχουργικές προτάσεις.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΚΑΤΟΠΟΥΛΟΣ -ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
«Τραγούδια για μικρές εβδομάδες»
Τραγούδια που τραγουδιούνται

Τα Τραγούδια για μικρές εβδομάδες είναι η πρώτη δισκογραφική δουλειά των **Μαρκατόπουλου**, που έχει συνθέσει τη μουσική και έχει κάνει τις ενορχηστρώσεις, και του **Χ. Παπαδόπουλου**, που έχει γράψει τους στίχους στα έντεκα από δεκατρία τραγούδια (τα άλλα δύο είναι σε στίχους του **Γιάννη Τσατσόπουλου**) και, αν ισχύει η λαϊκή παροιμία που ισχυρίζεται ότι «Η καλή μέρα από το πρωί φαίνεται», σίγουρα δεν θα είναι και η τελευταία τους.

Γιατί τα *Τραγούδια για μικρές εβδομάδες* είναι τραγούδια που με κάθε νότα, κάθε λέξη αποδεικνύουν ότι δεν είναι κατασκευές μηχανών, αλλά δημιουργήματα ανθρώπων που επιθυμούν να επικοινωνήσουν με άλλους ανθρώπους. Τραγούδια με μουσικές ολοζώντανες, ενορχηστρώσεις που δεν περιορίζονται στα συνηθισμένα μπουζούκια και ούτια, αλλά περιλαμβάνουν πλήθος οργάνων, και στίχους που δεν έχουν γραφτεί για να επιδείξουν τον ποιητικό οίστρο του δημιουργού τους, αλλά για να μεταδώσουν κάποια στοιχειώδη νοήματα, κάποιες ελάχιστες συγκινήσεις. Τραγούδια, τέλος, που διαθέτουν το σπάνιο πλέον χάρισμα του να μπορούν να τραγουδηθούν.

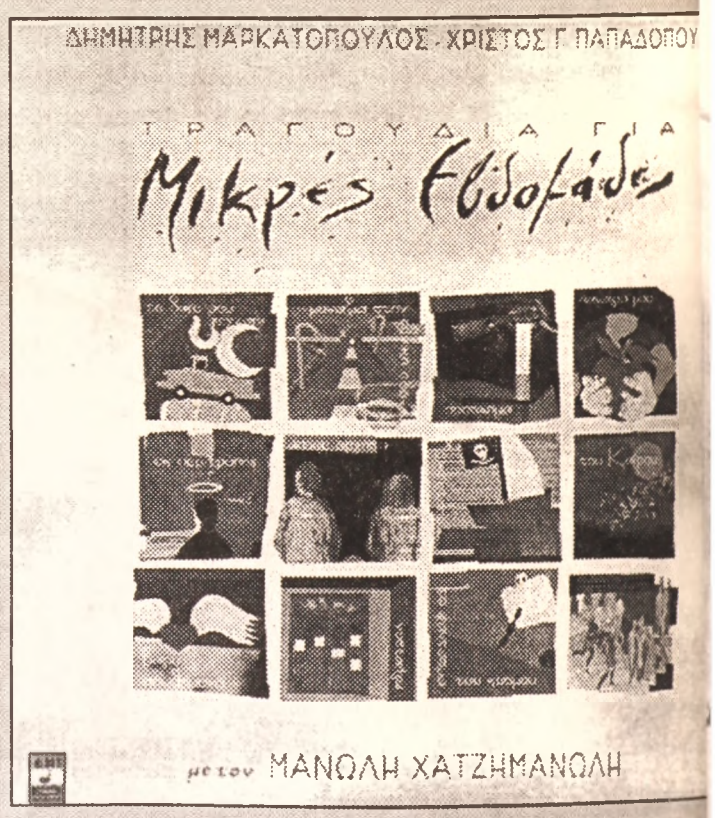

Τη θετική εικόνα του δίσκου συμπληρώνουν οι μεστές ερμηνείες του Μανώλη Χατζημανώλη, ο οποίος με την παρουσία του υπενθυμίζει το πάγιο πρόβλημα της υπερπροσφοράς σημαντικών φωνών, που, όμως, δύσκολα βρίσκουν τα τραγούδια που θα μπορούσαν να τις στηρίξουν και να τις αναδ ξουν. Αυτό, πάντως, δεν ισχύει για τον νεαρό τραγουδιστή των *Μικρών εβδ μάδων*, ο οποίος ευτύχησε να ερμηνεύσει μερικά θαυμάσια τραγούδια, ανάμ σα στα οποία ξεχωρίζουν το *Πρόσχημα*, το *Εκ περιτροπής*, το *Κουρσάρικο* κ το *Αιρετικό*.

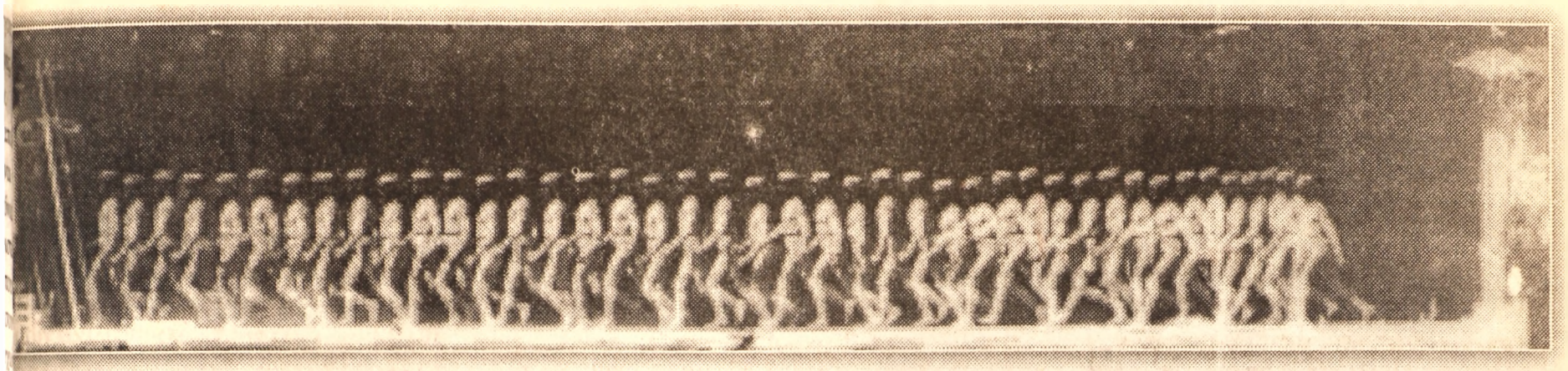

ne-Jules Marey, *Βάδισμα*, 1882.

Οι σταθμοί της Άνδρου

ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

του Γιάννη Σκοπετέα

Για άλλη μια χρονιά η έκθεση στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Άνδρου αποτελεί μείζον καλλιτεχνικό γεγονός. «Διαδρομές στο βλέμμα, σταθμοί στην ιστορία της φωτογραφίας» ο τίτλος της. Εκατόν τριάντα έργα δημιουργημένα από 20 σπουδαιότατους αλλοδαπούς και 6 Έλληνες φωτογράφους, από την απαρχή της φωτογραφίας, 171 χρόνια πριν, έως σήμερα.

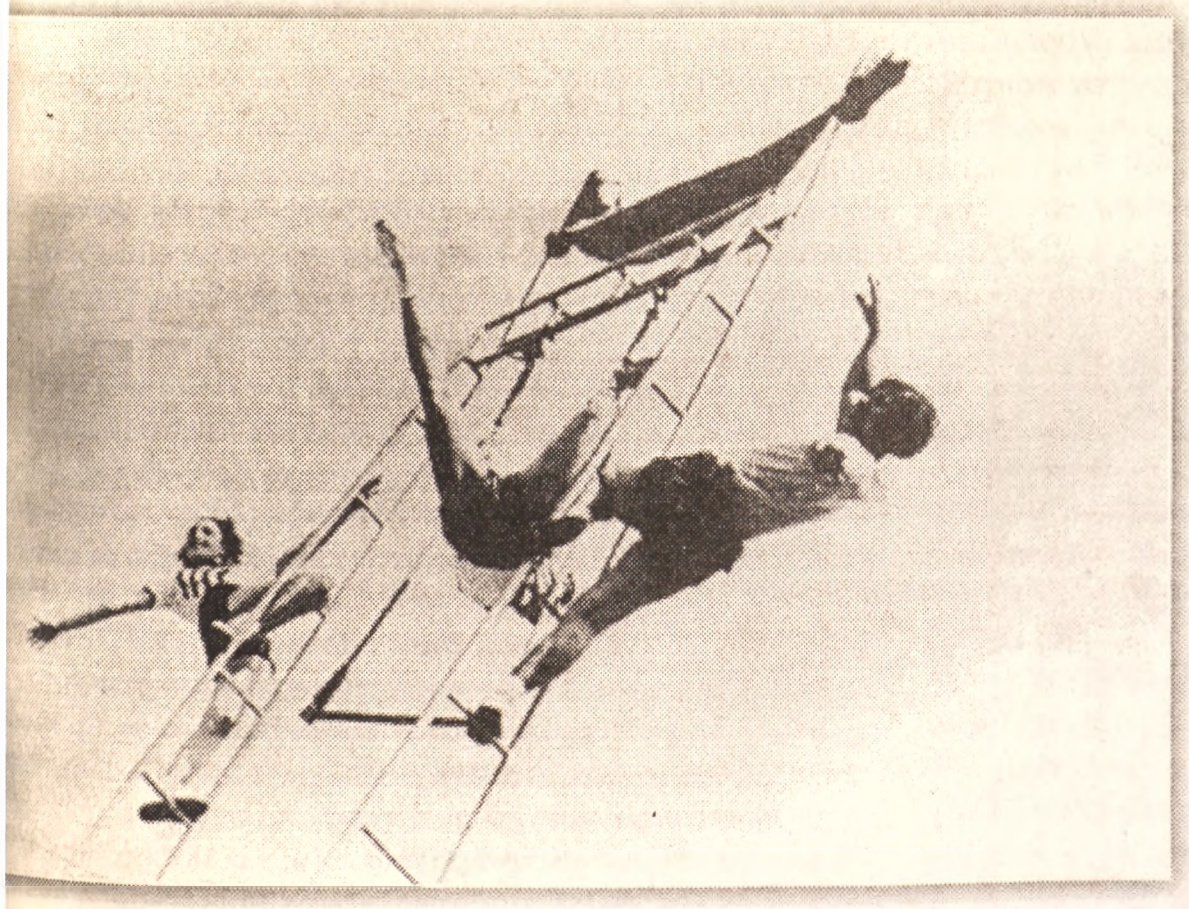

Alexandre Rodtchenko, *Γυμναστική*, 1932.

Η σπουδαιότητα της έκθεσης, που ξεκίνησε το προηγούμενο Σαββατοκύριακο στο Μουσείο **Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή**, τεκμαίρεται και από τη θεματολογία της και από τα ονόματα των δημιουργών αλλά και από τους διοργανωτές της: ο πρώην διευθυντής του Εθνικού Κέντρου Φωτογραφίας της Γαλλίας **Robert Delpire** και η υπεύθυνη του φωτογραφικού αρχείου του Μουσείου Μπενάκη **Φανή Κωνσταντίνου** συνέδραμαν τον **Κυριάκο Κουτσομάλλη** και την **Ελισάβετ Πλέσσα** στη συγκέντρωση του υλικού και τα συνοδευτικά κείμενα.

Η περιπέτεια της φωτογραφικής εικόνας έχει ήδη διατρέξει πολλά χιλιόμετρα από τη δεκαετία του 1820, οπότε ξεκίνησε μέσα στο εργαστήρι του **Niepce**: η δαγγεροτυπία, η καλοτυπία, το κουτί της Κόνταξ, η πρώτη μικρή Λάικα, η έγχρωμη φωτογραφία, όλα αυτά τα άλματα τεχνικής που σημάδεψαν εποχές, κοινωνίες και ρεύματα.

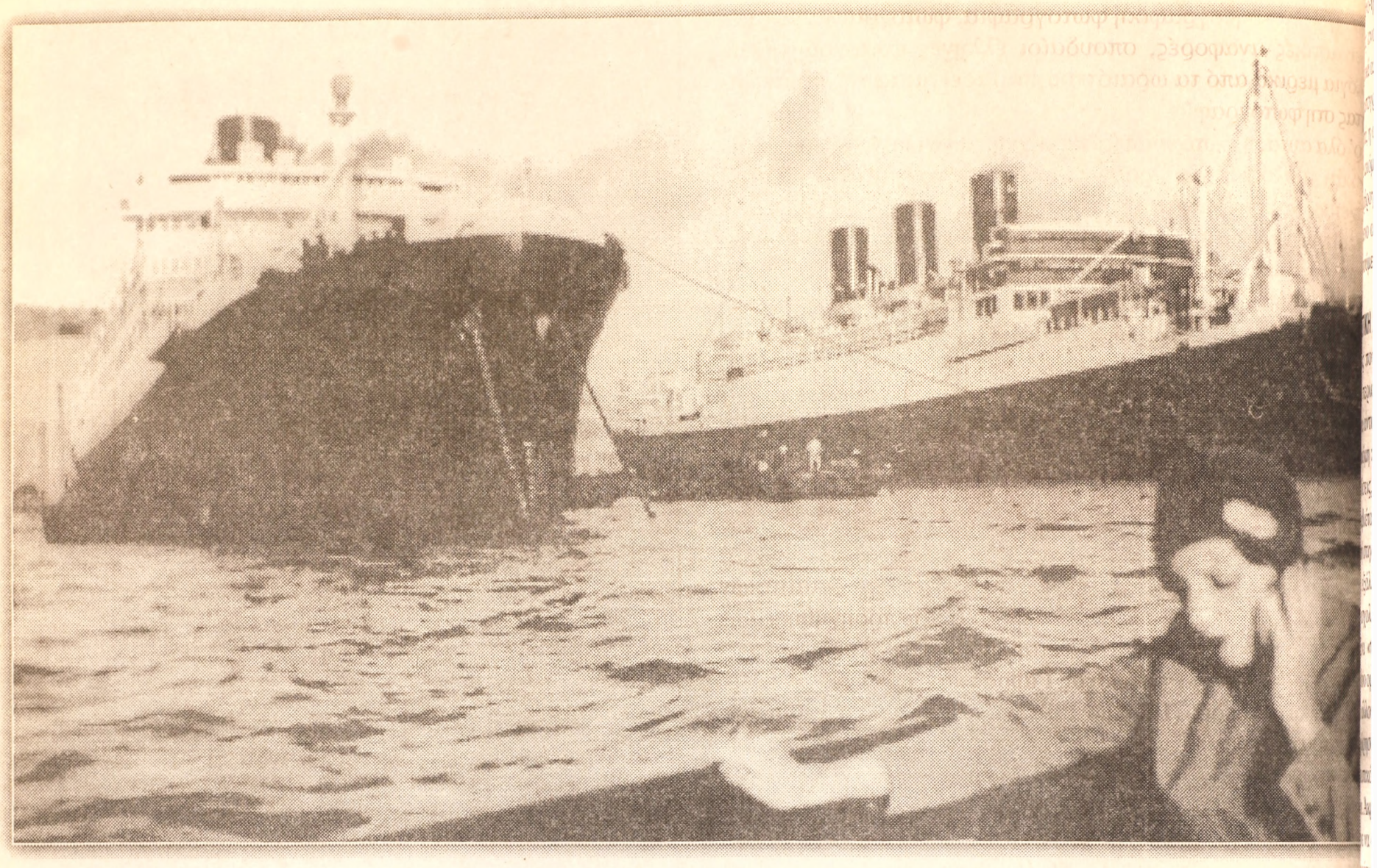

Jacques-Henri Lartigue, *Η Bibi στη Μασσαλία*, 1928.

Ταυτόχρονα, σ' όλες τις φάσεις εμφανίζονταν καλλιτεχνικές προσωπικότητες που έβαλαν τη σφραγίδα τους στην τέχνη της «ακίνητης εικόνας». Επρόκειτο για καλλιτέχνες προερχόμενους απ' άλλους χώρους ή για επαγγελματίες φωτογράφους ή απλώς για ανθρώπους με καλλιτεχνική παιδεία και αναζητήσεις. Είκοσι από τις σπουδαιότερες αυτές προσωπικότητες υπόσχεται να μας γνωρίσει το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Άνδρου και ο διευθυντής του Κυριάκος Κουτσομάλλης.

ΟΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

«Ταξιδεύοντας», σημειώνει ο Κυριάκος Κουτσομάλλης, «ας σταθούμε στα αριστοτεχνικά πορτραίτα του δασκάλου της προσωπογραφίας **Nadar** (1820-1910), στα εξωτικά στιγμιότυπα του **Beato** (1825-1903), στα κινητικά χρονοφωτογραφικά του **Marey** (1830-1904), στα ποιητικά τοπιογραφήματα του **Atget** (1857-1927), στις πικτοριαλιστικές εικόνες του **Demachy** (1859-1936), στις πρώτες έγχρωμες φωτογραφίες των αδελφών **Auguste** και **Louis Lumiere** (1862-1954 και 1864-1948), στις εθνογραφικές του **Curtis** (1868-1952), στις ιστοριογραφικές του **Casasola** (1874-1938), στις κοινωνικές φωτογραφίες του **Ghisoland** (1878-1939), στις κονστρουκτιβιστικές του **Rodtchenko** (1891-1956), στις ανεκδοτολογικές του **Kertesz** (1894-1985), τις νοσταλγικές του **Lartigue** (1894-1986), στα μαγικά τοπία του **Sudek** (1896-1976), στις αριστουργηματικές φωτογραφίες της διεισδυτικής ματιάς του μεγάλου κλασικού αυτής της τέχνης **Cartier-Bresson** (1908-), στις διασκεδαστικές του **Doisneau** (1913-1954), στις φωτοειδησεογραφικές του **Capa** (1913-1954) και του **Smith** (1918-1978 νεορεαλιστικές του Gia-comelli (1925-), στις φωτογρα «κραυγές αγωνίας» του κορυφαίου φωτορεπόρτερ Sa (1944-), στις μυστηριώδεις εικόνες της εφήμερης ομορφι **Sarah Moon** (1938-)...».

Για το ελληνικό μέρος των εκθεμάτων η Φανή Κωνσταν γράφει: «Οι έξι έλληνες φωτογράφοι που παρουσιάζονται α λούν ισάριθμους σταθμούς στην πορεία της ελληνικής φωτ φίας μέσα στον 20ό αιώνα (1925-1970)... Η εικόνα της Ελλ είναι ο κρίκος που συνδέει το έργο τους, όπως αυτή διαμορ ται από την ιδεολογία της εποχής τους, τις κοινωνικές και π κές συνθήκες και τις γενικότερες συνθήκες της τέχνης.

»Την ιδεαλιστική Ελλάδα της **Nelly**, τροφοδοτημένη από τ σθητισμό του Μεσοπολέμου και το μεγαλοϊδεατισμό των εθν επιδιώξεων της εποχής, διαδέχονται οι ρεαλιστικές εικόνε πείνας και της αντίστασης του **Μελετζή** (1906-), του **Μπα** (1920-) και της **Παπαϊωάννου** (1898-1990), που υμνούν σε επικό ή λυρικό διαχρονικές ανθρωπιστικές αξίες, για να ακ θήσει η ήρεμη ματιά του **Χαρισιάδη** (1911-1993), εκφράζ την πίστη και την ελπίδα της νέας μεταπολεμικής εποχής.

»Τέλος, η άχρονη και σχεδόν μαγική εικόνα της Ελλάδας τον ελληνοαμερικάνο **Μάνο** (1934-) αποτελεί την κατά ενός σημαντικού φωτογράφου πέρα από σύνορα».

Τελικό αποτέλεσμα, τρεις όροφοι άριστα διαρρυθμισμένοι να φιλοξενούν σε κάθε αίθουσά τους και μια ενότητα δημιο μάτων και δημιουργών: φωτορεπορτάζ, πρωτοπορεία, μεγ

υργοί, εθνο-ηθογραφική φωτογραφία, φωτογραφία με άμε-
ικαστικές αναφορές, σπουδαίοι έλληνες φωτογράφοι, με
όγια μερικά από τα ωραιότερα παραδείγματα της μοντερνι-
ας στη φωτογραφία.
' όλα αυτά, η φωτογραφία ως τέχνη, κι όχι μόνο ως τεχνική,, κάτι που ακόμη και πρόσφατα αμφισβητήθηκε στην Ελλάδα χετική αρθρογραφία από εικαστικούς) όπως είχε γίνει από ροηγούμενο ακόμη αιώνα από τον Μπωντλέρ και σύγχρο-ου διανοούμενους.

ΙΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ» ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

σβητήσεις που σίγουρα δεν θα υπήρχαν αν οι ζωγράφοι δαν λίγο περισσότερο πάνω από φωτογραφίες, όπως αυτές θεσης, κι αντιλαμβάνονταν ότι η πραγματικότητα μπορεί να αστεί ακόμη και με την πιο απλή και άμεση καταγραφή της ς επεμβάσεις, τεχνάσματα και φιοριτούρες) αρκεί η φωτο-ία να τραβιέται στον κατάλληλο χώρο και χρόνο: δηλαδή την *τασιστική στιγμή»*.
το θέμα, εξάλλου, της σχέσης φωτογραφίας και εικαστικών όταν ν' ασχοληθεί το στρογγυλό τραπέζι που προηγήθηκε των νίων. Ένα «τραπέζι» που μεταβλήθηκε σε «one woman's καθώς δύο ομιλητές (**Κώστας Γαβράς** και **Νίκος Κεσσανλής**) αν και οι άλλοι δύο (**Πλάτων Ριβέλλης** και **Γιάννης Δήμου**) ιπ-ά παραχώρησαν τα 3/4 του χρόνου στις παρεμβάσεις της πολυ-ύς προσωπικότητας της **Ελένης Γλυκατζή - Αρβελέρ**, η οποία οηδρευε. Άκρη βέβαια δεν βγήκε, καθώς η πρόεδρος του τρα-ύ επέμενε να ασκεί κριτική επί των ομιλιών(!) των δύο σημα-ν φωτογράφων και δασκάλων, ανακατεύοντας διαφορετικά ματα, σκέψης και προσέγγισης της εικόνας. Έτσι, η πρύτανις νεπιστημίου της Ευρώπης κα Αρβελέρ επέμενε σε μια ιστορι-νωνιολογική προσέγγιση της φωτογραφίας στο πλαίσιο συνο-ης ιστορίας των τεχνών, ο διευθυντής του Φωτογραφικού Κέ-Σκοπέλου Γιάννης Δήμου αναφέρθηκε πιο πολύ στη φωτο-ία ως μέσο επικοινωνίας και ως αναπαραγωγίσιμο έργο τέ-ενώ ο πρόεδρος του Φωτογραφικού Κύκλου Πλάτων Ριβέλλης ε τις διαφορές και τις ομοιότητες του εικαστικού με το φωτο-ικό έργο ως προς τη σχέση τους με τα υλικά τους και το χρόνο. μια συζήτηση που είχε πάρα πολλά ενδιαφέροντα σημεία, αλ-υ αδυνατούσε να οργανωθεί σε ενιαίο σύνολο συμπερασμά-όγω της ανομοιογενούς σκέψης των τριών ομιλητών.
κατακλείδι μπορούμε να πούμε ότι η έκθεση *Διαδρομές στο ια, σταθμοί στην ιστορία της φωτογραφίας* είναι κατ' αρχήν μια ση οπτικής απόλαυσης. Εκατόν τριάντα αριστουργηματάκια 26 ευφυείς καλλιτέχνες.
όκειται ακόμη για μια έκθεση διδακτική μέσα στους τέσσερις ους του Μουσείου Γουλανδρή, και στις σελίδες τού άψογα επι-μένου καταλόγου ακόμη και ο πιο αδαής μπορεί να αποκτήσει αλή γνώση της φωτογραφικής περιπέτειας ώς τα μέσα περίπου ιώνα μας, πριν δηλαδή οι εικαστικές τέχνες αρχίσουν να αλλη-ηθιούνται ως προς τα μέσα και τους τρόπους.
όκειται, τέλος, για μια έκθεση νομιμοποιητική. Το Μουσείο της ρου τόλμησε κάτι που ούτε η Εθνική Πινακοθήκη ούτε κανένας ς φορέας με ανάλογα καθήκοντα έχει κάνει. Επικύρωσε τη φω-αφία, την καθαρή φωτογραφία του φακού, του φιλμ και του φω-αφικού χαρτιού, ως ισότιμη των υπολοίπων τεχνών, προσφέρο-στους φιλότεχνους μια ολοκληρωμένη και στέρεη άποψη. ν καιρός να γίνει κάποτε κι αυτό στην Ελλάδα. Η έκθεση θα κέσει έως τις 21 Σεπτεμβρίου.

THEODOR ADORNO

Η Κοινωνιολογία της Μουσικής

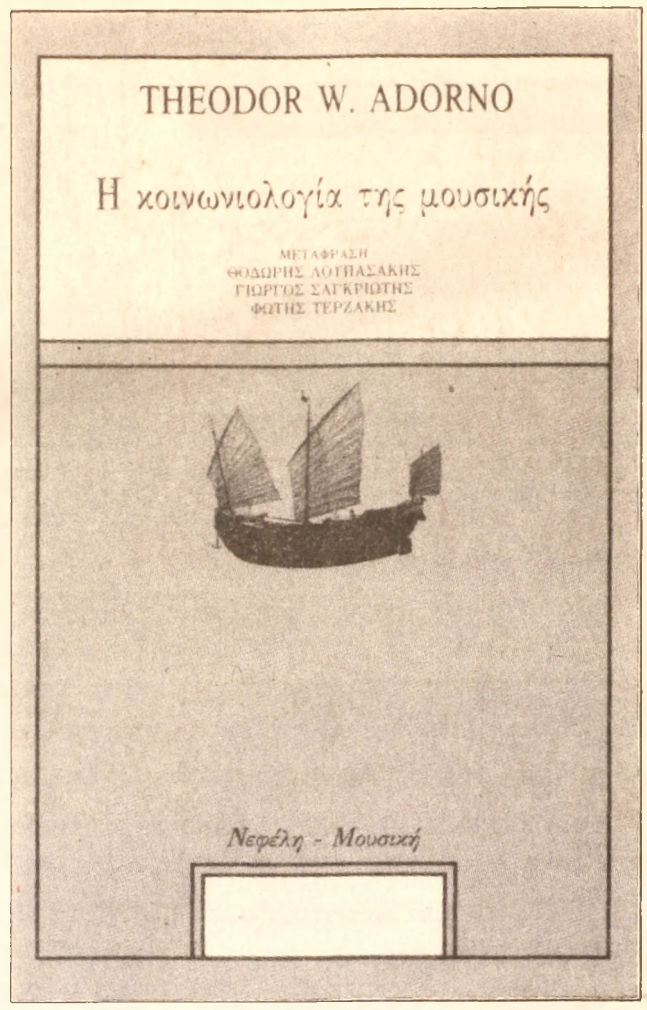

Ένα απάνθισμα από τα μουσικολογικά
κείμενα του Th. W. Adorno, όπου
ο αναγνώστης συναντά από λεπτούς
φιλοσοφικοαισθητικούς στοχασμούς μέχρι
δύσκολες τεχνικές αναλύσεις της γλώσσας,
της Νέας μουσικής, από μονογραφίες που
αφορούν ένα συγκεκριμένο συνθέτη (Μάλερ),
μέχρι αναλύσεις της κοινωνικής λειτουργίας
της σύγχρονης μαζικής κουλτούρας,
της ελαφράς μουσικής, της τζαζ,
της κλασικής μουσικής.

ένα ακόμη σημαντικό βιβλίο
στη μουσική σειρά της ΝΕΦΕΛΗΣ

* * *

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... *Η άλλη άποψη στο βιβλίο*

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680, Τηλ. 36.07.744 - FAX: 36.23.093
ΣΤΟΑ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΕΖΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 5, ΑΘΗΝΑ 10 564, Τηλ. 32.22.846

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ

Μόνο όσοι αρχιτέκτονες κάνουν «καλή σεμνή αρχιτεκτονική αξίζει να προσεχτούν, να κρατήσουν επαξίως το παλιό όνομα του «μάστορα». Οι άλλοι; Δεν νομίζω πως θα μείνουμε από λέξεις...

Απειλούμενο είδος

στον Γ.Δ.

Υπάρχει πάντα μια αίσθηση του ανέφικτου στην ελληνική αρχιτεκτονική, που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στις γενικότερες πολιτισμικές και οικονομικές συνθήκες του τόπου. Οι πιο συνειδητοποιημένοι αρχιτέκτονες έχουν έτσι συνεχώς τη γεύση ενός απελπισμένου ηρωισμού, θεμελιωμένου στην επίγνωση του τεράστιου αγώνα που χρειάζεται κάθε φορά για την ολοκλήρωση και του απλούστερου έργου.

Αυτή η αίσθηση τους ξεχωρίζει από άλλους «μηχανικούς», που μπορεί εξίσου να ασχολούνται με οικοδομές και τεχνικά έργα. Τους ξεχωρίζει και τους τοποθετεί σε εντελώς άλλη κατηγορία, σαν κάτι αδιευκρίνιστο, παράδοξο – ίσως ένας αναχρονισμός.

Όλοι μας φυσικά ξέρουμε πως υπάρχουν εξαιρέσεις, ίσως περισσότερες απ' ό,τι θα θέλαμε να παραδεχτούμε. Γιατί το πλουραλιστικό μας σύστημα παράγει όλων των ειδών τα άνθη: από στυγνούς επαγγελματίες έως υποκριτές που καμώνονται τις «καλλιτεχνικές φύσεις» για να γοητεύουν την πελατεία με φούμαρα. Αυτοί πάντα θα υπάρχουν, απαραίτητο αντιστάθμισμα, ίσως βάση, απ' όπου ξεπηδούν οι «άλλοι», αρνητές μιας τέτοιας πορείας (αν προτιμάτε, μοίρας).

Υπάρχει βέβαια η αφορμή για τις παραπάνω απόψεις. Σε τυχαία συνάντηση στο δρόμο –εκεί που συμβαίνουν όλα τα ωραία– βρέθηκα να συζητώ με παλιό φίλο αρχιτέκτονα, που είχα να δω πολύ καιρό. Το γραφείο του, μου είπε, ήταν πλάι. Θα ήθελα να το δω από μέσα; Υποψιάστηκα μια αδιόρατη επιθυμία προβολής και επίδειξης, αλλά δέχτηκα την πρόσκληση. Το γραφείο (διώροφο νεοκλασικό) άξιζε πράγματι τον κόπο. Του είπα πως τον ζηλεύω και μου απάντησε πολύ απλά ότι αυτό ήταν το «σπίτι» του (κι αυτό τα έλεγε όλα). Κοιτώντας φευγαλέα σχέδια και φωτογραφίες ένα γύρο, απόρησα αν έχει δημοσιεύσει δουλειά του. Όχι, είπε. Δεν τον ενδιαφέρει, δεν θέλει να κάνει διαφήμιση, ποτέ δεν δημοσίευσε τίποτα.

Τον κοίταξα. Μόλις μου είχε εκμυστηρευτεί ότι δεν έχει καθόλου δουλειές, ότι κάθεται. Έτσι, απλά και ήρεμα, σαν να έκανε μια διαπίστωση για κάποιον άλλο. Θυμήθηκα την προηγούμενη φορά που τον είχα δει: σε κάποια άγρια παραλία, μόνο του με μια βάρκα στην ερημιά, με το ίδιο απόμακρο βλέμμα. Και τότε πάλι συζητούσε ήρεμα ότι είχε προτιμήσει να αφήσει το γραφείο του δύο μήνες και να χαθεί εδώ ψαρεύοντας, μια και δεν είχε δουλειά στην Αθήνα. Άρα αυτό του συνέβαινε, αν όχι συχνά, τουλάχιστον με κάποια περιοδικότητα. Αλλά δεν του περνούσε από το μυαλό να αλλάξει ρότα.

Πεισματική εθελοτυφλία; Μαζοχισμός; Αυτοκαταστροφικές τάσεις; Αδύνατο να καταλάβω, πώς ένας από τεκμήριο λογικός άνθρωπος σήμερα μπορεί να έχει την πολυτέλεια να αδιαφορεί για προσωπική προβολή και διαφήμιση, όταν τα πάντα πλέον εξαρτώνται από τα μέσα επικοινωνίας. Δηλαδή, αγνοώντας ότι υπάρχεις όσο βρίσκεσαι κάτω από τα φώτα των προβολέων. Και καλά να είσαι κανένας κροίσος, οπό αρχιτεκτονική σου είναι πασατέ (υπάρχουν και αυτοί). Αλλά ο φίλος φαινόταν κάτοχος τέτοιας «επιφάνει Μπορεί να είχε κάποιο μικροεισόδημα να καλύπτει τα βασικά, αλλά τίποτα πα πέρα. Ήταν λοιπόν ζεμένος στο μαγκ πήγαδο και όμως διάλεγε να κρατά στάσεις, να μένει στη σκιά.

Ήξερα κάπως τη δουλειά του, έβλεπα πιο πρόσφατα έργα του. Άξιζα προσεχτούν, ήταν αυτό που λέμε «κ σεμνή αρχιτεκτονική». Την κρατ όμως κλεισμένη στο εσωτερικό του φείου του, προτιμώντας να διηγείται οι ιδιοκτήτες ήρθαν μετά και τα ρήμ όλα. Αν ήταν όμως κάποιος «επώνυμ κάποιος «σινιέ», θα μπορούσε να πατ πόδι, να κάνει πείσματα και σκηνές, κ σώσει το έργο του από τέτοια ταπείνω

Υπέφερε, αλλά προτιμούσε να κρατ τη σιωπή του με ένα σήκωμα των ώ Πόσοι άραγε είναι σαν και αυτόν; Ν ναι άλλοι τριάντα-πενήντα σε όλη τη χ του μειδιάματος; Εμένα πάντως, και τ λίγοι να είναι (περίπου 3 στους 1.000), κάνουν. Λέω να πάω στο υπουργείο Γε γίας και να καταθέσω αίτηση για να κ χθούν *απειλούμενο είδος*. Σύμφωνα με θνείς συμβάσεις να τους βρουν «κατ γιο», να βάλουν γύρω ταμπέλες ποι απαγορεύουν το κυνήγι, να τους φρ ξουν ως κόρη οφθαλμού. Μήπως και σ ξουν στις πιέσεις των καιρών και κατ ρουν να διαιωνιστούν – κάπως.

Γιατί είναι η μόνη μας ελπίδα, αν και γοι το καταλαβαίνουν. Μόνο αυτοί έχ δικαίωμα να κρατήσουν επάξια το πο όνομα του «μάστορα». Οι άλλοι; Δεν ν ζω πως θα μείνουμε από λέξεις. Οι πιο γαλόσχημοι διαφημιστές ας βαφτισ «αρχιτέκτονες-promoteurs», «αρχιτέκ νες-διαχειριστές δομημένου χώρου», « χιτέκτονες-μηχανικοί χτισμένων ορα των», και οι πιο ταπεινοί και ευσυνείδη οι λίγο-πολύ συμβιβασμένοι, ας βαφ στούν «αρχιτέκτονες-εργάτες της γ «αρχιτέκτονες-τεχνικοί οικοδομών». να ξέρουμε για τι πράγμα μιλάμε.

ΘΕΑΤΡΟ

Δουλειά συνόλου και παράδοση σ' ένα εθνικό θέατρο

της ΔΗΩΣ ΚΑΓΓΕΛΑΡΗ

Λετά τις Ευτυχισμένες Μέρες του Μπέκετ σε σκηνοθεσία ητερ Μπρουκ, ο Βασιλιάς Ληρ του Σαίξπηρ από το Βασιλικό θνικό Θέατρο της Αγγλίας σε νοθεσία Ρίτσαρντ Άιρε και το σοί των σκλάβων του Μαριβώ από το Πίκκολο Τεάτρο του Μιλάνου και τον Τζόρτζιο Στρέλερ.

Για λοιπόν που η πολιτιστική θεατρική Θεσσαλονίκη μας παρηγόρησε επιτέλους με τρεις παραστάσεις που χαράχτηκαν στη μνήμη μας. Έχω ήδη καταγράψει υγκίνησή μου από τις *Ευτυχισμένες ες* (*Αντί*, 25/4/97).

ον (ωραίο αλλά εφήμερο) χώρο της θήκης 1 του Οργανισμού Λιμένος σαλονίκης παρουσιάστηκε ο *Βασι-Ληρ*. Η σκηνή με τους θεατές στις ς πλευρές της μοιάζει, αν και μακρόη, με εξέδρα ρινγκ, αλλά και μιμείται τροθέσεως τη διάταξη θέσεων του τανικού κοινοβουλίου. Στο σκηνικό τόζει η πύλη του παλατιού και το μαστενο τραπέζι, με τις καρέκλες γύρω ω: Εδώ θα λάβει χώρα η μοιρασιά του ιλείου. Στην τρίτη πράξη της θύελλας, μέσα σε κεραυνούς και αστραπές, η πύλη θα πέσει εκκωφαντικά στη γυμνή σκηνή, ακολουθώντας την πτώση του γερο-βασιλιά κι ένας τοίχος ανάγλυφος με τρεχούμενα νερά θα πάρει τη θέση της.

Η παράσταση αρχίζει πριν ακόμη ακουστεί το σαιξπηρικό κείμενο, όταν το βλέμμα του θεατή εστιαστεί στη φιγούρα του νεαρού άντρα που σπάει τη μονοχρωμία του σκηνικού, καθισμένος σε μια γωνιά του τραπεζιού και διαβάζει κάτω από το φως ενός κεριού. Αργότερα θα αναγνωρίσουμε στο πρόσωπό του τον Έντγκαρ· έναν εκ των δύο που θα κυβερνήσουν στο τέλος τον «ριμαγμένον τούτο τόπο»: σ' αυτόν τον Ληρ το κράτος δικαίου περνάει μέσα από το βιβλίο...

Η τραγωδία του Κινγκ Ληρ (πρωτοπαίχτηκε περί το 1605 και δημοσιεύτηκε το 1608), τη δεσπόζουσα πλοκή της οποίας ο Σαίξπηρ εμπνεύστηκε από διάφορες πηγές –μεταξύ των οποίων και το έργο *The True Chronicle History of King Lier*, αγνώστου συγγραφέα που παίχτηκε το 1594– και τη δευτερεύουσα από την *Αρκαδία* (1590) του Sir **Philip Sidney**, συνενώνει την απλότητα και τη σοφία του παραμυθιού με το τραγικό μέγεθος και την υψηλή δραματική ποίηση. Στη σκηνοθεσία του **Άιρε** η δομή του έργου ξετυλίγεται με απόλυτη καθαρότητα. Οι μετακινήσεις των προσώπων στο χώρο και ο ρυθμός τους χαράζουν μια αόρατη τελετουργία κι άλλοτε θυμίζουν κινηματογραφική γραφή. Το οικείο συναντά ανά πάσα στιγμή το καθολικό. Οι έξοχοι ηθοποιοί του Βασιλικού Εθνικού Θεάτρου είναι οι μεγάλες σαιξπηρικές μορφές και συγχρόνως πρόσωπα του δικού μας ιστορικού χρόνου. Συγκλονιστικός και ανθρώπινος Ληρ ο **Ίαν Χολμ**, καθώς διαγράφει τη δραματική πορεία του Ληρ από τη φιλαυτία ώς την «*άγρια χλεύη κάθε εσχατολογίας*». Κορυφαία στιγμή ο γυμνός, τρελός Ληρ της τρίτης πράξης. Για έναν «πικρό τρελό» είχε κάνει λόγο ο Τρελός στην πρώτη πράξη: Ο σκηνοθέτης είδε τον γελωτοποιό ως alter ego του Ληρ και ανέθεσε το ρόλο στον ασπρομάλλη **Μίκαελ Μπράυαντ**. Ποτέ τα πρόσωπα δεν ερμηνεύονται μονοσήμαντα. Μια νεαρή κοπέλα που κλαίει σπαραχτικά στην α' πράξη η Κορντέλια, μεταμορφώνεται σε Ζαν Ντ' Αρκ στην τέταρτη σκηνή της δ' πράξης. Αλλά και οι κακές αδελφές εδώ δεν αντιμετωπίζονται μανιχαϊστικά· τους επιτρέπεται να ξεσπάσουν στο κλάμα ενός εσωτερικού πένθους την ώρα της σύγκρουσης με τον πατέρα.

Τα κοστούμια συνθέτουν παράξενα και αρμονικά τους χρόνους: με αέρα εποχής τα ανδρικά, σε σύγχρονη γραμμή τα γυναικεία. Κι από την αγγλική αναγέννηση μεταφερόμαστε κάποτε στους φλαμανδούς ζωγράφους, στους πίνακες ενός **Βαν Ντάυκ** ή ενός **Σνάυντερς**, όπως όταν επιστρέφει ο Ληρ με τους κυνηγούς απ' το κυνήγι.

Ωστόσο, στο δεύτερο μέρος η παράσταση πλατιάζει. Παραταύτα, πρόκειται για μια ξεχωριστή θεατρική εμπειρία που μας επιτρέπει επιπλέον να αντλήσουμε χρήσιμα συμπεράσματα για το τι σημαίνει δουλειά συνόλου και παράδοση σ' ένα εθνικό θέατρο.

• *Στο επόμενο τεύχος η κριτική για το Νησί των σκλάβων από το Πίκκολο Τεάτρο, σε σκηνοθεσία Στρέλερ.*

Πανόδιον

ΑΘΗΝΑ ΙΟΥΝΙΟΣ 1997

ΧΡ. ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΑΚΗΣ Εφτά τσιμπιτα ✍ Σ. ΚΑΤΣΟΥΔΗΣ. Πρωτος γυρος ✍ Κ. ΡΙΤΣΟΝΗΣ. Εννια τσιμπιτα ✍ Δ. ΧΑΡΙΤΟΣ. Οι γονοι ζητησι των μισροσφαιριστων γυναικων στα νταροταφεια ✍ Δ. ΓΕΡΟΣ. Πεντε τσιμπιτα ✍ ΕΛ. ΚΑΝΛΗ: Ο λήτσος (Εἰκ. Σ. Καραβαντζής) ✍ Ξ. ΣΚΑΡΤΣΗ: Οχτω τσιμπιτα ✍ Χ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ: Δυο τσιμπιτα ✍ Τ. ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ: Απο την *Ποιητική τεχνοσοφια* ✍ Γ. ΖΟΥΓΑΝΕΛΗΣ *Χρατσεγγινα* ✍ Τ. ΚΑΠΕΡΝΑΡΟΣ. *Νιττοντας τας γεῖρας μου* ✍ Δ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ. Δυο τσιμπιτα ✍ ΝΤ. ΚΑΡΑΒΙΤΗ. Δυο τσιμπιτα ✍ Π. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ Τρια Ποιηματα ✍ ΑΓΝΗ ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗ: Δυο πεζα ✍ Ν. ΑΛΙΦΕΡΗΣ Τεσσερα Ποιηματα ✍ ΣΤ. ΧΑΡ.

ΤΟ ΜΕΓΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΑΓΝΩΣΤΟΣ

Ἡμερολόγιον Ἐγκλεισμοῦ

ΚΙΑΝΑΚΗΣ Τρια τσιμπιτα ✍ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ Τρια τσιμπιτα ✍ ΑΓΓ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ *Τι εἶν' η τσαρδα μας* ✍ ΕΝ ΠΑΡΟΔΩ Βιβλιογραφιες-ανταφορες-σχολια: Τσιμπιτα: Γ. ΑΡΑΓΗΣ, Ν. ΛΑΖΑΡΗΣ, Ν.Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Β. ΛΑΛΙΩΤΗΣ, Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, Φ. ΤΕΡΖΑΚΗΣ, Σ. ΠΑΣΤΑΚΑΣ, Δ. ΑΓΓΕΛΑΤΟΣ, CHR. WOLF, Γ. ΣΑΓΚΡΙΩΤΗΣ, ΧΡ. ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΑΚΗΣ, Δ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. ΠΑΤΙΛΗΣ, Ν. ΚΕΣΜΕΤΗ, ΧΡ. ΔΑΛΚΟΣ

" Εξωφυλλο - τσιμπιματα: Δ. ΓΕΡΟΣ "

25

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

του ΘΑΝΑΣΗ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Στην τρέχουσα Biennale της Βενετίας η Ελλάδα εκπροσωπείται με τέσσερις καλλιτέχνες: τον Στήβεν (Στέλιο) Αντωνάκο, τον Δημήτρη Αληθεινό, τον Τότσικα και τον Αλέξανδρο Ψυχούλη. Επίτροπος

"Black Box"

της χώρας μας ήταν η Έφη Στρούζα. Ο νεότερος όλων, Ψυχούλης τιμήθηκε με το σημαντικό βραβείο Benese, γιαπωνέζικης προέλευσης, για το έργο του *Black Box*. Ας μπούμε μέσα του για να μάθουμε περισσότερα...

Εχω τις εικόνες ενός ανθρώπου γένους αρσενικού με όνομα **Αλέξανδρος Ψυχούλης** γεννημένου στην Ελλάδα το 1966. ΜΙΛΑ. Κάνε μια μικρή παύση ύστερα από κάθε λέξη, μπορείς να μιλήσεις με τις δικές του εικόνες.

Με αυτές τις λέξεις η ρομποτική (ή όχι και τόσο) φωνή του υπολογιστή καλωσορίζει τους επισκέπτες και τους κάνει σαφείς τους όρους του παιχνιδιού. Αυτοί, διστάζοντας ίσως, προφέρουν αγχωμένα την πρώτη λέξη που τους έρχεται στο μυαλό. Ίσως είναι τελείως τυχαία ή ίσως πάλι να είναι η λέξη με το πιο σημαντικό νόημα για τη ζωή και την προσωπική τους φιλοσοφία. Ορισμένοι (πολλοί) αστειεύονται, προσπαθώντας να μαντέψουν τι είδους εικόνα θα κατεβάσει ο υπολογιστής για να εικονογραφήσει μια σόκιν λέξη ή έναν αργκώ ιδιωματισμό. Άλλοι θα μπουν εξαρχής σε έναν διάλογο εννοιών συγκρίνοντας και αναλύοντας. Η επιλογή είναι δική σου (μας). Θεός- Μάνα - Δάσκαλος- Θάλασσα- Έρωτας- Αγάπη- Κώλος- Σεβασμός- Θρησκεία- Αλληλεγγύη- Φίλη- Κριτικός- Τέχνη- Σκατό- Κράτος- Πατρίδα... Στην ουσία, κάθε λέξη που μπορεί να σκεφτεί να προφέρει ο παριστάμενος έχει την ίδια οπτική βαρύτητα. Δηλαδή κάτι πιο κοντά σε ένα λεξικό παρά σε μια εγκυκλοπαίδεια.

«Το *Black Box* είναι με δυο λόγια ένας "αυτόματος εικονονοποιητής λόγου". Αποτελείται από ένα video-wall, ένα μικρόφωνο και έναν ισχυρό υπολογιστή. Στον υπολογιστή είναι αποθηκευμένες περίπου 4.000 εικόνες (φωτογραφίες ή video) που αντιστοιχούν σε ισάριθμες λέξεις της αγγλικής γλώσσας. Οι εικόνες ανήκουν στον απόλυτα προσωπικό χώρο του καλλιτέχνη, δηλαδή σ'έναν Έλληνα, γένους αρσενικού που ονομάζεται Αλέξανδρος Ψυχούλης, είναι 31 χρόνων και ζει στην Αθήνα. Ο θεατής μπορεί να μιλήσει στο μικρόφωνο. Τα λόγια του ανασύρουν αυτόματα εικόνες στο video-wall. Στην ουσία μιλάει, και ο λόγος του εικονοποιείται μέσα από τα βιώματα κάποιου άλλου. Ο καλλιτέχνης βλέπει τις εικόνες του στο στόμα κάποιου ξένου. Του είναι πλέον αδύνατον να τις ελέγξει».

Με αυτά τα λόγια ο Αλέξανδρος Ψυχούλης περιγράφει το χρηστικό ντελίριο που προκαλείται στον θεατή, ο οποίος παύει να μένει παθητικός απέναντι στο «έργο τέχνης» και μεταβάλλεται σε χρήστη. Ούτως ή άλλως είναι πλέον αδύνατον, κατά τα φαινόμενα, για τις νεότερες γενιές να λειτουργήσουν μέσα στους μετα-θρησκευτικούς χώρους των γκαλερί με τη στατική αντιμετώπιση του εικαστικού προϊόντος και την επιβεβλημένη σοβαροφάνεια. Κι αν το (φιλολογικό) λεξιλόγιό τους εκφυλίζεται –απ' ό,τι λένε οι «ειδικοί»– η οπτική και interactive παιδεία τους έχει κάνει υπερεντατικά μαθήματα μέσα από τα video games. Ίσως η αμέσως επόμενη γενιά να λειτουργήσει τελείως σωματικά μέσα από αυτά τα μηχανήματα.

«Τι θα γινόταν αν ο λόγος μεταφραζόταν αυτόματα σε εικόνες; Τι θα γινόταν αν μπορούσαμε να μιλήσουμε με τις εικόνες κάποιου άλλου;».

Η κάθε λέξη που προφέρει ο θεατής/η στης ανακαλεί μια εικόνα. Ο καλλιτέχ ξεπερνάει πολύ γρήγορα την αυταπάτη αντικειμενικότητας της ερμηνείας των ξεων ή, πολύ περισσότερο, των εννο (κάτι που δεν ισχύει δυστυχώς για άλλ έλληνες καλλιτέχνες που εκπροσώπη τη χώρα σε άλλες διεθνείς συναντήσεις τος). Κάθε εικόνα (ή σύντομο clip) που φτει στην τεράστια οθόνη που στήθηκε Βενετία δεν είναι τίποτα άλλο παρά κλάσμα του προσωπικού ή όχι και τ προσωπικού ημερολογίου του Ψυχο Οικογενειακές φωτογραφίες επίσημο ανεπίσημων στιγμών, χιουμοριστικά c μιότυπα από τη (τόσο σημαδιακή για –έλληνα– άντρα) στρατιωτική θητεία, ρελάσεις ή άλλες φολκλόρ εκδηλώσει επαρχίας ή της πρωτεύουσας, οι καλο λοι, οι δάσκαλοι, close ups ή μακρινές ζες, μικρά φετίχ και περίεργα αντικείμ banal φάσεις ή σκηνές (προσωπικού γαλείου, λεπτομέρειες σωμάτων, ψ σεις, φάτσες, καθημερινά αντικείμ Κάτι σαν ψηφιακό αλφαβητάριο τ «Λόλα-Λόλα πάρε ένα μήλο» για generation X. Διαστροφή ή επιστ στην απλότητα;

«Όταν προφέρω τη λέξη "θάλασσα", στο νου μια ήρεμη εικόνα της στις α του νότιου Πηλίου. Η εικόνα της ίδια ξης για κάποιον που έχει την εμπειρία ναυαγίου είναι εντελώς διαφορετική».

Όλες αυτές οι κινητές και ακίνητες ε νες δεν είναι παρά αυθαίρετες εκδ του κόσμου που μας περιβάλλει. Ο κ νας από μας έχει τις δικές του στο μι του (ή στο άλμπουμ του) αλλά ενδεχ νως μπορούμε όλοι να συνενοηθούμε σιμοποιώντας (κατά περίπτωση) τις ε νες ενός μόνον από εμάς. Να ζήσουμε εικονική εμπειρία μέσω των εμπειριών των βιωμάτων ενός άλλου ανθρώπου. Ι σαν τις ψεύτικες αναμνήσεις και κ σκευασμένα προσωπικά ντοκουμέντα χρησιμοποιούσαν τα ανδροειδή στο μ στόρημα του Philip Dick, *Do Andr Dream of Electric Sheep?* Ο Blade Run ρωτάει το ανδροϊδές για ασήμαντα (α τόσο καθοριστικά) γεγονότα της παιδι ηλικίας ή αλλόκοτες αναμνήσεις που έχουμε. Το προηγμένο ανθρωποειδές χάνημα μπλοκάρεται. Μην ξεχνάτε: Ό έχουμε ανάγκη από (εικονοποιημέν αναμνήσεις.

«Σε κάποια οντισιόν ένας νέος ηθοπ διαβάζει ένα κείμενο και ο σκηνοθέτης σταματάει. "Τονίζεις τα πάντα πολύ στά", του λέει, "όμως τη λέξη μάνα,

Αλέξανδρος Ψυχούλης, *Black Box* (1997).

ξρεις σαν ξένη λέξη". Ο νέος ηθοποι-
υ εξομολογείται πως μεγάλωσε σε
ρυμα του Βόλου, πως δεν γνώρισε
και πως μάνα ονομάζει τη μοναδι-
ρέκλα που έχει στο σπίτι του. Όταν
ξρει τη λέξη μάνα, η εικόνα που του
αι στο νου, είναι αυτή της καρέ-

ρεται ότι ο περιορισμένος αριθμός
εσσάρων χιλιάδων λέξεων (ή τεσσά-
λιάδων εικόνων, αν προτιμάτε) είναι
ές για να πεις περίπου τα πάντα. Οι
σότεροι άνθρωποι (δυστυχώς;) χρη-
οιούν πολύ λιγότερες από 4.000 λέ-
Οι μετανάστες σε μια ξένη χώρα ακό-
ότερες. *We Are the Robots* έλεγε ένα
τραγούδι των γερμανών μεταβιομη-
ών ρομαντικών *Kraftwerk*. Η ρομποτι-
έση που αναπτύσσεται ανάμεσα στον
η του *Black Box* δεν μοιάζει σε τίποτα
αστημικές καταστάσεις που έχουμε
(χολλυγουντιανό) κινηματογράφο. Η
ρ τεχνολογία που χρησιμοποιείται
διώνεται με την πιο lo-fi εικονογρα-
γιαπωνέζικος (;) υπολογιστής γρυλ-
εντυπωσιακά, όμως στη οθόνη εμφα-
ι μια εικόνα χύμα δωματίου ή ακά-
υ στρατιωτικού αποχωρητηρίου. Ποι-
ει με τι λέξεις ανακαλέσαμε αυτές τις
ες; Η τεχνολογική λαγνεία διαλύεται
ξ ων συνετέθη. Υπάρχει λοιπόν ακόμη
α;

επικοινωνία μέσω των λέξεων και
ράσεων είναι μερική. Συνήθως κατα-
νόμαστε αλλά όχι ακριβώς. Μιλάμε,
με και εννοούμε κλεισμένοι στις δι-
ας εικόνες».

είναι η πρώτη φορά που ο Ψυχούλης
ι τον επισκέπτη/θεατή συμμέτοχο του
υ τέχνης ή ακόμη και συνδημιουργό
ρογράμματος εικόνων που θα αποκα-
ούν σε αυτόν. Στην πραγματικότητα
γο και οι εικόνες (του) του έχουν φύ-
πό τα χέρια και δεν μπορεί τίποτα
ν να κάνει γι' αυτό. Έχει ήδη εφαρμό-
υτές τις βέβηλες (για την «ιερότητα
Δημιουργού») μεθόδους στις εκθέ-
performances *Αμήχανη Βιομηχανία*
καπναποθήκη Spirer στο Βόλο και
Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού Σμαρά-
Ιωαννάτου στην Αθήνα, *Η Ανάληψη*
Διονυσίου Σολωμού στους Ουρανούς
Γκαλερί 4 του Βόλου ή το *Κάψιμο της*
ιάς στην γκαλερί Lambada της Μαδρί-
Παράλληλα με την προσωπική δράση
απλώνεται σε μια ευρύτητα μέσων
ς τα κόμικς, το βίντεο, η performance,
D-Rom, το θέατρο, ο Ψυχούλης δρα-
ιοποιείται και με την ομάδα Radar (ή Rad-art) μαζί με άλλους δύο από τους πιο ενδιαφέροντες εικαστικούς της νέας γενιάς, τον **Γιώργο Γυπαράκη** και τον **Κώστα Ιωαννίδη**. Αν στο προσωπικό του έργο ο καλλιτεχνικός του εγωισμός υποχωρεί προς όφελος του θεατή/συμμετέχοντα, όταν παίρνει μέρος στις δραστηριότητες της ομάδας αποδέχεται την ημι-ανωνυμία της συλλογικής εμφάνισης. Εξάλλου, άλλοτε δεν διστάζει να μοιραστεί τα καλλιτεχνικά credits με ανώνυμους δημιουργούς του παρελθόντος ή χειρώνακτες τεχνίτες. Έντονη φαρσική διάθεση και ρομαντική νοσταλγία για τους ανατροπείς του παρελθόντος: Φουτουρισμός, Dada, Καταστασιακοί, Fluxus, Punk... Υγιής καταστροφική διάθεση. Γνώμη μας είναι ότι οι επικοινωνιακές δυνατότητες του *Black Box* επιβάλλουν να ξεφύγει από τους προκαθορισμένους αρχιτεκτονικά χώρους τέχνης (τον Ιανουάριο θα εκθέσει στο χώρο των Jeffrey Deitch Projects στη Νέα Υόρκη) και να μεταφερθεί στο ά-χωρο και πολλαπλό ενός CD-Rom. Ούτως ή άλλως το ίδιο κάνει εδώ και μεγάλο διάστημα δημοσιεύοντας τα κόμικς-σχόλια πάνω στο μικρόκοσμο των εικαστικών ή το τρελό πάθος. Ας γίνει τώρα και ηλεκτρονικά.

«Ο τυφλός άντρας κάνει ζάππινγκ στα βραδινά δελτία ειδήσεων καθώς μου μιλάει. "Αγαπάω παθολογικά την τηλεόραση", μου λέει. "Κάποτε αγαπούσα το ραδιόφωνο, αλλά τώρα όλα έχουν αλλάξει. Μ' αρέσουν τα δελτία ειδήσεων σαν την καυτή σοκολάτα. Μ' αρέσει γιατί οι εικόνες είναι δικές μου, εντελώς δικές μου. Έχουν θερμοκρασία, επιφάνεια, όγκο και υλικό. Εσύ δεν μπορείς να τις δεις, όμως καθώς αυτός εδώ ο εκφωνητής μιλάει, αυτές τρέχουν σαν τρελές για να φτιάξουν τις ιστορίες του».

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΡΙΤΟΥ

Πόσοι γνωρίζουν το Φεστιβάλ ταινιών βίντεο, super 8 και 16 mm, που γίνεται κάθε χρόνο, 15 συνεχείς χρονιές, στη Θεσσαλονίκη;

Πιονιέροι του (οπτικοακουστικού) βλέμματος

Υπάρχουν καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στην περιφέρεια των μέχρι σήμερα γνωστών και –των αληθινών ή fake– σημαντικών, οι οποίες διαθέτουν και φυσιογνωμία, και αντοχή, και περιεχόμενο, εντούτοις αδικημένες από πλευράς ευρύτερης δημοσιότητας. Όλοι π.χ. γνωρίζουμε τα κινηματογραφικά φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης και της Δράμας, κάποιοι ίσως κάτι να έχουν ακούσει και για το νεόκοπο της Λάρισας. Πόσοι, όμως, γνωρίζουν το φεστιβάλ video, super 8 και 16 mm που εδώ και 15 χρόνια διοργανώνεται στη Θεσσαλονίκη από την «Ομάδα Δημιουργών Κινηματογράφου και Video»; Σίγουρα πολύ πιο λίγοι απ' ό,τι τα χρόνια ύπαρξης και το έργο της δικαιολογούν.

Διοργάνωση αντικομφορμιστική, αντιθεσμική, νεανική, ανήσυχη, κεφάτη. Υποδέχεται με ανοιχτές αγκάλες προτάσεις εικόνας, το διαφορετικό (ακόμα και στην αποτυχία του) βλέμμα. Υιοθετεί την αμφισβήτηση στο αντισταθμιστικό όνομα της δημιουργικότητας μέσα από το απροσδόκητο, την έκπληξη ή και την αποτυχία. Δεν ζει στο όνομα της καλλιγραφίας, αλλά για κάτι πιο σημαντικό· το ψάξιμο γραφής κινηματογραφικής.

Με σαράντα ταινίες στο διαγωνιστικό (38 σε video και δύο σε Super 8) πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση από τις 27 Μαΐου μέχρι και την 1η Ιουνίου. Από αυτό το σύνολο οι 18 ταινίες ήταν σπουδαστικές και οι 22 από ερασιτέχνες.

Φυσικά, εδώ διαγωνίζονται, χωρίς πρόκριση, όλες οι ταινίες που υποβάλλονται. Εκτός από το διαγωνιστικό μέρος, υπήρξε και σειρά από αφιερώματα και ειδικές προβολές, όπως στον γνωστό θεσσαλονικιό δημιουργό της video-art **Νίκο Γιαννόπουλο**, στον underground Αμερικανό **Richard Kern** (κινηματογραφικό σκουπίδι, κατά τη γνώμη μας), βιντεοκλίπ θεσσαλονικιών δημιουργών κ.ά.

Πρώτο βραβείο της κριτικής επιτροπής, αλλά και του κοινού, το 5λεπτο ασπρόμαυρο ποιητικό ταινιάκι της **Αναστασίας Χριστοφορίδου** (Θεσσαλονικιάς που ζει στη Ζυρίχη): *...Και τα σκυλιά μού γλείφουν την καρδιά*. Η ίδια δήλωσε πως αγνοούσε την ύπαρξη της ομότιτλης ταινίας του **Νίκου Τριανταφυλλίδη**. Το δεύτερο βραβείο του κοινού το μοιράστηκαν η ταινία *Sunflower (Ηλιοτρόπιο)*, του **Λουκά Κούχτιν** (περσινό πρώτο βραβείο στην ίδια διοργάνωση), ένα ευρηματικό, γεμάτο χιούμορ και έξυπνη εκτέλεση 5λεπτο ταινιάκι, και το *Termometro* του **Θοδωρή Καλέση**, ταινία καταγγελίας, αμφισβήτησης αλλά και μαύρου χιούμορ, όπως τα βιώνει και τα εκφράζει η τρέχουσα γενιά. Η ταινία, παρόλη τη διάρκεια των 26 λεπτών, κυλούσε άνετα χωρίς να κουράσει. Έπαινο καλλιτεχνικής διεύθυνσης κέρδισε η ευαίσθητη δουλειά του **Γιάννη Τριτσιμπίδα**, παρουσίαση δραματοποιημένων γλυπτών που την υποστήριξε η θαυμάσια μουσική του **Γιώργου Παπαδάκη**. Εκεί, όμως, που το ανατρεπτικό χιούμορ, το αιρετικό βλέμμα οργιάζουν είναι στις ταινίες *The baboulas house*, και *Το πρωί μαθήτρια, τη νύχτα στα δίχτυα σα-*

διστών τυροπιτάδων, του **Δημήτρη Γε**
γιάδη η πρώτη και του **Νίκου Πασχούλ**
δεύτερη, η οποία επιπλέον είναι και
έξοχη σάτιρα της Πολιτιστικής Πρωτεύ
σας. Διακρίθηκαν ακόμα το *Ζαπάτα*
Ρεμίκ Πάστερνακ (κέρδισε και το 3ο β
βείο) και *Η εκτέλεση στο Καρά Ορμ*
του **Δημήτρη Ριτζαλέου**.

Ασφαλώς, στην πλειοψηφία τους οι τ
νίες (ερασιτεχνικές και σπουδαστικές)
μπορούν να αντέξουν σε κριτική για την
χνική τους αρτιότητα· άγνοια, πρόχει
σχεδιασμός και στη θέση του ο αυτοσ
διασμός. Παρά ταύτα, η φρεσκάδα,
θράσος της άλλης άποψης, οι μύθοι της
ότητας έρχονται να αντικαταστήσουν ό
αυτές τις ελλείψεις.

Έτσι κι αλλιώς, τα ταλέντα δεν προκα
σκευάζονται, προκύπτουν.

Εύανδρος Άνδρος

Καραγάτση
ιτεχνικό λεύκωμα
Άγρα, Αθήνα 1997

ει πολλούς (και χρήσι-) σκοπούς να υπηρετή-ένα βιβλίο τέχνης πριν λήξει –όπως συχνά συμ-ει– διακοσμητικό απο-τικό αστικής, δήθεν, τούρας. Πρέπει, φυσιο-κά, να λειτουργήσει σαν δ παιδείας, μέσο αναφο-και επικοινωνίας, εργα-αποκάλυψης. Πρέπει σ' ί, μαζί με τις έγχρωμες για τούτο δελεαστικές– oductions, να εμπεριέχε-ε ισόποση βαρύτητα και άνθρώπος δημιουργός. πει μέσα στις σελίδες να λοφορεί η ψυχή και το όμα του, η διαδρομή του ζωή και στην τέχνη του, ακόμα, η εποχή του, οι δι-του άνθρωποι, τα πράγ-α που αγάπησε, τα χίλια α «γιατί» και τα «πώς», μπορούν να κληροδοτη-ν μετά την οριστική απου-του, ώστε να συνλειτουρ-ουν σωστά της τέχνης του αράμετροι με το βίο του.
άθε τέχνη πρέπει να έχει δικαιολογία της. Γι' αυτό τα βιβλία τέχνης πρέπει ιτά την ανάγκη που τα δη-ύργησε– να είναι και αυτά νη, απόγονος αυτού στον οίον αναφέρονται.

Νίκη Καραγάτση, *Το καφενείο του Κατσιώτη στην Άνδρο, με τον Κατσιώτη να καπνίζει ναργιλέ*, Αύγ. 1958. Τέμπερα, 0,38Χ0,28.

Το λεύκωμα για τη Νίκη Καραγάτση, που πέθανε το 1986, φιλόπονο έργο των εκδόσεων Άγρα και της κόρης της Μαρίνας Καραγάτση, με τρόπους αξιοθαύμαστα χαμηλούς –σεμνούς, πιο σωστά– με άφθονη αγάπη και αντικειμενική κρίση, τα έχει όλα τα «πρέπει». Είναι, όμως, περισσότερο απ' όλα το έργο της ίδιας της ζωγράφου που βοηθάει ώστε μέσα από την έκδοση να αναδύεται βαθιά και πολύτροπη συγκίνηση. Μνήμη και ζώσες καλλιτεχνικές αξίες διαθέτει πάντοτε το έργο της Καραγά-

Υπνοβάτες, εξαιτίας της ζέστης του Ιουλίου, ξαναβρίσκουμε τη χαρά της ανάγνωσης την ώρα ακριβώς που το νυχτερινό αεράκι ανοίγει ευφρόσυνα τους πόρους του μυαλού και της καρδιάς μας. Ένα δοκίμιο που αποκαλύπτει την αμηχανία και τα αδιέξοδα της λογοτεχνίας του καιρού μας είναι *Η Σιωπή και ο Ποιητής* του **George Steiner**, που μεταφράζει εκφραστικά ο **Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος** και εισάγει διεισδυτικά ο **Μάριος Μαρκίδης** (εκδ. Έρασμος, 1997): *«Αν η ολοκληρωτική εξουσία είναι τόσο αποτελεσματική ώστε να αχρηστεύσει κάθε δυνατότητα καταγγελίας ή σάτιρας, τότε ας σταματήσει ο ποιητής να γράφει (κι ας σταματήσει ο λόγιος να εκδίδει τους κλασικούς λίγα χιλιόμετρα πιο πέρα απ' το στρατόπεδο θανάτου). Ακριβώς επειδή ο λόγος αποτελεί τη σφραγίδα της ανθρωπιάς του, επειδή αυτός είναι που κάνει τον άνθρωπο ένα ον μοχθούσας ανησυχίας, ο λόγος δεν πρέπει να έχει φυσική ζωή, ούτε ουδέτερο άσυλο, σε τόπους και σε καιρούς κτηνωδίας. Η σιωπή είναι μια εναλλακτική λύση. Όταν οι λέξεις στην πολιτεία είναι φορτωμένες βαρβαρότητα και ψέμα, τίποτα δεν μιλάει δυνατότερα από ένα άγραφο ποίημα».*

Φυλλομετρώντας περιοδικά διαπιστώνω τη ροπή σε τίτλους ευρηματικούς και ιδιότυπους. Μιλώ, βέβαια, για έντυπα που δεν ακολουθούν το συρμό των περιοδικών «τρόπου ζωής» (γνωστά στην απλοελληνική (!) ως life style) όπως, λ.χ., δύο περιοδικά που έφτασαν

στην κόψη μου πρόσφατα από το Πήλιο:

1. *Βίγλα*. Περιοδική έκδοση Κοινοτικού Μουσείου γλύπτη Νικόλα - Άγιος Γεώργιος Νηλείας, τχ. 3 (Τ.Κ. 38500, τηλ. 0428.93100)·

2. *Πλώρη*. Περιοδικό του Συλλόγου Ερασιτεχνών Αλιέων Γατζέας "Ο Τίμιος Σταυρός" και του Πολιτιστικού Κέντρου Κάτω Γατζέας, τχ. 2 (Κάτω Γατζέα Βόλου, Τ.Κ. 38500, τηλ. 0423.22576) με ύλη ιστορική, λαογραφική, και λογοτεχνική, με φωτογραφίες, πληροφορίες και σχόλια.

Μήπως, λοιπόν, μπορεί ακόμη κανείς να διαλέξει τον τρόπο ζωής του;

Χάρη στην **Φεριντέ Τσιτσέκογλου** και το μυθιστόρημά της *Η άλλη μεριά του νερού* (μετάφραση: **Στέλιος Ρ. Ροΐδης**, εκδ. Καστανιώτη, 1997) επικοινωνούμε, σε τόνους τρυφερούς και γεμάτους ανθρωπιά, με τις ζωές από την απέναντι όχθη του Αιγαίου· και είναι συνταρακτική η συνειδητοποίηση ότι η άλλη μεριά του νερού είναι η εικόνα του άλλου όμοια με τη δική μας εικόνα. Οι ζωές και οι περιπέτειες των ανθρώπων που ζουν –ή έζησαν– σε απόσταση αναπνοής ο ένας από τον άλλον ετεροκαθορίζονται· και όμως παραμένουν στην ουσία τους όμοιες και συμπίπτουν στις κοινές αναμνήσεις και στα ίδια όνειρα: Το Γεσίλκιοϊ (που για τους Ρωμιούς θα είναι πάντα ο Άγιος Στέφανος), η Σιντικά χανούμ από την Κρήτη, η Νιχάλ και ο Ερτάν και

τση, με κερδισμένη τη μάχη του και με το χρόνο και την ιστορία.

Στις 312 μεγάλου σχήματος σελίδες και χαρτί velvet ευρωπαϊκό 150 γραμ., περιέχονται 256 έγχρωμες αναπαραγωγές πινάκων (λάδια και τέμπερες) και 8 σε ασπρόμαυρη εκτύπωση. Ακόμα, περιέχονται 77 σχέδια με μολύβι, πενάκι και στυλό διαρκείας, καθώς και μια χαλκογραφία. Τέλος, περιέχονται 35 ασπρόμαυρες οικογενειακές φωτογραφίες.

Παρά την οπωσδήποτε υπερβολική, στο πρώτο μέρος του κειμένου του, «επίθεση» κατά των σημερινών τρόπων της τέχνης, το κείμενο του κ. Άγγελου Δεληβοριά υπερασπίζεται με λόγο αποδεικτικό και ακρίβεια εντυπωσιακή την προσφορά της Νίκης Καραγάτση και μέσα από αυτό την εποχή της εικαστικής «ελληνικότητας», τις σταθερές και αμετακίνητες αξίες της. Πολύ δε σωστά αναγνωρίζει τη σημαντική θέση που κατέχει το έργο εκείνης της αθόρυβης αλλά ισάξιας με τα «πρώτα» ονόματα της καλλιτεχνικής γενιάς του '30. Πολύ σωστά, επίσης, διαφοροποιεί το έργο του Τσαρούχη από αυτό της Καραγάτση, παρά τις αναμφίβολες επιδράσεις του πρώτου στο δικό της. Άλλους κώδικες υπαρξιακούς και ήθους υπηρέτησε η Καραγάτση, άλλης ποιότητας συγκινήσεις και αξίες αποταμίευσε μέσα στους πίνακές της. Χαμηλόφωνη μεν, αλλά με ισχυρή διεισδυτικότητα. Το ίδιο αξιέπαινη είναι η πλούσια και λεπτομερής ανάλυση του έργου και των τρόπων από την κ. Αγάπη Καρακατσάνη, στις διάφορες περιόδους που οδηγούν στην πύκνωση της ωριμότητας. Το σύντομο, απολαυστικό κείμενο του Βασίλη Βασιλικού σκιτσάρει τον άνθρωπο Νίκη Καραγάτση από μια προσωπική γωνία της μνήμης του. Από την κυμαινόμενη απόσταση επιβάλλει η προσπάθεια γράφησης ενός καλλιτ που συμβαίνει να είναι τέρα της, η κ. Μαρίνα Κ γάτση μας βοήθησε, έμ με το εκτεταμένο της χρο γραμμένο με σοβαρό αλλά και τη δύσκολα απο πτόμενη τρυφερότητα, νο ταλάβουμε γιατί η μητέρ ζωγράφιζε αυτά (που ζω φισε) και με τους τρόπου τούς (που τα ζωγράφ Γιατί το έργο της ήταν τα τητα της ίδιας, η ίδια ήτ ζωγραφική της: αντιηρα βαθύτατα ανθρώπινη, α ρευτη πηγή υπομονής, εσ ρικής μοναξιάς και νοσ γίας. Ένα ζωγρα facrimae rerum. Και στα χρώματα στάθηκε δώλευτα λυρική.

Κάθε έπαινος στις εκδ Άγρα για το άψογο εκδ αποτέλεσμα.

Δημήτρης Χαρ

Θαλασσοφαγωμένες ζωές...

Ιωάννα Καρυστιάνη,
Μικρά Αγγλία
Εκδ. Καστανιώτη,
Αθήνα 1997

Πέντε χρόνια συνεχούς δουλειάς, συλλογής μαρτυριών και συγκέντρωσης ιστορικού υλικού αφιέρωσε η **Ιωάννα Καρυστιάνη** για τη νέα της δημιουργία.

Η *Μικρά Αγγλία* είναι ένα βιβλίο πολυπρόσωπο που σαφώς εντάσσεται στη μυθιστορηματική παραγωγή –η συγγραφέας του κάνει το μεγάλο άλμα από το διήγημα στον ίσως πιο απαιτητικό χώρο του μυθιστορήματος– με κεντρικούς θεματικούς άξονες τη θάλασσα και τον έρωτα, ή μάλλον τους έρωτες με αφετηρία την Άνδρο (τη Μικρά Αγγλία, όπως φιλόδοξα την ονόμασαν οι εφοπλιστικοί κύκλοι) και τελικούς σταθμούς τα λιμάνια όλου του κόσμου. Ο νατουραλισμός του έργου είναι αισθητός χωρίς, όμως, να λείπουν κάποιες σοβαρές «λυρικές» ρωγμές, τόσο ως προς την οπτική θεώρησης εκ ρους της συγγραφέως των γουμένων, όσο και ως π τον τρόπο αφήγησής τους.

Η Καρυστιάνη, ευαίσθ ιδιοσυγκρασία, εξαίρετος ρατηρητής και ακροο –όπως έχει αποδείξει άλλω από την πρώτη της συλλ διηγημάτων, *Η κυρία Κα κη*– δεν γράφει απλώς για Άνδρο και τους ανθρώπ της, ανθρώπους της θάλ σας· τους νιώθει, τους πο συμπάσχει μαζί τους. Κι όμ δεν πνίγεται σε αυτό της το

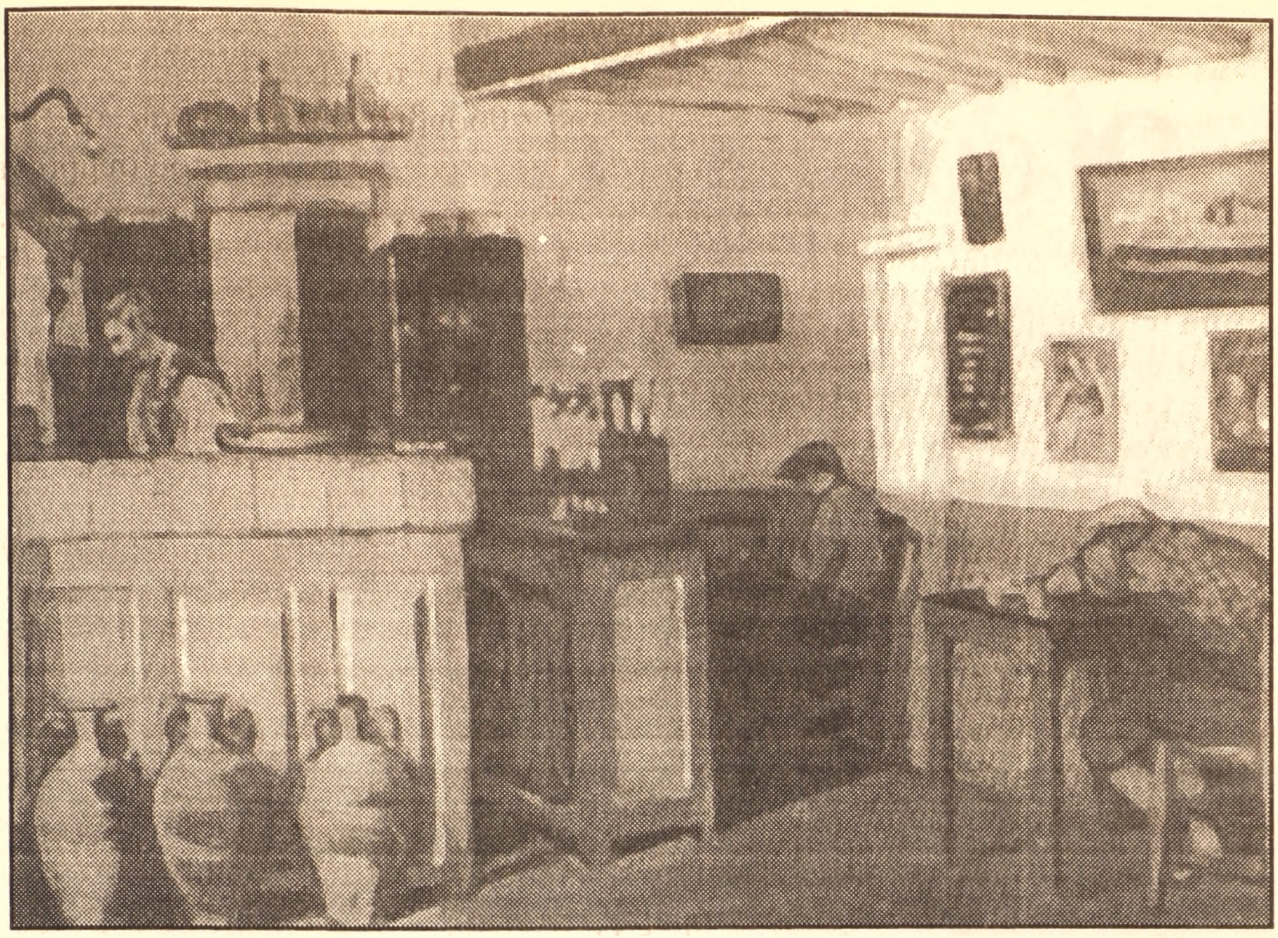

Νίκη Καραγάτση, *Η ταβέρνα του Μήλα στην Άνδρο*, 1951. Λάδι, 0,30Χ0,39.

ημα, το
ιο» με
ρωες, αλ-
παφέρνει
τίζει ένα
ώς δομη-
έργο, με
μέση και
παρά τα
φλας-
τα ετερο-
ισμένα
ηματικά
δια ή την
άλληλη
ση χρονι-
υγχρόνων
ότων, που
ός συμ-
ων στο
ο ως αρε-
Η πλοκή,
ε γοργή, άλλοτε νωχελι-
είχνει τη δεξιοτεχνία της
αφέως να εναρμονίζει
άστοτε αφηγούμενο με
ρόπο αφήγησής του. Η
στιάνη καταπιάνεται με
ύσει δύσκολο θέμα, ένα
αντρικό στην «επικάλυ-
του και, όχι απλώς πετυ-
ι ένα άρτιο αποτέλεσμα
κατορθώνει να βγαίνει
ο έργο της μια τόσο γνή-
ιωματικότητα, που πολές
ς εκπλήσσει. Όπως συμ-
ι στην περίπτωση των
ούμενων συμβάντων με-
ναυτικών στα πλοία, που
με τη ναυτική ορολογία
η θαλασσινή αργκό δί-
την εντύπωση πως δεν
πηκαν από γυναίκα που
καστικά τα άκουσε, τα
οφορήθηκε, μα από άν-
του τα έξησε.
ον αφορά στη γλώσσα της
άς *Αγγλίας*, αξίζει να γί-
ορισμένες παρατηρήσεις.
κά, η γλώσσα του έργου
υρα ξαφνιάζει. Πρόκειται
ένα ιδιαίτερο γλωσσικό
που αποτελεί την ταυτό-
, τη σφραγίδα, το διακριτι-
ναγνωριστικό στοιχείο της
συγγραφέως. Η Καρυστιάνη ξέρει να γράφει. Ο λόγος της δεν είναι στεγνός, ούτε περίτεχνος, φορτωμένος ή πλαδαρός. Η γραφή της είναι καίρια, ακριβής. Πέραν του αποθησαυρίσματος ενός εν αδρανεία γλωσσικού πλούτου, ο αναγνώστης βλέπει μπροστά του ένα ανάλαφρο γλωσσικό παιχνίδισμα και κάποιες μοναδικές γλωσσικές περιγραφικές συλλήψεις που σπανίως συναντά.

Το μυθιστόρημα αφορμάται από την Άνδρο και την οικογένεια Σαλταφέρου, η οποία, όμως, δεν αποτελεί μεμονωμένη περίπτωση, αλλά μια αντιπροσωπευτική εικόνα όλων εν γένει των ναυτικών οικογενειών και, δευτερευόντως, όλων των χαμένων ερώτων, που «σφραγίζονται» για το δήθεν καλό, ώστε να προκληθεί τελικά το μέγιστο κακό. Με επίκεντρο το ματωμένο έρωτα της Όρσας και του Σπύρου εκτυλίσσονται παράλληλα και ακτινωτά οι ιστορίες των υπόλοιπων ηρώων, του καπετάνιου Σαλταφέρου, της παραδόπιστης γυναίκας του, της μικρής κόρης τους Μόσχας, των μελαγχολικών, μοναχικών γυναικών του νησιού και των συζύγων τους –ναυτικών στο σύνολο τους–, γάμοι, ναυάγια, κηδείες, θαλάσσια ταξίδια, τα λιμάνια του κόσμου, ο Β' παγκόσμιος πόλεμος –λίγο πριν και κατά τη διάρκεια του οποίου εκτυλίσσεται το μυθιστόρημα–, συναισθήματα, σχέσεις, συμφορές και μικροχαρές, όλα τους χορεύουν μπροστά στα μάτια του αναγνώστη σε ξέφρενους ρυθμούς. Όχι επιπόλαια, όχι φευγαλέα, αλλά με βάθος, όπου ακόμα και η απλή λεπτομέρεια διαδραματίζει οργανικό ρόλο, αποτελεί μέρος της ίδιας της ουσίας.

Η Καρυστιάνη επιχειρεί μια κατάδυση στα βάθη της ανθρώπινης ψυχής και, τελικά, επιτυγχάνει την άρτια ψυχογράφηση των ηρώων της. Ήρωες και αντι-ήρωες, λοιπόν, φαντάσματα του παρελθόντος, γήινοι, αληθινοί, σπαρταρούν ολοζώντανοι στις σελίδες του έργου της.

Ιωάννα Κλεφτόγιαννη

η Σαμιώτισσα, το τραγούδι των κοινών αναμνήσεων.

Ψάχνοντας, ψάχνοντας διαρκώς για ένα καλό βιβλίο, για ένα βιβλίο που να ερεθίζει το νου και να προωθεί τη γόνιμη ανάγνωση, βρήκα το *Ά-νοστον Ήμαρ. Οδοιπορικό της σκέψης του Νικόλα Κάλας*, μια στοχαστική μελέτη του κριτικού Νικόλα Κάλας γραμμένη από την **Αλεξάνδρα Δεληγιώργη** (εκδ. Άγρα, 1997). Ο **Νικόλας Κάλας** ή **Νίκος Καλαμάρης** ή **Νικήτας Ράντος** είναι, ίσως, η πιο αξιοπρόσεχτη μορφή διανοητή/ποιητή που, ξεκινώντας από την αριστερά, πέρασε στον επαναστατικό υπερρεαλισμό και συνέδεσε τη ζωή του με όλες τις μορφές της νεοτερικότητας με έμφαση στην κριτική της τέχνης· από την Ελλάδα στη Γαλλία, όπου έρχεται σε επαφή με τον **Αντρέ Μπρετόν** κι από κει στη Λισσαβώνα με κατάληξη τη Νέα Υόρκη. Για την ποίηση κράτησε πάντα τη μητρική του γλώσσα, ενώ η θεωρητική του σκέψη ενσωμάτωνε τις γλωσσικές μεταβολές του περιβάλλοντός του· από τα ελληνικά, στα γαλλικά με κατάληξη την αγγλική γλώσσα. Το κριτικό του έργο είναι περιορισμένα γνωστό στο ελληνικό κοινό και η ευάγωγος μελέτη της Αλεξάνδρας Δεληγιώργη εξαιρετικά χρήσιμη.

ο χαρτοκόπτης

Οι ουρανοί είναι δικοί του

«Γεννήθηκες για την καταστρο
Σε ερμηνεία Ρίτας Σακελλα

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ βολεύτηκε πρώτο τραπέζι πίστα στου ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ ΤΑ ΜΠΟΥΖΟΥΚΙΑ και παρήγγειλε ένα σκατς στον άγγελο υπηρεσίας. Από το σημείο εκείνο μπορούσε να βλέπει τα πάντα ανενόχλητος. «*Για δες*», σκέφτηκε, «*ένα χρόνο μετά και ασχολούνται ακόμη με μένα· τους λείπω*». Ένα χαμόγελο ικανοποίησης φώτισε το, ούτως ή άλλως φωτισμένο από το φωτοστέφανο της μακαριότητας, πρόσωπό του. Αμέσως βάλθηκε να εποπτεύει κάτω. Η αλήθεια είναι πως το μνημόσυνο στο Α' Νεκροταφείο μάλλον τον εξενεύρισε. Ήταν και η παρουσία του γαμβρού που του έδινε στα νεύρα ανέκαθεν. Ήταν, όμως, και τα συνθήματα «*Ανδρέα ζεις, διά μέσου της Μιμής*», που τα θεώρησε προσβλητικά. Κατά τ' άλλα, όμως, βρίσκονταν όλοι εκεί, συγκινημένοι και ενθουσιώδεις, όπως παλιά. «*Ωρα χρόνια*», αναστέναξε ο μακαριστός και προσήλωσε το βλέμμα του στη Δήμητρα. «*Της πάνε τ μαύρα*», σκέφτηκε. «*Ιδιαίτερα όταν έχει μαυρίσει*». Μια σκιά θλίψης πέρασε από το μέτωπό του. Πιθανόν να ήξερε, πιθανόν όχι. Πάντως, η δήλωσή της «*μετά τον Ανδρέα, κλείνω σαν γυναίκα*», φαίνεται ότι δεν ισχύει πλέον. Ο Ανδρέας μελαγχόλησε πάλι. «*Τουλάχιστον, ας μοι μείνει πολιτικά πιστή. Στο κάτω κάτω δεν είναι χειρότερη από όλους τους άλλους. Γιατί όχι; Ένας ακόμη, Παπανδρέου –έστω μία– αρχηγός του κινήματος. Και εγώ ως σκιά να την καθοδηγώ, εν η ηυλόγησα*». Ο ήλιος έκαιγε βασανιστικά και το πλήθος ωρυόταν εξ αντανακλάσεως.

«***ΕΜΠΡΟΣ ΑΝΔΡΕΑ***». Ο Ανδρέας άρχισε να βαριέται. «*Καλά, αυτά τα ξέρουμε*», μονολόγησε παρήγγειλε ένα ακόμη σκατς. «*Εύπιστος κόσμος. Ιδού το ελάττωμά του*». Ακούμπησε το παγωμένο ποτήρι σε ένα συννεφάκι το οποίο άρχισε να στάζει. «*Δάκρυα;*», σκέφτηκε. «*Ως ε ουρανώ και επί της γης*». Η Μιμή κάτω, ξεφάντωνε χαιρετώντας και κλαίγοντας σ' έναν οργιαστικό κλαυσιγέλωτα. «*Πάμε για άλλα*», στέναξε ο Ανδρέας και έστρεψε αργά το βλέμμα του προς το Μέγαρο. «*Α, να ο Χρήστος*», ανεφώνησε. «*Πω πω έργα και ημέρες πέριξ του κτιρίου, κοσμογονία...*». «*Να και ο Σκανδαλίδης και ο Κακλαμάνης και ο Γείτονας και ο Βενιζέλ και ο Σηφουνάκης, να και ο...*».
Αιφνιδίως ο Ανδρέας κατσούφιασε βλέποντας τον πρωθυπουργό. «*Le style c' est l' homme*», υποτονθόρισε κοροϊδευτικά, επαναλαμβάνοντας «*συντρόφισσες και σύντροφοι*». Η μεγεθυμένη του φωτογραφία στην οθόνη του Μεγάρου τον προβλημάτισε. «*Διαθέτω και καλύτερες*», διαμαρτυρήθηκε, μαντεύοντας και εδώ τη συνωμοσία. «*Είχαν δεν είχαν με έβαλο στο Μέγαρο οι κρυόκωλοι*». Το αγγελάκι υπηρεσίας ξερόβηξε διακριτικά. «*Παρντόν*», είπε ο Ανδρέας με κοριτσίστικο χαμόγελο «*αλλά έχω δίκαιο. Εγώ στα ΔΕΙΛΙΝΑ θα ήθελα*».
Από κάτω ο Ζαν Λανγκ κάρφωνε τον Σημίτη με γαλατική ευγένεια – «*ο πρωθυπουργός σας μ ζήτησε να σας μιλήσω περισσότερο για το μέλλον*».
«*Βέβαια*», τινάχτηκε εκ νέου ο Ανδρέας, «*αφού εγώ αποτελώ το παρελθόν*». Εκείνη τη στιγμή μάτι του έπιασε τη Μάργκαρετ να χαμογελάει· κάτι πήγε να πει, αλλά το αγγελάκι υπηρεσίας του κουνούσε ήδη το δάχτυλο. «*Μοιάζει λίγο της Ναστάζια Κίνσκυ*», συλλογίστηκε, χαζεύοντας το αγγελάκι. Και με την ιδέα της Αναστασίας βάλθηκε ασυνείδητα να συνθηματολογεί υπέρ Αναστάσεως, comme d' habitude: «*Ο τρίτος δρόμος για το Σοσιαλισμό / περνάει κατ' ανάγκην από τον Ουρανό*».
Τέτοια λογικά άλματα και αιφνίδιες εμπνεύσεις ανήκαν ανέκαθεν στο στυλ του. Αποτελούσαν μέρος της γοητείας και της πειθούς του. Εδώ και τώρα.

Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΑΠΟΛΗΣΕ το παρελθόν και άναψε τσιγάρο. Τα συννεφάκια του καπνού έκαναν τους αγγέλους –παραστάτες επί των νεφελών του ουρανού– να μπερδέψουν τα σύννεφα. Κι αυτό –δηλαδή το να μπερδεύει σκοπίμως και να το διασκεδάζει– ανήκε στο στυλ του. Κοίταξε γοητευμένος τις στρατιές των Χερουβείμ και των Σεραφείμ, τα Πολυόμματα και τα Μετάρσια. «Θέλετε οργάνωση», σκέφτηκε. Αίφνης μια εσωτερική δύναμη τον συνεπήρε. Σηκώθηκε όρθιος και κούνησε τα χέρια του όπως παλιά με το γνωστό χαιρετισμό.
«*Ο ουρανός ανήκει στους αγγέλους του*», βροντοφώναξε...

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΜΑΝΟ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

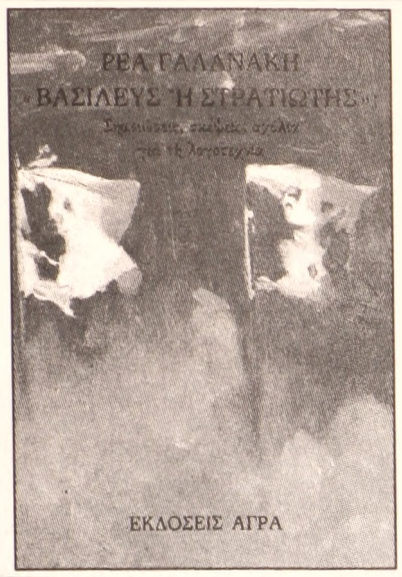

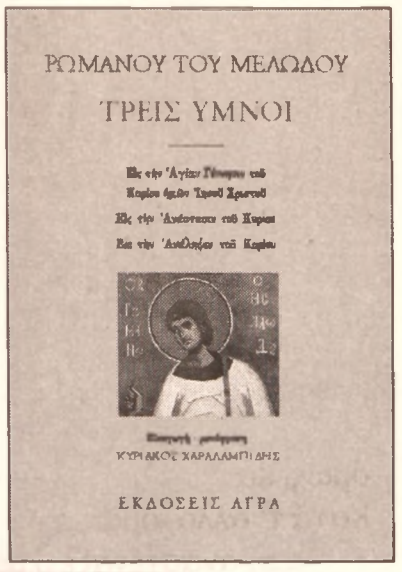

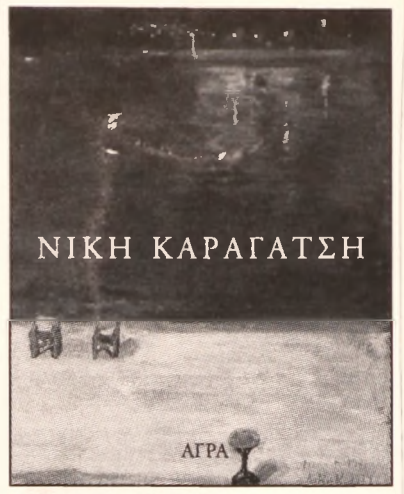

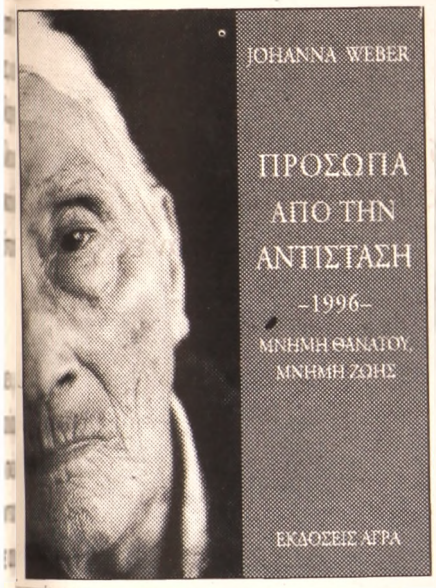

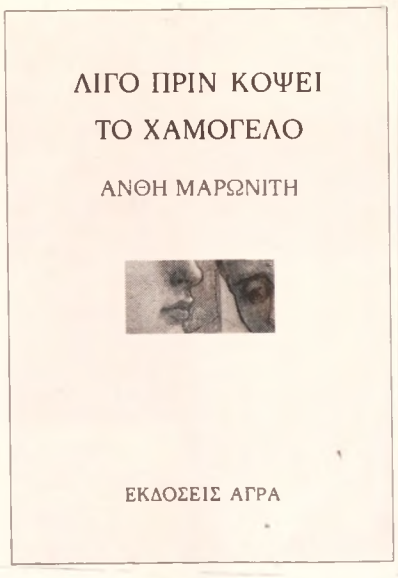

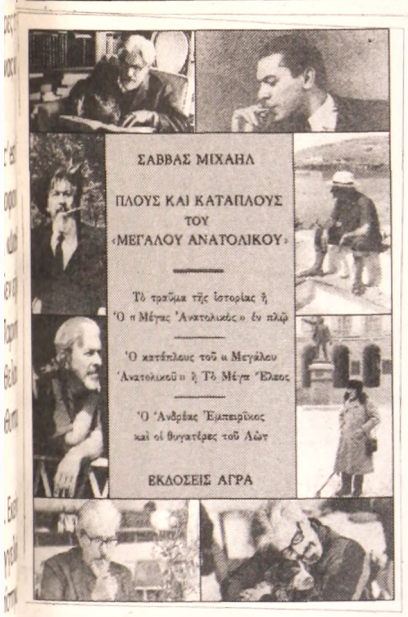

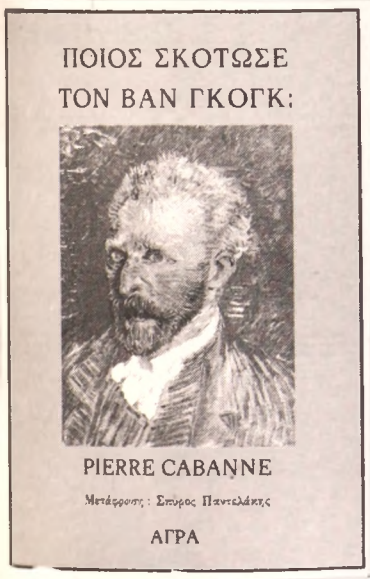

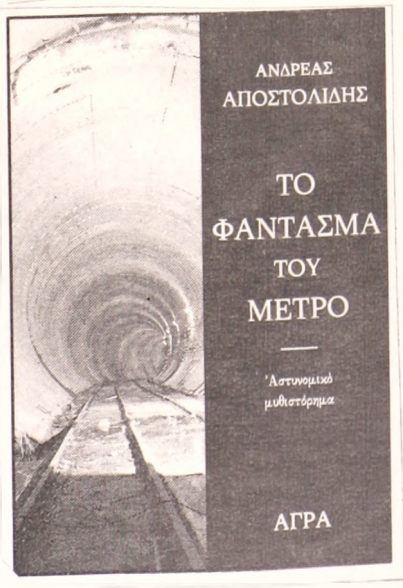

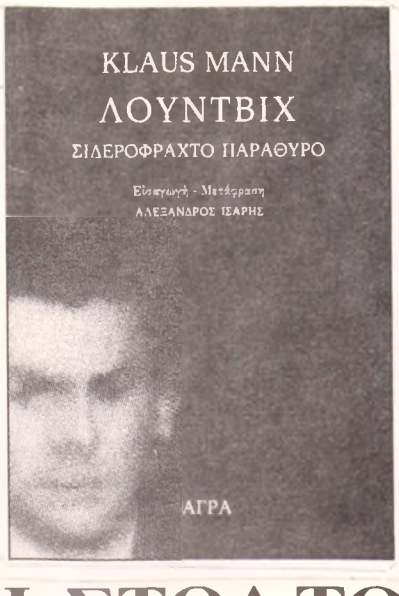

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ❧ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΒΡΑΒΕΙΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΔΙΑΒΑΖΩ»

ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΝΟΛΑΣ

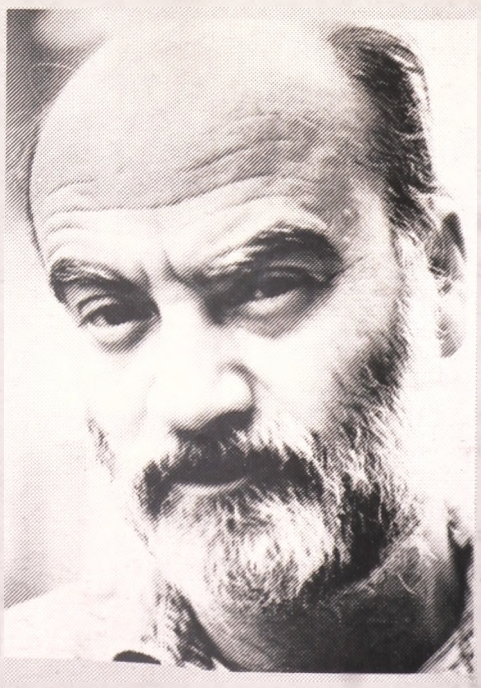

ΒΡΑΒΕΙΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΔΙΑΒΑΖΩ»

ΑΜΑΝΤΑ
ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ